శ్రీ శైవ ధర్మాఖ్యానం గ్రంథః

SL NO. 845

అం No:

7459

శ్రీ హయగ్రీవాయ నమః. 232

శ్రీమదనంతనిగమాంతపరమాద్వైతసిద్ధాంతప్రతిపాదకాఖిలసద్గ్రంథేష్వత్యంతోత్కృష్టతయా
అశేషాభ్యర్హితజనైః పౌనఃపున్యేనోద్ఘుష్యమాణ శ్రీమన్మహాభారతాంతర్గత
హరివంశీయాంతిమభాగరూపత్వేన వ్యవహ్రియమాణః ఆశ్చర్యపర్వాత్మక
శ్రీ శేషధర్మాఖ్యోయం గ్రంథః.

ఖరూరు - త్యాగరాయశాస్త్రిణా - లేఖక ప్రమాదజనితదోషరహితం సంశోధ్య,
చిత్తూరు - గురుస్వామిమొదలిప్రార్థితేన
శ్రీమచ్చెన్ననగరనివాసినా
సూ - మునుస్వామి మొదలివర్యేణ
స్వకీయ మాధవనివాసాఖ్యముద్రాక్షరశాలాయాం
ముద్రితః.

౧౮౮౯ సం॥ జనవరి నెల.

శ్రీగోపాలకృష్ణపరబ్రహ్మణేనమః.

శ్రీహరివంశే - శేవధర్మప్రారంభః.

అథతేమునయస్సర్వే శౌనకాద్యామహౌజసః। సూతంధర్మభృతాంశ్రేష్ఠంపప్రచ్ఛురిదమాదృతాః॥౧॥ సూతసూతమహాభాగసర్వశాస్త్రవిశారద। వ్యాసప్రసాదాత్సర్వంత్వం వేత్సిధర్మంవిశేషతః॥౨॥ భారతీయానిశాస్త్రాణివిచిత్రణ్యాఖిలానిచ। వైశంతచరితోపేతాభారతీయాశ్శ్రుతాఃకథాః॥౩॥ శ్రీకృష్ణచరితేదివ్యేహరివంశేయదద్భుతం। ధర్మంధర్మభృతాంశ్రేష్ఠతన్నశ్శంసితుమర్హసి॥౪॥ సూతః॥ ఇమమర్థంపురాప్రాజ్ఞోజనమేజయభూపతిః। పృష్టవాన్మునిశార్దూలంవైశంపాయనమర్థవిత్॥౫॥ జనమేజయః॥ భారతేసర్వశాస్త్రాణిశ్రుతానివివిధానిచ। ధర్మాణిచవిచిత్రాణిచరితానిమహాత్మనాం॥౬॥ పాండూనాంకౌరవేంద్రాణాంకథాఃపుణ్యార్థదాయకాః। యాదవేంద్రస్యకృష్ణస్యచరితంచమహదద్భుతం॥౭॥ హరివంశేపికథితాఃపవిత్రదేవోద్భవాఃకథాః। యాదవేంద్రస్యచరితంభౌమకంసనిబర్హణం॥౮॥ కైలాసాదిప్రభృతయోవివయాస్సర్వశ్శుభాః। ప్రోక్తాశ్చబహవోధర్మాశ్శ్రుతాఃపరమపావనాః॥౯॥ అనుక్తంభవతాత్రత్రకించిచ్ఛేషంభవేద్యది। విస్పష్టంతద్భవాన్సమ్యక్ సూక్ష్మధర్మంబహుప్రదం॥౧౦॥ బ్రూహిమేకృపయావిప్రలోకస్యాస్యవిశుద్ధయే। యద్రహస్యమహాన్పృష్టఃపాండూనాంవృష్ణివల్లభః॥౧౧॥ తత్త్వత్సంగృహ్యకృపయావదమేభూసురోత్తమ॥ సూతః॥ ఇత్యుక్తోరాజసింహేనభారతేనమహాత్మనా॥౧౨॥ ధ్యాత్వాముహూర్తంవిప్రేంద్రోవ్యాసశిష్యోధర్మసంహితాం॥ శ్రీవైశంపాయనః॥ శృణురాజన్మహాశ్చర్యంగదితంధర్మవిత్తమైః॥౧౩॥ కృష్ణాస్మృతమితిఖ్యాతంసాక్షాద్ధ

గవతోదితం। ధర్మాణిచవిచిత్రాణిసర్వేషాంసులభానిచ॥ ౧౪॥ నరకాంశ్చైవవివిధాన్యాతనాబహువిస్తరాః। దేవ
దేవస్యశర్మాణివిష్ణోస్సర్వాత్మనఃప్రభోః ॥౧౫॥ ముక్తిప్రదానిభక్తానాంచరితానిమహాత్మనాం।అన్నగోభూమిదానా
నిసత్యంగాత్వాప్యతేతుయత్ ॥౧౬॥ సాలగ్రామస్యపూజాయాయత్ఫలంప్రోచ్యతేబుధైః।ఏకాదశీవ్రతేచైవగంగాస్నా
నేచయత్ఫలం ॥౧౭॥ అన్నపానీరదానేతుహ్యతిథీనాంప్రపూజనే।గవాంప్రదక్షిణేయచ్చనమస్కారేమహాత్మనాం॥
౧౮॥గర్భజనన్యాయద్దుఃఖంసంసారస్యచసంకటం।ఋణినామృణదాతౄణాంహీనోత్తమగతీతథా॥౧౯॥కావేర్యాస్సు
ప్రభావంచపంపాయాస్సరసస్తథా। కుంభఘోణేచకావేర్యాశ్చంద్రపుష్కరణీతటే ॥౨౦॥ రంగనాథస్యమాహాత్మ్యం
కావేర్యాస్స్నానవైభవం। శ్రీశైలశిఖరేయచ్చవెంకటాద్రౌమహాగిరౌ ॥౨౧॥ శ్రీహస్తిశిఖరేపుణ్యంప్రవిష్టానాంమ
హాత్మనాం। హిమాద్రౌహేమకూటేచవిరూపాక్షస్యదర్శనే॥ ౨౨ ॥ శ్రీజయంత్యాఃప్రభావంచనవమ్యాశ్చైత్రఏవచ।
శివార్చనేచయత్పుణ్యంశివరాత్రివ్రతేతథా॥౨౩॥ చాతుర్మాస్యవ్రతేపుణ్యంచిత్రాదావపియత్ఫలం।రవీందువ్రతయోః
పుణ్యంధనుర్మాసప్రపూజనే ॥౨౪॥ పూజనేయత్తుమహతాంయతీనాంబ్రహ్మచారిణాం।విచిత్రాణిచదానానిఫలాని
వివిధానిచ॥ ౨౫॥ మార్గాంశ్చనరకాంభోధేఃపాపినాందుర్గగామినామ్।పథిభోగంచయానానిమార్గాంశ్చస్వర్గగామి
నామ్॥౨౬॥ఏతాన్యన్యాన్మహాభాగోధర్మపుత్రస్సహానుజః।ద్రౌపద్యాసహధర్మాత్మాయాదవేంద్రాత్సుశ్రువే॥౨౭॥
దేవతానామృషీణాంచద్విజానాంయజ్ఞశీలినామ్। మధ్యేధర్మాన్ప్రశ్రావకృష్ణేవదతిధర్మవిత్॥౨౮॥ జనమేజయః॥
కదాప్రోనాచభగవాన్కస్మిన్దేశేయదూత్తమః।ఏతదాచక్ష్వవిప్రేంద్రకృష్ణవాక్యామృతంహిమే॥౨౯॥ శ్రీవైశంపా
యనః॥ రాజ్యాద్భ్రష్టోమహాతేజాధర్మపుత్రస్సహానుజః। పాంచాల్యాసహధర్మాత్మాకామ్యకంవనమావిశత్ ॥ ౩౦ ॥
సుఖాసీనమనుప్రాప్తేధర్మపుత్రేమహావనమ్। ఏతద్జ్ఞాత్వాయదుశ్రేష్ఠోహ్యంతర్యామీజగత్పతిః॥౩౧॥ పతీనాంశతసా

హయైః కాంచనాఢ్యైస్స్వర్ణహారకైః। ధ్వజయష్టిపతాకాఢ్యైః కింకిణీనాదశోభితైః ॥ ౩౨ ॥ సప్తభిస్సప్తసాహస్రైరపి
తాంభోజవైర్వృతః। నీలజీమూతసంకాశైః మత్తద్విరదకోటిభిః॥ ౩౩॥ సైన్యైస్సుసంవృతః శ్రీమాన్ సాధుమూర్తిః ప్రతాప
వాన్। ఆయయౌ హస్తినపురం విదురేణ సమాగతః ॥ ౩౪॥ సమాగతం హరిం జ్ఞాత్వా భీష్మో వై భీతిసంయుతః। ద్రుతమాగ
త్య భవనాత్ స్వగృహం సముపానయత్ ॥ ౩౫॥ కల్పయిత్వా కల్పయామాస హ్యర్ఘ్యం పాద్యం మహాత్మనే। స్వాగతం తే జగ
న్నాథ కృతార్థోహం తవాగమాత్ ॥ ౩౬॥ తవ సంస్మరణాదేవ సర్వపాపక్షయో భవేత్ । దృష్టమాత్రే త్వయి శ్రీమన్ కా సి
ద్ధిర్న భవేన్మమ॥ ౩౭॥ త్వైతచ్చరణాంభోజం శరణం యోగినామపి। పురాసంచితపుణ్యేన లబ్ధమేతన్మయానఘ॥ ౩౮॥ మా
ముద్ధర జగన్నాథ భవాంభోధేర్మహాభయాత్। దేహి మే హ్యచలాం భక్తిం తవ పాదాబ్జయోస్సదా ॥ ౩౯॥ ఇత్యుక్తః ప్రభు
రవ్యక్తః స్వప్రకాశో నిరంజనః। గాంగేయేన మహాభాగో బభాషే వదతాం వరః ॥ ౪౦॥ భాసయన్ దంతశోభాభిర్విచిత్రమ
ణిమంటపమ్। సస్మితం విదురం దృష్ట్వా భీష్మం చేదమువాచ హ ॥ ౪౧॥ గాంగేయ శృణు మద్వాక్యం పాండవా ధర్మతత్పరాః।
స్థితేపి త్వయి ధర్మిష్ఠే కిమర్థం వనవాసినః॥ ౪౨॥ మద్భక్తాన్ పాండవాన్ విద్ధి తేషాం స్యుః కథమాపదః। సాధూనాం మైత్ర
తః క్లేశః స్వాహితాయోపకల్ప్యతే ॥ ౪౩ ॥ ఇత్యుక్త్వా తూర్ణముత్థాయ గృహీత్వా కరపల్లవం। భీష్మస్య భీతిముత్పాద్య గాం
ధార్యాస్తు సుతస్య చ॥ ౪౪॥ ఆపృచ్ఛ్య విదురం కృష్ణః ప్రయయౌ కామ్యకం వనమ్ । గాంగేయసహితో ధీమాన్ కృష్ణో యదు
కులోత్తమః॥ ౪౫॥ అపశ్యద్బ్రాహ్మణైస్తత్ర సేవ్యమానం యుధిష్ఠిరం। శాంతం దాంతముదారాంగం యజ్వభిః పరివేష్టితం॥
౪౬॥ ఋషిభిర్విప్రవర్యైశ్చ ధర్మసంవాదతత్పరైః। పురాణసంప్రదాయజ్ఞైః తథా వేదాంతవేదిభిః ॥ ౪౭॥ శాబ్దికైస్తా
ర్కికైశ్చైవ జ్యోతిశ్శాస్త్రవిశారదైః। ఋగ్యజుస్సామాథర్వజ్ఞైః శ్రౌతస్మార్తవిశారదైః॥ ౪౮॥ వాక్యాలంకారతత్వజ్ఞైః
కుశలైర్భాణవైస్తథా। వందిమాగధముఖ్యైశ్చ గాయకైర్వైణికైరపి॥ ౪౯॥ గాంధర్వశాస్త్రనిచయలక్షజ్ఞైర్మహా

త్మభిః। ఏతైరన్యైర్మహాభాగైః స్వేస్వైర్మానందదర్శనైః ॥౪౦॥ తస్మింస్తు సమయే ధీమాన్ ధర్మపుత్రః ప్రతాపవాన్। భ్రా
తృభిర్బోధితో దృప్తైర్బలిభిర్యుద్ధకాంక్షిభిః॥ ౪౧॥ దిగ్దంతిసదృశైశ్శూరైః ఖడ్గశూలధరైస్తథా। రక్తాక్షైర్భీమవదనైః శా
కోపురుషికావృతైః॥౪౨॥ సుయోధనముఖాన్ సర్వాన్ జేష్యామస్తవ పశ్యతః। ఇతి వాదిభిరత్యుగ్రైః భ్రాతృభిస్సహి
తస్తునః॥౪౩॥ యుద్ధమేవ వరం మత్వా ఘోర వేంద్రేణ శత్రుణా। గమనాయ నమతిం చక్రే ధర్మపుత్రః ప్రతాపవాన్ ॥౪౪॥ సం
గాత్సంజాయతే కామః కామాత్క్రోధోభివర్ధతే। క్రోధాద్భవతి సంమోహః సంమోహాత్స్మృతివిభ్రమః॥౪౫॥ స్మృ
తిభ్రంశాద్బుద్ధినాశో బుద్ధినాశాత్ప్రణశ్యతి। ఏవం జ్ఞాత్వా స ధర్మాత్మా కృష్ణమేవమచింతయత్ ॥ ౪౬॥ శ్రీకృష్ణ జగతామీ
శ ధర్మబంధో మహేశ్వర। పాహి సత్యప్రతిజ్ఞం మే లోకనాథ నమోస్తుతే ॥౪౭॥ ఇతీవ ధర్మజో విద్వాన్ ధర్మలోపభయా
త్సుధీః। చింతయామాస గోవిందం సర్వగం భక్తవత్సలం॥ ౪౮॥ తతో ధ్యానజలాత్తత్ర నిశ్చితాత్మా నరాధిపః। దూరేణ వేశ
ద్వలో కృష్ణం గంగాసుతావృతం॥ ౪౯॥ తౌ దృష్ట్వా తత్ర తత్ర ధర్మజో భ్రాతృభిస్సహ। తదా విప్రాన్ పురస్కృత్య కందమూ
లఫలైస్సహ॥ ౫౦॥ ఆలింగ్య వినతో భూత్వా హర్ష్యం పాద్యం చకార హ। తత ఆనీయ వినయాన్మధ్యే శాలాంతు విష్టరే ॥౫౧॥
సమావేశ్యాథ తావేవం ప్రోచ్య కుశలం నృపః। స్వాగతం తే యదుశ్రేష్ఠ కిమిహాగమనం ప్రభో ॥౫౨॥ బంధుహీనాన్కృ
శానస్మాన్ బంధుభిః పరివర్జితాన్। పశ్య కృష్ణ మహాభాగ ప్రీతే స్తవ ఫలంత్విదమ్॥ ౫౩ ॥ స కామో భవితా తత్ర ప్రజ్ఞాచ
క్షుస్సహాత్మజః। తాతప్రియమిదం సర్వమస్మదాచరితం తవ ॥౫౪॥ ఏవముక్త్వా స ధర్మసుతో బాష్పవ్యాకులలోచనః। కృష్ణం
చ సర్వగం జ్ఞాత్వా తస్మా యాంచ దురత్యయామ్॥ ౫౫ ॥ అతిష్ఠస్మై నమస్కృత్య భ్రాతృభిః పరివేష్టితః। కృష్ణో వృష్ణివరః శ్రీ
మాన్ భక్తానాం దుఃఖనాశనః॥ ౫౬॥ భక్తానాం చరితం దృష్ట్వా ప్రాహ భీష్మం పునస్తథా। పశ్య భీష్మ మహాభాగాన్ స
త్యశీలాన్ దృఢవ్రతాన్ ॥ ౫౭ ॥ నుత్వి)యాన్ ధర్మనిరతాన్ మయి సన్యస్తమానసాన్। నిరసూయాపరానేతాన్ పా

స్మాత్ శత్రుహింసితాత్ ॥౧౮॥ భీష్మః ॥ భగవన్ దేవదేవేశ భక్తానాం మహాత్మనాం। త్వయ్యావేశితచిత్తానాం త్వం దేవ శరణైషిణామ్ ॥ ౧౯ ॥ త్వాం వినా సర్వదాతారం గతిమన్యాం న లక్షయే। తస్మాద్దేతాన్మహాభాగాన్ రక్షత్వం భక్తవత్సల ॥౨౦॥ అకించనానాం భక్తానాం సాయుజ్యం హి ప్రయచ్ఛసి। తేజస్వినాం త్వం భక్తానాం ధ్రువం నిరయదో హ్యసి ॥ ౨౧ ॥ శ్రీభగవాన్ ॥ భీష్మ త్వమేకో మాం వేత్సి నాన్యో వై ప్రాకృతో జనః। తదోభ్యధయైతాన్ ధర్మజ్ఞ మయి భక్తిం సుఖప్రదామ్ ॥ మన్ని వేశితచిత్తానాం మయ్యావేశితకర్మణామ్। ఇహలోకే పరత్రాపి కదాచిన్నాస్తి వై భయమ్ ॥౨౩॥ శ్రీవైశంపాయనః ॥ తతస్తు లోకస్య చరాచరస్య త్రాతారమీశం ప్రభుమప్రమేయమ్। సర్వస్య దాతారమనీశమాద్యం భీష్మో నమస్కృత్య తదా బ్రవీదిదమ్ ॥ ౨౪ ॥ ఇతి శ్రీమహాభారతే హరివంశే - ఆశ్చర్యపర్వణి శేషధర్మే - శ్రీకృష్ణయుధిష్ఠిరసంవాదో నామ - ప్రథమోధ్యాయః ॥ ....

✤

శ్రీవైశంపాయనః ॥ గంగాతనూభవః శ్రీమాన్నాజ్ఞప్తో వై మురారిణా। ఆత్మనా తం నమస్కృత్య ప్రాంజలిర్వాక్యమబ్రవీత్ ॥ శ్రీభీష్మః ॥ విద్ధి పాండవ దేవేశం సర్వదాతారమచ్యుతం। లోకత్రాణాయ సంభూతం కృష్ణం సాక్షాజ్జగత్ప్రభుం ॥౨॥ ఆధారం సర్వభూతానాం పాలయంతమకల్మషం। హారంతం సర్వసంతాపం కృష్ణం విద్ధి జగద్గురుం ॥ ధర్మం ధర్మభృతాం పార్థ స్వార్థమర్థవతాం వరం। సత్యం సత్యవ్రతాం కృష్ణం కామం తం విద్ధి కామినాం ॥౪॥ సుఖదుఃఖస్య కర్తారం సాధుభక్తానామసతామపి। అయమేవ పరో మంత్రో హ్యయమేవ పరం తపః ॥౫॥ అయమేవ పరం జ్ఞానమయమేవ పరా గతిః। అయమేవ పరో ధర్మో ధురయమేవ సువృత్తమః ॥౬॥ ఇమం భజస్వ కాంతేయ సర్వసంపద్భవేత్తవ ॥ యుధిష్ఠిరః ॥ పితామహ మహాప్రాజ్ఞ సర్వశాస్త్రవిశారద ॥౭॥ కృష్ణస్య ధర్మే భక్తిః స్యాత్ యథా స్యాత్తథా వద। శ్రోతుకామాస్త్వమీ పార్థ ఋషయశ్చ తపోధనాః ॥౮॥ యజ్వానో దేవతాస్సర్వే తథా దేవా దివి స్థితాః ॥ భీష్మః ॥ శృణు పాండవ వక్ష్యామి హరిభక్తిం సుదుర్లభాం ॥౯॥ శ్రోతౄణాం సర్వపాపఘ్నీం వదతాం చ యుధిష్ఠిర। నారాయణం జగద్యోనిం సచ్చిదానందవిగ్రహం ॥౧౦॥ యజస్వ రాజశార్దూల

కృష్ణంబ్రహ్మస్వరూపిణం । రిపవస్తస్యహింసంతినబాధంతేగ్రహాశ్చతే॥ ౧౧॥ రాక్షసాశ్చనబాధంతేవ్యాముఖ్యకృష్ణ పరాయణం । భక్తిర్దృఢాభవేద్యస్యదేవదేవేజనార్దనే॥౧౨॥ శ్రేయాంసితస్యసిద్ధ్యంతిభక్తిమానధికస్తతః । తేషాంపాప ఫలాన్పుంసాంవిష్ణ్వాయతనగామినాం॥ ౧౩ ॥ తేనరాభాగ్యనిలయా హరిపూజాపరాయణాః । తేచనేత్రేమహాభాగే పశ్యతోయేజనార్దనం ॥ ౧౪ ॥ సాజిహ్వాప్రోచ్యతేసద్భిఃవిష్ణునామపరాయణా । సత్యంసత్యంపునస్సత్యముద్ధృత్యభుజముచ్యతే॥ ౧౫॥ ప్రమాణంనాపరంవేదాన్నదైవంకేశవాత్పరం । సత్యంవచ్మిహితంవచ్మిసారంవచ్మిపునఃపునః॥౧౬॥ అసారేదగ్ధసంసారే సారంయద్విష్ణుపూజనం । సర్వభూతదయాయుక్తోవిష్ణుపూజాపరాయణః ॥౧౭॥ మాతాపిత్రోశ్చశుశ్రూషుఃతస్యతుష్టోజనార్దనః । సత్కథాయాంచరమతేసత్కృత్యాంచకరోతియః ॥ ౧౮ ॥ సత్యవాక్నిరహంకారఃసత్యప్రీతోరమాపతిః । నామసంకీర్తనంవిష్ణోఃక్షుత్ప్రస్ఖలనాదిషు॥ ౧౯ ॥ యఃకరోతిసదాపార్థ తస్యవిష్ణుఃప్రసీదతి । యాతునారీపతిప్రాణాపతిపూజాపరాయణా॥౨౦॥ తస్యాస్తుష్టోజగన్నాథఃకృష్ణోలోకహితేరత । తస్మాచ్ఛృణుష్వకౌంతేయయజస్వసతతంవిభుం॥ ౨౧॥ మాకురుత్వమహంకారంవిద్యుల్లోలాశ్రియోయతః । శరీరంమృత్యుసంయుక్తంజీవితంచాపిచంచలం॥౨౨॥ బలాధిక్యైర్ధనంగ్రాహ్యంసంపదఃక్షణభంగురాః । తస్మాద్యజస్వకౌంతేయపుండరీకాక్షమవ్యయం॥ ౨౩॥ హేపాండవ కింనజానీషేహ్యాయుషోర్ధంతునిద్రయా । హృతంచభోజనాద్యైశ్చకియదాయుస్సమాహృతం॥ ౨౪॥ కియద్బాల్యభోగైశ్చకదాధర్మంచరిష్యసి । బాలభావేచవృద్ధత్వేనఘటేతాచ్యుతార్చనం॥ ౨౫ ॥ వయస్యేవచధర్మాన్వైత్వకురుధ్వమనహంకృతాః । శరీరంరోగనిలయంమలాద్యైపరిదూషితం॥౨౬॥ కిమర్థంశాశ్వతధియాపాపంకుర్వంతిమానవాః । అసారభూతేసంసారేనానాదుఃఖసమన్వితే॥ ౨౭ ॥ విశ్వాసోనైవకర్తవ్యోనాశోనిశ్చితయేవహి । శృణుష్వంపాండవశ్రేష్ఠసత్యమేవమయోచ్యతే॥ కాయఃసన్నిహితాపాయః [illegible] సర్వదా । మానంత్యజన్నహంకారంకామక్రోధాదిసంయుతం ॥ యజస్వసతతంవిష్ణుంగతిరన్యానవిద్యతే । [illegible] సహస్రేషుస్థావరాదిషుపాండవ ॥ సంభ్రాంతస్యతు

మానుష్యం కథంచిత్పరిలభ్యతే। తత్రాపి దేవతాభక్తిః దార్గబుద్ధిశ్చ పాండవ॥ యోగబుద్ధిస్తథాన్యానాం జన్మాంతరతపఃఫ
లం। మానుష్యం దుర్లభం ప్రాప్య యో హరిం నార్చయేత్సకృత్॥ మూర్ఖః పాపరతః పార్థ కోఽన్యస్తస్మాదచేతనః। ఆరాధి
తో జగన్నాథో దదాత్యభిమతం ఫలం॥ కస్తం న పూజయేద్విద్వాన్ సంసారాగ్నిప్రపీడితః। యస్మింస్తుష్టే జగత్తుష్టం యతస్సని
వర్గతో హరిః॥ యథా హస్తిపదే సర్వం పాదమాత్రం తు లీయతే। ఆకాశేన యథా వ్యాప్తం జగత్సాపరజంగమం ॥ ౩౫॥
తథా వ్యాప్తం భగవతా విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా। జననే మరణం ప్రాప్యం మరణే జననం తథా ॥ ౩౬ ॥ ఉభే తే సన్నికృష్టే హి త
స్మాచ్ఛోకో హరిసేవయా। ధ్యాతస్తుతః పూజితో వా దృష్టో వా సంస్మృతోఽపి వా ॥ ౩౭ ॥ యః క్షుణోద్భవవిచ్ఛేదీ కస్తం దేవం న
పూజయేత్। ప్రాయశ్చిత్తం భవేత్సద్యః కర్మలోపే సదా నృణాం ॥ ౩౮ ॥ తమర్చయ మహాబాహో మనోవాక్కాయ
కర్మభిః। అహో చిత్రమహో చిత్రమహో చిత్రం హి పాండవ ॥ ౩౯ ॥ హరినామ్ని సతి లోకే సంసారో వర్తతే పు
నః। యావన్నేంద్రియవైకల్యం యావద్వ్యాధిర్న బాధతే ॥ ౪౦ ॥ తావద్దేవార్చనే యోగ్యః సమ్యగ్యోగీశ్వరేశ్వరః। భూ
యో భూయో హితం వచ్మి భుజముద్ధృత్య పాండవ ॥ ౪౧ ॥ కృష్ణోఽయం సర్వదా పూజ్యో భుక్తిముక్తిప్రదో నృణాం। క్రోధ
మూలం మనః పాపం క్రోధస్సంసారసాధనం ॥ ౪౨ ॥ ధర్మక్షయకరః క్రోధః తస్మాత్తం పరివర్జయేత్। మన ఏవ మనుష్యా
ణాం కారణం బంధమోక్షయోః ॥ ౪౩ ॥ తస్మాత్తద్దేవనం యోజ్యం తస్మిన్ కృష్ణే సుఖీ భవ। అనారాధ్య జగన్నాథం సర్వకా
మఫలప్రదం॥ ౪౪॥ సంసారసాగరే మగ్నః కథం పారం గమిష్యతి। అచ్యుతానంతగోవిందనామోచ్చారణభేషజాత్॥ ౪౫॥
నశ్యంతి సకలా రోగాస్సత్యం సత్యం వదామ్యహం। హరిభక్త్యా జితా లోకా జితం సర్వం తయైవ హి॥ ౪౬॥ తస్మాచ్చ సర్వ
దేవేశే భక్తిం కురుత పాండవాః। బంధనమత్త్వం ధనాఢ్యత్వం పుత్రవత్త్వం చ పాండవాః॥ ౪౭॥ విష్ణుభక్తిమతాం నృణాం
భవేజ్జన్మని జన్మని। ఇహాముత్ర ఫలం లిప్సుః పూజయేత్సతతం హరిం॥ ౪౮ ॥ ధ్యాయేచ్చ సంస్మరేచ్చైవ సర్వావస్థాసు విష్ణు
వం। న నమేచ్ఛోన్న వేయస్య శరీరం సర్వదాయినే॥ ౪౯ ॥ పాపానాం ... ంచలకరం ... తస్మాత్సంసా ...

నాంహరిరేవపరాగతిః ॥ ౨౦ ॥ యస్యనామశ్రవణాదేవప్రాప్యతేపరమంపదం। యాదవేంద్రమముంవిష్ణుంకృష్ణంలోకే
శ్వరంప్రభుం॥౨౧॥అస్యప్రసాదాత్తేసర్వంభవిష్యతినసంశయః।స్రష్టాపాలయితాహంతాకృష్ణోహిజగతీపతిః ॥ ౨౨ ॥ అ
స్మాత్పరతరంనాస్తి సత్యంసత్యంవదామ్యహం॥శ్రీవైశంపాయనః॥ఇతిదేవవ్రతేనోక్తంనిశమ్యకురునందన॥ ౨౩ ॥నం
తుష్టమానసోభూత్వాశ్రోతుకామోభవత్తదా। యఇదంకీర్తయేన్నిత్యంపుణ్యంపాపప్రణాశనమ్॥ ౨౪ ॥ హరిభక్తిక
రంన్నౄణాంసర్వపాపప్రణాశనం।బ్రాహ్మణానాంసమాజేచతథావిష్ణ్వాలయేభవేత్ ॥ ౨౫॥ వరంవిమానమారూఢో
విష్ణులోకంసగచ్ఛతి । సర్వదాసంస్మరేద్యస్తువాసుదేవంరమాపతిం॥ ౨౬॥ సర్వబంధవినిర్ముక్తోవిష్ణుసాయుజ్యమాప్ను
యాత్ ॥ఇతిహరివంశేఆశ్చర్యపర్వణిశేషధర్మేశాంతనవప్రతిపాదితహరిభక్తిమాహాత్మ్యకథనంనామద్వితీయోధ్యాయః

శ్రీవైశంపాయనః ॥ ఏవంప్రబోధితస్తేనభాగీరథ్యాత్మజేనవై।ధర్మపుత్రోమహాప్రాజ్ఞో యాదవేంద్రమభా
షత ॥ ౧ ॥ ధర్మరాజః॥దేవదేవారవిందాక్ష మాయాతీతమహామతే।త్వద్భక్తిశ్శాశ్వతీమేస్తుతయామోక్షోభవేధ్రువం॥
౨॥ రాజ్యాద్భ్రష్టావయంసర్వేత్వత్పాదకమలంగతాః । పాహ్యస్మాన్పుండరీకాక్షధర్మశాస్త్రోపదేశతః॥ ౩॥ రక్ష
మాదేవదేవేశధర్మేణజగదీశ్వర । శ్రీకామస్తుష్టికామోవాపుష్టికామోథవానరః॥ ౪॥ యజతేశ్రద్ధయాయస్తుతాంతాం
ప్రాప్నోత్యసంశయం। త్వయానవిదితంకించిత్త్రిషులోకేషుసువ్రత ॥ ౫ ॥ సర్వధర్మాన్సమాచక్ష్వకృపాచయితవా
స్తిచేత్ ।సువ్రతానిచతీర్థానిసర్వాణిచవిశేషతః॥ ౬॥ ధర్మాధర్మాణిసర్వాణిక్షేత్రాణిఫలవంతిచ ।సర్వాన
న్యాన్సమాచక్ష్వదేవదేవనమోస్తుతే॥ ౭ ॥ త్వద్భక్తిరచలామేస్తుసర్వాఘౌఘవినాశిని । త్వమేవస్రష్టాసిచరాచరా
ణాంత్వంసర్వగోప్తాసిజనార్దనస్త్వం॥౮॥ త్వంరుద్రరూపోసివినాశహేతుఃత్రిమూర్తిరూపాయనమోనమోస్తు॥
శ్రీవైశంపాయనః॥ ఇత్యుక్త్వాయోగినాంనాథంకృష్ణంకమలలోచనం॥ ౯॥ ధర్మపుత్రోమహాప్రాజ్ఞస్తూష్ణీంభూతో
భవత్తదా।తస్యచిత్తంసమాజ్ఞాయఋషీణాముగ్రతేజసాం ॥ ౧౦ ॥ ప్రోవాచవచనంధీమాన్ధర్మశ్రవణమిచ్ఛతాం॥

శ్రీభగవాన్॥ సాధుసాధు మహాప్రాజ్ఞ మతిస్తే సాధుసమ్మతా। ౧౧ ॥ యస్మాద్ధర్మే సదా భక్తిర్వర్తతే తవ సువ్రత। ధర్మ
శ్శ్రుతస్సదా భక్త్యా మనుజైర్మనుజేశ్వర॥ ౧౨॥ సపావయతి తాన్ సాధూన్ మత్పాదసలిలం యథా। శృణు పాండవవ
క్ష్యామి దానానాముత్తమోత్తమం॥ ౧౩॥ సర్వేషామేవ భూతానాం భుక్తిముక్తిఫలప్రదం। భూమిర్విశ్వంభరా ధాత్రీ వసు
ధేతి చ కథ్యతే॥ ౧౪॥ తస్మాద్భూమిప్రదో రాజన్ సర్వదః ప్రోచ్యతే బుధైః। భూమిం సర్వగుణోపేతాం యో దద్యాత్సస్య
శాలినీం॥ ౧౫॥ న తస్య లోకాః క్షీయన్తే యావదాచంద్రతారకం। అగ్నిష్టోమాదిభిర్యజ్ఞైరిష్ట్వా విపులదక్షిణైః॥ ౧౬॥ సతత్ఫ
లమవాప్నోతి భూమిదానాద్యదశ్నుతే। తపస్వినోథ యజ్వానః సత్యవంతో బహుశ్రుతాః॥ ౧౭॥ భూమిదాతృఫలాంశాం
శకళాంనైవ భజంతి తే। దివి దేవాః ప్రశంసంతి సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః॥ ౧౮॥ భూదానాదేవ దేవత్వం సిద్ధత్వం లబ్ధమిత్య
హో। అత్రైవోదాహరంతీమమితిహాసం పురాతనం॥ ౧౯॥ శ్రోతౄణాం సర్వపాపఘ్నమాయురారోగ్యవర్ధనం।
పురా కృతయుగే రాజన్ బ్రాహ్మణో యోగభూషణః॥ ౨౦॥ సర్వవేదార్థతత్త్వజ్ఞః సదా దాంతశ్చ శీలవాన్। అధ్యాత్మ
విద్యానిరతః నిర్ధనో బ్రహ్మవిత్తమః। నిష్కించనత్వాత్సభృశం బాధ్యతే చానిశం సుతైః॥ ౨౧॥ తదా విమన్యుం న ప్రాపజ్ఞా
త్వా తాన్ స్వకృతాన్ ద్విజః। కదాచిద్వైశ్వదేవాంతే బలిం దత్వా గృహాంగణే॥ ౨౨॥ ఆయాంతం తం ద్విజం ప్రాహ కల్యాణీ త
త్ప్రియా సతీ। పతిత్వదాత్మజాస్సర్వే క్షుధితాః పతితా భువి॥ ౨౩ ॥ లుఠంతి ఘోరదుఃఖార్తా రుదంతో రోదయంతి మాం।
త్వం నిరీక్షయ సేనైతాన్ జఠరాగ్నిప్రపీడితాన్॥ ౨౪॥ అశక్తా రక్షణే చైషాం కిం కరోమి చ తద్వద। పానీయమేవ పీత్వా
తాం చ తేయం శాకమేవ వా॥ ౨౫॥ త్వద్భుక్తశేషం భుంజంతి హ్యేతే వై తవ సూనవః। పుత్రాగ్రహాసమాయాంతి పతిదీక్షా
రక్షణంగినీ॥ ౨౬॥ దారిద్ర్యవారిధామగ్నాం ధిక్త్వాం నిర్ఘృణవల్లభాం। అన్యా గృహిణ్యస్తిష్ఠంతి నిష్కళంకో ధనాన్వితాః॥
౨౭॥ వర్తంతే గోధనాశ్వాద్యైర్ధాన్యైర్వస్త్రైః పశుకాదిభిః। దీర్ఘశృంగైరానడుహైశ్శకటైర్దాసికాదిభిః॥ ౨౮॥
తాస్సైః పరికరైః శ్రేష్ఠైర్బంధుభిస్సహితాః పరే। మాదృశా నైవదృశ్యంతే శాస్త్రతృశా గృహమేధినః॥ ౨౯॥ ఆత్మజాలభి

తృశ్యం తేషుశిష్చిన్న చదుఃఖితాః। ఏవముక్త్వాతుసాచండీరురోదభృశదుఃఖితా॥ ౩౦ ॥ ప్రకీర్యకబరీంస్నస్యహస్త్యపటేన శిరోవానత్। ఆక్రోశంతీంలుఠంతీంతాంమాత్మజైఃపరివేష్టితాం॥ ౩౧॥ఆశ్వాస్యధీమాన్ విప్రేంద్రఇదంవచనమబ్రవీత్। కిమర్థంశోకసంయుక్తేభద్రేరోదిషికోపనే ॥ ౩౨ ॥ నహ్యసంచితపుణ్యానామృద్ధిర్భవతిశాశ్వతీ। నత్వాం త్రేయేప్రయచ్ఛంతిస్వల్పామపివసుంధరాం॥౩౩॥ తేనేక్షం తేహ్యలక్ష్మీంచదుఃఖంనరకయాతనాం।తస్మాత్కింశోచసేమూఢేయత్కృతంతత్ప్రభుజ్యతే॥ ౩౪॥ త్వయామయాచయత్కించిన్నదత్తంపూర్వజన్మని। కంచిత్కాలంక్షమస్వత్వంపుత్రాన్ సంరక్షశోభనే॥౩౫॥ ఆహరిష్యేశ్రియంగేహేతపసాసాధుపశ్యమాం।ఆశ్వాస్యైవంసవిప్రేంద్ర స్తపసేకృతనిశ్చయః॥ ౩౬॥ శ్లోకమేకంజగౌసారంసత్యవాక్ప్రియదర్శనః। దారిద్ర్యప్రియనముష్యత్యంసిద్ధోహంత్వత్ప్రసాదతః॥౩౭॥అహం తుసర్వాన్ పశ్యామిమాంతుకోపినపశ్యతి। ఇత్యుక్త్వాసోపివిప్రేంద్రోజగామతపసేవనం॥ ౩౮॥ తత్రచాగ్నింప్రతిష్ఠాప్య చచారతపఉత్తమం। గ్రీష్మేపంచాగ్నిమధ్యస్థోవాయుభక్షోజితేంద్రియః॥ ౩౯॥ నిరుధ్యహృదయేవాయుమాత్మాకాశంసమాగతః। బాహ్యాన్ స్థాన్విషయాన్ కించిన్నచవేదసయోగవిత్॥ ౪౦ ॥ శంఖచక్రగదాపాణింఖడ్గశార్ఙ్గధరంశుభం। కౌస్తుభేనవిరాజంతంశ్రీవత్సాంకితవక్షసం॥ ౪౧॥ పీతాంబరధరందేవంవనమాలావిరాజితం। కాళమేఘనిభందేవంవిద్యుచ్చంచలలోచనం॥ ౪౨॥ధ్యాయంస్తువన్నమస్యంశ్చమనసాకృతనిశ్చయః। చచారసతపోఘోరందుష్కరంసర్వమానవైః॥ ౪౩॥సురైస్తత్తపసోద్విగ్నైఃరంభామేనాదిభిఃకృతం। తపోవిఘ్నంతురుశ్శేషయద్యత్తన్నచవేదసః॥ ౪౪॥ఏవంతపస్యతస్తస్యబ్రహ్మనాడిసముద్భవః। దదాహపావకోలోకాన్ సంత్రస్తాస్సురసత్తమాః॥౪౫॥ తతోదేవపతిర్భీతోబ్రహ్మాణంమనసాస్మరన్। బ్రహ్మలోకంయయాదేవైర్దిక్పాలైస్సహధర్మజః॥ ౪౬॥ తుష్టావదేవరాజోసౌబ్రహ్మాణం పద్మసంభవం। తేనసార్ధంతదాదేవాస్తుష్టువుర్వివిధైస్తవైః ॥ ౪౭॥ దేవాః॥ నమోవిశ్వాయదేవాయఈశ్వరాయకపర్దినే। శంభవేబ్రహ్మణేతుభ్యంమాయినేవిష్ణురూపిణే ॥ ౪౮ ॥ వేదాయవేదరూపాయవేదాంతాయనమోనమః।

సర్వజ్ఞాయ నమస్తుభ్యం భాస్కరాయ నమో నమః ॥ ౪౯ ॥ చతుర్వర్గాయ యమరూపాయ ధర్మరూపాయ తే నమః । మృత్యవే
శతరూపాయ నమస్తే మూలమూర్తయే ॥ ౫౦ ॥ నమః పంకజనేత్రాయ హిరణ్యపతయే నమః । సర్వోపనిషదర్థాయ దే
వానాం పతయే నమః ॥ ౫౧ ॥ క్రతూనాం పతయే తుభ్యం వ్రతానాం పతయే నమః । హిరణ్యరేతసే తుభ్యం వేదరాశే నమో
స్తు తే ॥ ౫౨ ॥ ఆర్తానాం దుఃఖనాశాయ దేవానాం పతయే నమః । పాహ్యస్మాన్ సర్వలోకేశ భూయో భూయో నమో
స్తు తే ॥ ౫౩ ॥ బ్రహ్మా ॥ అహో హి భగవాన్ విష్ణురంతర్యామీ జగన్మయః । మహావిష్ణుః ప్రసన్నాత్మా కర్మణాం ఫలదాయ
కః ॥ ౫౪ ॥ తమృతే పుండరీకాక్షం సర్గస్థిత్యంతకారిణం । కర్మణాం ఫలదాతా హి కస్సమర్థో జగత్త్రయే ॥ ౫౫ ॥ తస్మాత్త
మేవ శరణం గచ్ఛామో వయమంజసా । ఇత్యుక్త్వా స సురైస్సార్ధం విష్ణుమేవాన్వచింతయత్ ॥ ౫౬ ॥ తస్మిన్ ధ్యానపరే తత్ర
ప్రవిష్టో భగవాన్ హరిః । తతస్సంచోదయామాస సర్వం కుర్వితి తం తదా ॥ ౫౭ ॥ తతో హర్షాకులో బ్రహ్మా కృపయా సురవై
రిణః । ప్రత్యువాచ సతాన్ దేవాన్ శతక్రతుపురోగమాన్ ॥ ౫౮ ॥ మా భైషీ దేవరాజ త్వం స్వస్థైర్వః పరితోషితః । మా
మేవాజ్ఞాపయద్విష్ణుర్యద్య చ్ఛేతసి వర్తతే ॥ ౫౯ ॥ ఇంద్రః ॥ తపసా యోగభూషస్య సంతుష్టం హి జగత్త్రయం । తస్య చిత్తగ
తం కామం జ్ఞాత్వా ఖిన్నం దదస్వ హా ॥ ౬౦ ॥ శ్రీవైశంపాయనః ॥ తథేతి వేదాస్సర్వాత్మా దేవైస్సార్ధమరిందమ । తం దే
శమగమచ్ఛీఘ్రం ద్యూరం దాతుం న్నృపాత్మనే ॥ ౬౧ ॥ తపశ్చరంతం విప్రేంద్రం సంప్రేక్ష్య చ పితామహః । విధాయ బ్రహ్మా నా
డీం స ఇదం వచనమబ్రవీత్ ॥ ౬౨ ॥ యోగభూషణ తుష్టోస్మి తపసా తే తపోనిధే । వరం వరయ భద్రం తే మా భైషీన్మమ సన్ని
ధౌ ॥ ౬౩ ॥ నివృత్తయోగో విప్రేంద్రో విస్మయోత్ఫుల్లలోచనః । బద్ధాంజలిర్నమస్కృత్యేదం వచనం చేదమబ్రవీత్ ॥ ౬౪ ॥ యోగ
భూషణః ॥ ఐశ్వర్యం దేహి మే బ్రహ్మన్ యది ప్రీతో మయి ధ్రువం । దారిద్ర్యాదిహ మృత్యుగ్రాహపీడితోస్మి పితామహ ॥
౬౫ ॥ బ్రహ్మా ॥ తథాస్తు బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠ తవ దత్తా హి సంపదః । తద్వృద్ధిర్భవితా కార్యా బ్రాహ్మణేషు సమర్పణాత్ ॥ ౬౬ ॥
ఇత్యుక్త్వాంతర్దధే దేవో దేవైస్సార్ధం పితామహః । తతో జగామ స్వం లోకం బ్రాహ్మణోపి గృహం గతః ॥ ౬౭ ॥

ఇతిశ్రీహరివంశే శివధర్మే- భూదానమాహాత్మ్యవర్ణనంనామతృతీయోధ్యాయః ॥

యుధిష్ఠిరః॥ సంప్రాప్తశ్రీర్ద్విజవరఃకించకారగృహేస్వకే। తత్సర్వంవదతత్త్వేన దేవదేవజగత్పతే॥ ౧ ॥ శ్రీభగ వాన్॥ బ్రాహ్మణేభ్యాగతేతస్మిన్ పురాదానసమత్సుకే। హేమప్రాకారనిచయంహేమతోరణమండితం॥౨॥ శరచ్చం ద్రనిభైస్సౌధైః క్రీడాశాలైర్విరాజితం। దీర్ఘికాభిర్విచిత్రాభిశ్చంద్రోపలవినిర్మితైః ॥ ౩॥ దాసీభిర్దాసవర్గై శ్చసేవకైశ్చపురోహితైః। రమణీయంస్వభవనందృష్ట్వాముదమవాపసః॥ ౪ ॥ సమాగతంద్విజందృష్ట్వాకల్యాణీతత్ప్రి యాసతీ। నీరాజనపురోగాభిఃకామినీభిఃపురోదధే॥ ౫॥ నిష్కకంఠీంస్వకాంభార్యాంకాంచీదామవిభూషితాం। ము క్తాదామవిచిత్రాంగీంకర్ణపత్రవిరాజితాం॥౬॥వజ్రవైడూర్యవలయైరంగదైరుపశోభితాం। ఏవంభూతాంవిచిత్రాం గీందృష్ట్వావిస్మయమాగతః॥ ౭॥గృహంవివేశధర్మాత్మా సత్యవాగ్విజితేంద్రియః। చిత్తైర్వివిధైర్భోగైశ్చహృష్టానుభూ యద్విజోత్తమః॥ ౮ ॥ ఉపవిష్టాంస్వకాంభార్యాంవచనంచేదమబ్రవీత్। మద్వాక్యంశ్రూయతాంభద్రేధర్మేబుద్ధింస దాకురు॥ ౯॥ అన్నదానమహారాత్రంబ్రాహ్మణానాంసదాకురు। మయాకృతానాంధర్మాణామనుకూలాసదా భవ॥౧౦॥ప్రాతికూల్యేనశ్రేయఃసర్వంవైనాశమేష్యతి। పతివాక్యంతుసాశ్రుత్వాబ్రాహ్మణీక్రోధమూర్ఛితా॥ ౧౧॥ రక్తాక్షీభీమవదనావచనంచేదమబ్రవీత్। దాస్యేనకించిద్విప్రాణామనుభూతంమయాపురా ॥ ౧౨॥ పుత్రాన్సంప్రతివ ర్ధిష్యేపుత్రాఏవపరాగతిః।కోవాబంధుజనోనాథ మాంపూర్వంపర్యపాలయత్॥ ౧౩ ॥ భవంతమాత్మజాన్వాపితం వదస్వమహామతే। యాదవత్ప్రీతిభాసిత్వంభవానద్యహిధర్మకృత్॥౧౪॥ భుక్త్వాగృహేమదీయేతుతూష్ణీంతిష్ఠమహా జ్ఞయా। ఇత్యుక్త్వాసామదోన్మత్తా నిష్పీడ్యకరసంపుటం॥ ౧౫ ॥ ఆగతానతిథీన్బంధూన్భర్త్సయామాససత్వరం। య థాకామంస్వయంభుక్త్వాపతివాక్యవిరోధినీ॥ ౧౬॥ వినింద్యసంబంధీన్స్వకాన్బంధూనాస్తేతత్రగృహోత్తమే। బ్రాహ్మణా న్స్వయాశ్చైవబంధూనాంపరివర్జనాత్ ॥ ౧౭ ॥ తయాప్రాప్తాశదాసంపద్దగ్ధారణ్యాఇవద్రుమః। నష్టాంశ్రియంతేదా

దృష్ట్వాసర్వశాస్త్రార్థతత్త్వవిత్॥ ౧౮॥ నీతియుక్తాంగిరంప్రాహ స్త్రియంతాంప్రత్యభాషత॥ బ్రాహ్మణః॥ వశ్యాస్సుతావిత్తకరీచవిద్యానిరోగతాసజ్జనసంగతిశ్చ॥ ౧౯॥ ఇష్టాచభార్యావశవర్తినీచదుఃఖస్యమూలోద్ధరణానిపంచ। అనుకూలాప్రియాభార్యాయస్యనాస్తికుటుంబినః॥ ౨౦॥ అరణ్యంతేనగంతవ్యంయథారణ్యంతథాగృహం। ధర్మవిఘ్నకరీభార్యాయస్యతిష్ఠతిమందిరే॥ ౨౧॥ గంతవ్యంతేనవిదుషానచేద్దుఃఖోదధింవ్రజేత్। అత్యున్నతపదారూఢస్సర్వదేవైస్సుపూజితః॥ ౨౨॥ నహుషశ్శక్రతాంప్రాప్యచ్యుతోగస్త్యావమానతః। ఇత్యుక్త్వాబ్రాహ్మణశ్రేష్ఠస్స్వకాంపత్నీమభాషత॥ ౨౩॥ త్వయాకృతేనదోషేణపశ్యమూర్ఖేఫలంత్విదమ్। గృహందగ్ధంవిశేషేణచోరైరపిహృతంధనం॥ ౨౪॥ అనాకర్ణ్యతుమద్వాక్యమాస్యేభస్మనివేశితమ్। తత్ఫలంభుంక్ష్వయాస్వామినాత్రవస్తుంనమోచితం॥ ౨౫॥ పతివాక్యంతదాశ్రుత్వాదుఃఖితావాక్యమబ్రవీత్। యత్కర్తవ్యంమయాబ్రహ్మన్తద్వదస్వాద్యతత్త్వతః॥ ౨౬॥ త్వద్వాక్యాయత్కృతంపాపంక్షంతుమర్హసి। ఇత్యుక్త్వాపతితాసాతుపాదయోర్బ్రాహ్మణస్యహి॥ ౨౭॥ తతస్తేనసమాదిష్టాధర్మమాచరసత్వరం। తదాప్రభృతిసాచండీభర్తృశుశ్రూషణేరతా॥ ౨౮॥ అవశిష్టైస్త్వసౌవిప్రఃద్రవ్యైర్దానపరోభవత్। అవశిష్టంతుసౌవర్ణంరత్నానివివిధానిచ॥ ౨౯॥ ద్విజేభ్యోబ్రాహ్మణీచాపిదాతుంసముపక్రమే। గృహక్షేత్రమ్ముతేసర్వంవస్త్రధాన్యాదికంతథా॥ ౩౦॥ బ్రాహ్మణానాందరిద్రాణాంభక్త్యావిప్రస్సమర్పయత్। ఏవంభూతేతదావిప్రేవాగువాచాశరీరిణీ॥ ౩౧॥ కిమిదంబ్రాహ్మణశ్రేష్ఠనిర్వేదమధిగచ్ఛసి। భూదానంకురువిప్రాణాంశ్రోత్రియాణాంమహాత్మనామ్॥ ౩౨॥ అచిరాత్ప్రాప్స్యసేభాగ్యంపూర్వవత్సుఖమేష్యసి। ఋషయోదేవతాస్సర్వాభూదానంప్రార్థయంతిహి॥ ౩౩॥ ఇతితాంసంగతాంవాణీంశ్రుత్వాప్రీతోద్విజోత్తమః। గృహక్షేత్రాణిసర్వాణిబ్రాహ్మణేభ్యఃప్రదత్తవాన్॥ ౩౪ కృపయాబ్రాహ్మణానాంవైశ్రోత్రియాణాంమహాత్మనామ్। అచిరాత్ప్రాప్స్యసౌభాగ్యంముముదేభార్యయాసహ ౩౫॥ అన్నగోభూమిదానానిలింగస్థాపనానిచ। సాలగ్రామశిలాదీనికుర్వన్నాస్తే

ద్విజోత్తమః ॥ ౩౬ ॥ తస్మాత్త్వమపి రాజేంద్ర భూదానం కురు సర్వదా। శ్రోత్రియాణాం దరిద్రాణాం దీక్షితానాం మహాత్మనాం॥ ౩౭॥ అశ్వమేధసహస్రాణి వాజపేయశతాని చ। కృత్వా యత్ఫలమాప్నోతి భూమిదానాత్తదశ్నుతే॥ ౩౮॥ సర్వభాగ్యకరం పుణ్యమాయుర్వర్ధనకారిణం। స్వర్గదం పుత్రదం పార్థ భూదానం కవయో విదుః॥ ౩౯ ॥ మన్నివేశితచిత్తస్తు మమైవేతి దదాతి యత్। దదామి తస్య సాయుజ్యం సోహం పార్థ న సంశయః॥ ౪౦॥ దానహోమాదికాలే తు భోజనే తు విశేషతః। మాం స్మరంతి కురు తే యస్తు తస్యాహం ముక్తిదో నృప॥ యుధిష్ఠిరః॥ ౪౧॥ కాలే లోకానథ జగత్పుణ్యాత్ స విప్రః పుణ్యకృత్తమః। తత్సర్వం మే సమాచక్ష్వ కృపయా మునిసత్తమ ॥ ౪౨ ॥ చరాచరాణాం భూతానామంతర్యామిన్ యదూత్తమ। త్వయా హ్యవిదితం కించిత్త్రిషు లోకేషు సువ్రత॥ ౪౩॥ శ్రీభగవాన్॥ స విప్రో యోగయుక్తాత్మా సర్వలోకేషు మాం స్మరన్। బుభుజే విషయాన్ సర్వాన్ సత్యవాగనహంకృతిః ॥ ౪౪ ॥ వర్షాణామయుతం శ్రీమాన్ స్థిత్వా యోగబలేన వై। అంతే జగామ మల్లోకం దేవర్షిగణసేవితం॥ ౪౫॥ భూదానస్య ప్రభావేన మదనుధ్యానసంపదా । భవిష్యతి చ తే పార్థ మత్పదం చోత్తమోత్తమమ్ ॥ ౪౬ ॥ ఏతత్తే కథితం పార్థ భూదానస్య ఫలం మహత్ । బ్రవీమి సర్వాన్ తే ధర్మాన్ కిం భూయః శ్రోతుమిచ్ఛసి॥ ౪౭॥ ధర్మాః శ్రుతో వా దృష్టో వా కృతో వా పాలితోపి వా। అంగీకృతో వా రాజేంద్ర నయతీంద్రపురం వరం ॥ ౪౮ ॥ య ఇదం పుణ్యమాఖ్యానం శృణోతి శ్రద్ధయాన్వితః। నరః పాపవినిర్ముక్తస్స్వర్గలోకం స గచ్ఛతి ॥ ౪౯ ॥ బ్రాహ్మణానాం సమాక్షే చ సదా దేవాలయే పఠేత్। శృణ్వతాం వదతాం చైవ మత్పదం భవతి ధ్రువమ్ ॥ ౫౦॥

ఇతి శ్రీశేషధర్మే - భూదానమాహాత్మ్యకథనం నామ చతుర్థోధ్యాయః.

యుధిష్ఠిరః ॥ గోదానం హి మహాపుణ్యమితి చాహుర్మహర్షయః। విస్తరేణ జగన్నాథ తన్మే త్వం కృపయా వద॥ ౧॥ కేన చాదౌ పురా దత్తం ప్రాప్తం కేన మహత్ఫలం। తత్సర్వం హి భవాన్వేత్తి కృపయా వద సువ్రత॥ ౨॥ శ్రీభగవాన్॥ శృణు పాండవ వక్ష్యామి శ్రోతౄణామఘనాశనమ్। సుశర్మణస్తు చరితం సర్వమంగళదాయకం ॥ ౩ ॥ సుశర్మా నామ

విప్రేంద్రో బ్రాహ్మణో వేదపారగః। శాంతో జితేంద్రియో రాజన్ సర్వసంపత్సమన్వితః॥ ౪ ॥ సర్వక్రతుపరో యజ్వా విశేషేణ మమ ప్రియః। నిత్యం దానరతో నిత్యం సదా సర్వహితేరతః॥ ౫॥ పురాణవక్తా కౌంతేయ బంధూనాం హితకృత్సదా। ఏవం ప్రవర్తమానస్య బహుపుత్రస్య ధీమతః॥ ౬॥ జరా సమభవద్రాజన్ సపత్నీవన్నృపాత్మజ। పలితం తు స్వకం దేహం దృష్ట్వా స రాజేంద్ర సద్విజః॥ ౭॥ వనం వివేశ ధర్మాత్మా మునిబృందనిషేవితం। తత్రారాధ్య ప్రభుం దేవం వాసుదేవాఖ్యమవ్యయం॥ ౮॥ జగామ తపసా స్వర్గం సంశోషితకళేబరః। తత్ర తిష్ఠతి ధర్మిష్ఠో విప్రవర్యో యుధిష్ఠిర॥ ౯॥ వృత్రారేర్నికటం ప్రాప్తా దేవదూతా మహాబలాః। ఊచుస్సంభ్రమం రాజన్ దేవరాజం పురందరం ॥౧౦॥ బలభిచ్ఛ్రూయతాం దేవ యదర్థమిహాగతాః। యమదూతా మహాత్మానః పాశహస్తా భయంకరాః॥౧౧॥ స్వర్గాద్ధ్వాన్మనుజాన్నాథ హ్యస్మాకం వశవర్తినః। నిరుధ్య పథి తే దూతాః ప్రాపయంతి యమాలయం॥ ౧౨॥ తైస్స్వర్గం బహుధాయాత ధ్యాహ్యాశక్తాస్త్వముపాగతాః। తేముపాయం వదస్వ త్వం యే నేదం ప్రాప్నువంతి తే॥ ౧౩॥ ఇంద్రః॥ దివం మహాజ్ఞయా యాంతు ధర్మిష్ఠాః ఖలు తే నరాః। పాపినాం నరకస్థానం న తు పుణ్యకృతాం హి సః ॥ ౧౪ ॥ సర్వేషాం గోప్రదానేన సురలోకః కరస్థితః। తస్మాత్తే గోప్రదాతారో భువి పాపరతా అపి॥౧౫॥ ఆయాంతు మత్పదం శ్రీమన్నాత్ర కార్యా విచారణా। అజ్ఞానాద్యమదూతైస్తైర్గృహీతా న తు ధర్మతః॥ ౧౬॥ ఇత్యుక్త్వా యమరాజాయ తాన్నానయత మాచిరం। ఏవముక్తాస్తదా దూతాశ్చక్రురింద్రాజ్ఞయా తథా ॥ ౧౭॥ తదద్భుతమిదం దృష్ట్వా బ్రాహ్మణో దేవసన్నిధౌ। ఉపదేష్టుం స్వకాన్ పుత్రాన్ ఇయేష ద్విజసత్తమః॥ ౧౮॥ పుత్రాణాం స సకాశం తు విమానేన సమేత్య చ। పుత్రాః శృణుధ్వం మద్వాక్యం యాయాం స్వర్గం యది స్పృశ ॥ ౧౯॥ దాతవ్యం గోప్రదానం హి యుష్మాభిస్తు ప్రయత్నతః। అశరీరవచః శ్రుత్వా పుత్రా బంధుజనా అపి॥ ౨౦॥ అశ్వత్థం పరమం జగ్ముః స్థాపయంతి స్మ నిత్యశః। తచ్ఛ్రుత్వా విస్మితాస్సర్వే ద్విజా గోదానతత్పరాః॥ ౨౧॥ అభవన్నంత్యజా లేపి సిశ్రేయ ఇతి సర్వశః॥ తస్మాద్దద్యస్వ గోదానమపమృత్యువినాశకం ॥ ౨౨ ॥ స్వర్గదం స్వర్గకామానాం శ్రీకరం శ్రీయమిచ్ఛతాం। తదా బ్రహ్మాతి

ధర్మిష్ఠాయ మనపరిపూజితాః ॥౨౩॥ గోప్రదానరతా మర్త్యా దివం యాంతి స్వవంశజైః। ఏకాం చ దశగుర్దద్యాద్దశ
దద్యాచ్చ గోశతీ॥ ౨౪ ॥ శతం సహస్రగుర్దద్యాత్సమమేతత్త్రియంఫలాత్। గోదానాత్పరమం దానం నైవకించిజ్జగత్త్ర
యే ॥ ౨౫ ॥ సాగౌర్బ్రాహ్మణ్యయాజీ తా దత్తా కృత్స్నం తారయతే కులం। అమృతం వై గవాం క్షీరమిత్యువాచ బృహస్పతిః॥
౨౬॥ తస్మాద్దదాతి యో రాజన్ అమృతత్వం స గచ్ఛతి। వృద్ధాయ యూనే నో దద్యాత్తథైవ బ్రహ్మచారిణే॥౨౭॥ గాం దద్యా
చ్ఛ్రోత్రియవృద్ధాయ దరిద్రాయ కుటుంబినే। పౌరాణికాయ భూపాల శ్రోత్రియాయాహితాగ్నయే॥ ౨౮॥ వృత్తిహీనాయ
వై దేయం గోదానం స్వర్గమిచ్ఛతా। పుణ్యక్షేత్రే పుణ్యకాలే మాతాపితృదినే తథా॥౨౯॥ చంద్రసూర్యోపరాగే చ దా
తవ్యా గావః ప్రయత్నతః। సంక్రాంతౌ జన్మనక్షత్రే హ్యాయనే విషువే పర్వసు॥ ౩౦॥ ప్రేతాహే సపిండే చ వ్యతీపాతే మహాల
యే। యో దదాతి గవాం దానం మమ లోకం స గచ్ఛతి॥ ౩౧॥ గవామభావే సౌవర్ణాం ద్వినిష్కం పుష్పపూజితం। మత్సన్ని
ధౌ విశేషేణ దద్యాద్గచ్ఛేన్మమాలయం ॥౩౨॥ యత్ర వై బ్రాహ్మణం పశ్యేత్ శ్రోత్రియం నియతేంద్రియం। ఏతం కాలమహం
మన్యే పరమం శ్రాద్ధదానయోః॥౩౩॥ గోదానాగ్నిర్జ్వాలం పాపతూలరాశిం ప్రధక్ష్యతి। తస్మాద్గోదానసదృశం దానం నా
స్తి జగత్త్రయే॥ ౩౪॥ నిత్యం దదస్వ భూపాల యది స్వర్గం త్వమిచ్ఛసి। శ్రియం చ విపులాం లోకే గమిష్యసి న సంశయః॥౩౫॥
ఇత్యేతచ్ఛృణుయాన్నిత్యం యశ్చాపి పరికీర్తయేత్। స్వర్లోకం సమవాప్నోతి గోప్రదానఫలం లభేత్॥౩౬॥

ఇతి శ్రీహరివంశే ఆశ్చర్యపర్వణి శివధర్మే గోదానప్రశంసా నామ పంచమోధ్యాయః.

గోదానస్య ఫలం శ్రుత్వా ధర్మరాజో యుధిష్ఠిరః। పునరేవాపరం ధర్మమపృచ్ఛజ్జనసంసది॥౧॥ యుధిష్ఠిరః॥ లోక
నాథ నమస్తేస్తు నమస్తే భక్తవత్సల। త్రాహి మాం పుండరీకాక్ష ధర్మశాస్త్రోపదేశతః ౨ ॥ సర్వేషామేవ దానానాం
యద్దానం సుమహత్ఫలం। సద్యస్తుష్టికరం చైవ సర్వపాపప్రణాశనం॥ ౩ ॥ త్వమేవ వేత్సి [illegible]ర్వం లోకనాథ యదుత్తమ।

త్వద్భుత్వా పాపధర్మాత్మా సత్కథాశ్రవణేన చ ॥ ౪ ॥ శీఘ్రగా ॥ వక్ష్యామి పాండవశ్రేష్ఠ దానానాముత్తమోత్త
ణు । సద్యస్తుష్టికరం పుణ్యం ఆయురారోగ్యవర్ధనం ॥ ౫ ॥ అన్నదానాత్పరం దానం నాస్తి చేజగత్త్రయే । అన్నేన
లోకా జాయంతే హ్యన్నే ప్రాణాః ప్రతిష్ఠితాః ॥ ౬ ॥ తస్మాన్నాత్పరం దానం నాస్తి నాస్తీతి మే మతిః । అద్య తే సంప్ర
వక్ష్యామి ఇతిహాసం పురాతనం ॥ ౭ ॥ శృణ్వతాం సర్వపాపఘ్నం భుక్తిముక్తిఫలప్రదం । పురా ఖలు మహారాజ బ్రాహ్మ
యోగభూషణః ॥ ౮ ॥ సర్వశాస్త్రార్థతత్త్వజ్ఞో బహుపుత్ర మహాధని । అతిథిప్రియకృన్నిత్యం బంధూనాం హితకృ
పః ॥ ౯ ॥ అన్నమేవ పరం దానమిత్యుక్త్వా హి కరోతి చ । దుర్భిక్షే వా సుభిక్షే వా హ్యన్నమేవ దదాతి యః ॥ ౧౦ ॥ ద్విజశ్రే
ద్రాంత్యవర్ణానాం ప్రహృష్టో హ్యన్నదాతి చ । అన్నదానైః ప్రీతిం కృత్వా స్థితే తస్మిన్ మహాత్మని ॥ ౧౧ ॥ సురలోకే దిగంత
ర్వాః కీర్తయంతి హితం ద్విజం । ఏతచ్ఛ్రుత్వా దేవపతిః పరీక్షార్థం సముత్సుకః ॥ ౧౨ ॥ అజగామ ఋషిప్రస్యమందిరం బ్ర
హ్మపూరితం । సందిశ్యతు తదా మేఘాన్ పుష్కలావర్తకాన్ ప్రేషితమ్ ॥ ౧౩ ॥ వృష్టిముత్పాదయామాస సప్తరాత్రం నిరం
తరమ్ । జనాకులమభూత్సర్వం దశయోజనమాత్రకమ్ ॥ ౧౪ ॥ తస్మిన్కాలే స్వయం దేవశ్ఛాయయా విప్రరూపధృత్ । కృశ
ఖంజో యష్టిధరః సూక్ష్మదృష్టిః క్షుధాతురః ॥ ౧౫ ॥ స్వస్త్రీపుత్రైర్యుతో యయా చెన్నం గర్జనాఘోషసంయుతః । విప్రరూ
పధరం దేవం దృష్ట్వా రాజేంద్ర ధర్మవిత్ ॥ ౧౬ ॥ ప్రత్యుత్థాయ పాదార్ఘ్యం పాద్యాచార్యప్రపేశ్య చ । ఉవాచ వచనం మా
ధర్మం బ్రాహ్మణో మాధ్యధవ్రతః ॥ ౧౭ ॥ కృతార్థోఽస్మి మహాభాగ భవద్వాగమనేన హి । కులం హీనః ప్రసితం గేహం పుత్రపౌ
త్రాదయస్సుహృత్ ॥ ౧౮ ॥ సర్వే తే మమ పత్న్యశ్చ ధన్యా ఏవ స్వాగమే । పితరో మే మహాభాగ హ్యాగమే జన్మ సఫలం ।
౧౯ ॥ ధన్యా పవాగ్నయస్సర్వే భృత్యా జన్మాంతరాణి చ । ఇ నేనేదం సుదినం జాతం జీవితం సఫలం కృతం ॥ ౨౦ ॥ ఏవం వదతి
ప్రేంద్రే తస్మిన్ ధారాపతేది నే । అగ్నిం ప్రజ్వాల్య యత్నేన శీతాపనోదమకరోత్ తతః ప్రజాస్య విప్రేంద్రస్య పాత్ర
స్య ద్విజస్య చ । తదన్నం పాత్రసాత్కృత్వా విష్ణుబుద్ధ్యా నా చ ॥ ౨౨ ॥ తస్మిన్నన్నవసరే శక్రో బ్రహ్మహా పీను దేశ్వరః ।

మనసా చింతయద్దేవాన్ తేపి తత్ర సమాగతాః ॥ ౨౩ ॥ బ్రహ్మరూపా మహాత్మానో జ్వలనార్కసమప్రభాః । అన్నం య
యాచిరే విప్రం స్నాస్తీత్యుక్త్వా సుమూర్ఛితాః ॥ ౨౪ ॥ భోక్తుం సముద్యతశ్శ్రుత్వా తత్తద్గురుణా గిరా । తమంజసా సమా
హూయ వచనం చేదమబ్రవీత్ ॥ ౨౫ ॥ శృణుష్వ మద్వచో విప్ర తే సర్వే క్షుధితా భృశం । తైశ్చ సాకమహం భోక్తుమిచ్ఛా
మి న చ తైర్వినా ॥ ౨౬ ॥ తచ్ఛ్రుత్వా వచనం తస్య బ్రాహ్మణో బాఢమిత్యథ । కురు పాకం క్షణేన త్వమితి పత్నీమభాషత ॥
౨౭ ॥ బ్రాహ్మణీ ॥ కిం కరోమి చ ధర్మాత్మన్నింధనం నాస్తి వై గృహే । క్షుధితా బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠా ఆసతే వేదికాంతరే ॥ ౨౮ ॥
బ్రాహ్మణః ॥ వస్త్రాణి చ బహూన్యత్ర భృతతైలఘటాస్తథా । సంయోజ్య వర్తికాం చేమాం దీపయస్వ యథామతి ॥ ౨౯ ॥ శ్రీవై
శంపాయనః ॥ భర్తృవాక్యం తతః శ్రుత్వా తదా ప్రాజ్వాలయత్సతీ । వస్త్రాణ్యనల్పమూల్యాని తైలాక్తాన్యతిభక్తితః ॥ ౩౦ ॥
తథాపి పాకపూర్తిర్న జాతేంద్రప్రభావతః । బ్రాహ్మణీ ॥ వస్త్రాణ్యనల్పమూల్యాని భస్మసాత్కృతవత్యహం ॥ ౩౧ ॥
పాకశ్చ నాభవద్విద్వన్ కర్తవ్యం కిమతః పరం ॥ శ్రీభగవాన్ ॥ శ్రుత్వా వచః పునస్తస్యా మహాత్మా రక్తలోచనః ॥ ౩౨ ॥ అ
బ్రవీత్పరుషం వాక్యం సాక్షాద్దేవేన చోదితః । దుఃఖితాశ్చైవ తిష్ఠంతి క్షుధితా బ్రాహ్మణోత్తమాః ॥ ౩౩ ॥ పాదౌ ప్ర
సార్య తే వాగ్నౌ కురు పాకం హి దుర్జనే । పతివాక్యం తదా శ్రుత్వా ప్రీతా సాధ్వీ నృపోత్తమ । తథా కరోత్స్వపాదౌ చ
తైలసేకేన చర్చితౌ ॥ ౩౪ ॥ పాకం తదా కరోచ్ఛీఘ్రం జంఘాకాండేన వహ్నినా । సా సాధ్వీ వేదనాం కాంచిన్నావింద
త్పతిభక్తితః ॥ ౩౫ ॥ తత ఆహూయ తాన్ భక్త్యా పూజయిత్వా యథావిధి । దాతుమన్నం సమారేభే సంభ్రమాదవిచార
యన్ ॥ ౩౬ ॥ తతః పురందరః ప్రాహ బ్రాహ్మణం విగతస్పృహం । పత్నీం స్వమానయ స్వేతి హ్యన్నం సా దాతుమర్హ
తి ॥ ౩౭ ॥ పత్న్యా విరహితే గేహే వస్తుమద్య న శక్యతే । భోక్తుం కిముత విప్రేంద్ర గృహిణీ గృహముచ్యతే ॥ ౩౮ ॥ యస్య భా
ర్యా గృహే నాస్తి సద్వృత్తా ధర్మచారిణీ । అరణ్యం తేన గంతవ్యం యథారణ్యం తథా గృహం ॥ ౩౯ ॥ అతిథీనాం యదా సా
ధ్వీ ప్రీతా దాస్యతి పుత్రవత్ । ప్రీతా భవంతి వై దేవాః కర్మ శ్రద్ధా సమీప్సవః ॥ ౪౦ ॥ జలం హి యోగినాం మానం ద్విజాతీనాం

శ్రుతంబలం। పత్నీబలంగృహస్థానాంపక్షో వై పక్షిణాంబలం॥ ౪౧॥ అన్నంబలంమనుష్యాణాంపురుషాణాంధనంబలం।
రాజాబలందుర్బలానాంయోధానాంతుధృతిర్బలం॥ ౪౨॥ చక్షుర్బలంహిజంతూనాంధర్మంవైసంపదాంబలం। శీ
లంబలంహినారీణాంబలంజ్ఞానంమహాత్మనాం॥ ౪౩॥ తస్మాత్త్వంబలహీనశ్చకింకరోషివృథామమ। భార్యానచేత్తు
యాస్వామినభోక్ష్యామికదాచన॥ ౪౪॥ ఇతిదేవపతేర్వాక్యంశ్రుత్వాభీతిసమన్వితః। ధ్యాత్వాక్షణంవివేశాశుపాకశా
లాంవరూద్వహా॥ ౪౫॥ తదాపశ్యద్దేవపమానాంపాకకర్మణసంయుతాం। హీనజంఘాంస్వకాంభార్యామిదంవచన
మబ్రవీత్॥ ౪౬॥ ఐతాహంపాపధీర్నిత్యందుష్టాత్మాదుష్టకృచ్చనిర్ఘృణః। యత్సాధ్వీంసుబలాంభార్యాంమీదృశీంకృతవానహం॥
అవివేకోహిసర్వేషామాపదాంపరమంపదం। వివేకరహితోయస్తుసఏవనసంశయః॥ ౪౭॥ అతర్క్యయంతంవిద్వాంసమపి
శాస్త్రవిదాంవరం।ప్రవిశంతిహిదుఃఖానియథానద్యోమహార్ణవం॥ ఇత్యుక్త్వాతాంతునత్వేతిసద్విజోభృశదుఃఖి
తః। అబ్రవీత్పునరేవాశుకల్యాణింతాంపతివ్రతాం॥ ౫౦॥ కిమిదంసువ్రతేసాధ్విప్రాకృతస్త్రీజనోయథా। అగతాసతి
ధిఃసర్వావనాధృత్యేహాతిష్ఠసి॥ ౫౧॥ త్వయావినాకథంపూజాహ్యతిథీనాంభవేదిహ। నాహంవస్తుమిహాశక్తఃస్త్రీ
తాయాంధివంత్వయి॥ ౫౨॥ త్వంధర్మస్త్వంప్రియాఃప్రాణాదేవతాచత్వమేవమే। అతిధీనామయంధర్మస్త్వయ్యేవప్ర
వర్తతే॥ ౫౩॥ ఏవముక్త్వాపతత్భూమౌమూర్ఛితస్సహసాద్విజః। తతస్సాపురుహూతస్యకృపయాధ్వస్తసంకటా॥ ౫౪॥
ఉత్థితాహృష్టరోమాంగీపతిభక్తిసమన్వితా।భోజయామాసతాన్సర్వాన్బ్రహ్మరూపధరాన్సురాన్॥ ౫౫॥ తృప్తాః
ప్రముదితాస్సర్వేసుఖాసీనాద్విజోత్తమాః। భర్తారమానయస్వేతితామూచుర్ధర్మనందన॥ ౫౬॥ శోకార్తవేపితందృష్ట్వా
పతితంతంసుదుఃఖితం। కిమేతదితిసాసాధ్వీవ్యాజహారసుదుఃఖితా॥ కింత్వంశోచసికల్యాణనితరాంప్రాకృతోయథా।భు
క్త్వాతుష్ట్వాద్విజవరాఃకరిష్యంత్యాశిషంశుభాం॥ తేషాంసకాశంగచ్ఛత్వంప్రార్థయస్వశుభంద్విజాన్।శోకస్థానసహస్రా
ణిభయస్థానశతానిచ॥౫౮॥దివసేదివసేమూఢమావిశంతినపండితం। శ్రీభగవాన్॥ స్వప్నేదృష్ట్వాతుతత్సర్వందేవకృత్యం

ద్విజస్తతః। ఋషిరిత్యుక్త్వాయ తాన్ సర్వాన్ మవాచ కురునందన॥ ౬౦ ॥ అద్యమేసఫలం జన్మ భవత్పాదాభివందనాత్। అద్య మే వంశజాస్సర్వే యాతా వోనుగ్రహాద్దివం॥ ౬౧॥ పత్రశాకాదిదానేన క్లేశితా యూయమీదృశాః। తత్క్లేశజాతం చిత్తేషు విస్మృత్య క్షంతుమర్హథ ॥ ౬౨ ॥ ఏవముక్త్వా ననామాశు స విప్రో వై పునః పునః। తతో జ్యోతిస్స్వరూపాంస్తాన్ దృష్ట్వా విస్మయం గతః ॥ ౬౩॥ తదా దేవప్రతీహారః ప్రహసన్ బ్రాహ్మణోత్తమం। తృప్తోస్మి దేవాస్తృప్తాస్స్యుర్మామింద్రం విద్ధి భూసుర॥ ౬౪ ॥ దేవా హ్యేతే వయం ప్రాప్తాస్త్వత్పరీక్షాఫలిప్సవః। యావత్స్థోహం స్వర్లోకే తావత్త్వం స్థితిమేష్యసి ॥ ౬౫ ॥ తవ ధర్మస్య విప్రేంద్ర ప్రత్యూహో న భవిష్యతి। ఇత్యుక్త్వా తాం సమర్పత్ని మఘవం వంద్య ముహుర్ముహుః ॥ ౬౬ ॥ తిరోహితోభూత్సుత్రామా దైవైస్సార్ధమరిందమ। స విప్రో భార్యయా సార్ధం భుక్త్వా భోగాన్ యథేప్సితాన్ ॥ ౬౭ ॥ అంతే జగామ స్వర్లోకం భార్యయా సహ ధర్మజ। తస్మాత్త్వమపి రాజేంద్ర దద స్వాన్నం సమాహితః॥ ౬౮ ॥ అన్నదానేన తే స్వర్గం భవిష్యతి న సంశయః। భక్త్యా పరమయా యుక్తః స్త్రియా సార్ధమరిందమ ॥ ౬౯॥ స పత్నీకో యథా విప్రస్తథా త్వం కీర్తిమేష్యసి। ఈశ్వరస్సర్వభూతానాం హృద్దేశేవత్సతిష్ఠతి॥ ౭౦॥ తస్మాదతిథయః పూజ్యా భోక్తా స పరమేశ్వరః। యస్య గేహాదయాతుష్టో హ్యతిథిర్భుక్త్య భోజనైః ॥ ౭౧ ॥ తదా దేవాశ్చ పితుష్యంతి తస్మాదన్నప్రదో వరః। అద్య తే త్రిదివం తాని తస్మాదన్నం తు మున్యతే॥ ౭౨॥ శ్రీ వైశంపాయనః ॥ ఇత్యేవముక్తం యదునందనేన ధర్మం సమాకర్ణ్య యుధిష్ఠిరః। పునస్త్రోవాచ నిశమ్య ముఖాబ్జాన్ పాదారవిందే పరమస్య పుంసః ॥ ౭౩॥ య ఇదం పుణ్యమాఖ్యానం శృణుయాద్దేవసన్నిధౌ। బ్రాహ్మణానాం సమాజే వా స విప్రో నాశమశ్నుతే॥ ౭౪॥ ఇతి శ్రీ శేషధర్మే - అన్నదానప్రశంసానామ షష్ఠోధ్యాయః॥

యుధిష్ఠిరః॥ దేవ దేవారవిందాక్ష శరణాగతపాలక। త్వమేవ సంశయచ్ఛేత్తా సర్వధర్మమనుప్రత॥ ౧॥ ధనాఢ్యా దేవతా భక్తా బ్రహ్మభక్తా బహుప్రదాః। సత్పాత్రదానశీలాశ్చ ప్రయాంతి పరమం పదం॥ రిక్తాస్తు సర్వే మనుజా హ్యాశక్తా

దానకర్మసు। కాగతిః కాని దానాని తేషాం నః కృపయా వద॥ ౩॥ శ్రీభగవాన్॥ శృణు పాండవ వక్ష్యామి శ్రోతౄణామ
ఘనాశనం। యస్య శ్రవణమాత్రేణ వాజపేయఫలం భవేత్॥ ౪॥ నిష్కించనా హి మునయః పూర్వే ధర్మపరాయణాః।
సదా సర్వహితే యుక్తాస్తోయదానాద్దివం గతాః॥ ౫॥ కాంచనాదీని దానాని గృహస్థాంతో గృహమేధినః। ఉపర్యుపరి వాం
ఛంతి లోకయత్నప్రాప్తా భవంతి తే॥ ౬॥ దానానాముత్తమం దానమన్నదానం తథా జలం। సద్యస్తుష్టికరం దానం ప్రాణినాం
జీవనం పరం॥ ౭॥ ప్రాణినామపి సర్వేషాం ప్రాణా వారిణి సంస్థితాః। తజ్జలం యే ప్రయచ్ఛంతి ప్రాణదాః పరికీర్తితాః॥
౮॥ అత్రైవోదాహరంతీమమితిహాసం పురాతనం। శ్రోతౄణాం సర్వపాపఘ్నమాయురారోగ్యవర్ధనం॥ ౯॥ పురా
కిల మహారాజ సుశీలో నామ బ్రాహ్మణః। శాంతో జితేంద్రియో విద్వాన్ సద్ధర్మో నిస్పృహః శుచిః॥ ౧౦॥ వేదే చ ధర్మ
శాస్త్రే చ వేదాంతే పరినిష్ఠితః। ఉంఛవృత్తిస్సదానందః సదా సర్వహితే రతః॥ ౧౧॥ అతిథేయస్సదా మానీ సదా ధర్మ
రతస్సుధీః। పశుపక్షిమృగాదీనాం శీతలం తోయముత్తమం॥ ౧౨॥ అవగ్రహే మహాకూపాద్రజ్వా పైవ సముద్ధృతం। జలం ద
దత్ సార్వకాలమాస్తే బదరికాశ్రమే॥ ౧౩॥ దేవాయతనాస్తథా సిద్ధా గుహ్యకా అపి వానరాః। తస్యాశ్రమపదం ప్రాప్య
సదా క్రీడంతి నిస్పృహాః॥ ౧౪॥ కదాచిద్బలభిద్దేవః శంకితస్తస్య కర్మణా। సస్త్రా చిత్పాసమాగన్య యయాచే జలమాద
రాత్॥ ౧౫॥ విప్రౌ॥ ఆవాం విద్ధి మహాప్రాజ్ఞ చండాలపసమాహతౌ। తస్మాన్నో దీయతాం శీఘ్రం జలం పరమశీతలం॥ ౧౬॥
తద్దీనవచనం శ్రుత్వా స విప్రో వేదవిత్తమః। ప్రోవాచాతివినీతాత్మా వచనం చేపమాదరాత్॥ ౧౭॥ కృతార్థోస్మి మహాభా
గా యువాభ్యాం పావితోస్మ్యహం। అద్య మే సఫలం జన్మ జీవితం చ సుజీవితం॥ ౧౮॥ అద్య మే వంశజాస్సర్వే ముక్తాః పవనసం
శయః। ఏవముక్త్వా సుశీలస్తు పాదౌ ప్రక్షాళ్య తౌ ద్విజౌ॥ ౧౯॥ అద్య మే ప్రియతాం విష్ణురిత్యుక్త్వా సౌదదౌ జలం। తత్పీత్వా
నిమిషాదింద్రో దయయా చేపున పర్యహూ॥ ౨౦॥ దీయతాం దీయతాం మహ్యం శీతం వారీతి సత్వరః। తచ్ఛ్రుత్వా వచనం తస్య
బ్రాహ్మణో మత్సరాయణః॥ ౨౧॥ మాం స్మరన్నగముచ్ఛిఘ్రి పానీయాగారముత్తమం। తత్రాపశ్యత్ప్రభుజాలసర్వం

విరహితంజలైః ॥ ౨౨ ॥ కిమేతచ్ఛూన్యమభవద్బ్రహ్మాండజాతమితిస్మహ। ధ్యాత్వాసత్వగతంవిష్ణుంపాహిపాహీత్యచింత
యత్ ॥ ౨౩ ॥ పానీయంనైవపశ్యామిపిపాసుర్బ్రాహ్మణోత్తమః। కింకరోమిజగన్నాథపాహిమాంబ్రాహ్మణాధమం॥
కర్తాత్వంనుమధర్మస్యదేవదేవజగత్పతే। కథంధర్మంతుభృత్యస్యవినష్టంకర్తుమర్హసి ॥ ౨౪ ॥ పితామాతాగురుస్త్రా
తాంధమోబంధుస్సుహృత్తమః। సర్వంత్వంనుమదేవేశధర్మంపాహినమోస్తుతే ॥ తథావదతితస్మింస్తుబ్రాహ్మ
ణేపాండునందన। జలేనపూర్ణమకరోద్బ్రహ్మాండజాతంజగత్పతిః॥ ౨౬॥ తతస్మిన్భావార్తత్సర్వంవిలీనమకరోజ్జలం। దే
వదేవాజ్ఞయాతిచ్ఛపునఃపూర్ణమనుభూత్తదా॥ ౨౭॥ ఏతచ్చిత్రంవిలోక్యేంద్రోవిప్రంసమ్మాన్యసత్వరః। యయాస్వర్గం
స్వరక్షశక్త్యత్తంవిప్రంసారనామకం॥ ౨౯॥ తతస్సవిప్రప్రవరస్తత్రరూపాణిబహూదకాన్ । కారయామాసరాజేంద్ర
స్వధర్మపరిపాలకః ॥ ౩౦ ॥ ప్రార్థయామాసమామేవంలోకేశంపాండునందన। నమస్తేలోకనాథాయభుక్తిముక్తి
ప్రదాయచ ॥ ౩౧ ॥ నమస్తేవాసుదేవాయదేవానాంమూలరూపిణే। పాహిమాంపుండరీకాక్షత్వద్భక్తంకమలాపతే॥
౩౨॥ యథాహిమనుధర్మస్యవ్యాంతరాయానసంతిహి।తథామాంపాలయస్వేతిభూయోభూయోనమామచ ॥ ౩౩ ॥
ఏవంభక్త్యాదదత్తోయంసర్వేషాంప్రాణినాంబహు। సువృత్తస్సతువిప్రేంద్రఃఋషిసంఘనిషేవితః॥ ౩౪॥ పునఃపురం
దరోద్దేవైస్సార్థమాగత్యధర్మజ। ఏవోజలంయథాపూర్వంగ్రీష్మేతుపథికోయథా ॥ ౩౫॥ త్రిస్సప్తకృత్వస్సతైనంప
రీక్ష్యసపునఃపునః। తద్ధర్మమపహర్తుంవైనశశాకసవృత్రహా ॥ ౩౬ ॥ ఏవంహిమమభృత్యస్యకామాలోకేవ్యపోహి
తుం। కస్సమర్థోమహారాజమయాపిహినశక్యతే ॥ ౩౭ ॥ భక్తాధీనోహ్యహంపార్థతదభీష్టప్రదోహ్యహం। తాం
లోకేహ్యన్యథాకర్తుంకస్సమర్థోమహీపతే ॥ ౩౮ ॥ తస్మిన్నేవంసముత్పాద్యసహసాత్రిశోకితః । ద్వాదశా
బ్దంతదారాజన్నవవర్షతదా మే॥ ౩౯॥ కృపయామమధర్మాత్మన్వర్ధితంతోయముత్తమం। దదత్తైవసర్వభూతా
నాంమముదేతత్రసద్విజః ॥ ౪౦ ॥ తతస్సప్రేషయామాసగ్రహాన్సర్వాన్శచీపతిః । తేతత్రసమనుప్రాప్య పపుః పానీయ

ముత్సుకాః ॥ ౪౧ ॥ స్థితేషు తేషు సర్వేషు హ్యేకత్ర కురునందన। వృష్టిస్తదాభవచ్ఛీఘ్రం కల్పాంతే బ్రహ్మణో యథా ॥
౪౨॥ ఇంద్రః॥ అన్యథా చింతితం కార్యం దైవేన కృతమన్యథా। అహమన్యచ్చింతయామి దైవమన్యద్విచింతయత్॥ ౪౩॥ ఏ
వం చింతాకులో రాజన్ సుత్రామా తత్ర ముష్టితః। మహాభాగవతం జ్ఞాత్వా వినయాదబ్రవీదిదం॥ ౪౪॥ సుశీలస్య ధనా
జ్జాతృప్తాస్సర్వే దివౌకసః। పితరస్తవ సుప్రీతాః ప్రశంసంతో దివం గతాః॥ ౪౫॥ కర్మణా తవ ధర్మజ్ఞ లోకాస్స్వే చరా
చరాః। సుప్రీతా అభవన్ విప్ర నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౪౬ ॥ తుష్టో హి పుండరీకాక్షః వేత్తి దస్మ న చేతరః। త్వమద్యగ
చ్ఛ స్వర్లోకమనయా భార్యయా సహ॥ ౪౭॥ సుత్రామాహం ద్విజశ్రేష్ఠ తుష్టోస్మి తవ ధర్మతః। ఏతే గ్రహా ఇతి ఖ్యాతాస్సూ
ర్యచంద్రాదయో ద్విజ॥ ౪౮ ॥ విమానం సూర్యసంకాశం త్వదర్థం వై సమాగతం। పత్న్యా స్నేహాత్తు యాస్యామో ను
నేథం త్వం సుఖం దివి॥ ౪౯॥ శ్రీభగవాన్ ॥ ఇంద్రేణోక్తం తు తద్వాక్యం నిశమ్య కురునందన। యజమానేశ్వరో ... వ
రం నత్వా పునః పునః॥ ౫౦॥ అత్ర త్వానాం తు సర్వేషామద్య ప్రభృతి ధర్మిణాం। దూరదేశాదిహాగంతృజనానాం చ పురం
దర॥ ౫౧॥ స్వర్గప్రాప్తిర్భవేన్నిత్యా మత్కూపజలపానతః। ఏవం వరం ప్రయచ్ఛ త్వం యది మాం నేతుమిచ్ఛసి ॥౫౨॥ అ
న్యథా చేదహం హ్యత్ర వనేయం తు యథాసుఖం। యాయం గచ్ఛ తద్వై నాకం నాహమాగంతుముత్సహే॥ ౫౩॥ ఇంద్రః॥
తరుగుల్మలతాదీనాం మృగాణామాతతాయినాం। భవత్కూపోదకస్పర్శాన్ముక్తిశ్చాపి భవేద్ధ్రువం॥ ౫౪ ॥ ఇత్యుక్త్వా
తం సమాహూయ విమానే సూర్యవర్చసి। సపత్నీకం సమారోప్య జగామ త్రిదివం హరిః ॥ ౫౫॥ చతుర్యుగసహస్రాణి భు
క్త్వా భోగాన్ త్రివిష్టపే। తతస్స బ్రహ్మణో లోకమవాప్య సుఖభాగభూత్॥ ౫౬ ॥ తస్మాత్త్వం పర్వ రాజన్ ప్రపాం కృ
త్వా సుశోభనాం। పానీయం శీతలం రాజన్ దదస్వ సకలం నృణాం ॥ ౫౭ ॥ దరిద్రాణాం నయం ధనస్య ... మోక్షప్రదాయ
కః। సురాణాం దుర్లభో హ్యేష సురలోకే సుఖప్రదః॥ ౫౮ ॥ పరమిమమితిహాసం యశ్శృణోతీహ భక్త్యా సకలకలుష శాం
తి ధర్మబుద్ధిశ్చ సద్యః। సురపతివరలోకే శృణ్వతాం భూసురాణాం భవతి హి ఖలు వాసో నాస్తి సందేహబుద్ధిః ॥ ౫౯ ॥
ఇతి శ్రీశైవధర్మే పానీయదాన ప్రశంసా నామ సప్తమోధ్యాయః.

యుధిష్ఠిరః॥ శ్రియఃపతే నమస్తుభ్యం వృష్ణీనాం వంశవర్ధన। త్వమేవ వేత్సి వేదాంశ్చ వేదాంగాని చ సర్వశః॥ ౧॥ తస్మాత్త్వాం ప్రార్థయామ్యద్య పాతుం ధర్మామృతం ప్రభో। పాలయస్వ చ మామద్య ధర్మతత్త్వోపదేశతః॥ ౨॥ కన్యాదానం ప్రశంసంతి మునయః పుణ్యదర్శినః। తద్దానస్య చ మాహాత్మ్యం కృపయా వద సువ్రత॥ ౩॥ దానస్య కో విధిస్తస్య కః కాలస్సముదాహృతః। కాం లోకాన్ సమవాప్నోతి కన్యాదానాత్సురోత్తమ॥ ౪॥ శ్రీభగవాన్॥ సాధు పృష్టం మహాభాగ త్వయా కురుకులోత్తమ। ధర్మాన్ ప్రష్టుం తథా జ్ఞాతుం త్వమేవార్హసి నేతరః॥ ౫॥ సురూపాయ కులీనాయ సుశీలాయ మహారోగిణే। కన్యాం దద్యాచ్ఛుభాన్ లోకాన్ లభతే నాత్ర సంశయః॥ ౬॥ సుప్రసూతాయ దరిద్రాయ శ్రోత్రియాయాత్మజాయ చ। యో దద్యాత్స్వస్వకాం కన్యాం బ్రహ్మలోకం స గచ్ఛతి॥ ౭॥ కన్యాభావే ధనం దత్వా వివాహం కారయేద్బుధః। స తస్య లోకాః క్షీయంతే యావదాచంద్రతారకం॥ ౮॥ విషువాయనసంక్రాంతౌ చంద్రసూర్యోపరాగయోః పుణ్యక్షేత్రే పుణ్యతీర్థే కన్యాదో మోక్షమశ్నుతే॥ ౯॥ పితృదేవగణాస్తస్య భవంతి హి సుపూజితాః। గంధర్వైస్స్తూయమానాస్తే ప్రయాంతి నుమమందిరం॥ ౧౦॥ అత్రైవోదాహరంతీమమితిహాసం పురాతనం। సర్వపాపప్రశమనమాయుష్యం ధనకారణం॥ ౧౧॥ పురా కృతయుగే రాజన్ సుదాయాస్తటే శుభే। ధర్మవ్రతో మహానాసీత్ కౌండిన్యకులభూషణః॥ ౧౨॥ శాంతో జితేంద్రియో విద్వాన్ వేదవేదాంతపారగః। అగ్నిహోత్రీ సదా మౌనీ తస్మిన్నాస్తే తపోవనే॥ ౧౩॥ స కదాచిన్మహాభాగశ్శిష్యైస్సహ జితేంద్రియః। వనం జగామ ధర్మాత్మా హ్యాధానస్యాహర్తుముద్యతః॥ ౧౪॥ కందమూలఫలార్థం వృక్షసంఘాకులే వనే। ఇంధనార్థం విసృజ్యైతాన్ వనం మార్గముపావిశత్॥ ౧౫॥ మహావరాహనిచయైః కస్తూరీభిశ్చ సేవితం। శార్దూలైశ్శ్వాపదైస్సింహైర్గజైరశ్వైర్వృకైరపి॥ ౧౬॥ ఋక్షజంబూకహరిణైర్వానరైశ్చమరీగణైః। డాకిన్యాదిగణైః క్రూరైరులూకాద్యైరనేకశః॥ ౧౭॥ మహాఘోరైర్గజగరైరాక్షసైః పిశితాశనైః। ఏవం బహువిధైరన్యైర్జంతుభిః పరివారితం॥ ౧౮॥ సర్వత్ర భయకరం ప్రవివేశ మహామతిః। వనశోభాం క్వచిత్ప

శ్యత్తిష్ఠన్నాసీనపవచ ॥౧౯॥ శుశ్రావసుమహానాదంరక్షరక్షేతివాగ్రతః। తేనశబ్దేనమహతావిస్మయంపరమంగతః॥
౨౦॥ భయంకరేమహాఘోరేమందంమందంచచారహ। తమన్వేష్టుమనాపిస్ కించిదూరాంతరేన్వనః॥ ౨౧॥ వృక్షైస్త్రీ
సమాకీర్ణంకూపమేకందదర్శహ। కంటకద్రుమసంకీర్ణైర్ద్రుమైరాచ్ఛాదితంమహత్॥ ౨౨ ॥ హూంకారనాదలంఘో
రంమహాఘోరగనిషేవితం। తందృష్ట్వాసహసారాజన్ కించిత్సాధ్వససంయుతః॥ ౨౩॥ ఆశ్రమంపునరాయాతుమాచ
క్రామధర్మజ। తస్మిన్నవసరేరాజన్ మహాకూపేమహాస్వనః॥ ౨౪॥ అయాహిపశ్యరక్షేతితదారాట్ సుస్థితోభ్యగం।
శ్రుత్వాతదద్భుతాకారంపునర్వీక్ష్యమహాస్వనం ॥ ౨౫॥ కోభవాన్వదతత్త్వేనకింతద్గోపితిచాబ్రవీత్। ఇత్యాకర్ణ్య
వచస్తస్యతదారాద్ధ్యానుడ్డితః॥ ౨౬॥ తస్మాత్కూపాత్సమాక్రమ్యమహాభైషీఃఇత్యువాచతం। ధర్మవ్రతమహాభాగ
హ్యాస్మాన్పశ్యమహామతే॥ ౨౭॥ పితౄనేతాం స్త్వమపుత్రాన్నైర్భిక్షస్యబ్రువాను తే॥ ధర్మవ్రతః॥ కిమత్ర తాతాః
స్థీయంతేయుష్మాభిఃపితృమూర్తిభిః॥ ౨౮ ॥ పితృలోకంవిస్మృజ్య వంసత్యమేవబ్రువంతుమే। పితరః॥యేనేమాపి
దృశీంప్రాప్తాగతింగతిమతాంవర॥ ౨౯॥ వక్ష్యామోవయమద్యైవశృణుసావ్యమనాహితం। అస్మింస్తులేమహాభాగధ
ర్మిణోనైవసంతిహి ॥ ౩౦ ॥ తస్మాదిమామవస్థాంవైప్రాప్తాపదసంశయః। అన్నదాగృహదాశ్చైవభూప్రదాగో
ప్రదాస్తథా॥ ౩౧॥ గంగాస్నానరతానైవగయాయాంపిండదాస్తథా। వృక్షారోపణరతానైవసత్పాత్రేదానతత్పరాః॥
౩౨॥ తిలదాఘృతదానైవక్షీరదాజలదాస్తథా। అయనేవిషుసంక్రాంతౌవ్యతీపాతేతథాష్టకే॥ ౩౩॥ సోమసూర్యో
పరాగేచనార్పయంతీహకించన। నస్మరంతిపితౄన్ తాతకదంయుర్వ్యంతిలేదునా॥ ౩౪॥ సంపయాంగపరాశ్చైవహ్యతి
థేయానసంతిహి। వాసంతికేతథాకాలైజలదాఃపుష్పదానకా॥ ౩౫॥ వసుధాసుధర్మిష్ఠాస్తథాతాంబూలదానకాః।
శాకమూలఫలాదీనాందాతారోనైవసంతిహి॥ ౩౬॥ ప్రాతస్నానరతానైవమాధ్యాహ్నికపరాయణాః। కార్తికేమాసి
మాఘేచదీపదాదేవవేశ్మని॥ ౩౭॥ నైవసంతిహియజ్ఞానస్నావ్యవృతెవత్సంప్రతి। ఉపవాసరతానైవహ్యేకాదశ్యాం

శుభేదినే॥ ౩౭॥ అనంతఫలదే మాఘే హ్యేకభుక్తరతానచ। ఉపవాసరతా నైవ శివరాత్రిదినే శుభే॥ ౩౯॥ వృషోత్సర్గంన కుర్వంతి కార్తికే మాసి పామరాః। నైవ సంతి హి ధర్మాత్మన్ ఉపరాగే తథాన్నదాః॥ ౪౦॥ మాఘస్నానరతా నైవ వ్యతీపాతవ్రతే రతాః। స్వకర్మనిరతాశ్చైవ నైవ సంతి హి కేచన॥ ౪౧॥ పురాణధర్మశాస్త్రజ్ఞాః వేదవేదాంగపారగాః। పురాణశ్రవణే సక్తాః క్షణమాత్రమపి ద్విజ॥ ౪౨॥ పురాణే భక్తిమంతశ్చ శ్రోతస్సాక్షైవ తత్పరాః। అర్కద్వాదశ్య దివసే హ్యేకభుక్తరతానచ॥ ౪౩॥ కన్యాగతే యదా సూర్యే పిత్రూన్సంప్రీణయంతి యే। జ్ఞానినో విష్ణుభక్తాశ్చ సూర్యభక్తస్తథానచ॥ ౪౪॥ అగ్నిహోత్రపరాశ్చైవ నాలోకాలేన సంతి హి। సహస్రనామపఠకాశ్చ మహాత్మనాం సేవకాః కేశవప్రభోః॥ ౪౫॥ అభిషేకరతా నైవ విష్ణో రుద్రే మహాత్మనే। రుద్రపౌరుషసూక్తానాం జాపకా నైవ సంతి హి॥ ౪౬॥ అధ్యాత్మశాస్త్రపఠనేన మస్కారే వివస్వతః। సౌరాఖ్యసూక్తపఠనే నిరతా నైవ సంతి హి॥ ౪౭॥ తేనేమాం విప్ర సంప్రాప్తాం గతిం ధర్మభృతాంవర। శ్రీభగవాన్॥ వాచం ధర్మ్యామిమాం శ్రుత్వా కంపమానో మహామనాః॥ ౪౮॥ క్షమస్వమితి ముక్త్వా మన్ సోపతద్భువి మూర్ఛితః॥ వైశంపాయనః॥ తతస్తం ప్రణతం భూమౌ విషణ్ణమతివిహ్వలం॥ ఆశ్వాస్య విప్రస్తే దేవాః పితృమూర్తిధరాస్సుభాః। ఉత్తిష్ఠ సాధో విప్రర్షే శృణ్వస్మద్వాక్యమాదరాత్॥ ౫౦॥ ఏతావదుక్తమాత్రే తు విస్మితో బ్రాహ్మణో బ్రవీత్॥ బ్రాహ్మణః॥ కింకరోమి చ హే తాతా యుష్మాకమపి యత్ప్రియం॥ ౫౧॥ తత్సర్వం మమ్యనుయాయం ప్రబ్రూత హ్యావిశంకయా। యేన ధర్మేణ యుష్మాకం బ్రహ్మలోకో భవిష్యతి॥ ౫౨॥ తదప్యేవ సంప్రీత్యా వక్తుమర్హథ సాదరాః॥ పితరః॥ పితౄణాం మోక్షదాన్యత్ర బహూదానాని సంతి హి। తథాపి శృణు వక్ష్యామో దానం పరోత్తమం మహత్॥ బ్రహ్మణా హి పురా సృష్టం పితౄణాం ముక్తయే సదా। వక్ష్యామస్తవ యత్నాత్ప్రత్యంక తర్పణం శ్లోకరూపత॥ ౫౪॥ దాస్యంతి యదిక న్యాం హి సర్వదానఫలాత్మికాం। సుతాం బ్రాహ్మణవిధినా బ్రహ్మలోకో భవేద్ధ్రువం॥ ౫౫॥ కన్యాభావే స్వకార్థ్ర్యాత్ వివాహం కారయంతి యే। తేషామపి పితౄణాంచ బ్రహ్మలోకో భవిష్యతి॥ ౫౬॥ స్వయంభువాపు

రాదత్తం పితృముక్తికరం పరం। తదా ప్రభృతి ధర్మిష్ఠా వాంఛంతి పితరో నిశం॥ ౫౭॥ బ్రహ్మలోకప్రదం హ్యేతత్కన్యాదానమనుత్తమం। పశ్య కూపం మహాభాగ పూరితం విషజంతుభిః॥ ౫౮॥ భూమిహీనకులాన్ కృత్వా దీనాన్ ప్రార్థయమానాంస్తిలోదకం। నకృతం తదిదం దానం భవద్భిర్లోకవిశ్రుతైః॥ ౫౯॥ అస్మిన్ కూపే వయం మగ్నా జీర్ణా దూర్వావలంబినః। తద్గచ్ఛ సాధో తత్సర్వం కారయస్వాస్మదాజ్ఞయా॥ ౬౦॥ స్వస్తి తే స్తు గమిష్యామి ఇత్యుక్త్వా వంశవర్ధనస్తదా। బ్రాహ్మణో విస్మయావిష్టః ప్రణమ్య చ మహామునీన్॥ ౬౧॥ స్వాశ్రమం ప్రాప్య సుధీశ్చైవ స్వసహాయమహామతే। సర్వేషాం సుపవిత్రాణాం తన్నివేద్య యథాశ్రుతం॥ ౬౨॥ కారయామాస తత్సర్వం పితృభిస్సైర్వదాహృతం। తస్మాత్త్వమపి రాజేంద్ర బహుదత్త్వా వసు స్వకం॥ ౬౩॥ కారయస్వ వివాహాన్ వై విప్రాన్ విప్రహితే రత। పితరస్తృప్తిమేష్యంతి దేవాశ్చ త్రిదివౌకసః॥ ౬౪॥ కన్యాదానాచ్చ తే ముక్తిర్భవిష్యతి న సంశయః। సర్వదానఫలం తేస్తు కన్యాదానే కృతే సతి॥ ౬౫॥ శ్రాద్ధకాలే తు యో విప్రః కీర్తయేత్పితృసన్నిధౌ। పితరస్తృప్తిమేష్యంతి సోపి పాపైః ప్రముచ్యతే॥ శ్రీవైశంపాయనః॥ ఇదం రహస్యం పరమం పవిత్రం యశస్కరం వై యదపి బ్రహ్మసభాను విద్వాన్। జ్ఞాతైరవిజ్ఞాతకృతైరఘౌఘైః సద్యో విముక్తస్సురలోకమేతి॥

ఇత్యాశ్చర్యపర్వణి శేషధర్మే - కన్యాదానప్రశంసానామాష్టమోధ్యాయః.

శ్రీవైశంపాయనః॥ మురారేః పాదకమలం ధర్మపుత్రః ప్రణమ్య చ। పునరేవాపరం ధర్మం పప్రచ్ఛ గరుడధ్వజం॥ ౧॥ యుధిష్ఠిరః॥ సర్వేషామేవ ధర్మాణాం సత్యమాహురనుత్తమం। లోకనాథ నమస్తేస్తు సత్యరూప పదస్య మే॥ ౨॥ యేన దేవాదివయాంతి యస్మిన్ సర్వం ప్రతిష్ఠితం। యచ్చ స్వర్గస్య సోపానం పారావారస్య నౌరివ। యేన బంధుషు విఖ్యాతః ప్రాప్నోతి విపులాం శ్రియం। తద్ధర్మం వద తత్త్వేన లోకనాథ నమోస్తు తే॥ ౪॥ హరిశ్చంద్రాదయో భూతా ధర్మిష్ఠాస్సత్యవాదినః సురలోకే వాసు దేవతిష్ఠంత్యద్యాపి హి ప్రశ్రుతం॥ తస్మిన్నవసరే దేవీ ద్రౌపదీ శుభదర్శనా। యమానాం పతిమభ్యగ్రం జగాద లోకగురుం ప్రతి। భగవన్ పుండరీకాక్ష మాయాశీల మహామతే॥ అజాతశత్రోర్వ్యాజేన మాముపాకర్తుమర్హసి॥ శ్రీవైశంపాయనః॥

ఉభయోస్తద్వచశ్శ్రుత్వా కృష్ణస్తు జగతీపతిః॥ ౭ ॥ సస్మితం వచనం చేదమబ్రవీత్స్వదతాం వరః। సాధు సాధు మహాప్రాజ్ఞే
ప్రసిద్ధాసి జగత్త్రయే ॥ ౮॥ యస్మాద్ధర్మేణ మతిస్తే వై జాయతే ధర్మవల్లభే। సత్యం పితా చ మాతా చ సఖా భ్రాతా యుధిష్ఠిర॥
౯ ॥ భోక్తా పాలయితా హంతా సత్యమాహుర్విపశ్చితః। సత్యేన జాయతే ముక్తిస్సత్యాత్పాపక్షయో భవేత్॥ ౧౦ ॥ యు
ధిష్ఠిరః॥ అసత్యవాదినో దేవ స్వర్గం యాతా హి నశ్రుతం। తత్కథం దేవ దేవేశ భవాన్వేత్తి హి మే వద॥ ౧౧ ॥ శ్రీభగ
వాన్॥ గోబ్రాహ్మణార్థే వాత్మార్థే స్త్ర్యర్థే చ భరతర్షభ। విపత్తౌ వానృతం బ్రూయాదఘం తస్య న విద్యతే॥ ౧౨॥
ఏతాన్వృతే తు రాజేంద్ర వదేచ్చేదనృతం నరః। నరకస్తస్య విజ్ఞేయో యుగానామయుతం ప్రభో॥ ౧౩॥ సత్యేనామ మతిః సంకల్పే
యో వతిష్ఠతి భూతలే। తేన పూతమిదం సర్వం జగత్స్థావరజంగమం॥ ౧౪॥ సత్యేన స్థాపితాః పూర్వం చంద్రసూర్యాదయో
గ్రహాః। దివి దేవగణాస్సర్వే సేంద్రాదిగ్దంతినస్తథా॥ ౧౫ ॥ బహువిద్యాప్రదం నిత్యం బహుకీర్తిప్రదం శుభం। పాపఘ్నం
దుఃఖనాశం చ సత్యం తస్మాద్వదేత్సుధీః ॥ ౧౬ ॥ అత్రైవోదాహరంతీమమితిహాసం పురాతనం। సుమతిర్నామ విప్రేం
ద్రో వేదవేదాంగపారగః॥ ౧౭॥ వ్యాఘ్రిస్సకాంచనాత్తస్య సత్యముక్త్వా దివం గతః॥ యుధిష్ఠిరః॥ సుమతిర్వ్యాఘ్రియోస్స
త్యం కథం జాతం మహామతే॥ ౧౮॥ పత్రస్థితో మహాత్మాసౌ సర్వం తత్కథయస్వ మే॥ శ్రీభగవాన్॥ పురా కృతయుగే రాజన్
కావేర్యాస్సరితస్తటే॥ ౧౯॥ శంఖతీర్థమితి ఖ్యాతం సర్వసిద్ధినిషేవితం। యక్షగంధర్వనిచయైర్మునిబృందైర్నిషేవితం॥
౨౦॥ చంపకాశ్వత్థపున్నాగపనసైః ఫలమండితైః। కపిత్థచూతబిల్వైశ్చ కదళీజంబునింబకైః॥ ౨౧॥ ఏతైరన్యైః పుష్పవృ
క్షైః నానాపుష్పగణైరపి। మయూరైః పరభృద్భిశ్చ చక్రవాకైశ్చ శోభితం॥ ౨౨ ॥ తత్రాస్తే సుమతిర్నామ బ్రాహ్మణో వే
దపారగః। శిష్యప్రశిష్యసహితః సాక్షాద్దివ పితామహః ॥ ౨౩॥ ఏకదా తు మహారాజ శిష్యైః పరివృతో వశీ। కందమూలఫ
లాదీని హ్యాహర్తుం వనమావిశత్ ॥ ౨౪ ॥ ఆహూయ సర్వాన్సుమతిస్స్వశిష్యాన్ప్రాహ సుశీలకః। అత్ర వివిచ్చిత వా
వాక్యమేకైకం ప్రతి క్రమాత్॥ ౨౫॥ శృణ్వంతు మద్వచశ్శిష్యాః యదర్థం వయమాగతాః। కందమూలఫలాన్యేతాన్యాన

యస్త్వం సమాంతికం॥ ౨౬॥ తావదత్రసమిత్పుష్పమాహారిష్యే కుశానపి। వ్యాఘ్రచోరభయం నాస్తి యుష్మాకంతు వనే
సుతాః॥ ౨౭॥ ఇత్యుక్త్వాతు మహాతేజాస్సర్వాంస్తాన్ పర్యచోదయత్। పశ్యన్ వనాని చిత్రాణి హ్యేకపవాచరత్తదా॥
౨౮॥ విషోల్బణైర్మహానాగైర్వృకజంబుకసంకులైః। ఋక్షవ్యాఘ్రసమూహైశ్చ తథా నానావిధైర్భయంకరైః॥ ౨౯॥ వ
నమేవం బహువిధం పశ్యన్ సుమతిరాత్మవాన్। ధ్యాయన్ సర్వగతం మాం చ విచచార నృపోత్తమ॥ ౩౦॥ ఏతస్మిన్నంతరే
మూఢో వ్యాఘ్రో వై మాంసలోలుపః। ఉద్గీర్ణోద్గీర్య వేగేన ద్విజస్య నికటం గతః॥ ౩౧॥ బ్రాహ్మణో విస్మయావిష్టో
దిశో దశ విలోకయన్। పశ్యన్ వ్యాఘ్రం భయకరం గంతుం సముపచక్రమే॥ ౩౨॥ గచ్ఛంతం బ్రాహ్మణం ప్రేక్ష్య లాంగూలం
వినిహత్య చ। సముల్లిఖన్ పాదాభ్యాంతు జగ్రాహ దక్షిణం భుజం॥ ౩౩॥ హంతుం కృతమతిం వ్యాఘ్రం బ్రాహ్మణో గతభీస్తదా
రక్తాక్షం దీర్ఘలాంగూలం దీర్ఘదంష్ట్రం తథాబ్రవీత్॥ ౩౪॥ భో భో సాధో వృథా మాం త్వం హనిష్యసి నిరాగసం। మ
యా కిము పరాధం తే కృతం వ్యాఘ్ర వదస్వ తత్॥ ౩౫॥ కృతాపరాధినాం లోకే శిక్షాం కుర్వంతి భూమిపాః। న హింసంతి
వృథా సౌమ్య దుర్జనా అప్యపాపినం॥ ౩౬॥ అస్మిన్ జన్మని హే వ్యాఘ్ర మయా కస్యాపి విప్రియం। న కృతం పూర్వజననే హ్యా
స్తి చేత్తద్వదస్వ మే॥ ౩౭॥ కందమూలఫలాహారైస్త్వతీయం తను నాగసం। మాం వృథా బాధసే వ్యాఘ్ర నిత్యం చ మాం
సలోలుప॥ ౩౮॥ పరపీడాకరం నిత్యం పరపీడాపరాయణం। అసత్యనిరతం మూర్ఖం దేవబ్రాహ్మణనిందకం॥ ౩౯॥ గురు
నిందాపరం దారధనవిక్రయిణం ఖలం। పంచయజ్ఞవిహీనం చ ప్రాతఃస్నానవివర్జితం॥ ౪౦॥ జపోపాసనహీనం చ
సంధ్యావందనవర్జితం। రాత్రౌ సాక్షాత్పిశాచాశ్చ బాధంతే త్వాదృశా అపి॥ ౪౧॥ శుచిం గోవిందభక్తం మాం న్యాస్త్వం
బాధసే ధునా। శుష్కేణానేన దేహేన కిం భవేత్తవ తద్వద॥ ౪౨॥ శ్రీవైశంపాయనః॥ నిశమ్య వచనం సత్యం బ్రాహ్మణస్య
నృపోత్తమ। వ్యాఘ్రః సదన్మహాఘోరో బ్రాహ్మణం విగతస్పృహం॥ ౪౩॥ శృణుష్వ విప్రశార్దూల క్షుధితస్య చ సువ్రత।
అస్థినాపి త్వచం వాపి భక్షిష్యే త్వత్కళేబరం॥ ౪౪॥ మహాపాపాని కృత్వాపి పరపీడామథాపి వా। ఆత్మానం రక్షణీయో

హింసర్వథాసర్వదేహినాం॥ ౪౫॥ ఏతన్నిశమ్యవచనంఘోరంవ్యాఘ్రస్యధర్మవిత్। ప్రహసన్బ్రాహ్మణోవ్యాహవ్యా
ఘ్రంప్రతిసునిర్భయః॥ ౪౬॥ మాంసమూత్రపురీషాస్థిపూరితంశ్లేష్మరాశిభిః। పిత్తాస్థినిచయైఃపూర్ణంమేదస్థ్యంకళే
బరం॥ ౪౭॥ రజస్వలమనిత్యంచదుర్గంధపరిచర్చితం। ఈదృక్చరీరకంక్వాస్థనుస్వతంత్రంవినిందితం॥ ౪౮॥ ప్రయోజనవిహీ
నేనతస్మాన్నిశ్చయేనమే। తవత్తృప్తిర్యదిభవేన్మత్తఃకోవాధికోభువి॥ ౪౯ ॥ కృతార్థోస్మిమహాభాగసర్వాత్మానంత్వేవ
దామ్యహం। భగవాన్సర్వసాక్షీయశ్చకారైతన్మమప్రియం॥౫౦॥మద్వాక్యంశ్రూయతాంవ్యాఘ్రఇదంపరమపావనం।
గత్వానుమాత్రేణపదమాగమిష్యేతవాంతికం॥ ౫౧ ॥ వ్యాఘ్రః॥ బాంధవైర్విప్రకృష్టస్యమృత్యువక్త్రగతస్యతే । కింకా
ర్యమాత్రేణబ్రహ్మన్నస్తిచేత్తద్వదస్వమే॥ ౫౨ ॥ సుమతిః॥ సమారోప్యతుతానగ్నీనగ్నిహోత్రస్యహంగతాన్।
శిష్యాన్సుతాన్బోధయిత్వాహ్యాగమిష్యేతవాంతికం ॥ ౫౩ ॥ వ్యాఘ్రః॥ అనాగతోయదిత్వంతుబ్రహ్మన్భూయోను
మాంతికం। తదుపాయంవదస్వంత్వంతస్యేహంజాతరాగ్నినా॥ ౫౪॥ సుమతిః॥ కరోమితేహంశపథంయేనవిత్తంసునిశ్చి
తం। యథాభవేత్తవవ్యాఘ్రతద్బ్రవీమిహసంప్రతి॥౫౫॥ బ్రహ్మహామద్యపాయీచస్తేయీచగురుతల్పగః। మహాపా
తకినశ్చైతేతత్సంయోగీచపంచమః॥ ౫౬॥ మాతృహాపితృహాచైవహ్యాత్మహాభ్రూణహాతథా। గోహంతావీరహంతా
చఅశ్వహానృపహాతథా॥ ౫౭ ॥ స్త్రీహంతాపుత్రహంతాచభార్యాహంతాత్యహాతథా । పరదారపరద్రవ్యక్షేత్రాణ్యాప
హరంతియే॥ ౫౮॥విశ్వాసఘాతకాయేచదీనానాందుఃఖదాస్తథా। అసత్యవాదినోయేచపిశునాగరదాస్తథా॥౫౯॥హ
వ్యకవ్యవిహీనాశ్చఅగ్నిదాశ్చతథాపరే। యాంగతింప్రాప్నువంత్యేతేమహాపాతకినోధమాః ॥ ౬౦ ॥ అనాగతశ్చే
ద్భవతుసాగతిస్సర్వదామమ। యన్మాతృగమనేపాపంభగిన్యాగమనేతథా॥ ౬౧ ॥ పుత్రికాగమనేయత్తుస్నుషాయా
గమనేతథా। వ్యాఘ్రస్త్రీగమనేయత్తుపుల్కస్త్రీగమనేతథా ॥ ౬౨ ॥ విశ్వస్తాగమనేయత్తుయజ్ఞపత్న్యాస్తుసంగమే।
విధవాగమనేయత్తుఉదక్యాగమనేతథా। శూద్రస్త్రీగమనేయత్తుభ్రష్టస్త్రీగమనేతథా ॥ ౬౩ ॥ ఏతాసాంగమనే

యస్తు తత్పాపంతుభవేన్నమ। పతింత్యక్త్వాతుయానారీ హ్యన్యసంగమతత్పరా ॥ ౬౪ ॥ ప్రతికూలాభవేయాతుబ
హుభాషీవిరోధినీ। సదాకలహశీలాచసదానిష్ఠురభాషిణీ॥ ౬౫॥ సదావిఘ్నకరీయాతుసదామలినమూర్ధజా।సదా
మలినవస్త్రాచసదాకార్పణ్యభాషిణీ॥ ౬౬॥ గంధానులేపహీనాయాసదాతాంబూలవర్జితా।సదారోదనశీలాయా
సదాద్వారపురస్థితా ॥ ౬౭ ॥ పుత్రతాడనశీలాయాపుత్రస్నేహపరాయణా। ఆత్మనిందాపరాయాతుపరనిందాపరాతు
యా॥ ౬౮॥ శ్వశురంశ్వశురీంచైవవినిందంతీస్వకంశిశుం। భర్తృబంధుషుయానారీహ్యహానిస్నేహసదా ॥ ౬౯॥ భ
ర్తారంవంచయిత్వాయాసంచినోత్యర్థసంతతిం।అన్యసంభాషణాపరాహ్యన్యవేశ్మనియాస్థితా ॥౭౦॥ మలినాంగీతుయా
నారీవేశ్యాభావణ్యకారిణీ। మోహానుకాలేవిప్రయుక్తాయానారీకయస్థితా ॥ ౭౧ ॥ అయుక్తితాతుయానారీతల్పాత్ప
త్యౌసముత్థితే। స్వభర్తుః పురతోయాతుస్వపంతిగాఢనిద్రయా॥ ౭౨॥ ఘంటస్వేసంగతాయానారీపతివర్జితా।ఆ
త్మతాడనశీలాయాకుటిలాదుఃఖభాషిణీ॥ ౭౩ ॥ సదాస్నానయాపరాయాతువిధవాసహవాసినీ। పరస్త్రీప్రియపరాయా
తుయానారీపితృమాషిణీ॥ ౭౪॥ భాగ్యవతీస్త్రీపాత్రమాత్రావశిష్టాయాంచైవతేతుయా। అస్త్రీభోజనశీలాయాస్వకృ
తంపాకసంచయం॥౭౫॥ సదాకలహశీలాయానోదన్యంతిసాతాత్రా। అగ్నిదాహాదయాయాన్నిజ్జ్వలితానిగతా॥ నా
పాంతఃపతితాయాతుతస్యాకేపతితాఖనా। విషులీనాస్యప్రకృతాయాతుఅగ్నిదగ్ధాస్వయంకృతా॥౭౭॥ అసాంతయమపుష్పస్త్రీ
నాంనరకంయమ్యేమమ్యభాః। అనాగతేయమవిమయితస్మైభవమకార్యతం॥౭౮॥ కింతుపత్యామిశార్దూలానైవస్త్రేయపష్టచా
రిణీ। స్నానహీనాతుయానారీవిధవాసంగలోలుపా॥౭౯॥ హరిద్రాసేవావిహీనాయావిధవావేషధారిణీ। సదారోదనశీ
లాయాసదామలినవస్త్రికా॥ ౮౦॥ ఉచ్ఛిష్టోపకేశయాస్నానరహితాజపవివర్జితా। నామత్రయవిహీనాయామాతృవాక్య
విరోధినీ॥౮౧॥ విప్రపాదోదకంయాతుశిరసానైవధారిణీ। ఉపవాసవిహీనాయాపుత్రహీనాతిదుఃఖితా॥౮౨॥ కామా
తాతకలహాయాస్త్యక్తాసదాతాంబూలభక్షిణీ। సదామంచనశీలాయావిధవాకామచారిణీ ॥ ప్రదక్షిణనమస్కార

విహీనా దేవతాగృహే। పూర్వభాగే తుయా భుక్త్వా దివసస్య పదే పదే ॥ ౮౪ ॥ బహుభాషీ స్తోత్రహీనా వృత్తహీనా హ్యనిర్మలా। విధవా గర్భిణీయా తు గర్భం భిత్వా మృతా తు యా ॥ ౮౫ ॥ కాషాయవస్త్రహీనా యా శుక్లవస్త్రధరా తు యా। ద్విభుక్తినిరతా యా తు భక్ష్యభోజ్యరతా తు యా। ౮౬ ॥ తైలనిర్మలదేహా చ శిరస్తైలం తు ధారిణీ। అలంకారరతా యా తు భూషణాదిసువస్త్రకైః॥ ౮౭ ॥ సుశీలవిముఖా యా తు సత్పాత్రే దానవర్జితా। పాదవృష్టివిహీనా యా తిర్యగ్దృష్టిరతా తు యా ॥ ౮౮ ॥ సదా ధర్మవిహీనా యా సదా సల్లాపతత్పరా। యాం గతిం ప్రాప్నువంత్యేతాః సా మే భవతు శాశ్వతీ॥ ౮౯॥ నదాస్యే యది మద్దేహం శపథస్త్వేష భయంకరం ॥ శ్రీభగవాన్ ॥ తాం నారీం సత్యయుక్తాం చ నిశమ్య కురునందన॥ ౯౦॥ నమస్కృత్య ద్విజవరం గచ్ఛ సౌమ్యేత్యథాబ్రవీత్ । గత్వా స్వమాశ్రమపదం పునరేవ నుహామతే॥ ౯౧॥ ఆగచ్ఛ మనుతృప్త్యర్థం ప్రాణాన్ రక్షన మోస్తుతే। బ్రాహ్మణో దక్షిణకరం దత్వా వ్యాఘ్రస్య మూర్ధని॥ ౯౨ ॥ మాభైషీరిత్యవోచత్స నిర్భయః స్వాశ్రమం యయౌ । ఇత్యాశ్చర్యపర్వణి శేషధర్మే - సత్యవ్రతప్రశంసాయాం ద్విజవ్యాఘ్రసంవాదో నామ నవమోధ్యాయః ॥

యుధిష్ఠిరః॥ గత్వా స్వమాశ్రమపదం బ్రాహ్మణో ధర్మవత్సలః। కిమభాషిన్మహారాజ భార్యాం చైవ సుపుత్రకాం॥౧॥ ససత్యవచనో ధీమాన్ పునర్వ్యాఘ్రం కథం గతః। తన్మే కథయ సర్వేశ పాండూనాం హితకృత్తమ॥ శ్రీభగవాన్ ॥ మాం ధ్యాయన్ సర్వలోకేశం సృష్టిస్థిత్యంతకారిణం। మామకం పౌరుషం సూక్తం జపన్నాశ్రమమాయయౌ ॥ ఆశ్రమస్థాన్ స్వకాన్ శిష్యాన్ మహాయజ్ఞం హ్యవిత్తమః। స్వపత్నీమాత్మజాంశ్చైవ ఇదం వచనమబ్రవీత్ ॥ శృణ్వంతు మద్వచః పుత్రాః సత్యం బ్రూత హితాయ చ। దేవే చ ధర్మశాస్త్రే చ యో ధర్మః ప్రోచ్యతే ముఖైః॥౫॥ తమేవ సర్వకాలేషు కురుధ్వమవిశంకయా। చరాచరాత్మకం విశ్వం దేవతిర్యఙ్నరాదికం॥౬॥ విష్ణురూపమిదం విశ్వం పశ్యధ్వమవిశంకయా। వాఙ్మనః కర్మభిర్నిత్యం హీనైశ్చ ద్రవ్యసంచయైః॥ ౭॥ మా వృత్తిం సర్వథా హీనాం కురుధ్వమవిశంకయా । సర్వధర్మమయం సారం వక్ష్యామి చ హితాయ చ ॥

ా॥ పరదారాన్ పరద్రవ్యాన్ వైష్ణవస్య హినస్తి యః । ఇక్ష్వాకు బ్రాహ్మణః శ్రేష్ఠ పుత్ర నాగసహస్రతిః ॥ అగ్నిహో
త్రగృహం విద్యానాశ సాదస్య రక్షవిధిమ్ ॥ ౯ ॥ అగ్నిహోత్రానా తన్నారాణ్యం దుష్కృతిం సేవతే ప్రియః । సమారోపయన
గ్నింస్త్రాన్ స్వస్యాత్మ నిమదాత్రదే ॥ ౧౦ ॥ స్వకాం పుత్రవధూం భార్యాం సాధ్వీం తాం ప్రియవాదినీం । ఆహూయ వచనం
సోఽబ్రవీద్వాక్యం భరతర్షభ ॥ ౧౧ ॥ భో ప్రియే శృణు మద్వాక్యం కల్యాణి శ్యామికే ప్రియే । పుత్రాన్ సంరక్ష ధర్మేణ
రం ప్రశ్నే యో భవిష్యతి ॥ ౧౨ ॥ ధర్మేణ భజస్వ సతతం భూతహింసాం సముత్సృజ । జహి కామాన్ స్వదేహస్థాన్ సాధుస
ఙ్గం సదా కురు ॥ ౧౩ ॥ హరిమర్చయ భద్రం తే సత్యశీలా సదా భవ । దేహాస్మిన్ బుద్ధ్వా ... తమతాం శ్రేష్ఠ సర్వదా ॥ ౧౪ ॥
ఇతి వాదిని ధర్మిష్ఠే భార్యా తస్య ప్రియా సతీ । శ్వశ్రూజా మాధ్యాయ దుఃఖితా వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౧౫ ॥ భగవన్ సర్వశో వా
ణీనో క్తపూర్వా త్వయానఘ । కిముక్తం ప్రవక్తుం వై కారణం వద మానద ॥ ౧౬ ॥ సుమతిః । సమస్తృప్తపదార్థాంశ్చ
వనం యాతస్య మే తనుః । వ్యాప్తస్య రక్తాత్ ... ధర్మస్య యానఘే ॥ ౧౭ ॥ తస్మాన్మిత్త మహం వచ్మి తపస్కా
రం ప్రవజామ్యహం । ఏవముక్తా తదా సాధ్వీ బ్రాహ్మణీ శోకకర్శితా ॥ ౧౮ ॥ పపాత సహసా భూమౌ హాహేతి రుదతీ
తా । సముత్థాప్య తదా సాధ్వీం బ్రాహ్మణో బ్రహ్మవిత్తమః ॥ ౧౯ ॥ నిస్పృహస్సర్వకామేషు తదా వాక్యమభాషత । సత్య
చ త్వం ప్రియతాం ధీరా ధర్మబుద్ధిం సదా కురు ॥ ౨౦ ॥ ధర్మమార్గే పరం తత్తు ధర్మ ఏవ పరా గతిః । పతివాక్యం తదా
నాంతు స్త్రీణామివ సుశోభనం ॥ ౨౧ ॥ ధర్మనిష్ఠా తపోనిష్ఠా సత్యనిష్ఠా సదా భవ । మయి స్నేహం ... కల్యాణి యత్కించి
ద్వైవదదాసి చ ॥ ౨౨ ॥ ఏవముక్తా తదా సాధ్వీ బ్రాహ్మణీ ధర్మనందన । తత్రాకరోషి ... పివేశ సుదాస్వి
తా ॥ ౨౩ ॥ ధ్యాయంతి పరం నారాయణం సర్వదా తారకమచ్యుతమ్ । తుష్టావ పుండరీకాక్షం యోగిధ్యేయ మరిందమ
మమ్ ॥ ౨౪ ॥ లక్ష్మీపతే నమస్తుభ్యం సృష్టిస్థిత్యంతకారిణే । చిరకాలం మయానంత సౌమంగల్యం దదస్వ హ ॥ ౨౫ ॥ అ
నాథబంధో దేవేశ పాహి మాం పతిదానతః । త్వత్పాదకమలాదన్యా గతిర్మే న విద్యతే ॥ ౨౬ ॥ కాలాత్మన్ సర్వ

భూతాత్మన్ బాలాపత్యాంతపస్వినీమ్। త్రాహి మాం సర్వకార్యేషు పతిదానాత్ప్రజాపతే ॥ ౨౭ ॥ శప్యేష్వానానుమ
సుతే కృపానుయితవాస్తి చేత్। సౌమంగల్యం దదస్వ త్వం భూయో భూయో నమోస్తుతే ॥ ౨౮ ॥ ధ్యాయంతీ దేవదేవేశ
మితి నత్వా పునః పునః। అధ్యాస్తే ప్రస్ఖాన్ శాలాయాం గతశోకా పతివ్రతా ॥ ౨౯ ॥ బ్రాహ్మణో గతవాన్ శీఘ్రం శిష్యైః
పరివృతో వశీ। వ్యాఘ్రో మృగారిర్యత్రాస్తే తం దేశం పాండునందన ॥ ౩౦ ॥ స్థాప్య దూరే స్వకాన్ శిష్యాన్ శాంతిసూ
క్తాని వేద్యసః। వ్యాఘ్రస్య సంముఖం యాయాత్ గతిభిః కీర్తివర్ధనః ॥ ౩౧ ॥ తస్మిన్నవసరే శిష్యా జప్త్వా సూక్తాంశ్చ పౌ
రుషాన్। దిశాం పతీన్నమస్కృత్య ప్రార్థయామాసురవ్యయాన్ ॥ ౩౨ ॥ నమస్కుర్మో దేవరాజ పాహి లోకపతే ప్ర
భో। యజ్ఞాంశదాయీ భగవాన్ అస్మద్గురురకల్మషః ॥ ౩౩ ॥ వైవస్వత నమస్తుభ్యం ధర్మరూప సతాంపతే। అపమృత్యుభ
యాత్పాహి గురుం నో లోకవిశ్రుతమ్ ॥ ౩౪ ॥ అపాంపతే నతాస్స్మ త్వాం పాహి నః పరమం గురుమ్। పాహి వ్యాఘ్ర
భయాదస్మాత్ పాశహస్త మహాప్రభో ॥ ౩౫ ॥ నిధీశ నిఃస్పృహం శాంతం పాహి నో గురుమవ్యయమ్। త్వత్పాదం తు వయం
సర్వే ప్రపన్నాః పసర్వదా ॥ ౩౬ ॥ ఇతి స్తుతా దిక్పతయో దేవగంధర్వకోటిభిః। ఉద్గీయమానాస్సర్వత్ర తం దేశమనుగమ
న్నృప ॥ ౩౭ ॥ పిండీకృతతనుం దృష్ట్వా బ్రాహ్మణస్య నృపోత్తమ। విస్మయం పరమం జగ్ముః దేవాస్సర్వే దివిస్థితాః ॥
౩౮ ॥ భక్ష్యతాం భక్ష్యతాం వ్యాఘ్ర క్షుధితోసి తనుర్మమ। ఇత్యాకర్ణ్య పచస్తస్య సర్వే విస్మయమాగతాః ॥ ౩౯ ॥
సర్వే దివౌకసో రాజన్ సర్వశాస్త్రవిశారదమ్। పురస్కృత్య గురుం శ్రేష్ఠం సుత్రామాణం బభాషిరే ॥ ౪౦ ॥ త్వమస్తి
మస్మై ప్రయచ్ఛ త్వం వ్యాఘ్రాయ త్రిదివేశ్వర। త్రివిష్టపం దదస్వ త్వం బ్రాహ్మణాయ మహాత్మనే ॥ ౪౧ ॥ తథేతి
చ సమాధాయ బ్రాహ్మణం విగతజ్వరమ్। దివస్పతిరువాచేదం సర్వభూతహితేరతః ॥ ౪౨ ॥ శృణు తే బ్రాహ్మణ
శ్రేష్ఠ ప్రజస్వర్గం దదామి తే। సత్యప్రతిజ్ఞో దృష్టో హి త్వమేవ వచనసంశయః ॥ ౪౩ ॥ సురలోకే మయా సార్ధం తే
న సత్యేన సువ్రతి। భుంక్ష్వ భోగాన్ విచిత్రాన్ వై యానమారుహ్య తాం ద్రుతమ్ ॥ ౪౪ ॥ దివస్పతివచః శ్రుత్వా సును

తీర్త్వా బ్రాహ్మణోత్తమః । దృష్ట్వా దేవాన్ దివిష్ఠాన్ వై వననామ చ సువిస్మితః ॥ ౪౫ ॥ శిష్యాణాం చాపి సర్వేషాం భార్యా యాశ్చ దివస్పతే । యది నాకం తదా సిత్వం వ్యాఘ్రస్య చ దివస్పతే ॥ ౪౬ ॥ తదా మే జాయతే తుష్టిరన్యథా నోత్సహే దివం । సుమతేస్తు వచశ్శ్రుత్వా తదా దేవపతిః ప్రభుః ॥ ౪౭ ॥ అబ్రవీన్మధురం వాక్యం బ్రాహ్మణం గతకల్మషమ్ । భుక్త్వా భోగాన్ యథేష్టం త్వం స్వశిష్యైస్సహ భార్యయా ॥ ౪౮ ॥ దివం గచ్ఛ మహాభాగ కీర్తిస్తే శాశ్వతీ భవేత్ । శత్రౌ తే మిత్రబుద్ధిశ్చ దృష్ట్వా నాన్యేషు సువ్రత ॥ ౪౯ ॥ తస్మాత్త్వేప్సితం సర్వం ప్రదాస్యామి వరం ద్విజ । పరీక్షార్థం సురాస్సర్వే హ్యేతే త్రిదశపుంగవాః ॥ ౫౦ ॥ వ్యాఘ్రవ్యాజేన సుప్రీతాస్త్వామంతికముపాగతాః । ఇత్యుక్త్వాంతర్దధే పార్థ వలభిత్స పురోహితః ॥ ౫౧ ॥ విమానే వ్యాఘ్రమారోప్య హ్యాదితేయా దివం గతాః । బ్రాహ్మణో విస్మయావిష్టశ్శిష్యైస్సహ యుధిష్ఠిర ॥ ౫౨ ॥ ఆశ్రమం ప్రాప ధర్మజ్ఞః భార్యాయాస్తన్న్యవేదయత్ । కర్మకాండమశేషేణ కృత్వా శిష్యాన్ వివాహ్య చ ॥ ౫౩ ॥ భుక్త్వా భోగాన్ యథేష్టం తు శిష్యైస్సహ దివం గతః । తస్మాత్సత్యం పరో ధర్మస్సత్యే సర్వం ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౫౪ ॥ తదేవ నాకసోపానం పారావారస్య నౌర్యథా । సత్యశీలో భవ త్వం చ ధృతిం మా ముంచ సువ్రత ॥ ౫౫ ॥ సత్యేన లభతే స్వర్గం సత్యేనైవం సమాచర । యజ్ఞదానపుణ్యమాఖ్యాతం సత్యేనోతి శ్రద్ధయాన్వితః ॥ ౫౬ ॥ సవిధాయే మహాపాపాని సత్యలోకే ను హీయతే । సత్యం సత్యం మహం వచ్మి నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౫౭ ॥ ఇతి శ్రీశేషధర్మే సత్యప్రశంసాయాం విప్రవ్యాఘ్రసంవాదపరిసమాప్తిర్నామ దశమోऽధ్యాయః ॥

యుధిష్ఠిరః ॥ ప్రాణినాం రక్షణం పుణ్యం స్వర్గలోకప్రదాయకమ్ । సర్వే వదంతి ధర్మిష్ఠా మునయో మునికీర్తిత ॥ ౧ ॥ తస్య పుణ్యఫలం దేవ శృణ్వతామఘనాశనం । మయి ప్రీత్యా వద శ్రీమన్ భూయో భూయో నమోऽస్తు తే ॥ ౨ ॥ శ్రీభగవాన్ ॥ యో దదాత్యభయం భూప భయవిహ్వలచేతసామ్ । తస్య పుణ్యఫలం వక్తుం నాహం శక్తో నరాధిప ॥ ౩ ॥ ఏకతః క్రతవస్సర్వే సమగ్రవరదక్షిణాః । ఏకతో భయభీతస్య ప్రాణినః ప్రాణరక్షణమ్ ॥ ౪ ॥ సంరక్షంతి మహీపాలా భయవిహ్వలచేతసం । సన్మా

తోఽబ్దశతం సాగ్రం గంగాయాం నాత్ర సంశయః ॥ ౫ ॥ కపోతస్యాభయం దత్వా శిబిర్నామ నరాధిపః ॥ ప్రాప్తవాన్వైష్ణ
వం లోకం సర్వదేవైస్సుపూజితః ॥ ౬ ॥ యుధిష్ఠిరః ॥ శిబిర్నామ మహాతేజా రాజా ధర్మపరాయణః । కపోతస్యాభ
యం దత్వా కథం సద్గతిమాప్తవాన్ ॥ ౭ ॥ త్వమేవ వేత్సి తత్సర్వం లోకనాథ నమోస్తు తే । మయి కారుణ్యభావేన కృష్ణ సం
ప్రతికథ్యతామ్ ॥ ౮ ॥ శ్రీభగవాన్ ॥ ఆసీత్పురా మహాతేజాస్సత్యవాదీ దృఢవ్రతః । శిబిర్నామేతి విఖ్యాతస్సర్వైశ్వర్యసమ
న్వితః ॥ ౯ ॥ వర్తమానే మహాయజ్ఞే శిబేస్తస్య మహాత్మనః । దేవలోకే తు గంధర్వా గాయంతిస్మ హితప్రియాః ॥ ౧౦ ॥ త
త్పరీక్షార్థం శక్రోఽమీతి వృత్రారిస్సమచింతయత్ । సహాయం వరయామాస వైశ్వానరమరిందమః ॥ ౧౧ ॥ ఇంద్రశ్శ్యేనః క
పోతోఽగ్నిర్భూత్వా తత్రోపజగ్మతుః । కపోతో భీతిసంయుక్తః శ్యేనాత్తస్మాన్మహామతే ॥ ౧౨ ॥ రాజానం శరణం గ
త్వా ప్రణిపత్యేదమబ్రవీత్ । భో భో రాజన్మహాతేజాశ్శోభనం చరితం తవ ॥ ౧౩ ॥ శ్యేనో హింసతు మాం మృత్యోర్మాం పా
లయ కృపాలయ । ఇత్యుక్త్వా స హసా రాజన్ రాజానం శరణం గతః ॥ ౧౪ ॥ రాజాపి భయసంత్రస్తం తం విహంగం వచోఽ
బ్రవీత్ । ఇతః పరం కపోత త్వం భయం శోకం విముంచ హ ॥ ౧౫ ॥ మృత్యుతోఽపి భయం నాస్తి మత్సమీపే స్థితస్య తే । అన్యస్మా
త్కిము తచ్ఛ్యేనాజ్జహీహి కంపం సుఖీ భవ ॥ ౧౬ ॥ ఏవముక్తే తు రాజేంద్రే శ్యేనరూపీ సురేశ్వరః । ఆజగామ నృపస్యాశు య
జ్ఞవాటం మహామతే ॥ ౧౭ ॥ నృపస్యాంతికం ప్రాప్య త్విదం వచనమబ్రవీత్ । రాజన్ ధర్మభృతాం శ్రేష్ఠ ప్రసిద్ధోఽసి జగత్త్ర
యే ॥ ౧౮ ॥ కథం ధర్మవిరుద్ధం త్వం కర్తుమర్హసి సువ్రత । కపోతోఽయం మమాహారః త్వయా సంరక్షితః ఖలు ॥ ౧౯ ॥ క్షు
ధా సంపీడితోఽహం వై మోచయస్వ కపోతకమ్ । న ముంచసి యది త్వం తు రాజన్ ద్విజమనుత్తమమ్ ॥ ౨౦ ॥ మమ ప్రాణా హి
యాస్యంతి ప్రాణాన్రక్ష నృపోత్తమ ॥ రాజా ॥ ప్రాణార్థీ రక్షరక్షేతి కపోతశ్శరణం గతః ॥ ౨౧ ॥ కథం త్యజేఽహమే
నం తే వద ద్విజకులోత్తమ । యో రాజా శరణం ప్రాప్తం విసృజేత్స తు పాతకీ ॥ ౨౨ ॥ ప్రాయశ్చిత్తం న తస్యాస్తి శర
ణాగతఘాతినః । బ్రహ్మహత్యా విషం పానాం కథంచిన్నిష్కృతిర్భవేత్ ॥ ౨౩ ॥ శరణాగతహంతుస్తు నేహాముత్ర

నిష్కృతిః । అన్యద్య శ్రేష్ఠం మాంసం తే దాస్యే ఖగకులోత్తమ ॥ ౨౪ ॥ తం మాంసం భక్షయ త్వం హి పుత్రపౌత్రైః
స్సహ సుఖమ్ । శ్యేనః ॥ కపోతోయం మమాహారో హ్యన్యాపేక్షా న మే నృప ॥ ౨౫ ॥ శ్యేనానాం కపోతానాం భక్ష్యం ప్రతి
దేశే సనాతనీ । బ్రహ్మణాభిహితా పురా సృష్టః శ్యేనాహారః కపోతకః ॥ ౨౬ ॥ తస్మాద్దేనం దదస్వ త్వం మాంసాలయ శుభప్ర
ద । కిం ప్రయోజనమస్తీహ యజ్ఞైర్విపులదక్షిణైః ॥ ౨౭ ॥ ప్రాణినాం రక్షణం శ్రేష్ఠం దేహం దత్త్వాపి మానద । ఏకం రక్ష
తి బహ్వేభ్యో యో మాంసం స్వపోత్తమ ॥ ౨౮ ॥ ఏకం హిత్వా మహారాజ బహూన్ రక్షన్ సుఖీ భవేత్ । తస్మాత్త్వం రాజ
శార్దూల పుత్రపౌత్రాదిసంయుతమ్ ॥ ౨౯ ॥ మాం రక్ష త్యజ్యతామేష లోకే కీర్తిం గమిష్యసి । రాజా ॥ ధనరాజ్యశ
రీరేచ్ఛా పుత్రదారస్పృహా చ ॥ ౩౦ ॥ యద్యేకస్య తు రక్షార్థే స్పృహా గురుతరా యతే । శరీరం వా స్వహం త్యక్ష్యే
మ స్వజనస్య దేహినామ్ ॥ ౩౧ ॥ శరణాగతమేనం తు న త్యజేయం ఖగోత్తమ । శ్యేనః ॥ తథా దరును హాభాగ తదభా
వేత వామినమ్ ॥ ౩౨ ॥ కపోతదేహమాత్రం త్వం ప్రయచ్ఛ తులయా ధృతమ్ । రాజా ॥ కృతార్థోస్మి మహాభాగ స్వ
త్మమాంసం దదామి తే ॥ ౩౩ ॥ ఆత్మనః పితుస్తర్థ మధూనితి మమ ప్రియమ్ । ఏవముక్త్వా మహారాజ రాజా సత్యపరా
క్రమః ॥ ౩౪ ॥ ప్రగృహ్య విపులం ఖడ్గం స్వదేహాచ్ఛిత్త్వ కేత । ప్రగృహ్య మాంసం మహాతేజాస్తం తులాంతరే
సమాగతస్య ॥ ౩౫ ॥ సమం ద్విజస్య ప్రదదౌ [illegible] తుల్యానుకాయమ్ । కపోతే సంస్థితం పార్శ్వే
న్మాత్రాదతిరిచ్యతే । ౩౬ ॥ పునశ్చోత్కృత్య మాంసాని తులాయా మాతిష్ఠత్ప్రభుః । అధికస్తేన మాంసేన కపోతస్తు
యా ధృతః ॥ ౩౭ ॥ మాంసాభావే నరీ [illegible] తులాం గతః । తస్మిన్ క్షణే మహారాజ తులా [illegible] ॥
౩౮ ॥ దేవదుందుభయో నేదుః దివ్యాః కుసుమవృష్టయః । శ్యేనరూపీ సహస్రాక్షః స్వదేహం ప్రాప్తవాంస్తదా । ౩౯ ॥
త్యక్త్వా కపోతరూపం తు తథా దాదగ్నిరాస్థితః । ఇంద్రః ॥ సాధు సాధు మహాప్రాజ్ఞ [illegible] దుర్లభమ్ ॥ ౪౦ ॥
త్వయ్యేవ దృష్టమేతద్ధి న దృష్టం ప్రాకృతేషు వై । ఇంద్రోహం ఖలు రాజేంద్ర కపోతో హవ్యవాహనః ॥ ౪౧ ॥ స్వత్పరీక్షా

పరో రాజన్ కేశవదాస్యావహో వరమ్॥ వరం వృణీష్వ ధర్మజ్ఞ కీర్తిస్తే శాశ్వతీ భవేత్ ॥ ౪౨॥ రాజా॥ యుష్మత్సేవాపరోహం వై దానయజ్ఞాదిసంభవః। యో ధర్మో విద్యతే మేద్య తత్సర్వం సఫలం కురు॥ ౪౩॥ దివస్పతే త్వదర్థం మే హ్యాయం యజ్ఞః ప్రవర్తతే। అవిఘ్నం కురు కల్యాణ భూయోభూయో నమామ్యహం ॥ ౪౪ ॥ విభావసో నమస్తేస్తు గృహ్యాతాం మంత్రవర్ధితః। కాలే పుణ్యే మహాభాగ మాం పాలయ నమోస్తు తే ॥ ౪౫ ॥ కర్మేప్సోర్యజమానస్య వా చంద్రత్వామనోరమాం। ప్రాదాదగ్నిశ్చ శక్రశ్చ వరం లోకే బహుశ్రుతమ్ ॥౪౬॥ యావత్కాలం చంద్రసూర్యౌ దివి దేవనిషేవితౌ। తావత్తే కీర్తిరతులా లోకే ఖ్యాతిం గమిష్యతి ॥ ౪౭॥ దివ్యరూపధరో భూత్వా భుక్త్వా భోగానశేషితాన్ । బ్రహ్మలోకం వ్రజ శ్రీమన్నిత్యుక్త్వాంతరధీయత॥౪౮॥ తస్మాత్త్వమపి రాజేంద్ర పౌరుషం కురు సర్వదా। పురుషార్థాద్దివం యాంతి బహవోన్యే నృపోత్తమాః॥౪౯॥ కాయేన మనసా వాచా కర్మణా కురు నందన। పరేషాం దుఃఖితానాం తు సహాయం కురు సర్వదా॥ ౫౦॥ అప్యహం భృత్యవర్గాణామయి సన్యస్తకర్మణాం। కరోమ్యహర్నిశం పార్థ యోగక్షేమం మహాత్మనాం ॥౫౧॥ పరేషాం హితకృన్నిత్యం యో వా కో వాపి భూపతే। మద్భృత్యస్స హి విజ్ఞేయః తస్యాహం సులభోనిశం॥ ౫౨॥ య ఇదం పుణ్యమాఖ్యానం శృణుయాద్భక్తిమాన్నరః। యథా యయౌ శిబిర్లోకం బ్రహ్మణోప్యేతి సోపి చ॥౫౩॥

ఇతి శ్రీశేషధర్మే కపోతాభయప్రదానప్రశంసా నామ ఏకాదశోధ్యాయః.

యుధిష్ఠిరః॥ శ్రీయఃపతే నమస్తేస్తు సర్వలోకైకకారణ। త్వత్పాదాంబుజనిష్ఠస్య సర్వసంపత్ప్రదాయక ॥౧॥ అష్టాదశపురాణేషు యో ధర్మః ప్రోచ్యతే బుధైః। తత్సర్వం శుభవాన్వేత్తి సర్వలోకేశ్వరో యతః॥ ౨॥ సూక్ష్మధర్మమనేకార్థం బహులోకప్రబంధురం। సులభం సర్వజంతూనాం మాదృశామపి కాముదం ॥ ౩ ॥ పుణ్యదం పుణ్యశీలానాం స్వర్గదం స్వర్గకామినాం। మోక్షదం మోక్షకామానాం పుత్రదం పుత్రకామినాం ॥ ౪ ॥ పాపఘ్నం పాపజంతూనాం

స్వల్పార్థమాదపీశ్వర। సర్వయజ్ఞఫలంతాతసర్వతీర్థఫలప్రదం ॥ ౫ ॥ శివమాయుష్కరం దేవకీర్తనీయం త్వదాశ్రయం। జ్ఞానదంభక్తిదంనాథత్వత్ప్రియంపరమేష్ఠినః॥ ౬॥ ప్రియంశక్రస్యధర్మస్యవరుణస్యతథాప్రియం । ధనదస్యతథార్వస్యతథావై చంద్రసూర్యయోః॥ ౭॥ నక్షత్రాణాంచసర్వేషాంగంధర్వాప్సరసామపి। దేవతానామృషీణాంచబ్రాహ్మణానాంచయత్ప్రియం ॥ ౮ ॥ పుణ్యదేశంపుణ్యకాలంపుణ్యయోగంతథాక్షయం। ఏతత్సర్వంమహాభాగవిస్తరాద్వక్తుమర్హసి॥ ౯॥అస్మాకంత్వద్వచఃపథ్యంపవిత్రంపాపనాశనం । శ్రోతుకామాఇమేవిప్రాయజ్వానోఋషయస్తథా॥ ౧౦॥ భ్రాతరోమేమహాభాగపాంచాలీభృత్యమాతులా॥ ౧౧॥ నతాఃస్మసర్వేజగతామధీశపాండోస్సుతానాంప్రియకృత్సురేశ।త్వత్పాదమూలంతువయంతుసర్వేగతాహిపాహీతితమిత్యువాచ॥ ౧౨॥శ్రీవైశంపాయనః॥ భక్తింవిజ్ఞాయభృత్యానాంపాండూనాంహితకృద్ధరిః । ఉవాచమధురంవాక్యంప్రీణయన్సర్వమానసం॥ శ్రీభగవాన్ ॥ సాధుసాధుమహాప్రాజ్ఞమతిస్తేవిమలోజ్జ్వలా॥ ౧౩॥ తేదమేవర్తతేబుద్ధిఃతస్మాత్త్వంలోకవిశ్రుతః। శృణుపార్థమహాభాగసర్వశాస్త్రవిశారద ॥ ౧౪ ॥ వక్ష్యామితవసుప్రీత్యైధర్మసారసముచ్చయం । నారదాయపురాగీతంనైమిశారణ్యవాసినే॥ ౧౫॥ మరుత్వంతందివిష్ఠాప్యబదరీవనవాసినా । విస్తరాద్గదితుంనాలంనయావర్షశతైరపి॥ ౧౬ ॥ తస్మాత్సమాసతోవక్ష్యేశృణునాన్యమనాఃప్రభో। యస్యశ్రవణమాత్రేణసర్వపాపైఃప్రముచ్యతే॥ ౧౭॥ ధర్మాఃప్రోక్తాద్విష్టోవాకృతోవాకారితోపివా । ప్రమోదితోవారాజేంద్రవనయత్యింద్రపురంజనం ౧౮॥ ధర్మాశ్చమహాధారాఃపుణ్యాలోకప్రదాయకాః। తేషాంమధ్యేయదేకైకంకృతవాన్నాకమశ్నుతే॥ ౧౯॥ తేషాంనాంమమసర్వాసాంబ్రాహ్మణోహివిశిష్యతే । తత్రాప్యధ్యాత్మవిదుషేదత్తంభవతిచాక్షయం ॥౨౦॥ కళత్రేణంవాశాస్త్రవిజ్ఞంశ్రోత్రియంవాగుణాన్వితం యోదత్వాస్థాపయేద్వృత్తింతస్యపుణ్యఫలంశృణు ॥ ౨౧ ॥ మాతృతఃపితృతశ్చైవసప్తకోటికులసంయుతః। యమలోకమ

పాప్నోతియత్రగత్వానశోచతి ॥ ౨౨ ॥ కన్యాంతేపాంసవోభూమేఃకన్యాంతేవృష్టిబిందవః । నకన్యాతేవిభాత్రాపిబ్ర
హ్మసంస్థాపనేఫలం॥ ౨౩॥ సమస్తదేవతారూపాబ్రాహ్మణాఃపరికీర్తితాః । జీవనందదతస్తస్యకఃపుణ్యంగదితుంక్షమః॥
౨౪॥సర్వేషామేవవర్ణానాంబ్రాహ్మణఃపరమోగురుః । తస్యదేయానిదానానిసతారయతిపండితః॥౨౫॥ సత్కర్మ
నిరతాయైవశ్రోత్రియాయాహితాగ్నయే । వృత్తిహీనాయవైదేయందరిద్రాయకుటుంబినే॥ ౨౬॥ దేవపూజానుసక్తా
యపురాణశ్రవణేతథా । దేయంప్రయత్నతోరాజన్పురాణపాఠకాయవై ॥ ౨౭ ॥ యోవిప్రహితకృన్నిత్యంససర్వంకృ
తవాన్నృప । సస్నాతస్సర్వతీర్థేషుతప్తంతేనాఖిలంతపః॥౨౮॥ యోదదస్వేతివిప్రాణాంజీవనంవర్తిమానవః।సో
పితత్ఫలమాప్నోతికిమన్యైర్బహుభాషితైః॥ ౨౯॥ భూమిదానసమందానంత్రిషులోకేషునోనృప। వరంనిర్వాణమా
ప్నోతిభూమిదోనాత్రసంశయః॥ ౩౦॥ భూమిదఃస్వర్గమాప్నోతిభూమిదోమోక్షభాగ్భవేత్ । భూమిదానంతుయోద
ద్యాత్సర్వపాపప్రణాశనం ॥ ౩౧ ॥ ద్విజస్యవృత్తిహీనస్యసదాచారరతస్యచ । జీవనార్థంప్రదాయాయుక్తఃతస్యపుణ్యఫ
లంశృణు॥౩౨॥ గవాంకోటిసహస్రాణాంశతానివిధివన్నరః । కృత్వాయత్ఫలమాప్నోతిభూమిదస్తుతదశ్నుతే॥౩౩॥భూ
మిదానంమహాదానమతిదానంప్రకీర్తితం। సర్వపాపప్రశమనమపవర్గఫలప్రదం ॥ ౩౪॥ తస్మాత్త్వమపిరాజేంద్రభూ
దానంకురుసర్వదా। పురాణధర్మశాస్త్రాణాంవక్తౄణాంత్వంవదస్వహ॥ ౩౫॥ తటాకంకారయేద్యస్తుస్వయమేవ
కరోతివా। తస్యైవవంశజాస్సర్వేమనులోకంవ్రజంతిహి॥ ౩౬॥ యఃకశ్చిత్పక్షిగోవాపితటాకేషుజలంపిబేత్ । కర్తు
స్సర్వాణిపాపానినాశంయాంతినసంశయః॥ ౩౭ ॥ ఏకాహమపికుంతేయభూమిస్సముదకంకురు । తస్యైవవంశజాస్సర్వే
బ్రహ్మలోకంవ్రజంతిహి ॥ ౩౮ ॥ కర్తుంతటాకంయోమర్త్యఃప్రారంభందదుతేయది। సోపితత్ఫలమాప్నోతితడు
పాయప్రదర్శయః॥ ౩౯॥ మృదంశభారమాత్రాంయఃతటాకాత్ప్రక్షిపేన్నృప। త్రివిష్టపమవాప్నోతియావదాచంద్ర
తారకం॥ ౪౦॥ తటాకార్థఫలంరాజన్కాసారేపరికీర్తితం। కూపేపాదఫలంజ్ఞేయంకుల్యాయాంతచ్ఛతోత్తరమ్॥

౪౧॥ దేవాలయంతటాకంవా గ్రామంవాపాలయేత్తునః। తేషాంశతగుణం జ్ఞేయంకన్యాదోషాదిపుణ్యమీరితే॥ ౪౨॥ దేవ
తాయతనంయస్తుకురుతేకారయత్యపి। సచంద్రభస్కైర్యావన్నై ఃమనులోకేసుభవేత్॥ ౪౩॥ శివస్యావాహారేర్వాపియః
కరోతిమమాలయం। బ్రహ్మలోకాదికాన్భుక్త్వా శివం తేమాముపైతిసః॥ ౪౪॥ వృషస్థానంకారయేద్యస్తుధనాఢ్యోదేవ
తాగృహం। నృపాదరిద్రఃకురుతేసనరంపుణ్యంప్రకీర్తితం॥ ౪౫॥ ఆరామంకారయేద్యస్తునానాజంతూపకారకం।సచంద్ర
ధవళైర్యావన్నై స్మమలోకంమహీయతే॥ ౪౬॥ స్థాపయేద్వృక్షమేకంవాపరత్ర లోకసాధనం। సయాతిబ్రహ్మణోలో
కంయమేనపరిపూజితః॥ ౪౭॥ గోర్వాథబ్రాహ్మణోవాపిపథికోవాన్యపోత్తమః। వృక్షస్యతస్యఛాయాయాంత్విష్ణు
కంనయత్యము॥౪౮॥పురోశకంశేషధిపన్నృపూరాతత్ర స్నేకః।తత్రయావంతిపర్ణానిపీజానిపుష్పాణి॥౪౯॥తావత్తా
లంవసేల్లోకేశతకోటికులాన్వితః। తులస్యారోపణంయస్తుకురుతేమనుజోత్తమః॥౫౦॥సర్వాన్లోకాన్సముత్తీర్యయ
మేనపరిపూజితః। తస్యపాటకవన్నైర్మాస్యయావన్నైర్యాతిమమాలయమ్॥౫౧॥ ఊర్ధ్వపుండ్రధరోయస్తుతులసీమాలమస్తక
శైః। తత్రైరనేత్రంశరసికాలాంచంద్రస్యధారయేత్॥ ౫౨॥ తృణానితులసీమాలాద్యాన్యచ్ఛనహృతానివై। తావన్తి
బ్రహ్మహత్యానైశీనత్త్యేనసంశయః॥ తులసీంసించయేద్యస్తుచులుకోదకమాత్రతః। పితౄస్తృప్తిమేష్యంతిబ్రహ్మ
లోకంవ్రజంతితే॥౫౪॥ యోదదాతిబ్రాహ్మణాయతులస్యాఃకోమలందళం।యమేన్ద్రాలోయాతిమమలోకంసనాతి
నం॥ ౫౫ ॥ తులస్యాఃకాష్ఠమణిరాసన్నితేసత్రయత్నతః। గాయత్ర్యాభిజపంకుర్యాత్తస్యస్థానంమమాలయః॥ సదాసం
ధారయేద్యస్తు తులసీమణిమాలికాం। భూతప్రేతపిశాచైశ్చనస్పృష్టోవర్తతేసుఖీ॥౫౬॥ కంఠేధజప్యేద్యేవాపికర్ణయో
ర్వాశిరస్యవా। ధారయేద్యస్తుతులసీమణిమాలాంనరోత్తమః॥ ౫౭॥ యమదూతానుహాత్మానసమస్యంతిహితంద్విజమ్।
కంటకావరణంవాపిప్రాకారంవాపిభూపతే॥ తులస్యాఃపకుర్తేయస్తుమమలోకంసగచ్ఛతి। యోర్చయేద్ధరిపాదాబ్జం

తులస్యాః కోనులైర్దర్భైః॥ ౬౦। సతస్య పునరావృత్తిస్త్రిహ్మాలోకాత్కదాచన తులసీకాననం యత్ర యత్ర పద్మవనాని చ॥ ౬౧॥ వసంతి వైష్ణవా యత్ర తత్ర సన్నిహితో హరిః। తులసీమంజరీభిస్తు పితౄనర్చతి యో నరః। ౬౨॥ తుష్యంతి పితరస్తస్య మమ లోకం వ్రజంతి హి। గంగాం చ తులసీం చైవ సర్వకాలేషు సంస్మరేత్॥ ౬౩॥ యస్య స్యాత్పుత్రకో ముత్రే పితౄనుద్దిశ్య భూపతే। తస్మాత్త్వం పితృకార్యేషు పితౄనర్చయ మాం స్మరన్॥ ౬౪॥ పితరస్తేన వాస్యంతి యత్రైవ మనసి రోచతే। బ్రహ్మా దేవాస్తథా సిద్ధా యక్షా గంధర్వకిన్నరాః॥ ౬౫॥ పితరో లోకపాలాశ్చ పాండవ తే మమ మూర్తయః। అమృతాంశుః శశీ తారాః కాశో భూమిః రేవ చ॥ ౬౬॥ ఆపః పర్వతజాలాని విద్ధ్యేతే వై మమాంశకాః। మహానద్యో మహాభాగా నాయకాశ్చ సాగరాః॥ ౬౭॥ అవ్యక్తం వ్యక్తరూపం చ విద్ధి మాం పాండునందన। ఆరోగ్య వంద్యస్తనాద్యోయో జన్యః స్తుత్య పరాగతిః॥ ౬౮॥ మామేవం విద్ధి భూపాల మయి సర్వం ప్రతిష్ఠితమ్। మమార్చన పరో నిత్యం మామేవ సముపైష్యసి॥ ౬౯॥ తవ దేహాభిమానస్య కర్తాహం సర్వదా నఘ। కింతు వక్ష్యామ్యహం పార్థ యత్తే మనసి వర్తతే॥ ౭౦॥ తదాచక్ష్వ విచార్యత్వం యత్ర ముంచసి సాధ్వసం॥ శ్రీవైశంపాయనః॥ ఇత్యుక్తో దేవదేవేన ధర్మపుత్రో మహాత్మనా॥ ౭౧॥ మతిం చక్రే పున ర్ధ్యాత్వా శ్రోతుం ధర్మాన్ జనార్దనాత్। ఇదం భగవతా ప్రోక్తం దేవదేవేన చక్రిణా॥ ౭౨॥ యశ్శృణోతి సదా భక్త్యా సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే॥ ఇతి శ్రీ శైవధర్మే నానాదాన ప్రశంసా నామ ద్వాదశోధ్యాయః॥

శ్రీవైశంపాయనః॥ కృపాం విజ్ఞాయ దేవస్య ధర్మపుత్రో మహామతిః। పునరేవాపరం ధర్మం పప్రచ్ఛ గరుడధ్వజం॥ ౧॥ యుధిష్ఠిరః॥ యజ్ఞమూర్తే సహస్రాక్ష ధర్మమూర్తే నమోస్తు తే. పూజా విధి ఫలం కర్మ తిథయస్సు సమానఘ॥ ౨॥ శ్రీభగవాన్॥ శృణు పార్థ ప్రవక్ష్యామి పుణ్యకాలం చ పూజనం। పూజాద్రవ్యం చ ధర్మం చ బ్రాహ్మణానాం ప్రపూజనం॥ ౩॥ ద్వాదశ్యాం పౌర్ణమాస్యాం చ హ్యేకాదశ్యాం స్పృహోత్తము। సోమసూర్యోపరాగే చ సంక్రాంతావయనే నృప। సిద్ధయోగే

పుణ్యేష్వనేన్యతిథిషు తేష్వై ప్యుతౌ। పుణ్యక్షేత్రేషు పుణ్యకాలే పుణ్యేష్వహం సునందన॥ ౫॥ శస్యశ్శిన్యాంబుధాశ్విన్యాం మా
ఘమాసే న్యపాత్మజ। వస్త్రపూతేన పయసా తథా పంచామృతేన చ॥ పుష్పగంధోదకైశ్చైవ యః స్నాపయతి కేశవం।
నైవేద్యైర్వివిధాకారైర్భక్ష్యభోజ్యైర్నృపోత్తమ॥ ౭॥ యః పూజయతి మాం పార్థ శూలపాణిమథాపి వా। మాతృపక్షి
త్వత శ్చైవ ప్రియాయా వంశజానపి॥ ౮॥ సర్వాన్ వంశాన్ సముద్ధృత్య దేవగంధర్వసేవితః। తప్తకాంచనసంపిష్టైర్యానైర్నా
మణివిభూషితైః॥ ౯॥ కింకిణీజాలసంయుక్తైర్యానైర్హంసనియోజితైః। అప్సరోగణసంకీర్ణైర్గన్ధర్వైరుపశోభితైః॥
౧౦॥ యామ్యాదిషు చ లోకేషు భుక్త్వా భోగాన్ యథేప్సయా। మమ లోకమనుప్రాప్య తత్రైవ పరిముచ్యతే॥ ౧౧॥ శంకరం
మాం చ సర్వేశం భేదబుద్ధివివర్జితః। యః పూజయేత్స వా భక్త్యా కాంక్షితం లోకమేష్యతి॥ ౧౨॥ కేతకీకరవీరాబ్జచంపకా
జాతిమల్లికాః। అమూని యే ప్రయచ్ఛంతి పుష్పాణి సురభీణి చ। ౧౩॥ తాం పూజాం ప్రతిగృహ్ణామి రుద్రోపై లోకనాశనః। పా
లకోహం సురాజేంద్ర హ్యావయోరంతరం న చ॥ ౧౪॥ పూజయస్వ మాం పార్థ తత్రత్వం సుఖమేష్యసి। తిలతైలాన్వితం దీపం
మమ రుద్రస్య సన్నిధౌ॥ ౧౫॥ దత్వా నరస్స్వర్గమాకాశం ప్రాప్నోతి న సంశయః। ఘృతదీపం తు యో దద్యాన్మమ దేవస్య స
న్నిధౌ॥ ౧౬॥ సముక్తస్సర్వపాపేభ్యః సర్వయజ్ఞఫలం లభేత్। యస్య తిష్ఠతమం భోజ్యం తత్తదీశాయ దాపయేత్। సర్వపా
పవినిర్ముక్తో మమ లోకం స గచ్ఛతి। కార్తికే మాసి మాం దీపం ముక్తిమానుప సన్నిధౌ॥ ౧౭॥ వస్త్రయుగ్మం చ యో దేయ బ్రాహ్మణాయ
భోజయస్వ హ। భోజనం బ్రాహ్మణే దత్వా సుముక్త్వా తృప్తి భవేన్నృవం ౧౯॥ యస్య తిష్ఠతమం భోజ్యం తత్తత్ప్రాయదా
పయేత్। స యాతి బ్రహ్మభవనం సర్వమోహవివర్జితః॥ ౨౦॥ భూమిదానసమం దానం నేహ లోకే భవిష్యతి నాప్నోతి
య సమం దానం త్రిషు లోకేషు విద్యతే॥ ౨౧॥ మహాపాతకసంయుక్తో యుక్తో వా సర్వపాతకైః। సృణుష్వ చిత్రం భూపాల యః
ద్యస్త్వన్నజలప్రదః॥ ౨౨॥ శరీరమన్నజం ప్రాహుః ప్రాణమన్నే ప్రతిష్ఠితే। తస్మాదన్నప్రదో జ్ఞేయః ప్రాణదో నాత్ర

సంశయః॥ ౨౩॥ అన్నదస్యతు లేజాతా ఆసహస్రం న్యపోత్తమ। నరకం తేన పశ్యంతి తస్మాదన్నప్రదో వరః॥ ౨౪॥ పథిశ్రాంతం ద్విజం దృష్ట్వా యస్తుభక్త్యా ప్రపూజయేత్। అన్నదానేన మతిమాన్ బ్రహ్మలోకం స గచ్ఛతి॥ ౨౫॥ ఆయాంత మతిథిం రాజన్ సర్వే దేవా అనువ్రతాః। తస్మిం స్తుష్టే జగత్తుష్టం దేవాస్తృప్యంతి ధర్మజ॥ సర్వదేవగణాః పూర్వం హ్యన్నం దత్వా తు ధర్మజ। దివం ప్రపేదిరే ముక్తాస్తస్మాదన్నప్రదో వరః॥ ౨౬॥ నాస్తి వాక్యపరకృత్త్వాత్తు బ్రాహ్మణో గృహమాగతే। అన్నం దదాతి యో రాజన్ స సర్వాన్ కృతవాన్మఖాన్॥ ౨౭॥ పశురాజ్యధనాపత్య స్వర్గమోక్షాన్ లభేన్నరః। అన్నదానేన కాంతేయ తస్మాదన్నప్రదో వరః॥ విప్రరూపేణ భోక్తాహం విప్రరూపేణ పూజితః। దదామి విప్రరూపేణ సర్వాన్ కామాన్ న సంశయః॥ పాదాభ్యంగం చ భక్త్యా యః ప్రోక్తో బ్రాహ్మణానాం కరోతి యః। స స్నాతః సర్వతీర్థేషు గంగాస్నానపురస్సరం॥ తైలాభ్యంగం మహారాజ బ్రాహ్మణానాం కరోతి యః। స స్నాతో బహుశతం సాగ్రం గంగాయాం నాత్ర సంశయః॥ ౩౨॥ ఉష్ట్రోదకేన యో రాజన్ బ్రాహ్మణాన్ స్నాపయేత్ప్రియాత్। స కోటికులసంయుక్తో వసేత్స్వర్గే పురే నరః॥ ౩౩॥ కర్మణా మనసా వాచా యో రక్షేద్దానయాన్వితం। స యాతి నష్ట్రోలోకం పునరావృత్తివర్జితం॥ యో దదాతి మహీపాల నివాసం బ్రాహ్మణాయ చ। దినే దినేశ్వమేధస్య ఫలమాప్నోతి పుష్కలం॥ ౩౪॥ అన్యేభ్యః ప్రతిగృహ్యాపి స్వాం గామపి పయస్వినీం। యో దదాతి చ విప్రాయ స యాతి బ్రహ్మణః పదం॥ ౩౫॥ కపిలాం వేదవిదుషే యో దదాతి పయస్వినీం। స పవరుద్రో భూపాల సర్వదేవ ప్రపూజితః॥ ౩౬॥ విప్రాయ బ్రహ్మవిదుషే దద్యాద్గాభయతో ముఖీం। తస్యైవ వంశజాస్సర్వే మహాలోకే వసంతి హి॥ ౩౭॥ యో మృత్యుకాలే సంప్రాప్తే గాం దదాతి పయస్వినీం। గవాదగ్నితమార్గేణ బ్రహ్మలోకం స గచ్ఛతి॥ ౩౮॥ వ్యాధినా పీడితో యస్తు గ్రహనక్షత్రపీడయా। అపమృత్యుం చ తాన్ సర్వాన్ సతీర్త్వా సుఖమశ్నుతే॥ ౪౦॥ అపత్యధనరత్నాని రాజ్యాని వివిధాని చ। గోదానాత్ప్రాప్నుయాత్ మర్త్యో నిష్పాపశ్చ దివం వ్రజేత్॥ తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన గోదానం తు

రుభూపతే। నైవతేభవేద్వ్యాధిః స్వర్గమోక్షసుఖప్రదా॥౪౨॥ వరిష్ఠస్సర్వలోకానాం గోప్రదానాన్నృపోత్తమ। మ
త్ప్రియో మమ భక్తశ్చ పూజ్యో లోకేషు విశ్రుతః॥౪౩॥ సదా దానేషు నిష్ఠస్య సదా దానేషు వాదినః। ప్రియంవదస్య సాధో
శ్చ కృపానుమ సదా భవేత్॥౪౪॥ సర్వలోకప్రభుం వీరం సర్వదాతారమచ్యుతం। యోగీశ్వరం సదానందం విద్ధి మాం భరత
ర్షభ॥౪౫॥ స్రష్టారం సర్వభూతానాం రక్షితారం జగత్త్రయం। సంసారోత్తారకం దేవం విద్ధి మాం భరతర్షభ॥౪౬॥
ధర్మదం ధర్మశీలానాం తాపసానాం తపఃఫలం। ధ్యాతౄణాం ధ్యానయోగం మాం విద్ధి త్వం ధర్మనందన॥౪౭॥ మ
యా ప్రోక్తమిదం ధర్మం యశ్శృణోతి సదా ద్విజః। దదాతి తస్య వై స్వర్గం యావదాచంద్రతారకమ్॥౪౮॥ ఇతి శ్రీ
శేషధర్మే ధర్మదానప్రశంసానామ త్రయోదశోధ్యాయః.

యుధిష్ఠిరః॥ నానాద్రవ్యాణి దేయాని వస్త్రాదీని ఫలాని చ। సుగంధశ్చ సుపుష్పాణి ధాన్యాని వివిధాని చ॥ కస్య దేయా
ని యోగీంద్ర తన్మే త్వం కృపయా వద॥ శ్రీభగవాన్॥ సర్వేషామేవ దానానాం కర్తాహం పాండునందన॥౧॥ మనుమూర్తిధ
రాయేహ విప్రాయైవ దదస్వ హ। వస్త్రం దదాతి యో రాజన్ బ్రాహ్మణాయ సదక్షిణమ్॥౨॥ శివలోకమవాప్నోతి సత
వంశసమన్వితః। కౌశేయం కంబలాదీని కంచుకం సూక్ష్మమంబరం॥౩॥ యో దదాతి చ విప్రాయ స్వర్గలోకం స గచ్ఛతి। చిత్రాం
బరప్రదాతా చ స్వర్గలోకాధిపో భవేత్॥౪॥ సురక్తం వస్త్రయుగ్మం చ వస్త్రం చ జిష్ణువస్త్రకం। చీనాంబరప్రదాతా చ సుమ
లోకం తు గచ్ఛతి॥౫॥ వైశాఖపౌర్ణమాస్యాం చ బ్రాహ్మణానాం విశేషతః। యో దద్యాచ్ఛత్రదండం చ పాదుకాం పదదా
తియః॥౬॥ ఉపానహః ప్రదాతా చ సర్వలోకప్రభోభవేత్। గజాశ్వరథహస్తాన్ రాజన్ యో దదాతి సదక్షిణాన్॥౭॥
మృత్యుంజయత్వాయ తథా మే సంప్రదస్సు హి। శత్రూన్ జయతి సంగ్రామే రాజా జయతి మంగలం॥౮॥ తస్య భృత్యాశ్చ పుత్రా జ్ఞానైః
పూజ్యాస్సర్వధనుర్భృతామ్। తస్మాత్త్వం భూభృతాం శ్రేష్ఠ గురు దానం మయోదితమ్॥౧౦॥ ఆర్ద్రకృష్ణాజినం చానం

సర్వవ్యాధివినాశనం। ఆయుష్కరం ప్రియం నృత్యోః స్వర్గదం స్వర్గమిచ్ఛతామ్॥ ౧౧॥ అనద్వాన్ దత్తమాత్రేణ పాపవ్యాధివినాశనః। దాతారం బ్రహ్మణో లోకం నయత్యేవం న సంశయః॥ కృష్ణాజినప్రదాతౄణాం క్షయగుల్మాదినాశనమ్। దారిద్ర్యనాశనం రాజన్ అపమృత్యుం చ నాశయేత్॥ ౧౩॥ దారుణా నిర్మితం పాత్రం పూరితం గంధవారిణా। యో రాజన్ సద్ద్విజేభ్యశ్చ దక్షిణాం చ దదాతి వై॥ ఉపేంద్రో భగవాన్ విష్ణుస్సుధాం తస్మై ప్రయచ్ఛతి। సుధాం పిబన్ రుక్మపాత్రే స్వర్గలోకే మహీయతే॥ ౧౫॥ యో రాజన్ లోహపాత్రం తు స్వాదుపానప్రపూరితం। దదాతి భూసురేభ్యస్తు తస్య పుణ్యఫలం శృణు॥ ౧౬॥ మార్గే సుధాం పిబన్ రాజన్ యమలోకం స గచ్ఛతి। పూజితో ధర్మరాజేన చంద్రలోకం చ గచ్ఛతి॥ ౧౭॥ తామ్రపాత్రం మహారాజ గంధోదకసమన్వితం। దదాతి బ్రాహ్మణానాం యస్సూర్యలోకం స గచ్ఛతి॥ ౧౮॥ రాజతం రాజశార్దూల పాత్రం జలసమన్వితమ్। వేదశాస్త్రవిదే దద్యాత్తస్య పుణ్యం బ్రవీమి తే॥ ౧౯॥ పంచాశద్యుగపర్యంతం చంద్రలోకే మహీయతే। తతో భూమిం సమాసాద్య చక్రవర్తీ హ జాయతే॥ ౨౦॥ సౌవర్ణనిర్మితం పాత్రం స్వాదుపానప్రపూరితం। శ్రోత్రియాయ తు యో దద్యాత్ దరిద్రాయ విశేషతః॥ ౨౧॥ తస్య పుణ్యఫలం చిత్రం సావధానమతిశ్శృణు। యక్షకిన్నరగంధర్వచారణాద్యైస్సుసంస్తుతః॥ ౨౨॥ సుధాపానం ప్రకుర్వాణః ప్రయాతి మమ మందిరం। పంచకోటిసహస్రాణి మేరుమూర్ధ్ని వసేత్॥ ౨౩॥ భూలోకం సమనుప్రాప్య సార్వభౌమశ్చ జాయతే। ఇష్ట్వా సర్వక్రతూన్ రాజన్ నిర్గత్య భువస్స్థలం॥ ౨౪॥ దత్వా సర్వాణి దానాని మమ సాయుజ్యమాప్నుతే। కాంస్యపాత్రం తు యో దద్యాత్ వస్త్రద్వితయసంయుతం॥ ౨౫॥ దదామి విష్ణవే తుభ్యం భక్తియుక్తస్తు వాగ్మినే। కోటివంశసమాయుక్తస్స్వర్గలోకే సుఖీ భవేత్॥ ౨౬॥ తస్మాత్సర్వేషు కాలేషు యత్కించిద్ద్రవ్యం దదాతి చ। మమ బుద్ధ్యా మహీపాల తత్సర్వం మేరుతాం వ్రజేత్॥ దద్యాచ్చేత్ మృణ్మయం పాత్రం స్వాదూదకసమన్వితం। దరిద్రోఽపి హి మాం ధ్యాత్వా మమ సాలోక్యమాప్నుతే॥ ౨౭॥ యద్దత్తం యద్ధుతం తప్తం తత్సర్వం మదనుగ్ర

హేత్। కోటికోటిగుణం రాజన్ స్వల్పం వాపి మహద్భవేత్॥ ౨౯॥ అక్షయ్యం లోకమాప్నోతి హ్యక్షయ్యం సుఖమశ్నుతే। వృ
ద్ధేభ్యో బ్రాహ్మణేభ్యస్తు యత ఏరోగి జేతథా॥ ౩౦॥ వస్త్రం యః స్వాజినం పార్థ హయ్యామథం దదాతి యః సర్వాన్ స్వాన్ ...
సముద్ధృత్య బ్రహ్మలోకం స గచ్ఛతి॥ ౩౧॥ హిరణ్యం రజతం వాపి యో దద్యాద్దానముత్తమం। మహైశ్వర్యమవాప్నోతి బ్ర
హ్మణా పరిపూజితః॥ ౩౨॥ పశుపుత్రధనాదీన్వై విందేత్ స్వర్ణదానతః। పుణ్యాల్లోకాని మాన్ సర్వాన్ నృత్యత్వం చ గచ్ఛ
తి॥ ౩౩॥ రజతం నిష్కమాత్రం తు యో దద్యాత్పాండునందన। శివలోకమవాప్నోతి శతవంశసమన్వితః॥ సీసం కాంస్యం త
థా తామ్రం పలత్రితయసంయుతం। యో దదాతి నరశ్రేష్ఠ రుద్రలోకం స గచ్ఛతి ॥ ౩౪॥ మృణ్మయం చ యశీనాం తు యో ద
ద్యాత్పాత్రముత్తమమ్। స కోటికులసంయుక్తో దేవలోకే చిరం వసేత్॥ ౩౫ ॥ కాషాయం చ తథా భైక్షం కౌపీనం బల
తువా। యో దదాతి యతీనాం తు సముక్తో నాత్ర సంశయః॥ ౩౬॥ కార్తిక్యాం పౌర్ణమాస్యాం నాఅమావాస్యాం వాపి భూమి
పతే। వృషభం విసృజేద్యస్తు తస్య పుణ్యఫలం శృణు॥ ౩౭॥ సర్వాజన్మార్జితైః పాపైర్విముక్తో రుద్రరూపభాక్। కులసప్తతి
సంయుక్తో రుద్రేణ సహ మోదతే ॥ ౩౮ ॥ పితరస్తస్య తృప్యంతి దేవాస్త్రిదశపుంగవాః। నరకస్థా పితరో యాంతి విపిస్థాః
బ్రహ్మణః పదమ్ ॥ ౪౦ ॥ తత్రస్థా విష్ణులోకం చ సత్యం సత్యం మయోదితమ్। శివలింగాకృతిం కృత్వా వృషభం యస్సము
త్సృజేత్॥ ౪౧ ॥ యమస్య యాతనా తత్ర నైవ తస్య న యోదితమ్। యమేన పూజితస్సన్ వృష్పురలోకం వ్రజేన్నరః॥ ౪౨॥ వృ
షభం యశ్చిరం కాలం కర్ణయిత్వా నృపోత్తమ। ఉత్సృజేద్వా వర్షకాలే తస్య పుణ్యం వదామి తే ॥ ౪౩ ॥ ఇహలోకే
సుఖం భుక్త్వా పుత్రపౌత్రాదిసంయుతః। సర్వాన్ స్వాంశ్చ సముద్ధృత్య మనుసాలోక్యమశ్నుతే ॥ ౪౪ ॥ దదాతి చ సుకృ
త్వాయ మహిషీం చ పయస్వినీమ్। అపమృత్యుం జయత్యేవ యమేన సహ మోదతే ॥ ౪౫ ॥ దస్యోః ప్రసూతికాం గాం చ మహిం
షీం చ నృపోత్తమ। అపమృత్యుం దరిద్రాయ దత్వా శీఘ్రా ద్దివం వ్రజేత్ ॥ ౪౬ ॥ తాంబూలం సిత్వ్యశో రాజన్ యో ద ద్యా

ద్వా బ్రాహ్మణాయ చ। తస్యాహంతు కురుశ్రేష్ఠ దదామి శ్రీయుతం పదం॥ ౪౭॥ అత్యైర్వ్యాంల క్షేద్రతాంబూలాత్సురునం
దన। క్షీరదానం శిఖానాం తు స్వర్గలోకప్రదం ధ్రువం॥ ౪౮॥ హాలాదిరోగయుక్తాయ బ్రాహ్మణాయ దదాతి యః। క్షీరో
దధ్యుత్తరే తీరే పిబతి క్షీరముత్తమం॥ ౪౯॥ మధూని వధితక్రాణి ఘృతాని చ సుపోత్తమ। యో దద్యాద్బ్రాహ్మణేభ్యస్తు
తస్య నో మృత్యుతో భయం॥ ౫౦॥ ఇక్షుక్షీరం గుడం దండం బ్రాహ్మణాయ మహాత్మనే। పత్రం తాయ యో దద్యాత్ సతతం
మయి తత్పరః॥ ౫౧॥ సర్వలోకప్రభుశ్చైవ సర్వయజ్ఞేషు దీక్షితః। సర్వదానఫలం తస్య సర్వలోకస్య శాశ్వతం॥ ౫౨॥ నాళి
కేరఫలం దద్యాచ్చైత్రే వై శ్రావణమాసయోః। కౌబేరలోకమాప్నోతి యక్షైస్సపరిపూజితః॥ ౫౩॥ యుగానాం త్రిశతస్థి
త్వా తతః కైలాసమేత్య చ। తత్ర సంగ్రయుగం స్థిత్వా బ్రహ్మలోకే మహీయతే॥ ౫౪॥ శర్కరారససంయుక్తం నాళికేరం ద
దాతి యః। తస్య పాపహరః సన్మహాం దేవాస్తస్య వశానుగాః॥ ౫౫॥ ఏలాలవంగకర్పూరమిశ్రితం శీతలం జలం। దదన్నాగ్రే
సుధాం పీత్వా మమ లోకం స గచ్ఛతి॥ మార్గశీర్షే తథా మాఘే మారీచం లవణం చ దదత్। సర్వపాపవినిర్ముక్తో రుద్రస్య
మందిరం॥ ౫౬॥ ఇంధనం శంఖలం చిత్రమపాసత్కం కుసుమం ఘృతం। మిత్రలోకమవాప్నోతి సర్వసిద్ధనిషేవితః॥ ౫౭॥ పుష్య
మాసే దదన్నైతాన్ సర్వచారిత్రతాం వ్రజేత్। వ్యాప్తే తు సర్వబీజాని కృషిక్షేత్రం శక్రజ్ఞాః॥ ౫౮॥ బ్రాహ్మణవ్యవసా
యార్థం ధనైరపి చ కర్షణం। కురుతే యస్సదా భక్త్యా తస్య పుణ్యఫలం శృణు॥ ౫౯॥ మాతృతః పితృతశ్చైవ శతకోటికులా
న్వితః। గంధర్వైస్స్తూయమానస్తు మమ లోకం స గచ్ఛతి॥ ౬౦॥ సుశీలో బ్రాహ్మణో భక్తియుక్తస్సాహంకారవర్జితః।
తేన పూతమిదం సర్వం జగత్సచరాచరం॥ ౬౧॥ ఘ్నంతం శపంతం పరుషం వదంతం యో బ్రాహ్మణం న ప్రణమేద్యథా
ర్హం। స పాపకృద్బ్రహ్మదవాగ్నిదగ్ధో దండ్యశ్చ వధ్యశ్చ న చాస్మదీయః॥ ౬౩॥ ప్రియో యథా బ్రాహ్మణపుంగవో మే త
థా న లక్ష్మీస్స్వపురం మహాత్మన్। త్రివిష్టపం బ్రహ్మపురే తథా న స్వయాతి పూజ్యో గురుదేవతాత్మా॥ ౬౪॥ తస్మాత్త్వమ

పిరాజేంద్రబ్రహ్మభక్తే
బహుగుణాన్నృప। తత్రస
నంతఫలదం జ్ఞేయంతద్దానం సాత్త్వికం భవేత్॥౯౭
సర్వపాపక్షయోభవేత్॥౯౮॥ ఇతిశ్రీ శేషధర్మే
వైశంపాయనః॥ శ్రుతాః త్వత్తో మయాధర్మాః సంవా
తానుహ॥ ౧॥ యుధిష్ఠిరః॥ శంఖచక్రగదాపాణే
సాలగ్రామశిలాదానే లింగదానే చ యత్ఫలం। పు
నిరసవంతిచ। ఏషాం దానే చయత్పుణ్యం తన్మమ
కృత్వాసుశోభనాం। సర్వేషామేవ దానానాంశి
మితే। ఇహలోకే చిరంభుక్త్వా సర్వైశ్వర్య సమః
హేమాగేహ శాలాం కృత్వాసుశోభనాం॥ ౬॥ పూర్వ
ద్యాత్తస్యపుణ్యం వదామితే॥ ౭॥ శిబికాయానవ
చసురాలయమ్॥ విమానే సూర్యసంకాశే సమారు
తత్రకోటియుగంస్థిత్వా ద్వికోటికులసంయుతః। మన
యుతంగంధం ద్విజాతయే। యోదదాతి నరశ్రేష్ఠ స
లంనరః। యోదదాతి ద్విజేభ్యస్తు సురలోకే సుఖీభ

వ। తస్మింస్తుష్టే సర్వధర్మాః ఫలంత్యేవ నసంశయః॥౯౫॥ ఏవమాద్యాను హాభాగధ
సర్వ్యాసిధర్మా
వహింతాయచ॥౯౯॥ ... భ ... భవే ... దానకాలే స్నాపో ... ॥అ
ంరప ... స్యమాయ ... దానగః। సర్వదానఫలంతస్య
... దానప్రశంసానామ ... శోధ్యాయః॥
మ ... పుత్రో యమాత్తమాత్। ... ప్రచ్ఛతం న మన్యత్ ... ధర్మాంతరం
వరకాని లయా ... గోవింద పుండరీకాక్ష ... మాం ... తం॥
దానాని చిత్రాణి స్ఫటికాదీని ... ॥ ౩॥ యాని మంగళ పుష్పాణి ...
క్ష్వపి ... ౪॥ శ్రీభగవాన్॥ మాఘమాసం ...
సానీయముత్తమం॥ ౫॥ యోదదాతి దయాయుక్తః తస్య ...
॥ బ్రహ్మలోకమవాప్నోతి సత్యం సత్యం మయోదితమ్। ...
ం చయవాం ... కృష్ణధాన్య ...
... దేవమాతాః ప్రియం వదా ...
యమాజ్ఞయా। ప్రవిశంతి ...
... మవాప్నోతి తత్రైవ పరిముచ్యతే॥ ౧౦॥ ...
లోకే సుఖీభవేత్॥ ౧౨॥ ...
॥ ౧౩॥ కపిత్థదో దివం ... పేరం ... ప్రదః ...

లంధత్వాత్సూర్యలోకే మహీయతే॥౧౪॥ అపూపభక్ష్యభోజ్యాని దదద్విప్రాయ భక్తిమాన్। ఇంద్రలోకమవాప్నోతి యావదాచంద్రతారకం॥౧౫॥ వారుణంలోకమాప్నోతి మహీశ లవణప్రదః। యః కుర్యాత్ప్రదద్యాత్తిలగోధూమసంయు కాన్॥౧౬॥ కృష్ణధాన్యం యవాన్ వ్రీహీన్ హ్యాఢకం పిప్పలాదికం। ఏతదాదిప్రదానేన బ్రహ్మలోకం ప్రయాంతి వై॥౧౭॥ శాకమూలప్రదాతా చ తథా భోజనపాత్రదః। సుఖలోకే స్థితిస్తస్య మమ భక్తిపరో యది॥౧౮॥ మల్లికాజాతిపుష్పాణి కేతకీ చంపకాని చ। దదామి విష్ణవే త్యుక్త్వా యో దదాతి ద్విజాతయే॥౧౯॥ తస్యైవానితం పాపం భోగక్షేమం వహామ్యహం। సాళగ్రామశిలాదానే హ్యాతే సాంతుఫలం భవేత్॥౨౦॥ సాళగ్రామశిలాదానం యః కరోతి కురూద్వహ। తస్య పుణ్యఫలం చిత్రం సావధానమనాశ్శృణు॥ చతుస్సాగరపర్యంతాం స శైలవనకాననాం। దత్వా భూమిం యదాప్నోతి సాళగ్రామాత్తదశ్నుతే॥ సాళగ్రామశిలాయాంతు మమ చక్రం ప్రకాశ్యతే। తద్దానం యే ప్రయచ్ఛంతి మత్ప్రియాః విదితాః ప్రభో॥౨౩॥ సాళగ్రామశిలా యత్ర తత్తీర్థం తత్తపోవనం। తత్రైవ ముక్తిం యాస్యంతి మదర్చనపరాయణాః॥౨౪॥ సాళగ్రామశిలాదానమతిదానం ప్రకీర్తితం। సర్వేషామేవ దానానాముత్తమం తత్ప్ర[illegible]క్షతే॥౨౫॥ సాలగ్రామం తథా లింగం యో దదాతి కురూద్వహ। మమ లోకమవాప్నోతి పునరావృత్తివర్జితం॥ బ్రహ్మాండకోటిదానేన యత్ఫలం భవతి ప్రభో। తత్ఫలం సమవాప్నోతి శివలింగప్రదానతః॥౨౬॥ యో దదాతి నరో దీపం సాళగ్రామస్య సన్నిధౌ। యోగసిద్ధిర్భవేత్తస్య జ్ఞానం సుభువి దుర్లభం॥౨౭॥ మహతాంతు యతీనాం మఠే దీపప్రదాయకః। గంగాస్నానఫలం తస్య దినే నైకే తస్య భవేత్॥౨౮॥ [illegible]తాన్నసితసువర్ణస్య ప్రదానేన నృపోత్తమ। పరం మోక్షమవాప్నోతి మహాదానం యతః స్మృతం॥౩౦॥ వజ్రమాణిక్య[illegible] దదాతి నృపోత్తమ। మమ లోకమవాప్నోతి పునరావృత్తివర్జితం॥౩౧॥ వైడూర్యవిద్రుమాన్ [illegible]తి యః। రుద్రలోకమవాప్నోతి పుష్యరాగప్రదశ్చ యః॥౩౨॥ సర్వలోకమవాప్నోతి సర్వత్ర సుఖమశ్నుతే। గవాం [illegible]ప్రదా

నేన సేవయా భరతర్షభ ॥౩౩॥ రుద్రలోకమవాప్నోతి పునరావృత్తివర్జితం। ఆశ్రమాచారనిరతాస్స్వధర్మేషు సదారతాః॥
౩౪॥ అదాంభికా గతాసూయాః ప్రయాంతి మమ మందిరం। పరోపదేశనిరతా వీతరాగా విమత్సరాః॥౩౫॥ మమ మార్గ
నిరతాః ప్రయాంతి మమ మందిరం। సత్సంగాహ్లాదనిరతాః సర్వభూతహితే రతాః॥౩౬॥ పరాపవాదవిముఖాః ప్రయాంతి
బ్రహ్మణః పదమ్। నిత్యం యః కరోత్యస్తు బ్రాహ్మణేషు చ గోషు చ॥౩౭॥ పరస్త్రీసంగవిముఖా న పశ్యంతి యమాలయమ్।
సత్యవాదీ తథా వాక్పారుష్యమభాషీ క్షమాన్వితః॥౩౮॥ మన్మనా యోగయుక్తశ్చ న పశ్యంతి యమాలయమ్। అగ్నిశుశ్రూషణ
శ్చైవ గురుశుశ్రూషణస్తథా॥ ౩౯॥ యతిశుశ్రూషవశ్చైవ న యాంతి యమయాతనాం। అనాథప్రేతసంస్కారం యో వా
కుర్యాన్నరసత్తమ ॥ ౪౦ ॥ పదే పదేశ్వమేధస్య ఫలం ప్రాప్నోతి పుష్కలం। పూజయేద్యో హితం విష్ణుం శివం వా పూజయేత్తు
యః॥ ౪౧॥ బ్రహ్మలోకే సుఖీ భూత్వా తతో మోక్షమవాప్నుయాత్। దేవతాయతనే యస్తు సంమార్జనపరో భవేత్ ॥
౪౨॥ పాంసవస్తస్య పాపాని నాశయంతి న సంశయః। జలేన గోమయేనాపి సేచనం దేవతాగృహే॥౪౩॥ కరోతి యస్స పా
భక్త్యా సర్వస్మాత్పాపైః ప్రముచ్యతే। గంధోదకేన ధూపేన కర్పూరసహితేన చ॥ ౪౪॥ ధూపసేచనసత్పుష్పైర్యో గచ్ఛేచ్ఛివమ
మందిరం। ప్రదక్షిణమనుప్రాప్య కాలకాలేశకోటియః॥ ౪౫ ॥ సర్వపాపవిశుద్ధాత్మా వాజపేయఫలం లభేత్। ప్రా
ప్రదక్షిణేకేన సర్వపాపం వ్యపోహతి॥ ౪౬॥ ద్వితీయేన దివం యాతి తృతీయే నేంద్రసంపదం। చతుర్భిర్బ్రహ్మణో లోకం పం
చభిస్సర్వలోకభాక్॥ ౪౭॥ షడ్భిస్తు మహదైశ్వర్యం సప్తమే మమ కింకరః। అష్టమే మమ సాలోక్యం సామీప్యం నవమే స్మృ
తం॥ ౪౮॥ సారూప్యం దశమే విద్ధి సంగమేకాదశే తథా। సాయుజ్యం ద్వాదశే విద్ధి సాయుజ్యాదధికం న చ॥౪౯॥ సాంగప్రదక్షి
ణైకేన సర్వపాపం ప్రణశ్యతి। వ్యాధిశోకం వ్యాధిపీడా చ నాపమృత్యుర్భయం ప్రజాః ॥౫౦॥ శివప్రదక్షిణే మర్త్యః సోమసూ
త్రం న లంఘయేత్। లంఘనే త్వేకమేకం స్యాదలంఘ్యమయతత్రయం॥౫౧॥ రుద్రసూక్తైర్యో వా ప్రదక్షిణాతే స్నానతత్పరః।

అభిషేకపరో రుద్రే దేశివసాలోక్యమశ్నుతే॥ ౫౨॥ వాసుదేవాదిమంత్రేణ తథా త్రియంబకేన చ। అభిషేకేన మస్కారాచ్ఛివసాలోక్యమశ్నుతే॥ ౫౩॥ ఏకకాలం ద్వికాలం వా త్రికాలం వాపి నిత్యశః। శివదర్శనకర్తారస్సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే॥ ౫౪॥ వృషస్య వృషణం స్పృష్ట్వా శృంగమధ్యే పినాకినమ్। దృష్ట్వా క్షణాన్నరో యాతి కైలాసే శివసన్నిధిం॥ ౫౫॥ మృదంగగీతవాద్యైశ్చ ఘంటాకాహళశంఖకైః। దేవానాం సేవయేద్యస్తు సముక్తో నాత్ర సంశయః॥ ౫౬॥ సమ్మార్జయిత్వా ప్రథమ గోమయేనతు లేపయేత్। తస్య పుణ్యఫలం చిత్రం శృణు వక్ష్యామి సువ్రత॥ ౫౭॥ సర్వయజ్ఞఫలం ప్రాప్య సర్వలోకాన్విజిత్య చ। కోటివంశసమాయుక్తో మమ లోకం స గచ్ఛతి॥ ౫౮॥ దేవతాయతనే యస్తు ధ్వజస్తంభం ప్రకల్పయేత్। తేన పుణ్యప్రభావేన ధ్వజీ రాజా భవేద్ధ్రువమ్॥ ౫౯॥ అఖండదీపం యః కుర్యాత్స్వయమప్యపరస్తథా। దినే దినే శ్వమేధస్య ప్రాప్నోత్యవికలం ఫలమ్॥ ౬౦॥ ఏవమాద్యా మహారాజ ధర్మాః బహువిధా నృప। యస్మిన్ ధర్మే యస్య శ్రద్ధా స ఏవ సుఖమశ్నుతే॥ ౬౧॥ ఏతేషాం ధర్మాణాం కరణే ప్రీతిరస్తి తవాపి చేత్। కురుష్వ నృపశార్దూల పరం శ్రేయోగమిష్యసి॥ ౬౨॥ ధర్మశ్చార్థశ్చ కామశ్చ మోక్షశ్చ భరతర్షభ। భవేన్మయి సదా భక్తిం కురుష్వ హాదయస్వహ॥ ౬౩॥ యః ధిష్ఠిరస్త్వం భువనస్య గోప్తా గంతా పురస్స్వర్గమహీపతీనామ్। శృణుష్వ చిత్రం పునరేవ వక్ష్యే సమస్తధర్మాంస్త్వజ పాలనాయ॥ ౬౪॥ శ్రీవైశంపాయనః॥ య ఇదం పుణ్యమాఖ్యానం శృణోతి సతతం నరః। తస్య ధర్మే స్థిరా బుద్ధిర్జాయతే కురునందన॥ ౬౫॥ ఇతి శ్రీశేషధర్మే సర్వధర్మప్రశంసా నామ పంచదశోధ్యాయః॥

శ్రీవైశంపాయనః॥ ఏవముక్తస్తు కృష్ణేన ధర్మపుత్రో మహామతిః। పునరేవ శుభం వాక్యం జగన్నాథ ముదాహ॥ ౧॥ నారాయణీయాం సమజం పురాణం బ్రహ్మాణ మీశం తు విశాంపతీనాం। భక్తప్రియం త్వాం యదునాథ మీడ్యం నమామి విశ్వేశ్వర శేషశాయిన్॥ ౨॥ దినోదితాని కర్మాణి వక్తుమర్హసి మే ప్రభో। త్వత్పాదకమలాదన్యద్గతిర్మమ న విద్యతే॥ ౩॥ శ్రీభగవాన్॥

శృణు పార్థ మహాభాగ సర్వస్వ [illegible] విధి। ధర్మసారం ప్రవక్ష్యామి పునరేవ మహామతే॥ ప్రాతఃకాలే సముత్థాయ మనుజః స్నానతత్పరః। స్నానం కరోతి రాజేంద్ర సగచ్ఛేద్వై సురాలయం॥ ౫। యాన్యంతు నరకం ఘోరం నిత్యస్నాయీ న పశ్యతి। నిత్యస్నానేన శుద్ధాత్మా ప్రయాతి సురమందిరం। ప్రాతస్స్నానం హరేత్పాపం బాహ్యాభ్యంతరం మలం। మధ్యాహ్నస్నా పి రాజేంద్ర స [illegible] సురమందిరం॥ స్నానం వినా తు యో భుంక్తే స మలాశీ న సంశయః। తస్మాత్స్నాత్వా తు యో [illegible] భుఙ్క్తే స ముచ్యతే॥ ౭॥ స్నాత్వా దేవానృషీంశ్చైవ పితౄనపి చ తర్పయేత్। దివ్యనామాని మే జప్త్వా [illegible] తే సర్వపాతకైః॥ ధౌతవస్త్రో నరశ్రేష్ఠ శ్శుచిర్భూత్వా సమాహితః। అర్ఘ్యం దత్వా [illegible] తే [illegible] రైః॥ ౧౦॥ యదర్ఘ్యం [illegible] యా పూజా క్రియతే విభో। యజ్జప్యం యాస్తుతిర్ధ్యానం తత్సర్వమేవ [illegible] ౧౧॥ సమాధానమతి [illegible] స్తు జపం కుర్యాత్ [illegible] సముత్పన్నే [illegible] స్నానఫలం లభేత్॥ ౧౨॥ అష్టోత్తరశతం యస్తు గాయత్రీం వేదమాతరం। జపేత్ [illegible] నిత్యం తస్య పుణ్యఫలం శృణు॥ ౧౩॥ [illegible] నాజ్ఞానకృతం చ యత్। తత్సర్వం విలయం యాతి [illegible] ॥౧౪॥ అష్టోత్తరసహస్రం యో గాయత్రీం లోక [illegible] తాం। జపేత్తస్య ఫలం [illegible] నాన్యమనాః [illegible] ముచ్యతే నాత్ర సంశయః [illegible] సర్వాన్కామాన్ సమాప్నుతే॥ ౧౬॥ [illegible] గాయత్ర్యాస్తు ప్రభావతః॥ ౧౭ [illegible] స్నానమూలం హి పాండవ। [illegible] నాస్తి నాస్తి మహద్భయం॥ ౧౮॥ తస్మాత్స్నాత్వా [illegible] సతతం కురు [illegible] దేవదేవ [illegible] స్నాధయమానాం కులవర్ధన॥ ౧౯॥ [illegible] లోకాన్సమవాప్నో [illegible] గాయత్ర్యాస్తు ప్రభావతః [illegible] భవాన్ [illegible] త్రాధీనం మహామతే॥ ౨౦॥ కృపయా వద సర్వేశ లోకనాథ నమోఽస్తు తే॥ శ్రీభగవాన్ [illegible] స్తు [illegible]

లోకేషునోన్నృప॥ ౨౧॥ గాయత్రీ మోక్షదా జ్ఞేయా గాయత్రీ పాపనాశినీ। స్వర్గలోకప్రదా దేవి బ్రహ్మలోకప్రదాయినీ।
౨౨॥ రుద్రలోకప్రదా చైవ సూర్యలోకప్రదా హి సా। ధ్రువలోకప్రదా దేవి చంద్రలోకప్రదా తు సా ॥ ౨౩ ॥ మనులోకం
కౌంతేయ గాయత్రీ సంప్రయచ్ఛతి। సస్నాతస్సర్వతీర్థేషు సర్వయజ్ఞేషు దీక్షితః॥ ౨౪॥ గాయత్రీ సేవ్యతే యేన తస్యం తేనా
ఖిలం తపః। గాయత్రీం భజతే యస్తు మన్నా నాతిమహీపతే॥ ౨౫॥ గంధైః ఫలైస్తు యమానస్తు మనులోకం సగచ్ఛతి। బ్రహ్మ
యజ్ఞ ఫలం వక్ష్యే శృణు సోమకులోద్భవ॥ ౨౬॥ బ్రహ్మయజ్ఞం తు యః కుర్యాద్బ్రాహ్మణో హి సమన్వయం। మనులోకమ
వాప్నోతి సత్యం సత్యం మయోదితం॥ ౨౭॥ ప్రణవం వ్యాహృతీంచోక్త్వా గాయత్రీం వేదమాతరం। పాదం పాదం జపేత్కు
ర్యాత్తతో వేదం యథాక్రమం ॥ ౨౮ ॥ ఇదం తు మన్మతం రాజన్ మత్ప్రియం దురుపాండవ। యజ్ఞైస్తు సర్వపాపేభ్యో ము
చ్యతే నాత్ర సంశయః॥ ౨౯॥ బ్రహ్మయజ్ఞమిమం ప్రోక్తం యః కరోతి స ముక్తిభాక్। బ్రహ్మయజ్ఞాత్తపో వృద్ధిః బ్రహ్మతేజః
ప్రవర్ధతే॥ ౩౦॥ యః కో బలిం చ కౌంతేయ ధర్మవృద్ధిః ప్రజాయతే। కురుతే యది పాపాని స్యవ ఘూయదివం ప్రవక్షేత్॥ ౩౧॥
వైశ్వదేవం తతః పశ్చాత్ బలికర్మవిధానతః। క్రియతే యేన రాజేంద్ర జితం తేన త్రివిష్టపం॥ ౩౨ ॥ బలికర్మ ప్రవక్ష్యామి
చక్రాకారం ద్విజోత్తమాః। తేన స్వర్గం ప్రయాంతి మనుమంత్రిరం॥ ౩౩॥ రాజ్యకామో ధ్వజాకారం పుత్రా
ర్థీ పూర్వవన్నృప। ఛత్రాకారం తు భోగార్థీ వక్ష్మీ కంబహు పుత్రవాన్॥ ౩౪ ॥ చక్రాకారం ప్రవాత్రు సులభా ఫ
లదో హ్యాహమ్। ఏవం చతుర్విధం జ్ఞేయం బలికర్మ నృపోత్తమ॥ ౩౫॥ తుర్యం తవ హితం జ్ఞేయం చక్రాకారం నరోత్తమ। మో
క్షం త్వాం ప్రాపయత్యాశు కామాంశ్చ వివిధాన్నృప॥ ౩౬॥ మాం ధ్యాయన్ భోజనే కాలే మౌనిసంయుతవాగ్ద్విజః। కురు
తే భోజనం యస్తు హ్యమృతత్వం సగచ్ఛతి॥ ౩౭॥ ద్వాత్రింశత్కబళం యస్తు భోజనం కురుతే ద్విజః। సురలోకమవాప్నోతి గం
ధర్వైరుపసేవితః॥ ౩౮ ॥ మితాహారో భవేద్యస్తు నరో గోగతకల్మషః। పుణ్యలోకమవాప్నోతి పూజితో దివి దేవతైః॥

౩౯॥ పశ్చిమాంతు తథా సంధ్యాం సావిత్రీం ప్రార్థయేత్తు యః। భానోహ్యానుదితే పూర్వాం సగచ్ఛే త్సూర్యసన్నిధిం॥౪౦॥
దేవాన్నృషీంశ్చ సంతర్ప్య రవౌ మధ్యాహ్న మాగతే। నమస్కారం ప్రకుర్వీత తతోర్ఘ్యం సవితుః పురః॥ యః పఠంతు కులే
నిత్యం సముక్తో నాత్ర సంశయః। కాలే కాలే తు యః కుర్యాత్ దేవతా పూజనం గృహే॥౪౨॥ పురుషసూక్తం [illegible] విధినా సముక్తో
నాత్ర సంశయః। గ్రహార్చనా గృహస్థస్య సర్వపాపప్రణాశినీ॥౪౩॥ మన్మూర్తిః సర్వథా పూజ్యా సంసారం తరుమిచ్ఛతా।
కుశోదకం తు రాజేంద్ర గాయత్ర్యా హ్యభిమంత్రితం॥ ౪౪॥ పిబేదనుదినం యస్తు హ్యన్నదోషైః [illegible] స్యాదుత్తాపి
సదా మానీ కామక్రోధవివర్జితః॥ ౪౫॥ యస్సుమస్సర్వభూతేషు సోహం పాపో న సంశయః। [illegible] రాత్మకం విశ్వమహా
మేవేతి యో వదేత్॥ ౪౬॥ సపవాహం నరశ్రేష్ఠ త్వమప్యేవం విచారయ। తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన భజమాం పాండునందన॥
౪౭॥ కృతకృత్యోసి సర్వత్ర ప్రాప్స్యసే సర్వతో జయమ్। యోగాభ్యాసరతా యే తు ప్రా[illegible]॥ ౪౮॥ [illegible]
ద్రియా నరా యే చ పరస్త్రీ విముఖా రాజ్ఞ్యభాః। తే నరా రాజశార్దూల సర్వత్ర [illegible]॥ ౪౯॥ శ్రీవైశంపాయనః॥
ఏతద్భగవతా ప్రోక్తం సర్వపాపప్రణాశనం। శృణుయాద్యో హి రాజేంద్ర వ్రజేత్[illegible]॥ ౫౦॥ ఇత్యాశ్వమేధికే పర్వ
ణి శేషధర్మే షోడశోధ్యాయః॥

శ్రీవైశంపాయనః॥ ఇత్యేవం దుర్లభాన్ ధర్మాన్ ప్రశ్రుత్య క్షితిపో మహీపతిః [illegible]
తిమ్॥ ౧॥ యుధిష్ఠిరః॥ నమామి పుండరీకాక్ష దేవ దేవ జగత్పతే। త్వత్పాదకమలం [illegible]
మపి వర్ణానామాశ్రమాణాం [illegible]। ఆచారం [illegible] జగత్పతే। [illegible]
బ్రాహ్మణాః [illegible]। [illegible] తేన తపసా తాత పాతి లోకాన్ [illegible]॥ వేదా [illegible]
దః। పురాణవక్తా [illegible] లభేయ పావయత్యఖిలం జగత్॥ ౫॥ అగ్నిష్టోమాదిభిర్యజ్ఞైరిష్టా [illegible] మత్స్య [illegible]

ద్వాన్మామేవప్రతిపద్యతే॥ ౬॥ ఇతరేషాంతువర్ణానాంశిక్షితాధర్మతత్పరః। సదాశాస్త్రరతోవిద్వాన్ మామేవ
ప్రతిపద్యతే॥ నిష్కించనోపిరాజేంద్ర వేదశాస్త్రాణిచాభ్యసేత్। తస్మాత్కాపరినిష్ఠానాంమనులోకస్తుశాశ్వతః॥ ౭॥
విద్యాముఖేనయోరాజన్ బ్రాహ్మణోవర్తతేనిశమ్। సస్నాతస్సర్వతీర్థేషుతత్ఫలంతేనాఖిలంతతః॥ ౮॥ విద్యయాసంచితం
ద్రవ్యంయశ్చవైసంప్రయచ్ఛతి। సముక్తస్సర్వపాపేభ్యోమేరుమూర్ధ్నిచిరంవసేత్॥ ౧౦॥ విద్యయోపార్జితంద్రవ్యం
బ్రాహ్మణానాంసుఖావహం। సాంగ్రామికంచషష్ఠాంశంక్షత్రియాణాంసుఖప్రదం॥ ౧౧॥ క్రయవిక్రయజంద్రవ్యం వైశ్య
నాంతత్సుఖావహం। కృషిభిశ్శూద్రజాతీనాంయత్తద్ద్రవ్యంసుఖావహం॥ ౧౨॥ క్షత్రియచతుర్థానాంవర్ణానాంబ్రా
హ్మణోగురుః। తస్మైదేయంప్రయత్నేనగృహీతవ్యంతతోద్విజైః॥ ౧౩॥ శ్రోత్రియాన్నంతుయోభుక్తేజన్మజన్మాంతరేష్వ
పి। తస్యజన్మాన్యనేకానిభవేయుర్బ్రాహ్మయోనిషు॥ ౧౪॥ సర్వజ్ఞశ్శ్రోత్రియః ప్రోక్తశ్శ్రోత్రియో ... వేదస్మృతః। విద్వా
న్వైశ్రోత్రియఃప్రోక్తోజ్ఞానీశ్రోత్రియఉచ్యతే। పురాణసంహితావక్తాశ్రోత్రియోహ్యభిధీయతే। మమైవాజ్ఞేతియోరా
జన్ పురాణానిపుమాన్వదేత్॥ ౧౬॥ తస్యైవసర్వశ్రేయాంసి ... సర్వపాపవినిర్ముక్తస్సురలోకేమహీ
యతే॥ ౧౭॥ ఏవంవాక్యంపురాణంతుశబ్దభావసమన్వితం। పదంపదంసంవిభజ్య పూర్వాపరవినిశ్రితం॥ ౧౮॥ సువ్య
క్తంమధురంరాజన్గంభీరంశాస్త్రగర్భితమ్। ... గసంయుక్తం ... తమ్॥ ౧౯॥ మంద్రమధ్య
మతారైశ్చధ్వనిభిస్సంమితంవదేత్। ఏవంవదేద్ద్విజోదక్షః ... ముఖనాశనమ్॥ ౨౦॥ అథవాసర్వరాగైశ్చవదన్
స్వర్గేమహీయతే। పురాణశ్రవణేబుద్ధిర్యస్యపుంసఃప్రజాయతే। ౨౧॥ సర్వపాపవినిర్ముక్తస్సురలోకేమహీయతే।య
స్సంసారార్ణవంతర్తుముద్యోగంకురుతేయది॥ ౨౨॥ శృణుయాత్సపురాణానిసత్యంసత్యం మయోదితం। సర్వధర్మా
ణివక్ష్యంతి పురాణాని మహామతే। తస్మాత్సర్వప్రయత్నేనపురాణేషుమతింకురు॥ ౨౩॥ వేదవ్యాసస్తుధర్మాత్మా వే

దశాష్టాదశభాగకృత్। ప్రోక్తవాన్ సర్వకార్యాణి పురాణే పాంచరాత్రకే॥ ౨౫॥ పురార్జితాని పాపాని నాశమాయాంతి
యస్య వై। పురాణశ్రవణే బుద్ధిస్తస్య పుంసః ప్రజాయతే॥ శ్రుణ్వతాం సర్వశాస్త్రాణి పురాణం మోక్షదాయకం। తస్మాత్స
ర్వప్రయత్నేన శ్రోతవ్యం జన్మభీరుభిః॥ శ్రోతౄణాం సర్వపాపాని పురాణం హంతి నిశ్చితం। జన్మాంతరకృతం పాపం జ
న్మాంతరకృతం చ యత్॥ ౨౭॥ పురాణశ్రవణాదేవ తత్క్షణాదేవ నశ్యతి। గంగాదిసర్వతీర్థేషు స్నాతానాం యత్ఫలం
భవేత్॥ ౨౮॥ తత్ఫలం సమవాప్నోతి పురాణశ్రవణాన్నృప। యః శృణోతి పురాణాని ప్రభాతే తు పరాత్పర॥ ౩౦. సం
ధ్యాయాం యత్కృతం పాపం తత్క్షణాదేవ నశ్యతి। మధ్యాహ్నే నిత్యం యః శృణోతి నృపోత్తమ॥ ౩౧॥ దివాకృతం
తు యత్పాపం తత్క్షణాదేవ నశ్యతి। యః శృణోతి పురాణాని నిత్యం భక్తిసమన్వితః॥ ౩౨॥ విధూయ సర్వపాపాని బ్రహ్మ
లోకం స గచ్ఛతి। పురాణం శృణ్వతాం నౄణాం నాస్తి నాస్తి మహద్భయం। తస్మాత్పాండవ రాజేంద్ర పురాణేషు మతిం
కురు। క్షత్రియాణాం సువృత్తానాం యథా కర్మపరీక్షినాం॥ ౩౪॥ యథా పరాభవ పండానాం బ్రహ్మలోకస్తు శాశ్వతః।
ఊరుజానాం సుశీలానాం స్వపక్షే సత్యవాదినాం॥ మహతాం సేవయా తాత బ్రహ్మలోకస్తు శాశ్వతః। కృషిమార్గరతా
నాం చ చతుర్థానాం నృపోత్తమ॥ ౩౬॥ శుశ్రూషయా పూర్వజానాం బ్రహ్మలోకస్తు శాశ్వతః। గురుసేవాపరో యస్తు బ్ర
హ్మచారీ సదా శుచిః॥ ౩౭॥ ఆసన్న నిరతస్తాత స యాతి బ్రహ్మణః పదం। యష్ట్వా యజ్ఞైః స్వధర్మస్థో గృహస్థో బ్రహ్మ సేవయా॥
అతిథేయస్తథా వానీ శుచిర్నిత్యసమాహితః। పాకశ్రాస నిరతో వానప్రస్థాశ్రమే రతః॥ ౩౯॥ వేదశాస్త్రరతో నిత్యం త్రి
స్నాయీ మాం స గచ్ఛతి। త్రిదండీ వైకదండీ వా సదా కాషాయచేలవాన్॥ ౪౦॥ సదా ప్రణవనిష్ఠశ్చ సన్యాసీ మాం స గచ్ఛతి।
చరాచరాత్మకం విష్ణుమేకమవ్యక్తమవ్యయం॥ ౪౧॥ ధ్యాయన్ సర్వత్ర యోగీంద్రః సద్యః ఖాత్పరిముచ్యతే। తత్త్వజ్ఞానం తు
యో వద్యాద్యజ్ఞాయ బ్రహ్మవిత్తమః॥ ౪౨॥ సమానే చ ప్రపశ్యేత సర్వభూతహితే రతః। పతివ్రతా పతిప్రాణా పతిసేవా

పరాయణా॥౪౩॥ ప్రియంవదా చ కల్యాణీ నారీ గచ్ఛతి సుత్పదం। పతిరేవ పరో బంధుః పతిరేవ పరో గురుః॥౪౪॥ పతిరేవ మహ్ప్రాణా యయా సంగీయతే తిచ। తయా జితో బ్రహ్మలోకో నాత్ర కార్యా విచారణా॥౪౫॥ స్త్రీణాం పురుషముఖ్యానాం ద్విజానామగ్రజన్మనాం। మనుజానాం తు సర్వేషాం ధర్మ ఏవ పరా గతిః॥ ౪౬ ॥ కిమత్ర బహునోక్తేన ధర్మ ఏక విమలాహః। ధర్మం భజస్వ సతతం పురాణేషు మతిం కురు॥ ౪౭॥ పురాణధర్మశాస్త్రాణాం కీర్తనా న్నాకమశ్నుతే। ధర్మమార్గరతానాం తు శ్రోతౄణాం ధర్మసంహితామ్॥ ౪౮॥ నరకం నాస్తి నాస్త్యేవ సత్యమేతన్మయోదితమ్। ధర్మస్య కర్తా భువనస్య గోప్తా మంత్రస్య కర్తా గురురప్రమేయః॥ మోక్షస్య కర్తా పతిరీశ్వరాణాం సర్వాంతరాత్మా హ్యహమేక ఏవ। విశ్వప్రభుం విశ్వసృజం కృతజ్ఞం భక్తార్తిహం విశ్వతనుం మహాంతం॥౫౦॥ భజస్వ నిత్యం బహురూపధారం జంత్వం పార్థ మాం సర్వజనాభివంద్యం। ఏవం తు కథితం పార్థ ధర్మం ధర్మభృతాం వర॥ ౫౧॥ కిం తే ప్రీతికరం వచ్మి తద్బ్రూహి మనుసంప్రతి॥ శ్రీవైశంపాయనః॥ ధర్మసారమిదం రాజన్ శృణోతి సతతం నరః॥ ౫౨ ॥ సముక్తస్సర్వపాపేభ్యో గంగాస్నానఫలం లభేత్॥ ఇతి శ్రీ శివధర్మే పురాణప్రశంసా నామ సప్తదశోధ్యాయః॥

యుధిష్ఠిరః॥ శ్రీమతే విశ్వరూపాయ వాసుదేవాయ చక్రిణే। భక్తప్రియాయ దేవాయ దేవానాం పతయే నమః॥ ౧ ॥ ప్రాణేశ్వరాయ యోగీంద్రసఖ్యసంపత్కరాయ చ। బలాయ బలభద్రాయ కృష్ణ విష్ణో నమోస్తు తే॥ ౨॥ భూతాత్మక భూతకృద్దేవ పాండూనాం హితవర్ధన। త్వత్ప్రసాదాత్ప్రసన్నాత్మా న్నాపైర్ద్యవియోజితః॥ ధర్మశాస్త్రప్రపంచేన కృపాళో మధుసూదన। ఇదానీం శ్రోతుమిచ్ఛామి పాపానాం క్రమాత్ఫలం॥౪॥ పాపినో యే షు పశ్యంతి నరకేషు చ సంకటం। కథ తాన్ సైన్య విశాలాక్ష తథా ఘోరాశ్చ యాతనాః॥ శ్రీభగవాన్॥ పాపభేదాన్ప్రవక్ష్యామి తథాస్థానాశ్చ యాతనాః। శృణుష్వ ధైర్యమాస్థాయ రౌద్రాహి నరకా యతః॥ యస్య పాపస్య యః ప్రోక్తో నరకో బ్రహ్మవాదిభిః॥ తమహం సంప్రవక్ష్యా

మిత్రః ఖనాన్యనునాన్యః ॥౯॥ బ్రహ్మహా చ సురాపీ చ స్తేయీ చ గురుతల్పగః। మహాపాతకినస్త్వేతే తత్సంయోగీ చ పంచమః॥ ఏతేషాం పాపబాహుల్యం ప్రవక్ష్యామి యథామతి। పంచానాం పాతకానాం చ తత్సమానాం నృపోత్తమ॥ బ్రహ్మహా తపనం గచ్ఛేత్ వ్యాఘ్రైః కాలపమర్దనం। తపనే తప్యమానశ్చ కాలే వ్యాఘ్రైశ్చ భక్షితః॥౧౧॥ ప్రమర్దనే మర్దమానః తిష్ఠేద్వర్షాణ్యయుతం నరః। తప్తాయః పిండవదనో రుదన్ బహువిధం ముహుః॥ హా హతోస్మి హతోస్మీతి రక్షరక్షేతి తిష్ఠతి। తతః పరం సమాకృష్టః కుంభీపాకేన పచ్యతే॥౧౨॥ పునర్వర్షసహస్రాణి దహ్యమానో మహాగ్నినా। నరకేషు చ సర్వేషు భుక్త్వా భోగాననేకశః॥౧౩॥ స పశ్చాదుద్భవమాసాద్య భవతి బ్రహ్మరాక్షసః। తత్ర పంచ యుగం స్థిత్వా చండాలేష్వపి జాయతే॥ సురాపస్య గతిం వక్ష్యే నారకీం శృణు పాండవ। విహితాం ధర్మరాజేన రౌద్రరూపాం భయానకాం॥౧౪॥ సురాపీ మలమూత్రే చ పిబేద్వర్షాయుతం నరః। తప్తాయః పిండమాదాయ తాడయంతి చ కింకరాః। తప్తాయః పిండవదనః సూచీపూరిత లోచనః। నఖసంధిషు సర్వేషు పాట్యమానశ్చ శంకుభిః॥౧౬॥ అంగారశయనే ఘోరే లుఠన్ స్యాత్ శతం సమాః। స్థిత్వా యుగాష్టకం రాజన్ ధూమపానం వ్రజేత్తతః॥ ౧౭॥ తత్ర తత్ర సురాం పీత్వా హా హేతి ప్రరుదన్ ముహుః। పిశాచత్వమవాప్నోతి తత్ర స్థిత్వా యుగాష్టకం॥౧౮॥ అనుభూయ చ సర్వాణి హీనజన్మాని భారత। పౌల్కసాదిషు సంజాతో వ్యాఘ్రో భవతి భూతలే॥౨౦॥ స్తేయీ నష్టగతిం వక్ష్యే దుఃఖితాం శృణు భూతలే। నిష్కత్రయ ప్రమాణం తు సౌవర్ణం యో హరేన్నృపః॥౨౧॥ స్తేయీతి స తు విజ్ఞేయః సర్వకర్మబహిష్కృతః। ప్రాయశ్చిత్తవిహీనస్య వక్ష్యే తస్య చ యాతనాం॥ మూషావస్థానరకే కాలం మూషిత్వై పరిపూరితం। హిమోత్కటం కాలయంత్రం శ్వభక్షో మాంసభోజనః॥ ౨౩॥ ఏతాన్యనేకశో భుక్త్వా గత్వాఽనుభూయ స్వప్నపోత్తమ। క్రకచైశ్చూర్ణ్యమానస్తు తాడ్యమానస్తు చర్మభిః॥ ౨౪॥ స్థావరాదిషు జాయేత తస్మిన్ స్థిత్వా యుగాష్టకమ్। ఇరాత యోనిషు తతో జాయతే నాత్ర సంశయః ॥ ౨౫ ॥ పాపినాం నరకం వక్ష్యే గురుదారాభిగామినాం। జ్యేష్ఠమాతా భా

తృపత్నీ యజ్వపత్నీ నృపోత్తమ। ౨౬॥ అధ్యాపకస్య యా పత్నీ శ్వశురీ మాతులస్య చ। పితృమాతృష్వసా చైవ మాతా గురు
సుతా గురోః॥ ౨౭॥ గురుతల్పగతుల్యా నామేతేషాం శృణు పాతకం। మన్వాదిషు చ శాస్త్రేషు ప్రాయశ్చిత్తవికల్పనైః॥ నై
వ శుధ్యతి యః పాపీ తస్య పీడాం వదామి తే। స ప్రాప్య కాలసూత్రం చ మహారౌరవరౌరవౌ॥ ౨౮॥ క్రందన్ వ్యగ్రశతం రాజ
న్మహాతోస్మి హతోస్మి చ। నిరుచ్ఛ్వాసం తతః ప్రాప్య హ్యసిపత్రవనం క్రమాత్॥ ౩౦॥ పీడ్యమానో మహాకాయైర్యమదూ
తైర్భయంకరైః। పంచాశద్యుగపర్యంతం వధ్యతే కాలసూత్రకే॥ ౩౧॥ త్వాశీర్ష్వం సవృషణం ముంజతా ప్రతిగృహ్య॥ తైల
వస్త్రైః బధ్యమానో దహ్యతే యమకింకరైః॥ ౩౨॥ అనుభూయ చ తాన్ సర్వాన్ రాక్షసో భవతి ధ్రువం। తతః పునః శ్వా
నయోనౌ చండాలేషు తతః పరం॥ ౩౩॥ స్యాదులూకస్తతః కాకః తతో గర్భపచః। ఏవం జన్మశతం ప్రాప్య షండో భవ
తి భూమిజ॥ ౩౪॥ గురుతల్పగతానేవం తతో వక్ష్యామి చేతరాన్। జ్యేష్ఠస్య పత్నీగమనే యాతి వైతరణీం నదీం॥ రేతోమూ
త్రాదిపానం చ భుక్త్వా యుగసహస్రకం। తదంతే నిజనే దేశే భవతి బ్రహ్మరాక్షసః॥ ౩౬॥ అధ్యాపకస్య యా పత్నీ మాతృ
వత్పరిపాల్యతే। తస్యాగమనసంభూతం ఘోరం క్రూరం మహాస్వనం॥ ౩౭॥ అనుభూయ మహారాజ యుగానాం పంచవింశతిం।
జాత్యంధో జాయతే రోగీ దుర్భగో రోగపీడితః॥ ౩౮॥ అల్పాయురనపత్యశ్చ దరిద్రో వ్యాధికర్మితః। యావనే హీన భా
ర్యశ్చ కృశాంగో భవతి ధ్రువం॥ ఏవమన్య స్త్రియం గత్వా నరకాననుభూయ చ। భవంతి నరశార్దూల పురుషాః పురుషాధమాః॥
రజస్వలాం స్త్రియం రాజన్ యోగచ్ఛేత్ కామమోహితః। రక్తమూత్రే నిమగ్నస్సన్ వసేద్యుగసహస్రకం॥ ౪౧॥ కిరాతశ్చ
ప్రచండాల వేణుకానుత్పాదయః। ఏతత్ స్త్రీగమనే రాజన్ మహాఘోరం ప్రకీర్తితం॥ ౪౨॥ తథాపి శృణు వక్ష్యామి తప్తా
యః పిండభక్షణం। అధశ్శిరశ్చోర్ధ్వపదం చ మరుత్పతనకం తథా॥ ౪౩॥ శ్వమాంసభోజనం చైవ వహ్నిజ్వాలాప్రవేశనం। పు
నాశద్యుగపర్యంతమేతేషు నరకేషు చ॥ ౪౪॥ భుక్త్వా రాజన్ స్తతః పశ్చాత్ పల్లీసాపిషు జాయతే। పరస్త్రీగమనే రాజ

స్త్రీ(త్రస్త్రీ)గమనే తథా ॥ ౪౫ ॥ కంటకోపరి సంవేశ్య క్షితిగ్యా పరిక్షిప్య కంటకాన్ । శిలాభారైః పీడ్యమానో వసేద్యుగశతం రు
దః ॥ ౪౬ ॥ శ్వపాకసహభోజనం చైవ వహ్నిజ్వాలాప్రవేశనం । భుక్త్వా రాజన్ స్తతః పశ్చాత్ పుల్కసాదిషు జాయతే ॥ ౪౭ ॥
పణ్యస్త్రీగమనే రాజన్ రక్తరూపే యాగం వసన్ । క్షారోదకే తథా చాష్టౌ శ్వానో భవతి నాపరః ॥ ౪౮ ॥ ఏతేషాం సహవా
సం తు కుర్యాత్ పాతకినాం యది । సంవత్సరేణ పతతి పాతకీ భవేన్నరః ॥ ౪౯ ॥ తతోనుభూయ చైతేషు నరకేషు దారుణే
నాః । పుల్కసాదిషు ఘోరేషు జంతోస్తస్య జనిర్భవేత్ ॥ ౫౦ ॥ [illegible] పృథక్పాపీ నిత్యం బ్రాహ్మణనిందకః । ఆదేశీ వేదవి
క్రేతా పంచైతే బ్రహ్మఘాతకాః ॥ ౫౧ ॥ కుంభీపాకే మహాఘోరే దహ్యమానో యుగాయుతం । తతో భూమిం సమాసాద్య
సూకరత్వముపాగతః ॥ బ్రాహ్మణాన్ యస్సమాహూయ దాస్యామీతి ధనాదికం । పశ్చాన్నాస్తీతి యో బ్రూయాత్తమా
హుర్బ్రహ్మఘాతకం ॥ [illegible] రాజన్ [illegible] యాగం వసేత్ । యస్మాద్ధర్మాన్ పరిజ్ఞాయ తమేవ ద్వేష్టి యోన
రః ॥ ౫౪ ॥ కరోతి వాప్యుదాసీనం తమాహుర్బ్రహ్మఘాతకం । [illegible] బ్రాహ్మణాన్ ద్వేష్టి యోన
రః ॥ శ్వానయోనిశతం గత్వా గర్దభేషు చ జాయతే । [illegible] రాజన్ బ్రాహ్మణానాం తు యోషితాం [illegible]
ఆహారస్య తు విఘ్నం యః కరోతి స పాతకీ । నరకం తస్య విజ్ఞేయం మహాకాలం భయావహం । [illegible]
గానామనుభూయ చ । మ్లేచ్ఛజాతిషు సంజాతో మృగాణాం హింసకో భవేత్ ॥ ౫౬ ॥ [illegible]
స్య చ । విఘ్నకృన్నరకే ఘోరే పతత్యేవ న సంశయః ॥ ౫౭ ॥ జ్యోతిషం వ్యవహారం చ ప్రాయశ్చిత్తం చికిత్సితం । వినా శాస్త్రే
ణ యో బ్రూయాత్తమాహుర్బ్రహ్మఘాతకం ॥ [illegible] భక్ష్యమాణస్తతో యాతి ఖ
రయోనిస్తు భారత ॥ ౬౦ ॥ అయుతం జన్మ [illegible] జాయతే । [illegible] ముతానాం జన్మ
నాం ॥ ౬౨ ॥ ఆక్షేపకారిణాం రాజన్ ఘృణానాం నృపోత్తమ । అపత్యరహితానాం [illegible] ప్రలాపాత్ ॥ ౬౩ ॥

అధర్మస్యానుమంత్రూణాం బ్రాహ్మణే మర్మవాదినాం। ఏతేషాం పాతకానాం తు శృణు వక్ష్యామి యాతనాః ॥ మహా
క్రూరైశ్శ్వభిర్నిత్యం భక్ష్యమాణో యుగాయుతం। శ్వభక్షాన్నరకాత్తూర్ణం నిర్గతః పక్షితాం వ్రజేత్ ॥౬౫॥ అన్యోన్యద్వే
షకరో ద్వేష్టి తథా చాన్యస్య సూచకః। మూత్రపానమితి ఖ్యాతం తస్యైవ నరకం ధ్రువం ॥ ఘోరం తు నరకం స్నాత్వా పాతకం
నస్మరేత్సుధీః। తస్మాత్త్వం పాతకం రాజన్ స్వప్నే వా న స్మర ప్రభో ॥౬౬॥ శృణోతి యస్సదా భక్త్యా కీర్తనీయం ద్విజాతి
భిః। సముక్తస్సర్వపాపేభ్యో గంగాస్నానఫలం లభేత్ ॥ ౬౭ ॥ ఇతి శ్రీశేషధర్మే నరకవర్ణనే ష్టాదశో౽ధ్యాయః ॥

శ్రీభగవాన్ ॥ బ్రహ్మహత్యాసమం పాపమేవమాహుర్మహర్షయః। సురాపానస్య యత్పాపం ప్రవక్ష్యామి సమాసతః ॥
౧॥ గణాన్నం యస్తు రాజేంద్ర భుంక్తే లోభవిమోహితః। సురాపీ స తు విజ్ఞేయో మహాకూపే యుగం వసేత్ ॥ గణకాన్నం
తు యో భుంక్తే సురాపీ స తు విశ్రుతః। తత్ర పశ్చాచ్చిరం స్థిత్వా తతో మత్స్యేషు జాయతే ॥ పతితాన్నం తు యో భుంక్తే శూద్రస్య-
రగామినాం। అభితప్తశిలాయాం తు స్థిత్వా పంచశతం యుగం ॥ ౪॥ పశ్చాద్భవతి చండాలో వేణుకస్తు తతః పరం। ఔపా
సనపరిత్యాగీ దేవలాన్నస్య భోజకః। సూతకాన్నభుజో యే చ తే వై నిరయగామినః ॥ ౫॥ శిలాయామభితప్తాయాం మారో
ప్యయమకింకరాః। దహంతి యుగపర్యంతం తతో మూకా భవంతి హి ॥ ౬॥ యశ్శూద్రేణ సమాహూతో భోజనం కురుతే ద్వి
జః। అనుజాతశ్చ శూద్రేణ సురాపీ స హి విశ్రుతః ॥ ౭॥ రక్తకూపే మహాఘోరే యుగం పంచాశతం వసేత్। శూద్రజన్మ తతః
ప్రాప్య పశ్చాద్భవతి పుల్కసః ॥ ౯ ॥ భోజనే వర్తమానే తు శూద్రం పతితమేవ వా। సూతకం చ ద్విజో దృష్ట్వా భుంక్తే యది స
పాతకీ ॥ ౧౦॥ అస్థిచ్ఛేదస్నాయుబంధం క్షురికచ్ఛేదకం గతః। యుగానాం పంచపంచాశద్దహ్యమానః ఖరో భవేత్ ॥ ౧౧॥
పానీయం పాయసం భోజ్యం జపహోమాదిభక్షణం। శూద్రసల్లాపసంయుక్తో భుంక్తే యది స పాతకీ ॥౧౨॥ అస్థిచ్ఛేదం స్నా
యుబంధం జిహ్వాచ్ఛేదమవాప్య సః। యుగానాం వింశతిం స్థిత్వా నరకేషు సమంతతః ॥ ౧౩ ॥ తదంతే వై పయోంగే స సూకర

త్వం ప్రపద్యతే। స్నానం చ పతితం దృష్ట్వా చోదక్యాం శ్వబ్దమేవ వా॥ ౧౪॥ భుంక్తే యది స పాపీ స్యాద్రౌరవం నరకం వ్రజేత్। ఉ
చ్ఛిష్టేన తు సంస్పృష్టం భోజనం కురుతే యది॥ ౧౫॥ దాహానం సర్వగాత్రాణాం కుర్వంతి యమకింకరాః। స్నేహపాల్లో[illegible]
త్తకాలస్యాత్సహభోజనకృన్నరః॥ ౧౬॥ పిత్తపానం సమాప్నోతి నరకం శ్లేష్మకర్దమం। భుక్త్వా యుగశతం నారకే శ్వాన
యోనిషు జాయతే॥ ౧౭॥ బహుభాషీ ద్విజో యస్తు భోజనం కురుతే యది। తిలశః ఛేదనం తస్య యుగానామేకవింశతిః॥ స్వం
జనం లశునం రాజస్వలాం చండాలకం దకం। జగ్ధ్వా నరః తేద్ఘోరే రౌరవే కాలసూత్రకే॥ ౧౮॥ మాత్రా పిత్రా దుహిత్రా
వా భార్యాపుత్రేణ భూమిప। భుంక్తే యది స పాపీ స్యాన్మార్గం వై మాంసబంధనాత్॥ ౨౦॥ వృషలీపతినా స్పృష్టం నింది
తాన్నం చ మక్షితం। సూతకాన్నం యతేరన్నం భుక్త్వా నరకమశ్నుతే॥ ౨౧॥ ఏవం బహువిధం పాపం సురాపానసమం స్మృ
తం। హేమస్తేయసమం పాపం ప్రవక్ష్యామి సమాసతః॥ ౨౨॥ కస్తూరీచందనం చాపి కర్పూరమణయస్తథా। ఏతాన్ హ
యో హరేత్తస్య పాపం వక్ష్యామి నర్మద॥ ౨౩॥ కామయంత్రం మహానాగకః [illegible] క్రిమిభోజనం। నరకం చ హిన్నస్తి[illegible]
యుగానామేకవింశతిం॥ ౨౪॥ శ్వమాంసభోజనం [illegible] ఆజన్మ నరకం వసేత్। కాకజన్మ శతం ప్రాప్య [illegible] జన్మ
[illegible]॥ ౨౫॥ తదంతే క్లేశయోనౌ చ జాయతే పాండునందన। సీసాయస్తామ్రకాంస్యానాం [illegible]॥ ౨౬॥
హిన్నజ్వాలేతి విఖ్యాతే దహ్యమానో యుగం వసేత్। అజావికం జన్మశతం శశం జన్మ శతం తథా॥ ౨౭॥ [illegible]
రాజన్యవశ్యైవ న సంశయః। కదళీం పనసం చైవ నారికేళం తథా క్రమం॥ ౨౮॥ నారంగం కంటుకం చైవ [illegible]
కృత్। తేషాం స్తేయం మహీపాల హేమస్తేయసమం స్మృతం॥ శిలావృష్టిసమాఖ్యాతే నరకే కల్పసంస్థితః। [illegible]
మారస్య పిశాచత్వం సమశ్నుతే॥ ౩౦॥ గృహక్షేత్రాణి పాత్రాణి ధాన్యాని వసనాని చ। గోమహిష్యస్తురంగాశ్చ హ్యాజ
నజమేషకాః॥ ౩౧॥ ఏతేషాం హరణే వక్ష్యే పాపస్య నరకం విభో। శిలాయంత్రం ప్రవిష్టాయా మహాకోట్యాయుతం శతాః॥

౩౨॥ దహంతియాగపర్యంతంతతోవక్ష్యామియాతనాః। తత్రతంతుసమాకీర్ణేస్తప్తాయఃపిండభక్షణః॥౩౩॥అధశ్శిరశ్శో
షణంచమరుత్పతనకంతథా। ఏతేషునారకీరాజన్స్వేద్యుగశతంక్రమాత్॥౩౪॥ దరిద్రోవ్యాధితోమూర్ఖోభవతీయ
నసంశయః। పరైరంగీకృతంద్రవ్యంతృణమప్యటవీగతం॥౩౫॥ నస్పృశేత్పురుషవ్యాఘ్రహరేద్యదిసపాతకీ। సమానంపా
తకంరాజన్నరకశ్చానుమోదితః॥౩౬॥ నారకాన్పాతకాన్వక్ష్యేభూయోనాన్యాన్ శృణు। పితృయజ్ఞపరిత్యాగీహ్యకా
లేకర్మకృన్నరః॥ ౩౭ ॥ తయోర్నరకమత్యుగ్రంమాతాపితృవిరోధినోః। అంగారశయనేఘోరేనరకేయమ [illegible]॥
అనుభూయక్రమేణైవనాయసోభవతిధ్రువం। జారోనిష్ఠురవాక్యోరోనాస్తికఃప్రాణిహింసకః॥౩౮॥పాపోధూర్తో
మహీబంధఃఖలఃకామీనృపోత్తమ। ఏతేషాంనరకంవక్ష్యేశృణుచిత్రంమహామతే॥౪౦॥అత్యుష్ణసికతాస్నానంకసాయో
దకసేచనం। తప్తాయశ్శయనంఘోరంతప్తసైకతభర్జనం॥౪౧॥ ఘోరమేవంబహువిధంయమగానానేకవింశతిం।అను
భూయక్రమేణైవరాక్షసాఃప్రభవంతిహి॥౪౨॥ ప్రాయశ్చిత్తవిహీనానాంఘోరాణిప్రత్యుభూపతే। సమస్తపాతు
ల్యానిమహాపాతకదానివై॥౪౩॥ బ్రహ్మహత్యాదిపాపానాంకథంచిన్నిష్కృతంభవేత్। బ్రాహ్మణద్వేషిణస్తు
స్యనిష్కృతిర్నహికుత్రచిత్॥౪౪॥ విశ్వాసఘాతకానాంచకృతఘ్నానాంనరేశ్వర। శూద్రస్త్రీసంగినాంచైవ నేహాము
త్రచనిష్కృతిః॥౪౫॥ శూద్రాన్నపుష్టదేహానాంవేదశాస్త్రవినిందితాం। శివనిందాపరాణాంచవిష్ణునిందాపరాత్మ
నామ్ ॥ ౪౬ ॥ సత్కథానిందకానాంచహ్యగ్నిహోత్రంవినిందతాం। యతినిందాపరాణాంచ గురునిందాపరా
త్మనామ్ ॥ ౪౭ ॥ పురాణవేదశాస్త్రార్థధర్మశాస్త్రవినిందతామ్। ఏతేషాంనిష్కృతిర్నాస్తిప్రాయశ్చిత్తాదిక
ల్పనైః॥౪౮॥బౌద్ధాలయంప్రవిష్టస్యతథాప్యాపన్నస్యచ। స్త్రీశూద్రైఃపూజితంలింగంవిష్ణుంలాంఛనతస్యచ ॥ ౪౯॥
నిష్కృతింనైవపశ్యామిశాస్త్రాణామేవనిర్ణయః। మాదవ్యస్వేదియోబ్రూయాదవ్యగ్నబ్రాహ్మణేషుచ ౫౦

శ్వానయోనిశతం ప్రాప్య చండాలేష్వభిజాయతే। పరనిందాపరాణాం చ సదా నిష్ఠురభాషిణాం॥ ౧౧॥ దానానాం విఘ్న
కర్తౄణాం తేషాం పాపఫలం శృణు। తప్తాయఃపిండవదనాస్సూచీపూరితలోచనాః॥ ఊర్ధ్వపాదా ధశ్శిరసో బాధ్యం
తే యమకింకరైః। తతస్సర్వేషు ఘోరేషు నరకేషు సమాయుతం॥ స్థిత్వా కల్పం పశ్చాత్ పిశాచా భవంత్యామిషభోజనాః। పర
ద్రవ్యాపహర్తారః పరస్త్రీలోలుపా భృశం॥ పరస్యసూచకా నిత్యం తే వై నిరయగామినః। నరుచ్ఛాస్వసే మహాఘోరే నర
కే యుగపంచకం॥ ౧౪॥ అనుభూయ తతో రాజన్ సూకరాః ప్రభవంతి హి। అన్యం భజంతే హ్యన్యాం చ స్త్రియశ్చ పురుషా
ధమాః॥ ౧౬॥ తాసాం చ నరకం వక్ష్యే సావధానమనాః శృణు। తప్తతామ్రమయాన్ పుంసః తప్తతామ్రమయీః స్త్రి
యః॥ ౧౭॥ ఆలింగంతే యుగం దోర్భ్యామన్యోన్యం తాస్తు తే పి చ। తప్తశోణితకూపేషు మజ్జంతే యుగపంచకమ్॥ ౧౮॥ ఏవం
ధ్యానపుంసకా భూమౌ జాయంతే పౌల్కసాదిషు। యశ్శృణోతి మహానింధాం వరకం తస్య వై శృణు॥ ౧౯॥ తస్య మర్త్య
సుపాత్యం తే తప్తాయఃకీలసంచయాః। బ్రాహ్మణాన్యే నిరీక్షంతే కోపం కృత్వా నరాధమాః॥ ౨౦॥ తప్తసూచీసహస్రం
తు తేషాం చక్షుషి పూర్యతే। ఏవం పాపం బహువిధం ప్రశంసంతి మహర్షయః॥ ౨౧॥ శృణ్వతాం వదతాం చైవ న పాపే
షు మతిర్భవేత్॥ ఇత్యాశ్చర్యపర్వణి శేషధర్మే పాపభేదప్రశంసానామ ఏకోనవింశోధ్యాయః॥ ॥

శ్రీవైశంపాయనః॥ ఏవముక్త్వా స హృషీకేశో ధర్మరాజాయ సంసది। అవితృప్తాంస్తు తాన్ జ్ఞాత్వా పునరేవాభ్యభాష
త॥ ౧॥ భూయ ఏవ మహాబాహో శృణు మే వచనం పరం। పాపినాం పాపబాహుల్యం ప్రవక్ష్యే పాండునందన॥ యశ్శృ
ణోతి మహారాజ అముం ధర్మం నృపోత్తమ। సముక్తస్సర్వపాపేభ్యో లోకమక్షయమశ్నుతే॥ ౩॥ శాస్త్రానుకూలాత్స్వ
ర్లోకం ప్రాతికూల్యాద్వ్యమక్షయం। శ్రేయశ్చ విపరీతం చ నృణాం వై సముపస్థితం॥ విశ్వాసఘాతినాం చాపి మర్యాదాఘా
తినాం తథా। పరాన్నలోలుపానాం చ నరకం భృశ దారుణం॥ ౫॥ అసత్యనిరతానాం చ పిశునానాం నృపోత్తమ। ఉత్పా

త్పతేసదాజిహ్వాయమహాతైర్భయంకరైః॥ ౬ ॥ త్యక్తవేదోక్తకర్మాణోహ్యనుష్ఠానవివర్జితాః। గజదంతైర్భగ్నకా
యానివసంతియుగాన్ బహూన్॥ ౭॥ విప్రగ్రామేషుభూపాలోయఃకుర్యాదధికంకరం। ససహస్రకులోభుక్తేనరకాన్క
ల్పపంచకం॥౮॥ విప్రగ్రామకరాదానేయోనుమంతాసపాపకృత్। సపచ్యతేవాబ్రాహ్మణ్యోహ్యాహత్యాయాతంద్ధ్రువమ్॥
౯॥ శ్వవిష్ఠాభోజనంసిత్యంనరోహ్యతిథ్యవర్జితః। అయోనౌచవియోనౌచపశుయోనౌచభారత॥౧౦॥ సిక్త్వారేతోమ
హాపాపీరేతోభోజనమశ్నుతే। స్నాయుచ్ఛేదంస్నాయుబంధమసిచ్ఛేదంతుతస్యవై॥౧౧॥ అనుభూయక్రమేణైవధూ
మపానంయుగాయుతం। నరకాన్నిర్గతోభూపవేశ్యాపుత్రోభవిష్యతి॥ ౧౨॥ ఉపవాసదినేరాజన్దంతధావనకృన్న
రః। సఘోరంనరకంయాతివ్యాఘ్రభక్షంచతుర్యుగం॥ ౧౩ ॥ ఉపవాసవిహీనశ్చహ్యేకాదశ్యాంశుభేదినే। నరకస్తస్యవి
జ్ఞేయఃయుగానాంపంచసప్తతిః॥౧౪॥స్వదత్తాంపరదత్తాంవావిప్రభూమింతుయోహరేత్।సకోటికులసంయుక్తఃకల్పాం
తనరకంవ్రజేత్॥ ౧౫॥ విప్రాణాంక్షేత్రహరణేయోనుమంతాతివృత్తితః। ఉలూఖలేవినిక్షిప్యముసలైఃప్రహరంతితం॥
౧౬॥ శిలాయాముఖితప్తాయాందహంతియుగపంచకం। అనుభూయతతోరాజన్నాకుశోభవతిధ్రువమ్॥౧౭॥గణయేద్వా
స్తుపృథివీమన్యాయేనకరంనరః। సకోటికులసంయుక్తోనిమజ్జత్యుష్ణకర్దమే ॥ తతోవిష్ఠాంప్రహూచేమునాస్త్రీష్ఠీద్యుగసహస్ర
కం। శ్రవణీషుష్ఠాభిభూతశ్చభవేజ్జన్మనిజన్మని ॥ ౧౯॥ విష్ణురుద్రవ్యాపహర్తారోరుద్రద్రవ్యాపహారకాః। బ్రహ్మహత్యాయు
తంరాజన్లభంతేనాత్రసంశయః॥ ౨౦॥ అనాథావనిహర్తారఃశయసంకంటకోపరి।యుగానామయుతంప్రాప్యవ్యాఘ్ర
యోనౌభవంతిహి॥ ౨౧ ॥ ఆరామేపుష్పహర్తారోదేవపూజాదికావృతే। తేయాంతియుగపర్యంతంవహ్నిజ్వాలా
ప్రవేశనమ్॥ ౨౨॥ జలేదేవాలయేరాజన్యజ్ఞభూమౌనరాధిప। ద్విజాగ్నిసన్నిధౌగోష్ఠేతథాచాశ్వత్థసన్నిధౌ॥ వల్మీకా
గ్రేగవాంభూమౌతథాచోచ్ఛిష్టభూతలే। మశదర్పసమాకీర్ణేదేవోద్యానసమీపతః ॥ ౨౪॥ శిలాయాంతులసీస్థానే

కృష్ణభూమౌ ద్విజో నృప। స్త్రీసన్నిధౌ మహాదూషణో త్సృజేద్దేహజమ్మలం॥ ౨౫॥ ఆత్మహంతుర్యదా పాపం భ్రూణ
హంతుర్యథా తథా। ప్రాప్య సర్వాన్ అవాప్నోతి నరకాన్యుగపంచకమ్॥ ౨౬॥ ఆనుభూయ క్రమేణైవ కాకయోనౌ ప్రజా
యతే। అవఘంతమక్ష్ణత్యాగుకరేణ బ్రహ్మసూత్రకమ్॥ ౨౭॥ పురీషమూత్రే యః కుర్యాద్వ్యది వా జలే పాతకీ। తృణచ్ఛేదం
తుసల్లాపం కేశశ్మశ్రునిపాతనం॥ ౨౮॥ శ్లేష్మాశ్రుపాతనం చైవ తథా లోష్టవిమర్దనం। కలహం గ్రామ్యతమత్స్య గ్రామ్యశాస్త్ర
శ్రవణం తథా ॥ ౨౯ ॥ అధోవాససంక్షుభం చైవ వమనం దేవసన్నిధౌ। ఏతాన్ కరోతి యో మోహాత్ స గచ్ఛేన్నరకం ధ్రు
వం॥ ౩౦॥ కూటసాక్ష్యం వదేద్యస్తు ధనగ్రహణలోలుపః। సయాతి నరకాన్ ఘోరాన్ యావదాచంద్రతారకం॥ ౩౧॥ ఇహ
పుత్రాశ్చ పౌత్రాశ్చ వినశ్యంతి హి తస్య వై। సాక్షీ యస్తు మృషావాదీ స గచ్ఛేద్రౌరవం నృప॥ ౩౨॥ పరిహాసైః పటుసైస్సూత్రైః
ఛిద్యతే యమకింకరైః। యే చాతి పాపినో మర్త్యా యే చ మిథ్యాభిభాషిణః॥ ౩౩ ॥ తేషాం ముఖే జలూకాశ్చ పూర్యంతే ప
న్నగోత్తమాః। ఋతౌ నాభిగమేద్యస్తు స్వస్త్రియం మనుజేశ్వర॥ ౩౪॥ సయాతి నరకం ఘోరం బ్రహ్మహత్యాం చ విందతి।
అష్టమ్యాం రవిసంక్రాంతౌ వ్యతీపాతే చ పర్వణి॥ ౩౫॥ వైధృతౌ చ చతుర్దశ్యామేకాదశ్యాం త్రిదేశికే। సంధ్యయోర్జ
న్మనక్షత్రే తేషు చ పితుర్దినే॥ ౩౬॥ ఏతేషు దివసేష్వేవ స గచ్ఛేత్స్వస్త్రియం త్వృతౌ। యది గచ్ఛేత్స పాపాత్మా మో
హాద్రౌరవం వ్రజేత్॥ ౩౭॥ జాతస్స తు దురాచారో మూకో వ్యాధిప్రపీడితః। అల్పాయుస్సూక్ష్మతశ్చిన్నో బ్రహ్మద్వేషీ
సదా భవేత్॥ ౩౮॥ అనాచారరతం దృష్ట్వా యశ్శక్తో న నివారయేత్। తత్పాపార్ధమవాప్నోతి యద్యప్యేష పరాయణః॥
పాపినాం పాపగణనం యః కరోతి నరాధమః। అస్తి చేత్తుల్యపాపీ స్యాన్నాస్తి చేద్ద్విగుణం భవేత్॥ ౪౦॥ అపాపేషు
లోకం యస్తు సమారోప్య వినిందతి। తస్య జిహ్వాం సముద్ధృత్య ఘోరాశ్చ యమకింకరాః॥ ౪౧॥ తప్తాయఃపిండమాదాయ తత్ర
వై విక్షిపంతి చ। కన్యాగామీ నరో యస్తు భక్ష్యమాణో నిశాచరైః॥ ౪౨॥ సయాతి ఘానపానం చ తతః ఖడ్గైర్నికృంతనం।

శిశ్నంచ వృషణంచైవ ఛిద్యతే యమకింకరైః ॥ ౪౩॥ ఏవం యుగశతం స్థిత్వా తతశ్చండాలతాం వ్రజేత్ । యస్తు వ్రతాని సంగృహ్య నసమాప్య పరిత్యజేత్ ॥ అసప్త తే యుగం స్థిత్వా హీనాంగో జాయతే నరః । న్యాయేన ధనమర్జిత్వా యాం పక్వ పాతం కరోతి యః । అత్యుష్ణసికతా స్నానం తథా ద్వ్యుపదర్శనం ॥ ౪౪॥ చతుర్యుగానామయుతం భుక్త్వా నరకయాతనాః । తతః ఖరేషు హీనేషు శ్వానయోనౌ చ జాయతే ॥ ౪౫॥ అవమత్య ద్విజాన్ హీనాన్ బాలాన్ వృద్ధాంశ్చ గర్భిణీం । ఘం క్షైయది సపాపీ స్యాద్రౌరవం నరకం వ్రజేత్ ॥ ౪౬॥ అపహృత్య పరస్యార్థం యః పరేభ్యః ప్రయచ్ఛతి । స యాతా నరకం యాతి యస్యార్థస్తస్య తత్ఫలం ॥ ౪౮ ॥ పరనిందాం ప్రశంసాం చ హ్యాత్మనశ్చ కరోతి యః । ఆస్యే తస్యాయసం పిండం క్షిపంతి యమకింకరాః ॥ ప్రాతస్స్నానవిహీనాశ్చ గాయత్రీజపవర్జితాః । బ్రహ్మయజ్ఞవిహీనాశ్చ తే వై నిరయగామినః ॥ ౫౦॥ ప్రాణాయామవిహీనాశ్చ దేవర్షిపితృసంహతిం । న తర్పయంతి యే రాజన్ తే వై నిరయగామినః ॥ ౫౧॥ స్నానహీనాశ్చ మధ్యాహ్నే భానుప్రార్థనవర్జితాః । ఔపాసనవిహీనాశ్చ తే వై నిరయగామినః ॥ ౫౨॥ మదర్చనవిహీనాశ్చ గ్రహపూజావిగర్హితాః । పంచయజ్ఞవిహీనాశ్చ తే వై నిరయగామినః ॥ ౫౩॥ పితుర్మాతుః ప్రపూజాయాం విహీనాశ్చ తథాతిథేః । భోజనే మౌనహీనాశ్చ తే వై నిరయగామినః ॥ ఉచ్ఛిష్టభోజనో యే చ యే చ స్పృష్టాన్నభోజనః । భోజ్యే కలహకర్తారస్తే వై నిరయగామినః ॥ ౫౪॥ సాయం ప్రాతర్యథాశక్త్యా పురాణం న శృణోతి యః । నానుత్రయవిహీనా యే తే వై నిరయగామినః ॥ పురాణధర్మశాస్త్రేషు భక్తిహీనాశ్చ యే ద్విజాః । భాషాశాస్త్రేషు నిరతాస్తే వై నిరయగామినః ॥ ౫౬॥ దివ్యభాషాం పరిత్యజ్య హ్యన్యభాషాకృతాని వై । శాస్త్రాణి యే ప్రశృణ్వంతి తే వై నిరయగామినః ॥ ౫౮ ॥ కర్ణాటద్రావిడైర్యాని రచితాన్యాంధ్రభాషయా । వచాంసి యే ప్రశృణ్వంతి తే వై నిరయగామినః ॥ భాషయా రచితం శాస్త్రం శ్రీముఖాత్తు శృణోతి యః । శూద్రేభ్యో యే చ శృణ్వంతి తే వై నిరయగామినః ॥ ౬౦॥ భాషయా రచితం శాస్త్రమిహలోకే సుఖప్రదమ్ । పరలో

కే భయకరం తస్మాత్తత్పరివర్జయేత్॥ ౬౧॥ భాషారచితశాస్త్రేషు గాంధర్వేషు రతాశ్చయే। తేషాం సంగో హి వై త్యాజ్యః పరత్రహితకాంక్షిభిః॥ ౬౨॥ నామానిమనుష్యాణ్యంతి శాస్త్రయుక్తాని భారత। శాస్త్రేషు నిరతాయే వై పురాణేషు రతా ద్విజాః॥ ౬౩॥ తేషాంతు పుణ్యశీలానాం మమలోకస్తు శాశ్వతః। భాషారచితశాస్త్రేషు బుద్ధిమాన్నైవ రతిం త్యజేత్॥ ౬౪॥ సమాజ్ఞాకరణీయేషు పురాణేషు మతిం కురు। అసచ్ఛాస్త్రేషు నిరతా అసచ్ఛాస్త్రప్రవర్తకాః॥ ౬౫॥ విరతా ధర్మశాస్త్రేషు తేషాం సంగం పరిత్యజేత్॥ యుధిష్ఠిరః॥ భవతా సర్వమాఖ్యాతం ధర్మాధర్మం యమాత్తమ॥ ౬౬॥ శ్రాద్ధస్య విషయే దేవ నిషిద్ధం వద సువ్రత॥ శ్రీభగవాన్॥ శ్రాద్ధే నిమంత్రితో యస్తు భోజనం కురుతే యది॥ ౬౭॥ చతుర్యుగసహస్రాణి సూతప్రోతో భవేద్ధ్రువం। శ్రాద్ధే భుక్త్వా నర శ్రేష్ఠ యః కుర్యాద్రాత్రిభోజనం॥ ౬౮॥ నరకేషు చిరం మగ్నస్స [illegible] లోభ వేద్ధ్రువం। శ్రాద్ధం భుక్త్వా దత్వా స్త్రీసంగం కురుతే యది॥ ౬౯॥ దివిష్ఠాః పితరస్తస్య పతంతి నరకే సదా। శ్రాద్ధం భుంక్తే ద్విజో యస్తు బహుభాషీ మితాశనః॥ ౭౦॥ సపాపీ నారకీ జ్ఞేయః క్రకచే నరకే వసేత్। నిమంత్రితో ద్విజో యస్తు స్నాయీ లోభమోహితః॥ ౭౧॥ శ్రాద్ధహంతా స విజ్ఞేయః [illegible] నరకం వ్రజేత్। అస్నాత్వా యది వై తత్ర శ్రాద్ధం భుక్త్వా పరే హని॥ ౭౨॥ సపాపీ నారకీ జ్ఞేయః క్రకచే నరకే వసేత్। అకృత్వా సాయంహోమం శ్రాద్ధం కుర్యాద్ద్విజో [illegible] ఛ్ఛాద్ధమాసురం జ్ఞేయం తత్కర్తా నరకం వ్రజేత్। అన్యేద్యుః ప్రాతరుత్థాయ స్నాత్వా తు తిలతర్పణమ్॥ ౭౪॥ న దద్యాద్యస్స పాపీ స్యాద్రౌరవం నరకం వ్రజేత్। గత్వా శవగృహం యస్తు సంభాష్యాను వ్రజేద్యది॥ ౭౫॥ సతు భుంక్తే తతశ్శ్రాద్ధం భుక్త్వా నరకమశ్నుతే। పతతిం భిన్నమర్యాదం జపస్నానవివర్జితం॥ ౭౬॥ వేదశాస్త్రవిహీనం చ శ్రాద్ధేషు న నిమంత్రయేత్। యతిం చ వానప్రస్థం చ బ్రహ్మచారిణమేవ చ॥ ౭౭॥ అశ్రోత్రియం చ [illegible] వృషలీపతిమేవ చ। కృత్రిమం చ [illegible] మూకం బధిరం పంగుమేవ చ॥ ౭౮॥ బ్రహ్మఘ్నం గ్రామణీం వైద్యం గ్రామఘ్నం తు నపుంసకం। [illegible] నిందకం దురాచారం

శ్రాద్ధేతు న నిమంత్రయేత్॥ దేవపూజావిహీనంచ పంచయజ్ఞవివర్జితం । ఔపాసనవిహీనంచ శ్రాద్ధేతు న నిమంత్రయేత్॥ ౨౦॥ కుచేలం కర్కశం స్తంబం కర్షకం వ్యాధిపీడితం। వైశ్యవృత్తిపరం మూర్ఖమస్వతంత్రం వినిందితం॥ కృతఘ్నం కాయకం మత్తం భట్టవృత్తిపరం జడం। సౌవర్ణకందురాచారం శ్రాద్ధేతు న నిమంత్రయేత్॥ ౨౧॥ పరాపవాదనిరతం పరస్త్రీలోలుపం తథా। కాణం ఖంజం కృశం దీనం సదా నైకేశధారిణం॥ ౨౩॥ ద్విజం వాచాలకం చైవ శ్రాద్ధేతు న నిమంత్రయేత్। కుష్ఠకండూవ్రణైర్యుక్తం హీనాంగం హ్యన్నలోలుపం॥ ౨౪ ॥ పితృమాతృపరిత్యక్తం శ్రాద్ధేతు న నిమంత్రయేత్। ఏతే వర్జ్యా ద్విజైస్స ద్భిః పరలోకహితైషిభిః ॥ ౨౫॥ శ్రాద్ధపాత్రం ప్రవక్ష్యేహం శృణుష్వ నృపసత్తమ । వేదశాస్త్రేషు నిరతం శ్రోత్రియం శ్రోత్రియాత్మజం॥ ౨౬ ॥ స్నానైర్జపైస్సదా శుద్ధం శ్రాద్ధార్థం తు నిమంత్రయేత్। దేవపూజాసు నిరతం పంచయజ్ఞపరాయణమ్॥ ౨౭॥ పురాణవేదశాస్త్రజ్ఞం శ్రాద్ధార్థం తు నియోజయేత్ । అధ్యాత్మశాస్త్రసంపన్నం శాంతం వై పుణ్యభాషిణమ్॥ ౨౮॥ జితేంద్రియం శుభం శాంతం శ్రాద్ధార్థే తు నిమంత్రయేత్॥ యుధిష్ఠిరః॥ కిం వర్జ్యం కిం వ్రతత్యాగః కేషాం వర్జ్యస్తు సంగమః॥ తన్మమాచక్ష్వ దేవేశ సేవా కేషాం తు పాపదా॥ శ్రీభగవాన్॥ స్త్రీసంగస్సర్వదా వర్జ్యః పాపినాం తు సమాగమః॥ ౩౦॥ సూతకాద్యర్శనం రాజన్ ప్రయత్నేన వివర్జయేత్; సంధ్యాప్రదోషకాలే తు యోషితాం సంగముత్సృజేత్॥ ౩౧॥ సంధ్యాయాం భోజనం నిద్రాం త్రయీం విద్యాం వివర్జయేత్। వృక్షారోహణమత్యుగ్రం కూపానాం త్వవరోహణం॥ ౩౨॥ నదీతరణమత్యుగ్రం బాహుభ్యాం తు వివర్జయేత్। ఋణం పరగృహే వాసమృణార్తిం త్రివర్ధనం॥ ౩౩॥ గోమహిష్యోః క్రయం రాజన్ సర్వథా పరివర్జయేత్। భృత్యపుత్రేషు సంవాదం స్త్రీషు కలహమేవ చ॥ ౩౪ ॥ కలహం సర్వమనుజైః శ్రేయస్కామీ పరిత్యజేత్ । శూద్రహస్తాత్సమానీతమన్నపానీయమేవ చ ॥ ౩౫ ॥ వాసస్తాంబూలదానం చ శ్రేయస్కామీ పరిత్యజేత్ । పాదాభ్యాం గంశిరోభ్యాం గంతథా దేహవిమర్దనమ్॥ ౩౬॥ శ్రేయస్కామీ తు రాజేంద్ర

శూద్రహస్తాన్న కారయేత్। భానో ర్భృగో ర్గురో ర్వారే భామే మృత్యుప్రదం నృణామ్॥౯౭॥ తైలాభ్యంగం తథా గాత్రే శ్రేయస్కామీ పరిత్యజేత్। కూపస్నానం సదా వర్జ్యం కూపోదపచనక్రియా॥ ౯౮॥ శౌచం కూపజలేనైవ శ్రేయస్కామీ పరిత్యజేత్। స్థండిలే శయనం దానం జపం మైదునభోజనే॥ పూజనం రాజశార్దూల శ్రేయస్కామీ పరిత్యజేత్। క్షేత్రారామే వనే శైలే తీర్థే వై దేవసన్నిధౌ॥ ౧౦౦॥ యాత్రాయాం పథి రాజేంద్ర నకుర్యాత్స్నానం స్త్రియా। రాజభృత్యేషు మా తీర్థేషు పండితేషు కదాచన॥ గురుస్త్రీషు చ న బ్రూయాద్వివాదం రాజసత్తమ। ఏవం బహువిధం ప్రోక్తం ధర్మాధర్మం హి పాండవ॥ ౧౦౨॥ విస్తరాద్గదితుం నాలమపి వర్షశతాదపి। సర్వేషామేవ లోకానామానుకూల్యం సదాశ్రయః॥ ౧౦౩॥ తద్ధర్మమితి విజ్ఞేయం సర్వదా నృపసత్తమ। నింద్యమానం సదా సద్భిః యద్ధర్మమహిం పాండవ॥ అధర్మం తద్ధి విజ్ఞేయం మహచ్ఛ్రేయస్కరం న్నృప। తస్మాత్సర్వేషు కాలేషు సదా సమ్యగ్విచారయేత్॥ ౧౦౫॥ తత్కురుష్వ తదా చ త్వం పరాం సిద్ధిం గమిష్యసి। ధర్మార్థం యశస్యమాయుష్యం స్వర్గదం పాండునందన॥ ౧౦౬॥ ఇదం వై శృణ్వతాం భక్త్యా బ్రహ్మలోకో భవిష్యతి॥ ఇతి శ్రీశేషధర్మే పాపభేదప్రశంసా నామ వింశోధ్యాయః॥

యుధిష్ఠిరః॥ కథితం భవతా సర్వం ధర్మాధర్మం యదుత్తమ। ఇదానీం శ్రోతుమిచ్ఛామి నరకాన విధానతః॥ ౧॥ యమమార్గస్య విస్తారం పాపినాం భయదాయకం। సుఖదం పుణ్యశీలానాం మార్గస్య స్వరూపం వద॥ ౨॥ శ్రీభగవాన్॥ సంక్షేపేణ యాన్యహం వక్ష్యే నరకాణాం మహామతే। సంఖ్యాతుం న హి శక్నోమి తేషాం ముఖ్యాం శృణుష్వ హ॥ ౩॥ తామిస్రో హ్యంధతామిస్రో కుంభీపాకో మహారౌరవో రౌరవః। కాలసూత్రం నిరుచ్ఛ్వాసో నాప్యసిపత్రప్రవర్తనః॥ ౪॥ [illegible] పంచశాల్మలీ। స్వభక్షో మూత్రపానం చ వై తరణ్యా మహానసః॥ ౫॥ [illegible] పురీషం [illegible] శోణితభోజనం॥ ౬॥ స్వమాంసభోజనం చైవ వహ్నిజ్వాలాప్రవేశనం। [illegible]

షుర్యుత్పతేత్॥ ౭॥ క్షారోదకం చోష్ణతోయం తప్తాయఃపిండభక్షణమ్। అథశ్శిరశ్శోషణం చ తప్తపాషాణధారణమ్॥ పురీషలేపనం చైవ తథాక్రకచధారణమ్। రేతఃపానం మహానాగం సర్వసంధిషు దాహనం॥ ౯॥ అంగారశయనం చైవ కబంధభ్రామయంత్రకం। తృణికచ్ఛేదనం చైవ పతనోత్పతనే తథా॥ ౧౦॥ పాశబంధం ధూమపానం తథా శూలానురోహణం। అస్థిభేదం పిత్తపానం తథా లవణభక్షణం ॥ ౧౧ ॥ స్నాయుచ్ఛేదం శిలాపీడా తథా పాషాణదారణం। శ్లేష్మమాంసమయాహారం వృక్షాగ్రపతనం తథా॥ ౧౨॥ జలాంతమజ్జనం చైవ శయనం కంటకోపరి। పిపీలికాదిదశనం తథా వృశ్చికపేషణం॥ అస్త్రశస్త్రాదిశయనం తథా మహిషమర్దనం। సూచీప్రక్షేపణం చైవ నేత్రయోర్నఖసంధిషు॥ ౧౪॥ శిశ్నే సవృషణే చైవ వ్యాయో భారస్య బంధనం। తప్తాయశ్శయనం చైవ తప్తశీతాంబుసేచనే॥ ౧౫॥ అత్యుష్ణ సికతాస్నానం తథా వృష్టివిశీర్ణనం। వ్యాఘ్రరాక్షసపీడా చ తప్తపాషాణభక్షణం॥ ౧౬॥ కుంభీపాకం మహాఘోరం కృమివిష్ఠామయ స్తథా। ఏవమాద్యా మహాఘోరనరకాః కోటికోటిశః ॥ ౧౭ ॥ అహం వక్తుం న శక్నోమి కిము తాన్యోను హీపతే। శృణు పాండవ వక్ష్యామి యమమార్గం తు దుస్సహం॥ ౧౮॥ సుఖదం పుణ్యశీలానాం పాపినాం భయదాయకం। షడశీతిసహస్రాణి యోజనాని నరేశ్వర॥ షడశీతిశతాన్యత్ర తిర్యగ్విస్తృతస్తథా। యమమార్గస్య విస్తారఏవం భూతో నరాధిప॥ ౨౦॥ యే నరాః పుణ్యశీలాస్తు తే యాంతి సుఖినో నృప। గంధర్వైః స్తూయమానాశ్చ హ్యప్సరోగణసేవితాః॥ ౨౧॥ సుధాపానం ప్రకుర్వంతః ప్రయాంతి యమమందిరం। ధర్మహీనా హ్యనరా యాంతి దుఃఖేన యమయాతనాం॥ ౨౨॥ ప్రేతభూతా వివస్త్రాశ్చ శుష్కకంఠోష్ఠతాలుకాః। క్రందంతో విస్వరం దీనా యాంతి తత్పథి పాపినః॥ ౨౩॥ హన్యమానా యమభటైః ప్రతోదాద్యైస్తథాయుధైః। ఇతస్తతః ప్రధావంతో యాంతి దుఃఖేన తత్పథి ॥ ౨౪ ॥ శ్వానజంబుకశార్దూలైశ్చ కంప్యమానాస్సుదారుణైః। సందష్టాశ్చ నహోనాగైర్యాంతి దుఃఖేన తత్పథి ॥ ౨౫ ॥ క్వచిత్తాపః క్వచిద్వహ్నిః క్వచిత్సంతప్తకర్దమః। సంతప్తసైకతం చైవ పథి

తీక్ష్ణధారాశ్శిలాః క్వచిత్ ॥ ౨౬॥ క్వచిదంగారరాశిశ్చ మహాధూమాకులం క్వచిత్। క్వచిద్దుస్సహసీతం చ మహావాయువిశోష
ణం॥ క్వచిదంగారవృష్టిశ్చ శిలావృష్టిస్తు దుస్సహా। జలోపలసమావృష్టిః క్వచిదుష్ణాంబువర్షణం॥ ౨౮॥ క్షారకర్దమవృష్టిశ్చ
మహావాతాన్వితోదకం। ఉష్ణకర్దమవృష్టిశ్చ శిఖావాలసమరుత్ క్వచిత్ ॥ ౨౯॥ క్వచిత్కంటకవృష్టిశ్చ దుఃఖారోహాశ్శిలాః
క్వచిత్। తథాగాఢాంధకారశ్చ కంటకావరణం మహత్॥ ౩౦॥ వప్రాగ్రారోహణం చైవ కందరస్య ప్రవేశనం। శర్కరా
శ్చ తథా లోష్టాస్సూచీతుల్యాశ్చ కంటకాః॥ ౩౧॥ సైనాలం చ క్వచిన్నాగ్నే క్వచిత్కర్దమపంక్తయః। వ్యాఘ్రరాక్షస [illegible]
శ్చ మత్తదంతిసమాకులే॥ ౩౨॥ వృకగోమాయుసంకీర్ణే ఋక్షసింహసమాకులే। శుష్కపాదపసంకీర్ణే ఛాయాహీనే [illegible]
మోత్కటే॥ ౩౩॥ విషజ్వాలాకులైర్నాగైర్వృశ్చికైః పరిపూరితే। కంకవాయసగృధ్రాణాం ఛాయాయుక్తే మహాస్వ
నే॥ నిరూదకే మహాఘోరే హ్యులూకాద్యైర్భయంకరే। చండార్కకిరణైర్ఘోరైర్యాంతి దుఃఖేన తత్పథి॥ ౩౪॥ సూతప్తా
గ్రైశ్శంకుభిస్తీక్ష్ణైరాచితే భృశదారుణే। అధోముఖాః కృష్యమాణాః పాపినో యాంతి తత్పథి॥ ౩౫॥ ఏవం బహువిధ
క్లేశైర్నిరుచ్ఛ్వాసే తు తత్పథి। క్రోశంతశ్చ రుదంతశ్చ తాడితా యాంతి పాపినః ౩౬॥ పాశైర్నియంత్రితాః కేచిత్కృష్యమా
ణాస్తథాంకుశైః। శస్త్రైర్ద్వ్యైః తాడ్యమానాశ్చ పృష్ఠతః పార్శ్వతః పథి॥ ౩౭॥ నాసాగ్రపాశైః కృష్టాశ్చ కర్ణపాశైః [illegible]
థాపరే। పాదాగ్రపాశకృష్టాశ్చ కేచిచ్ఛస్త్రైః ప్రబాధితాః॥ వహంతశ్చాయసం భారం శిరసా [illegible] గేణ ప్రయాంతి [illegible] । [illegible]
యోభారద్వయం కేచిన్నాసాగ్రేణ తథాపరే॥ ౪౦॥ కర్ణాభ్యాం చ తథా కేచిద్వహంతో యాంతి పాపినః। కేచిత్పృష్ఠస్థపా
షాణాహ్యశ్మభిర్ఘట్టితాః పరే॥ ౪౧॥ కేచిచ్ఛృంఖలితా యాంతి తాడ్యమానాస్తథాపరే। నిరుచ్ఛ్వాసతయా కేచిత్కేచి
చ్ఛాదితలోచనాః॥ ౪౨॥ ఛాయాజలవిహీనే తు పథి యాంతి సుదుఃఖితాః। శోచంతస్స్వాని కర్మాణి రుదంతశ్చ ముహు
ర్ముహుః ॥ ౪౩ ॥ శూలప్రోతముఖాః కేచిత్ప్రయాంతి యమమందిరమ్। ప్రదీప్తైర్దహ్యమానాశ్చ హ్యులూకైర్దారుణై

ర్భృశం॥ తృణైరాచ్ఛాదితాః కేచిద్దహ్యమానాస్సమంతతః। అధోముఖాః కృష్యమాణాః కేచిత్సంతప్తకర్దమే॥ ౪౫॥ తప్తసైకతమార్గేషు కేచిన్నగ్నాః ప్రయాంతి వై। మహచ్ఛిలాం వహంతశ్చ శవం కేచిత్ప్రయాంతి వై॥ ౪౬॥ భక్ష్యమాణాస్స్వమాంసాని పిబంతి రుధిరం స్వకం। గళబద్ధమహాపాషాణా దహ్యమానా విషాగ్నినా॥ ౪౭॥ వహంతః కంటకచయం శ్వభిర్దష్టాః ప్రయాంతి వై। గళప్రోతైర్దీర్ఘయంత్రైర్బధ్యమానాః ప్రయాంతి వై॥ ౪౮॥ ఖరమారుహ్య కేచిచ్చ కేచిచ్చైవ శ్వానజంబుకౌ। కంకం గృధ్రం తథోలూకం సింహవ్యాఘ్రౌ తథా వృకం॥ ౪౯ ॥ ఆరుహ్య పాపినో యాంతి యమలోకం భయావహం। ఖరస్వమాంసనిచయం భక్షయంతః ప్రయాంతి వై॥ ౫౦॥ పురీషమూత్రనిచయం పిబంతః పాపినః పథి। హాహా తాతోస్మి హా తాతోస్మీతి క్రందమానాస్తథాపరే॥ ౫౧॥ తప్తాయః పిండవదనాస్సూచీపూరితలోచనాః। భగ్నజంఘోరుదండాశ్చ గజదంతైః ప్రహారితాః॥ ౫౨॥ సుదుఃఖితాః ప్రయాంత్యేవ పాపినః పాండునందన। పిశాచైర్భక్షితాః కేచిద్వ్యాఘ్రైర్వృకగణైస్తథా॥ ౫౩॥ రాక్షసైర్భక్షితాః కేచిడ్ఢాకినీగణపీడితాః। కూశ్మాండభైరవగణైశ్శాకిన్యజగరాయుతైః॥ ౫౪॥ వృషభైర్భక్షితాః కేచిన్మహిషైః ఖడ్గశృంగిభిః। జీర్ణమాంసం వహంతశ్చ కుష్ఠవ్యాధిచయానపి॥ ౫౫॥ మహావరాహయూథైశ్చ దారితా యాంతి పాపినః। అహంకారయుతా హ్యత్ర తత్ర రాక్షసభక్షితాః॥ ౫౬॥ పరదారరతా హ్యత్ర తత్ర శూలైర్వియోజితాః। పరద్రవ్యాపహర్తారః కరాభ్యాం వినియోజితాః॥ ౫౭॥ మగ్నదేహా మహాకూపే కృష్యమాణాః శ్వభిస్తథా। ప్రయాంతి నరశార్దూల నరకం దారుణం భృశం॥ ౫౮ ॥ కూటైరుత్కృష్యమాణాస్సాంచిభిన్నదేహాస్తథాపరే। భగ్నదేహా వహంతశ్చ స్వశిరః కరసంపుటే॥ ౫౯ ॥ ప్రయాంతి ప్రాణినః పాపా బ్రహ్మఘ్నా నిష్ఠురాస్తథా। స్వభుజం కేచిదుత్కృత్య ఖాదంతో యాంతి పాపినః॥ ౬౦॥ హా పుత్రేతి రుదంతశ్చ హా తాతేతి తథాపరే। తథా హా సుత ఇత్యన్యే స్వసఖే హా హేతి చాపరే॥ ౬౧॥ ప్రియే కాంతే మనుసఖి భ్రాతా హేత్యుక్త్వా తథాపరే। మహారాజ మహాభాగ కృష్ణ మాం శరణాగ

తమ్॥ ౬౩ ॥ త్వంపాలయేతిసతతంప్రయాంతిప్రాణలోలుపాః। విస్మృత్యస్వానికర్మాణిమహాపాపం వదంతి హి॥
మానమాశ్రిత్యయాంత్యేవకర్మజ్ఞాః కురునందన। ఏవంబహువిధాకారంపాపినోయాంతితత్పథి॥౬౪॥ శ్రీవైశంపాయ
నః॥ శ్రుత్వైవంనరకంరాజాధర్మపుత్రోదృఢవ్రతః। మూర్ఛితోభాత్యభిస్పాపంతతతోవ్యతిష్ఠత॥౬౫॥ జ్ఞాత్వాతం
పుండరీకాక్షఃకంపమానంయుధిష్ఠిరమ్। మాభైషీరిత్యువాచేదంత్వంరాజన్ధర్మతత్పరః॥ ౬౬॥ శ్రీభగవాన్॥ ధర్మి
ష్ఠానాంగతింవక్ష్యేతవప్రీత్యైనృపోత్తమ। నిబోధతాంస్తురైజన్స్థాంసుఖదాంతత్రశాశ్వతీం॥ ౬౭॥ ధర్మిష్ఠాయేనరశ్రే
ష్ఠదానశీలాస్సుబుద్ధయః। అనేకసుఖసంపన్నాఃప్రయాంతియమమందిరమ్॥ ౬౮ ॥ అన్నదాయేనరశ్రేష్ఠాభుంజంతస్స్వ
దుయాంతి వై। నీరదాయేపిసుఖినఃపిబంతఃక్షీరముత్తమమ్॥ ౬౯॥ ఘృతదామధుదాశ్చైవక్షీరదాశ్చనృపోత్తమ। సు
ధాపానంప్రకుర్వంతఃప్రయాంతియమమందిరమ్॥ ౭౦ ॥ శాకదఃపాయసంభుంజన్దీపదఃప్రజ్వలన్దిశః। వస్త్రదోనృప
శార్దూలదివ్యాంబరధరోయయౌ॥౭౧॥ అలంకారప్రదోయాతిపూజ్యమానోమరైస్సదా। గోదానేననరాయాంతిసర్వ
కామసమన్వితాః॥౭౨॥ భూమిదోగృహదశ్చైవవిమానేసర్వసంపది। అన్నభోగసంకీర్ణః క్రీడాన్యాతియమాలయం॥
హయదోగజదశ్చైవయానదశ్చనృపోత్తమ। యమాలయంవిమానేనయాతిభోగసమన్వితః॥ ౭౪॥ అజదోన్నపదశ్చైవ
కృష్ణాజినమహీప్రదః। ఫలదఃపుష్పదశ్చైవయాతిసంహృష్టమానసః ॥ ౭౫ ॥ తాంబూలదోనరోయాతిహృష్టాత్మాయమ
మందిరమ్ । విద్యాదానపరోయాతిపూజ్యమానోబ్జజన్మనా ॥ ౭౬ ॥ సత్యభాషాదయాయుక్తఃపూజ్యమానోమరైస్స
దా। పురాణపఠకాయాంతిపూజ్యమానామునీశ్వరైః॥ శృణ్వంతిసతతంయేతుపురాణంమనుజేశ్వర। తేపంద్రధవస్త్రై
ర్యానైఃప్రయాంతియమమందిరమ్ ॥ ౭౭ ॥ జ్ఞానపూర్ణానరాయాంతిక్షిప్రంతేయేతుయమాలయమ్ । త్రేతాయాంతేప
సాలోకంమనుప్రాణేశ్వరస్యహి ॥ ౭౮ ॥ ద్వాపరేయజ్ఞవిధినాప్రయాంతిపదమవ్యయం । కలౌయుగేనరశ్రేష్ఠపురాణ

శ్రవణాన్నరః॥ ౮౦ ॥ ప్రయాతి పరమంస్థానం యత్ర గత్వా న శోచతి। కలౌ యుగే మనుష్యాణాం పురాణశ్రవణాన్మను॥
౮౧ ॥ కీర్తనాన్మమ నామ్నాం వై మనులోకో భవిష్యతి। పురాణశ్రవణాన్మర్త్యాః పుత్రదారసమన్వితాః॥ ౮౨॥ భుక్త్వా
భోగాన్యథాకామం తదంతే మామ్నుపైతి భో। కలౌ దేవాః ప్రశంసంతి పురాణశ్రవణం పరం॥ ౮౩ ॥ పురాణాన్ముక్తి
మాప్నోతి సత్యం సత్యం మయోదితం। ఆత్మార్థం వా పరార్థం వా యో వదేద్ధర్మసంహితామ్ ॥ ప్రయాతి సుఖమార్గే
ణ దేవలోకం సుఖావహం। ధర్మశాస్త్రే మతిర్యస్య వర్తతే కురునందన॥ ౮౫॥ గంధర్వైః స్తూయమానస్తు ప్రయాతి
మమ మందిరమ్। ఉత్తమాశ్వైర్నరా యాంతి కేచిద్యానేన భారత॥ ౮౬ ॥ గజోష్ట్రవృషభైర్యాంతి విమానే నార్కవర్చ
సా। చతురంతమయం యానమారూఢా యాంతి తత్పథి॥ యాంతి దేవగణైస్సార్థం దివ్యరూపధరా దివం। రథం మణిమ
యం దివ్యం జాంబూనదపరిష్కృతమ్॥ ఆరుహ్య సుఖితా యాంతి ధర్మిష్ఠాః పాండునందన। కేచిద్విమానమారుహ్య సూ
ర్యకాంతిసమప్రభం ॥ ప్రయాంతి నరశార్దూల మనులోకం సుఖప్రదం। ఛత్రచామరసంయుక్తా హ్యప్సరోగణసేవితాః॥
౯౦ ॥ తే చంద్రధవళైర్యానైః ప్రయాంతి మమ మందిరం। చైత్రనందనసంకాశం వనం ప్రాప్య పథి ప్రభో॥ ౯౧ ॥ క్రీడిత్వా
తు యథాకామం ప్రయాంతి మమ మందిరం। శంఖచక్రిణో భూత్వా తులసీవనరోపకాః॥ ౯౨॥ ప్రయాంతి మనులో
కం వై పుష్పారామప్రవర్తకాః। వ్రతోపవాసనిరతాః పంచయజ్ఞపరాయణాః॥ జ్వలంతో యాంతి రాజేంద్ర సత్యలోకం బ
హుశ్రుతాః। నిత్యదానపరా రాజన్ యే నిత్యం విప్రపూజకాః॥ ౯౪॥ విప్రపాదోదకపరాః జ్వలంతో యాంతి మత్పదం। ప
వంధనపరా యాంతి సుఖేన మమ మందిరం ॥ ౯౫॥ పరత్రేహ చ రాజేంద్ర ధర్మ ఏవ సదా సఖా। య ఇదం పుణ్యమాఖ్యా
నం ధర్మాధర్మనిరూపణం॥ ౯౬ ॥ శృణోతి సతతం భక్త్యా ముచ్యతే సర్వపాతకైః॥ ఇతి శ్రీ శేషధర్మే యను మార్గా
దిగమననిర్ణయో నామ ఏకవింశోధ్యాయః॥

యుధిష్ఠిరః॥ భగవన్ దేవదేవేశ మాయాతీత మహామతే। నమామి పుండరీకాక్ష త్వత్పాదకమలం శుభం॥౧॥ పాపినో యేతు మనుజాః పాపం కృత్వా సుదారుణం। నరకం యాంతి తే కేన ముచ్యంతే హి కథం ప్రభో॥ ౨॥ యది ముక్తాః ప్రయత్నేన తేషాం కా గతిరచ్యుత। కింభవంతి చ తే నాథ కథం గర్భం విశంతి తే॥ ౩॥ గర్భస్థాః కిన్ను కుర్వంతి జాతమాత్రా యదూత్తమ। వృక్షత్వే చ పశుత్వే చ మృగత్వే క్రిమియోనిషు। పక్షిత్వే పాపకర్మాణో మత్స్యత్వే చ మహామతే। ఏతాన్సర్వాన్మమాచక్ష్వ సృష్టికర్తుం త్వమర్హసి॥ ౪॥ శ్రీభగవాన్॥ శృణు పాండవ వక్ష్యామి నరాణాం పాపకర్మణాం। గర్భస్థానాం బహిస్థానాం జంతూనాం వర్తనం ప్రభో॥ నరకేషు చిరం మగ్నాః జంతవో నిత్యదుఃఖితాః। శోచంతః స్వాని కర్మాణి బహుకాలం రుదంతి హి॥ ౫॥ సర్వాన్నేతాన్మహాఘోరాన్నరకాననుభూయ చ। క్రమేణ దైవయోగాత్తే నివిశంతి మహీతలం॥ సర్వదుఃఖసమాయుక్తే సర్వోపద్రవసంకటే। స్థావరత్వే నియోజ్యంతే నశ్యంతి ప్రభవంతి చ॥ వృక్షగుల్మలతావల్లీగిరయశ్చ తృణాని చ। స్థావరా ఇతి విఖ్యాతా మహామోహసమావృతాః॥ ౧౦॥ దవాగ్నినాపి దహ్యంతే ఛిద్యంతే పాపకర్మభిః। వేపంతే హి మహావాతైః శుష్యంతే రవిరశ్మిభిః॥ ౧౧॥ హ్రస్యంతే వృష్టిభిః స్నాతః క్లిశ్యంతే హ్యవృష్టిభిః। ఫలార్థం ఛిద్యమానాశ్చ గృహార్థం భరతర్షభ॥ ౧౨॥ చిత్యర్థమింధనార్థం చ మహామోహసమావృతాః। ఏవం క్లేశసమాయుక్తాశ్చిరం తిష్ఠంతి భూతలే॥ ౧౩॥ తతః పంచత్వమాసన్నా జాయంతే క్రిమియోనిషు। క్రిమయస్తే మహారాజ సదా దుఃఖోపజీవినః॥ తృణాగ్రముపజీవంతి క్షణార్ధాత్తు మ్రియంతి చ। బలవద్భిశ్చ ఖాద్యంతే హ్యశక్తా హ్యాత్మరక్షణే॥ ౧౪॥ శీతవాతాతపక్లేశభూయిష్ఠాః క్షుధితా భృశం। మలమూత్రాదిమాంసేషు సంచరంతో నృపోత్తమ॥ ౧౫॥ సుఖలేశమజానంతో మ్రియంతే దుఃఖజీవినః। పక్షియోనిం తతః ప్రాప్య బలిభిః పక్షిభిర్హృతాః॥ ౧౬॥ నరకైర్నిధనం ప్రాప్తాః ఖాద్యంతే హంసలోలుపైః। మ్రియంతే కేచిదండేషు ద్విజా తామాంసజీవినః॥ ౧౭॥ కేచిద్గృహాంతర్జాలేబద్ధాః సదేశే ప్రచరంతి చ। పంజరైర్వియోజితాః కేచి

ర్భుక్ష్యంతే మనుజైర్భువి॥ ౧౯ ॥ కేచిత్పరార్థమాహారముత్పాద్య క్షుధితా భృశం। బల్యర్థం నిహతాః కేచిద్వేషంతే భువి మానవైః॥ ౨౦॥ కేచిత్తు భూభృతాం గేహే భుక్త్వాఽప్యాహారముత్తమమ్। బధ్యంతే వాగురైః కేచిద్ధ్రియంతే మనుజైస్తథా॥ ౨౧॥ మార్జారోరగదంష్ట్రిభిః ఖాద్యంతే కేచిదన్యథా। ఏవం క్లేశసమాయుక్తా నిధనం యాంతి పాండవ॥ పశుయోనిమధ్యగత్యా క్లిశ్యంతే బహుధా నృప। వక్ష్యే తాన్మూఢధీమత్తానాత్మపాపమజానతః॥ ౨౩॥ శృంగిణో దంష్ట్రిణః కేచిత్పాదహస్తనఖాయుధాః। కేచిద్వహంతి మనుజాన్కేచిద్భారాన్వహంతి చ॥ ౨౪॥ కుర్వంతి కలహం కేచిదన్యోన్యం మదగర్వితాః। కేచిత్పదాభ్యాం శిరసా కేచిద్దంష్ట్రిభిరుత్తమైః పరే॥ ౨౫॥ కుర్వంతి కలహం కేచిచ్ఛృంగైర్మదాత్తా నృచా నృప। కర్షంతి కేచిద్దుఃఖార్తా బద్ధాస్తిష్ఠంతి కేచన॥ ౨౬॥ మాంసాశినో దురాత్మానః కేచిత్కర్మవిశేషతః। భుంజంతి కేచిద్రాజేంద్ర ముహ్యంతి చ పిబంతి చ॥ ౨౭॥ మరణం యాంతి కేచిచ్చ హ్యన్యోన్యకలహాన్నృప। మహాపాపసమాయుక్తా వర్తంతే నృప కాననే॥ ౨౮॥ పిబంతి రుధిరం కేచిత్ఫలాని తు తథాపరే। ఖాదంతి కందమూలాని దుర్బలాన్వినిహంతి చ॥ ఖాదంతి దుర్బలాన్కేచిద్భ్రమంతే మాతరం పరే। కామయంతే తథా చాన్యే మాతరం స్వసఖీజనమ్॥ ౩౦॥ జాతిభేదమవిజ్ఞాయ రమంతే కామమోహితాః। ప్రాప్నువంతి తథా చాన్యే బంధనం త్వవిశంకయా॥ ౩౧॥ కైస్గైః కృత్యే మాంసాని భక్ష్యంతే కేన కేచన। తాడ్యంతే రజ్జుభిర్నిత్యం తోత్త్రాద్యైర్దండఘట్టనైః॥ ౩౨॥ శీతవాతాతపక్లిష్టాస్తృణభక్షాస్సుదారుణాః। వ్యాధిభిః పీడ్యమానాశ్చ హ్యమేధ్యామిషభోజనాః॥ ౩౩॥ ప్రబలైస్తాడ్యమానాస్తే మ్రియంతే పాండునందన। పరదేశం ప్రాప్నువంతి రుదంతి క్రయవిక్రయైః॥ ౩౪ ॥ స్వజనానాం పరిత్యాగాద్బాధ్యంతే స్వజనైరపి। ఏవం పాపాః ప్రతీయంతే కర్మభిః పూర్వసంచితైః॥ మృతాః పునః పునర్జాతాః శతశః కోటిజన్మసు। తదంతే దైవయోగేన పూర్వకర్మఫలేన వై॥ ౩౫॥ మానుష్యం ప్రాప్నువంత్యేతే జంతవః కురునందన। ఉత్కృష్టనీచకర్మాణో జాయంతే బహుయోనిషు॥

౩౭॥ తాన్స్వత్యైభరత శ్రేష్ఠపుణ్యపాపవిమిశ్రితాన్। ఉత్కృష్టాముఖజాః ప్రోక్తా మధ్యమా బాహుజాః స్మృతాః॥ ౩౮॥
అధమాశ్చోరుజాః ప్రోక్తాః పాదజాహ్యధమాధమాః। చిత్రిణశ్శిల్పకర్మాణః కేచిత్తుక్రూరకర్మణా॥ రజకారుంభ
కారాశ్చలోహకారాస్తథాపరే। స్వర్ణకారాశ్చరాజేంద్ర పుళిందానటపుల్కసాః॥ ౪౦॥ అంత్యాః కిరాత వైణవ్యా
ఘోషవస్త్రకులేషుచ। మ్లేచ్ఛాస్తు పాపశేషేణ పుళిందా వ్యాధనావికాః॥ ౪౧॥ ఆంధ్రాస్తురుష్కకాంభోజాః పార
సీకాశ్చకోశకాః। అమలాదాస్తు తుళిపాహ్యర్యకణాటఘూర్జరాః॥ ౪౨॥ లాటద్రవిడచోళాశ్చ పాండ్యాభరతస
త్తమ। ఏవమాద్యా మహాభాగ కర్మశేషేణ నిర్మితాః॥ ౪౩॥ స్నేనైవ కర్మశేషేణ భవంతి హ్యనుయాయినః। అం
ధాః కుబ్జా జడా మూకా హీనాంగా బధిరాః పరే॥ ఖంజాః కాణాస్తథా క్లీబాః కృశాంగాః స్థూలకాయినః। కేచిత్పుణ్యవి
శేషేణ సాక్షరాః ప్రభవంతిహి॥ ౪౫॥ విద్యాదానేషు నిరతా బ్రాహ్మణాః పుణ్యకర్మిణః। ఏవం భవంతి భూపాలహ్య
ల్పవిద్యాప్రదా అపి॥ ౪౬॥ వేదాంతవాదినశ్చైవ శబ్దశాస్త్రవిదః పరే। కావ్యాలంకారశీలాశ్చ పురాణనిపుణాః పరే। ష
డంగనిపుణాః కేచిన్మీమాంసా తర్కవాదినః। జ్యోతిషే గాన భైషజ్యే నిపుణానర్తకాః పరే॥ ౪౭॥ భరతే వాద్యభేదేష
గణికా నిపుణా అపి। భుంజంతి మేదినీం కేచిద్దేశం గ్రామం తు భూప్రపాః॥ ఇదం విష్టరహం విష్టరహం దాసస్తు శాజిణః।
అనేకజన్మసంసిద్ధాః కేచిద్దేవం వదంతిహి॥ ౫౦॥ బ్రహ్మధ్యానపరాః కేచిన్మోక్షశాస్త్రవిదః పరే। విశ్వం మామేవ పశ్యం
తో దండకాషాయధారిణః॥ ౫౧॥ జ్ఞానయజ్ఞేన చాప్యన్యే కర్మయజ్ఞేన చాపరే। సమస్యంతశ్చ మామేవం జపంతో మాను
కం జపమ్॥ ౫౨॥ ఏవం ముముక్షవః పార్థ మయ్యేవార్పితమానసాః। కాషాయధారిణః కేచిల్లంపటా విషయేష్వపి॥ ఏ
కదండాస్త్రిదండాశ్చ ముండినో లోకవంచకాః। శిశ్నోదరపరాహ్యన్యే వేశ్యాసక్తాస్తథాపరే॥ ౫౪॥ కుటిలానాస్తి
కాః కేచిద్వృథా వై వేషధారిణః। రాజసేవాం ప్రకుర్వంతి పిబంతి రుధిరం పరే॥ ౫౫॥ ఖాదంతి మాంసం రాజేంద్ర పిబంతి

మధుగర్వితాః। కపాలినోజటాధారా వంచకాః ప్రాణిహింసకాః॥ ౪౬॥ కేచిత్పుణ్యావిశేషేణ ప్రభవః ప్రభవంతిహి। దరిద్రావ్యాధితామూర్ఖాః నిర్ఘృణాః ప్రాణిహింసకాః॥౪౭॥ నీచసేవాం ప్రకుర్వంతిహ్యుత్తమాధమమధ్యమాః। ఏవం భూతాదురాత్మానః పాపినః పాండునందన॥ ౪౮॥ ప్రహృష్టాదుఃఖితాస్సర్వే ప్రభవంతిరుదంతిచ॥ యుధిష్ఠిరః॥ దేవదేవారవిందాక్ష పురాణపురుషోత్తమ॥ ౪౯॥ తాపత్రయాన్నరాస్సర్వేమృగమీనాహిపక్షిణః। బాధ్యంతే కర్మణాకేన గర్భేదేవబహిఃస్థితాః॥౫౦॥ తత్సర్వం వదతత్వేన లోకనాధనమోస్తుతే॥ శ్రీవైశంపాయనః॥ ధర్మసూనోరిదంవాక్యం శ్రుత్వాభక్తిసమన్వితం॥ భగవాన్వాసుదేవస్తు కర్తుంసముపచక్రమే। ప్రోక్తంభగవతాయస్తు శృణోతిశ్రద్ధయాన్వితః॥ విధూయసర్వపాపాని బ్రహ్మలోకంసగచ్ఛతి॥ ఇత్యాశ్వమేధికేపర్వణి శేషధర్మే ధర్మసారోనామ ద్వావింశోధ్యాయః॥

శ్రీభగవాన్॥ ధర్మాత్మజధర్మిణాం శ్రేష్ఠజితామిత్రశుభవ్రత। ఆజన్మమరణాంతాని శృణుకర్మాణిదేహినాం॥౧॥ కామేనబాధితాస్సర్వే నరాశ్చపశుజాతయః। మైథునంభావమాశ్రిత్య క్రీడంతిచపరస్పరం॥ ౨॥ స్తనాశ్రయంతునారీణాం శోణితంశుక్లవర్ధనం। పుంసాంబీజాశ్రయంశుక్లం స్త్రీణాంసంగేనవర్ధతే॥౩॥ పుంసశ్చశుక్లవృద్ధ్యాచనారీశోణితవర్ధనం। శుక్లస్యోత్పతనేకాలే జీవాంశఃపురుషస్యహి॥ అంతర్విశతితద్గర్భే శోణితేనవివర్ధతే। జీవప్రవేశాత్తద్గర్భఃపురుషస్య తురూద్వహ॥౪॥ మయూరపిండవన్మాసాన్మృదుత్వంప్రతిపద్యతే। చైతన్యంస్వల్పంభవతిమాసాదుపరిపాండవ॥ మలమూత్రాదిదోషేణబద్ధోభ్రామ్యతిసర్వతః। పూర్ణేమాసద్వయేపశ్చాన్మత్స్యాకారంప్రపద్యతే॥ ౫॥ పూర్ణేమాసత్రయే గర్భోహస్తపాదైఃప్రయుజ్యతే। మాసానాంపంచమేవృద్ధిష్షష్ఠేజీవప్రదర్శనమ్॥ ౬॥ సప్తమేరోమవృద్ధిస్స్యాదష్టమే వృద్ధిమేతిచ। వర్ధతేనవమేగర్భః తథామూత్రపురీషకం॥ ౭॥ తేనైవలిప్తసర్వాంగః క్లేశమేతిరుదన్బహు। కట్వమ్లలవణాత్యుష్ణతీక్ష్ణరూక్షేణతప్యతే॥ ౧౦॥ భ్రమనైవక్లేశమసహన్నాస్తేగర్భేనరోత్తమ। పూర్వజన్మకృతంపాపంస్మ

రత్నైశ్శాస్త్రశంరుదన్ ॥౧౧॥ సమ్యగ్జ్ఞానసంపన్నః స్వయమాత్మావ్యవర్తతే। గర్భస్య వేదనాం సోఢుమశక్తః ప్రలపన్
భృశం ॥౧౨॥ మలమూత్రాదిసంయుక్తో నిందన్నాస్తే దురాద్వహః ॥ యుధిష్ఠిరః ॥ త్రైలోక్యనాథ సర్వాత్మన్నాయాతీత
మహామతే ॥ కథం నిందన్ స్వమాత్మానం కథం వై విలపన్ప్రభో। గర్భస్థితి స్తతి పాపేన తన్మే బ్రూహి జనార్దన ॥౧౪॥ శ్రీకృ
ష్ణః ॥ మలమూత్రాదిసంయుక్తో దేహీ గర్భే తు యద్వదేత్. తద్వదామి చ తే ప్రీత్యా శృణు నాన్యమనాః ప్రభో ॥౧౫॥ అహో
హం పాపధీర్నిత్యం జన్మకోటిశతేషు చ। పుత్రమిత్రకళత్రార్థమపహృత్య వసూని చ ॥ ౧౬ ॥ క్షేత్రాణ్యపి చ సాధూనా
మీదృశీం గర్భవేదనాం। ప్రాప్తోహమీదృశః పాపీ కదా మోక్షో భవిష్యతి ॥ పరేషాం ధర్మపత్నీనాం సంగం కృత్వా తు
మోహితః। మలమూత్రాదిపంకేషు గర్భేషు పరిదుఃఖితః ॥ ౧౭ ॥ పాపస్యమేకదా మోక్షో భవిష్యతి న వా ఖలు । ఏకోహం
పాపకర్మా హి స్థావరత్వమవాప్య చ ॥ తత్రాపి దుఃఖబహులమనుభూతం పురా మయా। మాతుస్తాపాద్దహ్యమానో జరా
యుపరివేష్టితః ॥ ౨౦॥ మలపంకమహాబ్ధౌ హా నిమగ్నః క్లేశహా దుర్నోమి చ। మయా పోషితపుత్రాద్యాః స్వకర్మవశవర్తి
నః ॥ గతాన్యతః స్త్రీ చ మిత్రం దగ్ధోస్మ్యత్ర స్వకర్మణా । అహో దుఃఖమహో దుఃఖమహో దుఃఖం హి దేహినామ్ ॥
దేహో హి పాపాత్ సంజాతః తస్మాత్పాపం తు నాచరేత్। పుత్రమిత్రకళత్రార్థమన్యద్రవ్యం హృతం మయా ॥ తేన పా
పేన దగ్ధోస్మి జరాయుపరిపీడితః। దృష్ట్వాన్యస్య స్త్రియం పూర్వం సంతప్తోహమసూయయా ॥ ౨౪॥ గర్భాగ్నినాసు దగ్ధో
స్మి పాపాత్మా పాపసంభవః। కాయేన మనసా వాచా పరపీడా మయా కృతా ॥ ౨౫॥ తేన పాపేన దగ్ధోస్మి హ్యహో నుకో
తిదుఃఖితః। అకృత్వా దేవకార్యాణి పితృకార్యాణి లౌకికాత్ ॥ ౨౬॥ గ్రహవిప్రాగ్నిపూజాం చ యాతనామీదృశీం గతః।
జపస్నానవిహీనత్వాదసద్భిస్సహవాసతః ॥ సదా పాపరతత్వాచ్చ ప్రాప్తోహం గర్భవేదనాం। సదా శాస్త్రవిహీనో
హం శ్రవణేమత థాలసః ॥ ౨౭ ॥ అనింద్యాన్నిందయన్ సాధూన్ సేవం ప్రాప్తో మహద్భయం। ఏవం బహువిధం జంతుర్విల

ష్యస్వయమేవహి॥ ౨౯॥ ఆత్మనాత్మానమాశ్వాస్య బుద్ధిం ధర్మే నియుజ్య చ। ధర్మం కృత్వా యథాన్యాయం సత్సంగేషు
ప్రవర్త్య చ॥ ౩౦॥ కృత్వా దేవాగ్నిపూజాం చ ప్రాప్స్యేహం పరమాం గతిం। ఆరాధ్య చ జగన్నాథం సర్వశాస్త్రార్థదం
ప్రభుమ్॥ జగద్యోనిముదారాంగం విశ్వరూపం జగద్గురుమ్। దేవగంధర్వనిచయైర్విద్యాధరమునీశ్వరైః॥ ౩౨॥ దిగ్దంతిభి
శ్చ దిక్పాలైశ్చంద్రసూర్యాదిభిర్గ్రహైః। సిద్ధయోగిగణైర్విప్రైరింద్రాద్యైశ్చ సురాసురైః॥ ౩౩॥ అర్చ్యమానం సదా
శుద్ధం సర్గస్థిత్యంతకారిణం। సర్వగం సర్వలోకానామీశ్వరం పురుషోత్తమం॥ ౩౪॥ ఆనందమక్షరం దివ్యం స్వప్రకాశం ని
రంజనం। సూర్యకోటిప్రతీకాశం చంద్రకోటిసుశీతలం॥ ౩౫॥ కాలమేఘనిభం దేవం పీతాంబరధరం విభుం। అభయం వర
దం శాంతం శంఖచక్రాదిభిర్యుతం॥ ౩౬॥ లక్ష్మీపతిం విశాలాక్షం సర్వాలంకారశోభితం। అనంతమజరం విష్ణుం ధ్యాత్వా
నిత్యమతంద్రితః॥ ౩౭॥ గర్భాత్తు నిర్గతో హం వై ముక్తిం యాస్యామి నిశ్చయః। అతిక్రమిష్యే సంసారం ఘోరం జలధిస
న్నిభం॥ ౩౮॥ సర్వత్ర హి భయం నాస్తి సర్వత్ర సుఖమేవ మే। ఇతి చింతయతో నిత్యం జంతోర్గర్భగతస్య చ॥ ౩౯॥ ప్రసూ
తికాలవాయుశ్చ పురస్థిత్వా ప్రకర్షతి। తేనైవ వాయునాబద్ధః ప్రాజాపత్యేన పాండవ॥ ౪౦॥ మాతుశ్చ దుఃఖమతులం
కుర్వన్ కర్మబలేన చ। ఆకృష్యమాణో నిర్గచ్ఛేద్యోనియంత్రప్రపీడితః॥ ౪౧॥ విసంజ్ఞో భువి వేష్టంతం రుదంతం తు విల
క్షణం। ఉజ్జీవయతి తం వాయుర్బాహ్యావర్తీ కురూద్వహ॥ స్పర్శనాద్బాహ్యవాయోశ్చానంతరం సశిశుర్నృప। నష్ట
స్మృతిస్తదా దుఃఖమతులం ప్రతిపద్యతే॥ శైశవాద్బాలత్వమాపన్నో జంతుర్దుఃఖాత్ప్రముహ్యతే। వక్తుం స తు న శక్నో
తి కించిచ్చాపి స్వవేదనాం। స్వదేహమలమూత్రైశ్చ లిప్తాంగో దుఃఖకర్శితః। ఆధ్యాత్మికాదిదుఃఖైశ్చ పీడ్యమానో రు
దన్నసేత్॥ ౪౫॥ క్షుత్తృష్ణాపీడితో నిత్యం మశకైర్వ్యాకదంశకైః। స్వపన్నుపదంశ్చ బహుశో వర్తతే పేటకే నృప॥ క్షుధా
చ పీడితే బాలే జననీ బాంధవా అపి। ఉదరే వేదనా స్త్రీతి శిశో రస్య వదంతి హి॥ ౪౬॥ స్తన్యం దేయమహో కష్టం శిశోః కించి

న్నవిద్యతే। వదంత్యేవమధమస్యాపి దేయం దేయమితి ప్రభో॥ ౩౯॥ ఏవం భోగమనుప్రాప్య హ్యనధీనతయా నృప। పీడితో
మలదంశాద్యైర్బాలభావం ప్రపద్యతే॥ శ్రీవైశంపాయనః॥ ఏవం శ్రుత్వా మహాభాగో ధర్మపుత్రో మహాద్యుతిః। ఆ
శ్చర్యం పరమం గత్వా నమస్కృత్యేదమబ్రవీత్॥ ౪౦॥ యుధిష్ఠిరః॥ పాహి లోకపతే దేవ వాసుదేవారిమర్దన। త్వమేవ గ
తిరస్మాకం సర్వకాలే యమాత్తమ॥ పాంచాలీం పాండవాన్ బంధూన్ కుంతీం ధర్మభృతాం వర। పాలయాన్యానిశం భ
క్తాన్నిత్య వోచః పురా ప్రభో॥ తస్మాత్త్వాం ప్రార్థయామ్యద్య త్వద్వక్త్రకమలచ్యుతం। పాతుం ధర్మామృతం నామ యదు
పుంగవ సంప్రతి॥ భగవన్ సర్వలోకేశ ప్రణతార్తివినాశన। నతోస్మి తే పాదమూలం భక్తం మాం పరిపాలయ॥ బా
ల్యే చ యౌవనే కృష్ణ వార్ధకే చరమేనఘ। కా బాధా కిం సుఖం తాత తన్మే త్వం కృపయా వద॥ ౪౪॥ శ్రీవైశంపాయనః॥ ఏ
వముక్తో జగన్నాథో యోగిధ్యేయో మునీశ్వరః। ప్రత్యువాచ స ధర్మాత్మా పాండుపుత్రం బహుశ్రుతం॥ ౪౬॥ ఇదం ధర్మ
రాజాయ వాసుదేవేన విష్ణునా। శృణోతి యస్సదా భక్త్యా గంగాస్నానఫలం లభేత్॥ ౪౭॥ ఇతి శ్రీశేషధర్మే పిండోత్ప
త్తికథనం నామ త్రయోవింశోధ్యాయః॥

శృణు పాండవ వక్ష్యామి జంతూనాం పాపకర్మణాం। బాలత్వే యౌవనత్వే చ వృద్ధత్వే యత్కృతం తు తత్॥ ౧॥
బాల్యే మాతరమభ్యేత్య దదస్వేతి ఫలాదికాన్। రుదన్ భూమౌ లుఠన్ క్లేశాత్తాడనం ప్రాప్య తే సదా॥ ౨॥ నిర్ధనా బహుపు
త్రా చ రుదంతీ పుత్రకర్శితా। ఉదరం తు శిరోభాగం వినిహత్యాబ్రవీదితి॥ ౩॥ అహో దరిద్రతా కష్టం తత్రాపి బహుపుత్ర
తా। నిర్ఘృణస్య చ భార్యాత్వం తస్మాచ్చ మరణం వరమ్॥ ౪॥ ధిగ్జన్మ భాగ్యరహితం ధిగ్జన్మ ఖ్యాతివర్జితం। నరస్య బహుపు
త్రస్య దరిద్రస్య చ ధిగ్బలమ్॥ ఇతి క్లేశం వర్ధయిత్వా భర్తుశ్చ నితరాం ప్రభో। లేఖకానాం వశే బాలం సియజ్ఞాసుఖమశ్నుతే॥
గృహోపద్రవమాలోక్య స్వాధ్యాయవశవర్తినం। పితా చ తం సుతం ధీమాన్ కరోతి బహుదుఃఖితమ్॥ ౭॥ అసోఢా వేద

తాంస్తేషాం యత్ర తత్రాపి లీయతే। అనాగతే శిశౌ తస్మిన్ రుదంతౌ పితరౌ భృశమ్॥ ౯ ॥ క్వ గతో బాలకో మేద్య కింకరో మిచ సంప్రతి। కులతంతోర్వియోగేన మమ వై మరణం ధ్రువం ॥ అవిచార్యచ వైదోషమహో కష్టముపస్థితం। హా పుత్ర త్వాం సు గంతాసి కింకరో మిత్వయా వినా॥ ౧౦॥ కులం ధనం గృహం క్షేత్రం వాసాంస్యాభరణాని చ । సర్వం నష్టం త్వయా హీనం హా పుత్రక కరోమి కిమ్॥ గో ఘోటకో ధేను మహిష్యశ్చ శకటం చాశ్వ వాహనమ్। కులం చాన కుహాం పుత్ర దాసీ దాస కులం హతం॥ ౧౨॥ ఘృతం ధాన్యం గుడం తైలం శర్కరాపూపసంహతిః । గంధతాంబూల కర్పూర కుకూలని హతాని మే॥ ౧౩ ॥ వస్త్రకంచుక కౌశేయ పట్టమాంజిష్ఠ కాచిన। త్వయా హీనాని కిం మేద్య హతాని చ సుఖం సుత॥ ౧౪॥ ఏవం విలప్య పితరౌ బంధుభిస్సహ ధర్మజ। త్యక్త్వాహారాన్ స్త్యక్త నిద్రాస్స ర్వే తిష్ఠంతి దుఃఖితాః॥౧౫॥ మార్గమాణౌ భృశం లబ్ధ్వా విలస్య శిశు సంహతే। పాంసుభిర్ధూసరం పుత్రం తృష్ణయా పరిపీడితం॥ ౧౬ ॥ హా తాతేతి తమాలింగ్య వర్తేతం తే పితరౌ పరే। భక్ష్య భోజ్యాని సర్వాణి ఫలాని రసవంతి చ॥౧౭॥దత్వా సమృద్ధం రాజేంద్ర కారయం తే గురోర్వశే। తాడనం కలహం కుర్వన్ నృత్యన్ గచ్ఛన్ యత స్సుదన్॥ ౧౮ ॥ పీడయన్ పీడితో నిత్యం గురుణా చ సతాం భృశం ॥ అక్షరాణి లిఖన్ భూమావర్తతే చ గురోర్వశే ॥ క్రీడనం కలహం కుర్వన్ బహు వ్యాపార సంయుతః। సదా శుచిత్వమాపన్నో మరే వై వసతి క్షణమ్॥ ౨౦ ॥ ఏవం బహువిధం క్లేశం సుఖం సమనుభూయ చ।తత స్తుయౌవనం ప్రాప్య ధనార్జనపరో భవేత్॥౨౧॥సముద్రలంఘనం కృత్వా వంచయిత్వా పరానపి। వ్యాపారశ్చైవ కృష్యం శాద్యా చనాత్ప్రాప్య తే ధనం ॥ ౨౨ ॥ రక్షణార్థం ధనస్యాశు బహు ప్రాకార సంయుతం। దృఢం కృత్వా ప్రయత్నేన వేశ్మ పాలయతే ధనం ॥ ౨౩॥ రాజతస్కరదుర్వృత్తై స్తద్ధనం చ హృతం యది । రుదన్ బహువిధం క్లేశాజ్జ్వరం వినిహత్య చ॥ ౨౪॥ఆస్యం శిరశ్చ రాజేంద్ర తూష్ణీమాస్తే సుబోధితః। తతః పరం సముత్థాయ రుదన్ భూమౌ పతన్ భృశమ్॥౨౫॥విలపన్ వర్తతే మోహాదవిజ్ఞాయ స్వకర్మ చ । అహో హం పాపధీర్నిత్యం సర్వే లబ్ధ్వా వ్యసమావృ

తాః॥ ౨౬॥ పురార్జితేనపాపేననిర్భాగ్యోహంభవామిచ। బహుక్లేశసమాపన్నంనష్టమాసీద్ధిమే ధనం॥ ౨౭॥ మత్తో ధికాశ్చతిష్ఠంతిమమైవమభవద్భుతం। దైవమేవహిజానాతిపురాయేనచయత్కృతమ్ ॥ ౨౮ ॥ తదేవమయిదృష్టంచకిమ న్యైర్బహుభాషితైః। గృహక్షేత్రాదికంకర్మకించిన్నాపివిచారితమ్॥ సమృద్ధస్యకుటుంబస్యకథంభవతిజీవనమ్।మమ మూలధనంనాస్తివృష్టిశ్చాపినవర్షతి॥ ౩౦॥ నలభ్యతేసువృత్తిశ్చరాజబాధాతిదుస్సహా। రిపవోమాంచబాధంతేకథ మన్యత్రవర్తనమ్ ॥ వ్యవసాయాక్షమశ్చాహంప్రాప్తఃప్రాణహారోరిపుః। సఖిమిత్రసుహృద్వర్గా మాతులశ్వశురా త్మజాః॥ ౩౨॥ పోషితాహిమయానూనంమాంత్యజంతిహినిర్ధనం। ఏవంచింతాకులోరాజన్నివారయితుమక్షమః ॥ అధ్యాత్మికాదిదుఃఖానిహ్యవశోనుభవంశ్చసః। తతోవృద్ధత్వమాపన్నః క్షీయమాణబలస్తదా ॥ జరాపలితదేహోసౌ కంపతేసతతంనృప। శ్వాసకాసాదిసంయుక్తఃపీడితోఘూర్ణలోచనః॥ ౩౫ ॥ శ్లేష్మవ్యాప్తకంఠత్వాత్పుత్రైర్నిర్భ ర్త్స్యతేసదా। బాధసేకింసదామూఢత్వంవృద్ధకుణపోయథా॥ ౩౬॥ జీవితంతవధిక్కష్టంకదామరణమేష్యసి। దగ్ధ్వా రణ్యేకదాయామిసౌఖ్యంత్వాంపాపకారిణం ॥ త్వయిస్థితేమేకించిద్భాగ్యంనైవమతోభవ। ధనంవిక్రీణ్యసర్వం త్వంవృథాత్వంశోచసేపితః ॥ అస్మాన్నైవపాతయిత్వాచకథంమరణమేష్యసి। నిర్ఘృణస్యతవేదానీంవరంమరణమేవ హి॥ పరలోకేచతేమూఢనరకోభవతిధ్రువమ్। చోరయిత్వాధనంసర్వంవంచయిత్వాతుమామకాన్॥ ౪౦॥ క్వగంతా సికథంత్వంతుహానిష్యేమృత్యువద్ధ్రువమ్। ఏతత్కష్టతరంవాక్యంపుత్రాదీనాంరుదంస్తదా॥ ౪౧ ॥ శ్రుత్వాకరుణయావా చాప్రలపన్వృత్తివైతదా। అహోకష్టమహోకష్టంవృద్ధానాంపాపజీవనమ్॥ ౪౨॥ మృతంమాంకయతేనైవపుత్రోయం బాధతేభృశం। కదామరణమేష్యామికదాతృప్తిర్భవేత్తవ॥ ౪౩॥ యద్దుఃఖంమమసంప్రాప్తంతత్తవైవభవిష్యతి। ఇత్యు క్త్వాప్రలపన్మూఢోహ్యజ్ఞానాత్స్నేహబంధనాత్॥ ౪౪॥ పుత్రాన్ప్రతిమహాభాగకృపయాభాషతేపిచ।గృహక్షేత్రాదికం

యత్తునయానైవోపపాదితమ్॥ ౪౫ ॥ కథంవర్తనమస్యత్రశిశోరస్యభవిష్యతి। పరస్య చేద్ధనంసర్వంపుత్రాదీనాంకథం భవేత్॥ వర్తనంకిన్నుభవితాజీవిష్యంతి చతేకథమ్।మమదుఃఖంబహుతరంకిన్నుయాస్యేపరాంగతిమ్॥ ౪౭॥హాతాత హాంబకాంతేతిరుదన్జంతుర్విమోహితః। మోహాత్ప్రజల్పతిపునఃకాలేతుసముపస్థితే॥౪౮॥ఉపార్జితంధనంసర్వమా నయస్వేహామాంప్రతి। ఆస్యేచాధరంకరేచాస్థంభుజనుద్యేచపత్రక ॥ పూరయస్వచపాహీతి ఉరస్నాస్తేవిమోహితః। ఏవంక్లేశంబహుతరంవిందత్యర్వాస్వరస్య చ॥ ౫౦॥ క్షుత్తృష్ణాపీడితోనిత్యంభాషతేచపునఃపునః। దేహిమేచోదకం శీతంగాఢతాపాన్మ్రతోస్మ్యహం ॥౫౧ ॥హాహేతిపర్యటన్మూర్ఛన్ ఘుర్ఘురాయతిధర్మజ। తతోబంధుజనాస్సర్వేనిరాహారాస్సుదుఃఖితాః॥ ౫౨ ॥ కిమర్థంజల్పసేపాపిన్నోచితంశీతలంజలం। మృతవత్తిష్ఠతిస్థితదావాచాదహంతి చ॥౫౩॥ ఇత్యేవంప్రలపన్జంతుర్వివశఃకర్మసంక్షయాత్। నిర్గచ్ఛతన్యోభవేచ్ఛీఘ్రంబాంధవైఃపరివేష్టితః॥ తతోయమభటైర్భద్వాభత్స్యమానోయమాలయం। ప్రాప్యతేఘోరమార్గేణవృకరాక్షసభక్షితః॥౫౫॥ శ్వభిఃకాకైర్గృధ్రైర్గ్రద్ధైశ్శార్దూలైర్డాకినీగణైః। ఖడ్గసూచీసమాయుక్తైత్తప్తైసికతవిస్తృతే॥ ౫౬॥తప్తపాషాణసంబాధేతప్తదర్భసుసంకటే। వహ్నివృష్టిసమాకీర్ణేహ్యస్త్రవృష్టిభిరుత్కటే॥౫౭॥ శిలావృష్టిసమాయుక్తేనానాబాధాసమన్వితే।మార్గేణమహాపలేభఘోరేకృష్యమాణోహ్యధోముఖః॥నరకంపూర్వవత్ప్రాప్యదుఃఖమేవప్రపద్యతే । ఏవంతేమామవిజ్ఞాయమూఢాస్సంసారపాశగాః ॥ పునఃపునశ్చగచ్ఛంతిజాయంతేచపునఃపునః।సంసారపాశవిచ్ఛేదకారణంమాంభజంతియే॥ తేయాంతిపరమంస్థానంపునరావృత్తివర్జితం। తస్మాత్సంసారపాశాత్తుహ్యభ్యసేద్యోగముత్తమం ॥ యోగాద్జ్ఞానంభవేత్సమ్యక్ జ్ఞానాన్మోక్షమవాప్నుతే। జ్ఞానహీనాస్యనరాయేతుపశవఃపరికీర్తితాః ॥ తస్మాత్సంసారమోక్షాయపరంజ్ఞానంసమభ్యసేత్। మానుష్యంజన్మసంప్రాప్యసర్వకర్మప్రసాదనం॥ ౬౩॥ జ్ఞానంనైవాభ్యసేద్యస్తు

కోన్యస్తస్మాదచేతనః। అనేకకోటిజన్మాని గచ్ఛతామనుజేశ్వర॥౧౪॥ మానుష్యంప్రాప్యతేష్వైవాన్యస్మిన్ మాత్రిప్రదాయకమ్। మానుష్యేమరణంప్రాప్య స్తత్తుల్యం విద్యాంహి సాధనం ॥ ౧౫ ॥ జ్ఞానాద్వామయి భక్త్యావాహ్యమృతత్వం సగచ్ఛతి। సత్సంగేన విశుద్ధాత్మా యాతిబ్రహ్మసనాతనం ॥ నతస్యపునరావృత్తి ర్మమలోకాత్కదాచన । తస్మాత్త్వమపిరాజేంద్ర భజమాం ముక్తిదం శుభం ॥ అస్తిచేత్తవసంసారాద్భీతిర్జన్మాంతరప్రదా।భజమాం దేవదేవేశం సర్వదాతారమచ్యుతం॥౧౭॥ యేభజంతి చమాం నిత్యం జన్మసంసారభేషజం। తేషామేవాచిరాన్ముక్తిర్జాయతే ధర్మనందన॥ శ్రీవైశంపాయనః ॥ ఏవంప్రబోధితస్తేన కృష్ణేనబ్రహ్మరూపిణా । ప్రహృష్టాత్మాతదాపార్థో నమస్కృత్యేదమబ్రవీత్॥ ౨౦ ॥ యుధిష్ఠిరః॥ కృతార్థోస్మి మహాభాగ జగన్నాథ కృపాకర। భవతా పాలితోహంవై ధర్మశాస్త్రేషుకేశవః॥ కృపయా తవదేవేశ స్వస్థానం ప్రాప్యశాశ్వతం। త్వయోక్తాన్ సకలాన్ ధర్మాన్ కరిష్యే వచనాత్తవ॥ తావత్కాలమిమం దేహమనుజానీహి ధర్మతః। గుణదోషాయదస్మాసు తత్సర్వంత్వయి వర్తతే॥ తేవయంన విజానీమః పుణ్యాదోషఫలంప్రభో। త్వత్పాదాంబుజభక్తానాం రక్షితాత్వం విశేషతః ॥ త్వత్పాదమూలంతు వయంతు సర్వే గతాఃస్మ లోకేశకృపాధిపానాం। ఈశో విరించిశ్చ హరిస్త్వమేవ యజ్ఞేశ్వరో యజ్ఞభుజాంప్రధానం॥౨౫॥ పతింపతీనాంపతి దేవతానాంగతిం గురూణాంగురుమప్రమేయం। నమామినిత్యంబహురూపమీశం తథావఘానాం వరదం యదూనాం॥౨౬॥ భక్తానిమాన్ సంప్రతి దేవరాజ త్వత్పాదమూలం సతతంప్రపన్నాన్। పాతుంసమర్థోసి సహస్రనేత్రపునశ్చభూయోపి నమోనమస్తే ॥ కిన్నువ్రతం కరిష్యామి కిన్నుతీర్థని షేవణం। ఇదానీముచితంబ్రూహి కృత్యంవై లోకనాయక ॥ ౨౭ ॥ క్షేత్రాణాముత్తమంక్షేత్రతీర్థానాముత్తమంతథా। కింవాసు దేవలోకేశ కృపయావదసువ్రత॥ శ్రీవైశంపాయనః॥ఇత్యుక్తో వైజగన్నాథో ధర్మపుత్రేణధీమతా। విచార్యమనసా రాజన్ జగౌ భాగీరథీంప్రతి॥ శ్రీవైశంపాయనః॥యఃపఠేదిమమధ్యాయంమా

కం వైరాగ్యకారణం। జననే మరణే చైవ తస్యనాస్తి మహద్భయం॥ శృణు యమద్యాపి మం నిత్యమర్థలోమః సత్తమ। అవిరక్తస్య వైరాగ్యం జాయతే ముక్తిమేతి సః॥ ఇతి శ్రీ శేషధర్మే ఉపరిభాగే నరకధర్మాదివర్ణనం నామ చతుర్వింశోధ్యాయః।

శ్రీభగవాన్॥ తీర్థానాముత్తమం తీర్థం క్షేత్రాణాం క్షేత్రముత్తమమ్। గంగాయమునయోర్యోగం వదంతి పరమర్షయః॥౧॥ సితాసితోదకం తీర్థం బ్రహ్మాద్యాః సర్వదేవతాః। ఋషయో మానవాశ్చైవ సేవంతే ఫలకాంక్షిణః॥౨॥ గంగా పుణ్యా నదీ జ్ఞేయా త్రివిక్రమపదోద్భవా। పాపహా యమునా ప్రోక్తా తయోర్యోగస్త్వనుత్తమః॥౩॥ స్మృతా తీర్థనాశినీ గంగా నదీనాం ప్రవరా శుభా। సర్వపాపక్షయకరీ సర్వోపద్రవనాశినీ॥ యాని క్షేత్రాణి పుణ్యాని సముద్రాంతేషు కీర్తితే। తేషాం పుణ్యతమం జ్ఞేయం ప్రయాగాఖ్యం మహీపతే॥౪॥ గంగా గంగేతి యో బ్రూయాద్యోజనానాం శతైరపి। ముచ్యతే సర్వపాపేభ్యో గంగాస్నానఫలం లభేత్॥ మమ పాదోద్భవా దేవీ విశ్వేశ్వరసమీపగా। సంసేవ్యా సర్వదా దేవైః సంసారచ్ఛేదలిప్సుభిః॥ తస్యైకతం లలాటే తు ధ్రియతే యేన పాండవ। తస్యైవ నేత్రం శిరసి విధోరర్ధం చ ధారయేత్॥ యన్మజ్జనం మహాపుణ్యం దుర్లభం హ్యకృతాత్మనాం। సాధూనాం సులభా గంగా పితామోక్షప్రదాయినీ॥ యత్ర స్నాతాః పాపినోపి పితృమాతృకులాని చ। సహస్రాణి సముద్ధృత్య ప్రయాంతి మమ మందిరం॥౧౦॥ స స్నాతస్సర్వతీర్థేషు గంగాయాం స్నాతి యస్సదా। పుణ్యక్షేత్రేషు సర్వేషు స్థితవాన్నాత్ర సంశయః॥౧౧॥ యత్ర స్నాతం నరం దృష్ట్వా నరాః పాపయుతా అపి। ముచ్యంతే సర్వపాపేభ్యో నాత్ర కార్యా విచారణా॥౧౨॥ యదంగస్పర్శమాత్రేణ సర్వపాపవిమోచితః। యన్మృదం మస్తకే ధృత్వా దేవేశో భవతి ధ్రువం॥ దేహే తు లేపనం కృత్వా దేహబంధో న జాయతే। కదా యాస్యామ్యహం గంగాం కదా ద్రక్ష్యామి తామహం॥ అనుతప్యతి యో నిత్యం స విష్ణుర్నాత్ర సంశయః। యోజనత్రితయం యస్తు గంగాయాః మిలి గచ్ఛతి॥౧౪॥ సర్వపాపవినిర్ముక్తో గంగాస్నానఫలం లభేత్। సేయం గంగా మహాపుణ్యా నదీరన్యాః ప్రవిశ్య వై॥౧౫॥

మేషాదిషు చ మాసేషు పావయత్యఖిలం జగత్ । గోదావరీ భీమరథీ కృష్ణా రేవా సరస్వతీ ॥ ౧౭ ॥ తుంగభద్రా చ కాళిందీ కా
వేరీ సరయూర్నృప । వేత్రావతీ తామ్రపర్ణీ శతద్రూశ్చ మహానదీ ॥ ౧౮ ॥ ఏవమాదిషు సర్వాసు నదీషు పతతం స్థితా । యాః
పుణ్యాతిథయః ప్రోక్తాశ్శాస్త్రే ష్వృషిపుంగవైః ॥ ౧౯ ॥ తాసు సర్వజలస్నానాత్పావయత్యఖిలం జగత్ । మకరస్థే రవౌ గం
గాజలమాత్రవ్యవస్థితా ॥ ౨౦ ॥ పునాతి స్నానపానాద్యైః పావయత్యఖిలం జగత్ । గంగయా సదృశో నాస్తి పాపారణ్య
దవానలః ॥ ౨౧ ॥ భవవ్యాధిహరా గంగా తస్మాత్సేవ్యా ప్రయత్నతః । గంగాజలకణేనాపి యస్సిక్తో మనుజేశ్వర ॥ సర్వ
పాపవినిర్ముక్తస్స యాతి పరమాం గతిం । ఆకల్పజన్మభిః పాపం సంచితం యన్నరైర్నృప ॥ ౨౩ ॥ తత్సర్వం లయమాయాతి
ప్రయాగే మాఘమజ్జనాత్ । బ్రహ్మాదయస్సురాస్సర్వే రుద్రాదిత్యా మరుద్గణాః ॥ ౨౪ ॥ గంధర్వా లోకపాలాశ్చ యక్షగు
హ్యకకిన్నరాః । బ్రాహ్మీ మాహేశ్వరీ లక్ష్మీ శ్శచీ మేనా దితిర్దితిః ॥ ౨౫ ॥ ఘృతాచీ మేనకా రంభా హ్యూర్వశీ చ తిలోత్త
మా । సర్వాస్తా దేవపత్న్యశ్చ దేవాస్సర్వే యుధిష్ఠిర ॥ మాఘమాసే చ సంక్రాంత్యాం చంద్రసూర్యగ్రహే నృప । వ్యతీ
పాతే పుణ్యదినే స్నాతుమాయాంతి దేవతాః ॥ ౨౭ ॥ అశ్వమేధసహస్రేణ వాజపేయాయుతేన చ । యత్ఫలం ప్రాప్యతే స
ద్భిర్గంగాయాం తద్దినే దినే ॥ కిమత్ర బహునోక్తేన గంగాయా సదృశం భువి । నాస్తి నాస్తి నృపశ్రేష్ఠ తస్మాత్సేవ్యా ప్రయత్న
తః ॥ సర్వకామప్రదా దేవీ సర్వోపద్రవనాశినీ । గంగా సేవ్యా ప్రయత్నేన హ్యాత్మయం భోగమిచ్ఛతా ॥ ౩౦ ॥ యుధిష్ఠిరః ॥
గంగాం గంతుమశక్తానాం కా గతిః పురుషోత్తమ । తీర్థం కిం పుండరీకాక్ష పవిత్రం పాపనాశనం ॥ ౩౧ ॥ లోకం పునాతి కిం
నాథ పూజ్యం కిం పుణ్యకర్మణామ్ । ఏతన్మే బ్రూహి దేవేశ త్వదన్యః కో వదేన్మునిః ॥ ౩౨ ॥ శ్రీభగవాన్ ॥ హంత తే కథయి
ష్యామి పవిత్రం పాపనాశనమ్ । సాలగ్రామశిలాతీర్థమశక్తానాం పరంతప ॥ ౩౩ ॥ సాలగ్రామార్చనాద్రాజన్ మానవా
గతకిల్బిషాః । ప్రయాంతి మమలోకం వై దీప్యమానా దిశో దశ ॥ మహద్విమానమారూఢా గంధర్వైరుపసేవితాః । మమ

లోకంప్రయాంత్యేవవిశ్వాసంకురుపాండవ॥ ౩౫॥ ముముక్షుభిరహంపార్థ పూజ్యఏవహిసర్వదా। సాలగ్రామశిలా చక్రేవజ్రకీటవినిర్మితే॥ ౩౬॥ యఃపూజయతిమాంచక్రే సాలగ్రామేన్నృపోత్తమ। రాజసూయసహస్రేణ తేనేష్టంప్రతి వత్సరం॥ అపిపాపసమాయుక్తాధర్మకార్యవిదూషకాః। సాలగ్రామార్చనాత్పార్థ నైవయాంతియమక్షయం॥ సాల గ్రామేయథాప్రీతిస్తథాత్వాంనవిద్యతే। తథానుమపురేపార్థసనకాదినిషేవితే॥ సాగరాంతామిమాంపృథ్వీం ద త్త్వావిప్రాయయత్ఫలం। తత్ఫలంసమవాప్నోతిసాలగ్రామశిలార్చనాత్॥ ౪౦॥ సాలగ్రామశిలామష్టౌవాద్వాదశ వాపివా। పూజయేత్పరయాభక్త్యా తస్యపుణ్యంవదామితే॥ ౪౧॥ గంగాతీరేశ్వమేధానాంసహస్రాణాంఫలంభవేత్। యోనిత్యంపూజయేద్భక్త్యా సాలగ్రామశిలాంన్నృప॥ ౪౨॥ మమలోకేచిరంస్థిత్వాచక్రవర్తీహజాయతే। సస్నాతస్సర్వ తీర్థేషుసర్వయజ్ఞేషుదీక్షితః॥ ౪౩॥ సాలగ్రామశిలాతోయైర్యోభిషేకంకరోతిచ। గంగాగోదావరీరేవానద్యోముక్తి ప్రదాస్తుయాః॥ ౪౪॥ నివసంతిసదాతీర్థేసాలగ్రామశిలోద్భవే। సాలగ్రామశిలాగ్రేతుయశ్శ్రాద్ధంకురుతేన్నృప॥ ౪౫॥ పితరస్తస్యతుష్యంతియావదాచంద్రతారకమ్। యేపిబంతినరానిత్యంసాలగ్రామశిలాజలమ్॥ ౪౬॥ జ్ఞానాజ్ఞానకృతైః పాపైఃముచ్యంతేనాత్రసంశయః। సాలగ్రామశిలాచక్రంయస్యతిష్ఠతిమందిరే॥ తన్మందిరంగతాస్సర్వే నపశ్యంతి య మాలయమ్। సాలగ్రామశిలాతోయంయఃపిబేద్బిందుమాత్రకమ్॥ ౪౭॥ సోపిపాపైర్వినిర్ముక్తో నరకేషునమజ్జతి। సాల గ్రామశిలాగ్రేతుయోవాకోవాపిభూతలే॥ మృతింయాతిసధర్మాత్మా సర్వలోకాధిపోభవేత్। అహంపశుపతిశ్చైవ విశ్వస్రుట్సకలామరాః॥ ౫౦॥ సాలగ్రామశిలాచక్రేనివసామోయథాసుఖం। తస్తిష్ఠంయేనరారాజన్ పిండేష్వేవదినం సుఖమ్॥ ఆలేఖ్యందేవతానాంతులభంతేనాత్రసంశయః। సర్వతీర్థమయీరాజన్ సర్వదేవమయీనను॥ ౫౨॥ సర్వ మయసారసాలగ్రామశిలామలా। దర్శనాత్స్పర్శనాన్న్యాసాంపూజనాద్వందనాదిభిః॥ ౫౩॥ సాలగ్రామశిలారాజన్

సర్వపాపహరాం శుభాం। పురుషసూక్తేన మంత్రేణ యస్స్నాపయతి నిత్యశః ॥ ౫౪ ॥ సాలగ్రామశిలాం భూప స గచ్ఛేద్బ్ర
హ్మణః పదమ్। పురుషసూక్తవిధానేన ద్వారవత్యాశ్శిలాయుతామ్ ॥ ౫౫ ॥ తులసీశంఖపయసా పూజకో మానుషైరితి
హి। షడ్భిష్షడ్భిశ్చతుర్భిశ్చతుర్వింశతివర్జయా ॥ ద్విర్ద్వయోర్ద్విర్ద్విశో సూచ సాలగ్రామప్రపూజకాః। పాతకైర్బ్ర
హ్మఘ్నైశ్చాన్యైర్జన్మాంతరకృతైరపి ॥ ముక్తా మనుపదం యాంతి పునరావృత్తివర్జితం। కిమత్ర బహునోక్తేన సాలగ్రామ
శిలార్చనమ్ ॥ ౫౬ ॥ సదా కురుష్వ తే పార్థ సర్వతీర్థఫలం భవేత్ ।౫౭। సర్వప్రముఖా దేవాదిక్పాలాశ్చాప్సరోగణాః ॥
వాంఛంతి పూజాం సతతం సాలగ్రామే భువః స్థలే। యుధిష్ఠిరః ॥ సాలగ్రామస్య గంగాయాస్తీర్థం తీర్థనిషేవతః ॥ ఫల
ముక్తం విశేషేణ శ్రుత్వాహం పాపవర్జితః। త్వత్తోహం శ్రోతుమిచ్ఛామి భూయః కమలలోచన ॥ ౬౧ ॥ తీర్థయోరు
భయోస్తుల్యం వ్రతం యత్తద్వదస్వ మే ॥ శ్రీభగవాన్ ॥ సాధు సాధు మహాప్రాజ్ఞ ప్రసిద్ధోసి జగత్త్రయే ॥ యస్మాద్ధర్మేషు స
దా భక్తిర్నహితామపి సుదుర్లభా। త్రైకాలికజ్ఞానవిదో మునయః పుణ్యదర్శినః ॥ ౬౩ ॥ ఏకాదశీం ప్రశంసంతి వ్రతానాము
త్తమాం శుభాం। ఏకాదశీవ్రతం పార్థ సర్వేషాం పాపనాశనం ॥ సర్వకామప్రదం నౄణాం సర్వోపద్రవనాశనం । బ్రా
హ్మక్షత్రవిశాం చైవ శూద్రాణాం చైవ యోషితామ్ ॥ ౬౫ ॥ మోక్షదం సర్వతాం భక్త్యా మమ ప్రియకరం ప్రభో । ఏకాద
శ్యాన్న భుంజీత పక్షయోరుభయోరపి ॥ ౬౬ ॥ యది భుంక్తే స పాపీ స్యాద్ఘోరం వ నరకం వ్రజేత్ । ఉపవాసఫలం లిప్సుర్జ
హ్యాద్భుక్తి చతుష్టయం ॥ పూర్వాపరదినే రాత్రావహోరాత్రం తు మధ్యమే । ఏకాదశ్యాం దినే యస్తు భోక్తుమిచ్ఛతి
సువ్రత ॥ స భోక్తుం సర్వపాపాని స్పృహయా ఘన్న సంశయః। యాని కాని చ పాపాని బ్రహ్మహత్యాదికాని చ ॥ ౬౯ ॥ అన్న
మాశ్రిత్య తిష్ఠంతి సంప్రాప్తే హరివాసరే। మహాపాతకయుక్తో వా యుక్తో వా సర్వపాతకైః ॥ ౭౦ ॥ ఏకాదశ్యాం నిరాహా
రః స్థిత్వా యాతి పరాం గతిం। ఏకాదశీ మహాపుణ్యా మమ ప్రియకరా తిథిః ॥ ౭౧ ॥ సా సేవ్యా సర్వదా విప్రైస్సంసారచ్ఛేద

లిప్సుభిః। సర్వసంపత్కరీహ్యేషాసర్వపాపప్రణాశినీ॥ ౭౨ ॥ స్వర్గమోక్షప్రదాహ్యేషాపుత్రపౌత్రప్రదాయినీ। కళత్రదాయినీహ్యేషాసర్వవిద్యాప్రదాయినీ॥ బాల్యయౌవనకౌమారవార్ధకేషునరేశ్వర। ఉపోష్యైకాదశీంభక్త్యాగమిష్యంతిహితేదివం ॥ కిమత్రబహునోక్తేన మోక్షదంపాండునందన। తస్మాత్త్వంసర్వకాలేషుచైకాదశ్యాంవ్రతంకురు॥ఇతితేకథితంసర్వంపుణ్యమేకాదశీవ్రతం। శృణోతియస్సపాపేభ్యోముక్తస్స్నాకమశ్నుతే॥౭౮॥ఇతిశ్రీశైవధర్మేభాగీరథ్యాదిమహిమావర్ణనంనామపంచవింశోధ్యాయః॥

జనమేజయః॥ ఏవంప్రబోధితస్తేనధర్మపుత్రోమహామతిః। కృష్ణేనలోకనాథేనకిమపృచ్ఛత్పునర్ద్విజ॥ ౧॥ వ్యాసప్రసాదాస్సర్వంత్వంభవాన్వేత్తినసంశయః। శ్రోతుకామస్యమబ్రహ్మన్వైశంపాయనకీర్తయ ॥ ౨ ॥ శ్రీవైశంపాయనః॥ కామ్యకేపర్ణశాలాయామువవిష్టాస్సుఖాసనే। ఉపదేష్టుమిమంధర్మమాగతంవృష్ణివల్లభం॥ ౩॥ ఈశ్వరంసర్వభూతానాంకృష్ణంకమలలోచనం। కృతాంజలిపుటాస్సర్వేపాండవాధర్మవత్సలాః ॥ ౪ ॥ నమస్కృత్యజగన్నాథమపృచ్ఛన్ధర్మసంహితాం। యాదవేంద్రజగన్నాథపాండూనాంహితకృత్తమ॥ ౫ ॥ బ్రహ్మలోకప్రదంధర్మంశాశ్వతంలోకవిశ్రుతమ్। సర్వభాగ్యకరంపుంసామాయురారోగ్యవర్ధనం ॥ కథయస్వజగన్నాథపాండూనాంహితకృత్తమ॥ శ్రీభగవాన్॥ శృణుష్వధర్మంభూపాలవిచిత్రంశాశ్వతంమహత్॥ విఖ్యాతంత్రిమలోకేషుద్విజానాంస్థాపనంమహత్ సర్వభావకరంపుంసాంబహుపుత్రప్రదంశుభం॥ ౮॥అనాథంవాసనాథంవాబ్రహ్మపుత్రమరిందమ। యఃకారయత్యుపనయంసముక్తోబ్రహ్మహత్యయా॥ వివాహంమౌంజిబంధంచకారయేద్యోనరోత్తమ। సముక్తస్సర్వపాపేభ్యస్సరైశ్వర్యంలభేన్నృప॥౧౦॥అపుత్రశ్చసపుత్రస్స్యాత్సపుత్రస్సంపదంవ్రజేత్ ॥ యుధిష్ఠిరః॥అపుత్రిణస్తుబహవోనరాఃపుణ్యవ్రతాఅపి॥ అభవన్పాపినోమర్త్యాఃబహుపుత్రాఃకథంహరే। ఏతన్మేసంశయందేవచ్ఛేత్తుమర్హసిసువ్రత ॥ ౧౨ ॥ త్వద్వ

చో దేవదేవేశ సత్యం పరమపావనం॥ శ్రీభగవాన్॥ మౌంజీబంధం సముద్వాహం కృతం యే నాన్యజన్మని॥ ౧౩॥ సనరః పు
న్యవాన్ లోకే భవిష్యతి న సంశయః। దానేన ధనవాన్ రాజన్ పుత్రవాన్ మౌంజిబంధనాత్ । వివాహాచ్ఛ్రీతన్వాత్వశ్చభ
వత్యేవ ద్విజన్మనః। అత్రైవోదాహరిష్యామి ఇతిహాసం పురాతనం ॥ ౧౪॥ పుత్రదం భరతశ్రేష్ఠ చరితం సోమతేజసః।
సోమకాంతిః పురా రాజన్ సోమవంశే మహామతిః ॥ సదా దానపరో నిత్యం యజ్ఞకర్మసు నిష్ఠితః। బంధుప్రియో మహాతే
జా గుణవాన్ ధర్మతత్పరః॥ అతిథేయస్సదా విష్ణోః పరిచర్యాపరో నృప। సప్తద్వీపవతీం పృథ్వీం ప్రశశాస మహీపతిః॥ ధ
ర్మేణ పాలితాస్సర్వాః ప్రజాస్తేన మహాత్మనా। వాజపేయశతం తేన హ్యశ్వమేధశతం తథా॥ ౧౯॥ కృతం తేనైవ మహా
తా దేవాస్తృప్తాస్తథాభవన్। ఏకదా చింతయామాస ప్రభయా దేవసన్నిభః॥ ౨౦॥ బహుకాలో హ్యతీతో మే పుత్రో
నైవాభవన్మమ। అపుత్రిణామయం లోకః పరోపి చ తథా న హి॥ ౨౧॥ పితృసంతతివిచ్ఛేదో హ్యధునా మే పాపకర్మణః॥ అ
ద్యప్రభృతి మే సర్వే కింకరిష్యంతి పూర్వజాః॥ ౨౨॥ మయా కృతాని ధర్మాణి బహూని వివిధాని చ । తేషాం ప్రత్యక్షతా
దృష్టాన మయా కిం కృతం పురా ॥ క్వ మహాం శరణం గత్వా కిము పృచ్ఛామి ధర్మిణం। కాలజ్ఞే పోనకర్తవ్యః జరయా వ్యా
హతా తనుః॥ ఇతి సంచింత్య రాజేంద్ర సోమకాంతిః ప్రతాపవాన్ । త్రివిష్టపం యయౌ విద్వాన్ దీప్యమానస్వతేజసా ॥
సుధర్మానుం సభే దేవం దృశ్యమానం పురందరం।దదర్శ దేవతాభిశ్చ సేవ్యమానమనేకధా॥ ౨౬॥ స్వాత్మజేన జయంతే
న సార్ధం దృష్ట్వా విశాంపతిం। ఇతః పటీంతి రాజేంద్ర సవజ్రీ సమభాషత॥ ౨౭॥ దత్వా చార్ఘాసనం రాజ్ఞే హ్యపూర్వో హ్యభ
వదాగమః। కిమర్థమాగతో రాజన్నద్య కింకరవాణి తే॥ ౨౮॥ తద్వాక్యం హి న సతతం పీరకరిష్యే వచనం తవ। ఏవం పృష్టశ్చ
భూపాలశ్శక్రేణ తు మహాత్మనా॥ ధర్మవిత్కథయామాస స్వమాగమనకారణం। అపుత్రిణో మే లోకేశ పుత్రం త్వం దా
తుమర్హసి॥ ౩౦॥ నాపుత్రస్య హి లోకోస్తీత్యయా వైకథితం పురా। తస్మాత్త్వాం ప్రార్థయామ్యద్య కామదం సర్వదేహి
నామ్॥ ౩౧॥ ఇంద్రః॥ మమాపి చ హ్యపుత్రస్య బ్రహ్మలోకపితామహః। జయంతం దత్తవాన్ పూర్వం ప్రయత్నేన నృపోత్త

మ॥౩౨॥ తత్సకాశం ప్రవజత్వం హి స వై దాస్యతి పుత్రకం । కాంక్షంతే చ దిశాం పాలా గంతుం సార్ధం మయా త్వయా । గ
చ్ఛామి బ్రహ్మణో లోకమద్య త్వం యాతుమర్హసి॥ శ్రీభగవాన్ ॥ విష్ణ్వాత్తస్స హ రాజేంద్ర రాజ్ఞా తేన మహాత్మనా ॥
మరుత్వానాయయా లోకం బ్రహ్మణో హ్యావిశంకయా। నమస్కృత్వా ద్విజప్రాజ్ఞ్య బ్రహ్మాణం ప్రపితామహం ॥ ౩౫॥
రాజాయం సార్వభౌమశ్చ దేవకార్యరతస్సదా। ధర్మవిద్ధర్మనిరత అపుత్రశ్చ సురార్చిత॥ ౩౬॥ సర్వేషాం త్వం దేవదేవ
ప్రయచ్ఛ భువనేశ్వర। అస్తి చేత్తవ కల్యాణ స్పృహా దేవేషు నిత్యదా ॥ బ్రహ్మా ॥ బ్రహ్మప్రతిష్ఠాం కురుత తతో వై వాహి
కం శుభమ్। రాజాధిపతయస్సర్వే కుర్వంతు మమ చాజ్ఞయా॥౩౮॥ తేన పుణ్యప్రభావేన పుత్రప్రాప్తిర్భవేద్ధ్రువం। అహం
చతుర్భదం కర్మ ధర్మాణాం ధర్మముత్తమమ్॥ కృత్వా వై సర్వలోకానాం సృష్టికర్తా భవామి చ। ఇత్యుక్త్వాంతర్ద
ధే దేవో బ్రహ్మా లోకపితామహః॥ ౪౦॥ రాజా చ దేవతాస్సర్వాస్స్వం స్వం ధామ ప్రపేదిరే। కృత్వా వై ద్విజపుత్రాణాం
మౌంజీబంధనివేశనం॥ రాజా పుత్రమవాప్తుం వై పితౄణాం ముక్తయే నృప। బ్రహ్మప్రతిష్ఠామకరోత్కాలే పుణ్యతమే
నృప॥ ఉద్వాహం మంగళద్రవ్యైః కారయామాస సర్వదా। ధర్మవ్రతోనుమహానాసీత్పుత్రో వై దేవసన్నిభః॥ ౪౩ ॥ తే
నైవ పితరో ముక్తిం ప్రాప్నువన్పుణ్యకర్మణః। తస్మాత్త్వం భూభృతాం శ్రేష్ఠ యమ్మత్సంతతిపాలకం॥ పితౄణాం ము
క్తయే తాత పరం వై బ్రహ్మవర్ధనం। ఆయుష్కరం సుధర్మ్యం చ ప్రజావృద్ధికరం శుభమ్॥౪౫॥ యశస్యం లోకవిఖ్యాతం
సర్వలోకేషు పూజితం। పుణ్యలోకప్రదం పార్థ వివాహోపనయం పరమ్ ॥ సమలోకప్రదం ధర్మ్యం సర్వమంగ
ళదాయకం। యశ్శృణోతి సదా భక్త్యా ప్రాతఃకాలే నృపోత్తమ ॥ పుత్రప్రాప్తిర్భవేత్తస్య సత్యం సత్యం మయోదితం। స్త్రీ
సన్నిధానే కాయాం తు వదన్నాప్నోతి పుత్రకం॥ ౪౮॥ ఆరోగ్యం జలవృద్ధిం చ కాంతిం చ నిరుపద్రవం॥ ౪౯॥ ఇతి శ్రీ శేషధ
ర్మే బ్రహ్మప్రతిష్ఠాప్రశంసానామ షడ్వింశోధ్యాయః॥

శ్రీసూతః॥ ఏవంవదతి విప్రేంద్రాః ధర్మరాజే కృష్ణే జనార్దనే। అజ్ఞప్తో బలదేవేన దూతో కృష్ణవచో ప్రవిశ్॥౧॥ నమస్తే సర్వలోకేశ వాసుదేవ జగత్పతే। శత్రుభిః పీడితాన్ బంధూన్ స్వకీయాన్ పాహి సువ్రత॥౨॥ ద్వారవత్యాః కంటకం సైనిరుద్ధం పౌండ్రకాదినా। బలేన మహతా దేవ సప్తలక్షశతేన చ॥౩॥ అహం యోద్ధా దవాత్వం వా కింకరోమి చ తద్వద। సంముఖే భగవన్నిత్థముక్తస్సన్ సీరపాణినా॥౪॥ నశక్యమత్ర వస్తుం మే యాస్యామి భవదాజ్ఞయా। జ్ఞాతుం తత్ర చితం కార్యం తద్భవాన్ గంతుమర్హతి॥౫॥ ఏవముక్తో జగన్నాథః ప్రహృష్టస్సర్వవేదినా। దూతేన తం సహస్వైతి గాంగేయం ప్రత్యువాచ హ॥ దేవవ్రత మహాభాగ శ్రూయతాం వచనం మమ। పాండవానాం హితార్థాయ శేషం ధర్మం వద ప్రభో॥౬॥ త్వయా న విదితం కించిన్నారదాదఖిలం శ్రుతం। నారదాయ మయా పూర్వమయం ధర్మస్సువిస్తరం॥ ప్రోక్తస్సురనదీసుత తస్మాద్దేవ త్వయా శ్రుతః। తత్సర్వం వద తత్త్వేన పాండవేభ్యో బహుశ్రుతం॥ ధర్మే చ నిరతాన్ సర్వాన్ విమాన్ స్త్వం విద్ధి తే ప్రియాన్। తవ కీర్తిర్భవేచ్ఛ్రద్ధా లోకే భీష్మ విసారిణీ॥౧౦॥ అస్య శేషం భవాన్ స్వేతి పాండుపుత్రాన్ప్రబోధయ। ఇత్యుక్త్వా నై జగన్నాథో దేవదేవో యదూత్తమః। ప్రాహ ధర్మసుతం శ్రీమాన్ సస్మితం స్మితభాషిణమ్। శృణు పార్థ మహాభాగ గాంగేయో యమరిందమః॥ యద్బ్రవీతి హితం స్వ్యం తస్మిన్ వర్తయ మా శుచః। భీష్మస్య చరితం వేత్తి భర్తా నాస్యాస్తి కశ్చన॥ సపవాహం మనస్తాపం ముంచ సత్యవ్రతో భవ। త్రైలోక్యం విపదికర్తవ్యముదయే చక్షుమాం ప్రభో॥ విక్రమో యుధి వై శ్రేయాన్ వ్యసనం చ సదా శ్రుతే। తస్మాద్ధర్మే మతిం కృత్వా పరం శ్రేయో గమిష్యసి॥౧౫॥ వర్తతాం ధోరతరస్స దేవ తవాజ్ఞావశవర్తినః। రాజ్యం పురూణాం సతతం సదా సత్యోరతస్య తే॥౧౬॥ భవితవ్యం చిరం భోక్తుం విశాలం హతకంటకం ధర్మ ఏవ హతో హంతి ధర్మో రక్షతి రక్షితః॥ తస్యాద్ధర్మానుస్యారాణాం రక్షితా శక్తితా సభా। పరిత్రాణాయ సాధూనాం వినాశాయ చ దుష్కృతామ్॥ ధర్మసంస్థాపనార్థాయ సంభవామి యుగే యుగే। అద్య శ్లోకే ప్సు రూ...

పాలయామి చ ధర్మేణ౦॥ నాశంకరోమి పాపానాం కర్తుం నైవ ధర్మనందన। కృష్ణస్య వచనం శ్రుత్వా పార్థానామ
గ్రజో విభుః॥ ౨౦ ॥ ఆలింగ్యాలింగ్య చ పునః ధ్యాత్వా హృది జనార్దనమ్। దేవ దేవారవిందాక్ష శత్రూణాం మంతకోపమ ॥
పాహి పాహి జగన్నాథ భక్తానస్మాన్ త్వదాశ్రయాన్। తత్ర చాత్ర తవానంత నాస్తి భేదోపి సర్వగ ॥ ౨౧ ॥ వక్తవ్యం నా
స్తి మే నంత సర్వావస్థాసు పాలయ। సూతః। తథా కరోమీత్యుక్త్వా యఫల్గునమరుదాత్మజౌ ॥ ౨౩ ॥ ఆశ్వాస్య చ యథా
న్యాయం ప్రతస్థే ద్వారకాం ప్రతి। బ్రాహ్మణేభ్యో మనసా కృత్వా ఋషిభ్యశ్చ గదాగ్రజః ॥ ౨౪ ॥ ప్రస్థాయ కురువృద్ధాయ
యయౌ ద్వారవతీం ప్రతి। ముహుర్ముహుః పాండవాస్తే నిరీక్ష్య చాప్యర్జునధన్వనః॥ ౨౫॥ నిశ్చేష్టాస్స్వప్నవై తే ప్రస్థాయ
ధానరాః। క్వ పశ్యామః క్వయాస్యామః కృష్ణం కమలలోచనమ్ ॥ ఇతి జల్పంతి తే సర్వే విసృష్టప్రాణవల్లభాః। ఆనందంపర
మం జగ్ముః యథా బాహ్యాంతథా హృది॥ ౨౭॥ దృష్ట్వా హరిం బ్రహ్మ విదో దీక్షితాః పాండునందనాః। పశవః పక్షిణశ్చై
వ మృగా ద్యా బ్రాహ్మణోత్తమాః॥ అంధా ఇవ చ దృశ్యంతే పతిహీనా యథా స్త్రియః। నృపహీనో యథా దేశః తోయ
హీనా యథా సరిత్॥ ౨౯ ॥ మిత్రహీనా యథా లోకా మాతృహీనో యథా శిశుః। విద్యాహీనో యథా విప్రో ధర్మహీ
నం యథా ధనమ్॥ ౩౦॥ అథాజమానాస్సర్వే తే పాండవాశ్చ ద్విజోత్తమాః। ఉత్థితాః కిమిదం వేతి స్వప్నం దృష్ట్వేవ వి
స్మితాః॥ గాథాం మిథః ప్రకుర్వాణాః తత్ర తత్ర చ సంస్థితాః। తస్మిన్నవసరే దేవైరంబరం సముపాగతైః॥ ౩౨॥ ముక్తా పుష్ప
మయీ వృష్టిః పపాత నృపమూర్ధని। యాదవేంద్రస్య సేనాసు ద్వారవత్యాం తు సర్వతః ॥ ౩౩ ॥ తతో ధ్యాత్వా హృషీకే
శం ప్రత్యగ్ర జలదచ్ఛవిమ్। నదీసుతం నమస్కృత్య ధర్మసూనురువాచ హ ॥ గాంగేయ యోగినాం శ్రేష్ఠ కృష్ణభక్త మహా
మతే। త్వయా వైదర్శనం లబ్ధం ముస్మాకం జగతీపతేః॥ అన్యథా దర్శనం తస్య లభ్యతే నాద్య శౌంకధర్మ। అపాలయ యథా ధ
ర్మేణ రస్మాన్నైవ యదుపుంగవః॥ ౩౬॥ తదైవ ధర్మ శ్రవణాత్ పాహి భాగీరథీ సుత॥ భీష్మః॥ యాదవేంద్రో మహాయోగీశస్స

ర్వగః ప్రభుః॥ ౩౬॥ తం ధ్యాత్వా సర్వకాలేషు పాపాత్మాపి విముచ్యతే॥ స్రష్టా పాలయితా హంతా జలమూర్తిరమూర్తిమాన్॥ ౩౭॥ సూర్యమండలమధ్యస్థః కర్మసాక్షీ జగద్గురుః। ఇంద్రో వసుశ్చ రుద్రశ్చ మారుతో లోకపావనః ॥ ౩౮ ॥ పతాకా కృష్ణమయా న్విద్ధి కర్మ కర్తా మహామతే॥ యుధిష్ఠిరః॥ కృష్ణతేజోంశభాగేషు జజ్ఞిరే యే నరోత్తమాః॥ ౪౦॥ ఋషిదేవగణా రాజ్ఞో వద సంప్రతి మేనఘ। భీష్మః॥ కృష్ణాంశసంభవాన్వక్ష్యే పుణ్యశ్లోకాన్నృపోత్తమ॥ తేషాం తు స్మరణమాత్రేణ సర్వపాపక్షయో భవేత్। అత్రిర్వసిష్ఠో భృగుః పులస్త్యః పులహః క్రతుః॥ ౪౨॥ అంగిరా గౌతమో గర్గస్త్వగస్త్యస్సుమతిర్వాయురాత్మవాన్। విశ్వామిత్రస్స్థూలశిరాస్సంవర్తః ప్రమతిర్దమః॥ ౪౩॥ రైభ్యో బృహస్పతిర్వ్యాసశ్చ్యవనః కాశ్యపో ధ్రువః। దుర్వాసా జమదగ్నిశ్చ మార్కండేయో థ గాలవః॥ ఉశనా దభరద్వాజో యవక్రీతస్త్రితస్తథా। సూర్యశ్చ మహాకక్షః కణ్వో మేధాతిథిః స్మృతః॥ ౪౫॥ నారదః పర్వతశ్చైవ వసుశర్మా సోమశర్మవాన్। మిత్రో భృగుస్సత్యకీర్తిశ్చ తానందో కృతవ్రణః॥ ౪౬॥ జామదగ్న్యస్తథా రామో ధౌమ్యస్సంవర్తకస్తథా। మన్వాదిస్మృతికర్తారః కృష్ణాంశాన్విద్ధి భారత ॥ కృష్ణస్సర్వగురుస్స్వామీ భక్తానాం హితకృద్విభుః। సర్వగస్సర్వభూతాత్మా సర్వయోగీశ్వరో విభుః॥ ౪౮॥ ఆదిత్యశ్చంద్రమా రాజన్నక్షత్రాణి చ భూతలం। అమృతం దేవతానాం చ నరాణాం చ నరాధిప॥ ౪౯॥ పితౄణాం చ స్వధా సోమః పశూనాం తృణసంచయః। పురుషాణాం బలం రూపం ధనం విద్యా సుఖం మహత్ ॥ ౫౦ ॥ స్త్రీణాం సౌందర్యసౌభాగ్యం పాతివ్రత్యం పరస్త్రియః। యతాత్మా మునయో యోగి విబుధాశ్చాప్సరోగణాః॥ ౫౧॥ ఇంద్రాద్యా లోకపాలాశ్చ కృష్ణో హి జగతీపతిః। యో రాజధర్మవాన్ లోకే యాదవేంద్రం తు విద్ధి తం॥ ౫౨॥ పురాణ ధర్మశాస్త్రేషు నిష్ఠా యస్య ప్రవర్తతే। తం విద్ధి భరతశ్రేష్ఠ వృష్ణీనాం పతిమవ్యయమ్॥ ౫౩॥ అగోచరో వ్యయో నంతో మహీభర్తా మహాద్యుతిః। తీర్థరూపీ సుభాచారః తధారణ్యనిధిగుర్దరః॥ ౫౪॥ మత్స్యః కూర్మో వరాహశ్చ నారసింహో థ వామనః।

రామో రామశ్చ రామశ్చ బౌద్ధః కల్కిః కలాత్మకః ॥ ౪౪ ॥ త్రివిక్రమో నరశ్చైవ నారాయణ సురేశ్వరౌ। కృతం త్రేతా ద్వా
పరం చ ధర్మనాశకరః కలిః॥ ఉద్ధవో వాసుదేవశ్చ సాత్యకిస్సాంబ ఏవ చ। అనిరుద్ధో గదశ్చైవ ప్రద్యుమ్నో లోకనాయ
కః॥ వాసుదేవో నందగోపః అశ్వత్థామా కృపశ్చ సః। ద్రోణో భీష్మాభిధానో హం తణ్ణః శల్యో మహాబలౌ ॥ ౪౫ ॥ ధృష్టద్యు
మ్నశ్శిఖండీ చ ద్రౌపదీ యజ్ఞసంభవా। భీమార్జునౌ యమౌ కుంతీ విరాటో విదురస్తథా॥ త్వం చ సర్వే నరేంద్రాశ్చ కృష్ణ
ఏవ న సంశయః। భూభారహరణార్థాయ ఏతాన్ సృష్ట్వా స్వమాయయా॥ ౬౦॥ వసుదేవకులే జాతో లోకానుగ్రహకాం
క్షయా। హరిష్యతి భువో భారమల్పకాలేన నృపోత్తమ॥ ధార్తరాష్ట్రాన్ నిమార్గ సర్వాన్ అస్యానై వ సాహకమిర్గణః। హ
తిష్యతి నృపాన సర్వాన్ త్వదర్థం పాండునందన॥ మహాభారతనామ్నా తే మహద్యుద్ధం భవిష్యతి। రాజంస్త్వం రాజ్యలాభా
య కృష్ణం పూజయ భక్తితః ॥ ౬౩ ॥ శ్రీవైశంపాయనః॥ విధూతిం వాసుదేవస్య శ్రుత్వా ప్రీతో మహీపతిః। యుధిష్ఠిరః ఖిశ్చ భీ
మాద్యైస్సహితో వాక్యమబ్రవీత్॥ యుధిష్ఠిరః॥ కిం కరిష్యతి గాం గేయ కృష్ణః కపటవేషభృత్। పాలయిష్యతి నో దేవస్సం
హరిష్యతి వా వద॥ ౬౪ ॥ భవాన్స్వే త్రిహితత్సర్వం తస్య భృత్యోసి సువ్రత। తస్మమాచక్ష్వ గాంగేయ పాహి మాం శత్రుపీడి
తం॥ శ్రీభీష్మః॥ పాలయిష్యతి ధర్మాత్మా కృష్ణో యుష్మాన్న సంశయః। యస్మాద్ధర్మే సదా భక్తిర్జాయతే తేన రాధి
ప॥ ధర్మం భజస్వ కౌంతేయ సత్యం కురు సర్వదా। తస్య పూజాను హోరాత్రం కృత్వా సిద్ధిం గమిష్యసి॥ ౬౫॥ యుధిష్ఠి
రః॥ ధర్మప్రదాని తీర్థాని పుణ్యక్షేత్రాణి భారత। యాని పుణ్యాన్ర తాని హితాని మే పరికీర్తయ॥ శ్రీభీష్మః॥ పురా స
నత్కుమారేణ సమేత్య గజసాహ్వయం। ప్రజ్ఞాదృశస్తు గాంధార్యా మమాపి విదురస్య చ॥ ద్రోణస్య సకలం ధర్మం ప్రోక్తం
తేన మహాత్మనా। పురా భగవతా ప్రోక్తం లోకనాథేన విష్ణునా॥ నారదాయ తతస్తేన గదితం బ్రహ్మసూనునే। సనత్కు
మార మునయే తస్మాచ్ఛ్రుతమిదం మయా॥ ఏవం పరంపరా ప్రాప్తమిదం ధర్మం హి పాండవ। తత్తేహం సంప్రవక్ష్యామి

యదుసింహస్యచాజ్ఞయా॥ ౭౩॥ సవై నారాయణో దేవః పరమాత్మా జగద్గురుః । అంతర్యామీజగద్రూపీ వేదరాశిరతం ద్రితః॥ తంధ్యాత్వా సర్వలోకేశంనత్వాచైవపునః పునః। ప్రవక్ష్యామికురుశ్రేష్ఠతదీయంధర్మముత్తమం॥౭౪॥ శ్రీవైశం పాయనః॥ ఏవంగదితుముద్యుక్తంధర్మంధర్మభృతాంవరాః । పాండవాశ్శ్రోతుకామాస్తేప్రణమ్యనిభృతాః స్థితాః॥ ఋషయోద్విజముఖ్యాశ్చదీక్షితావనవాసినః। సంప్రహృష్టాస్థితాస్సర్వేశ్రోతుంధర్మకథామృతం॥ కృతేద్యుస్థేతుతేధ ర్మేకీర్తితేచానుమోదితే। నాశయేత్సర్వపాపానికృష్ణఏవజగన్మయః॥ ౭౫ ॥ ఇత్యాశ్చర్యపర్వణి శేషధర్మేధర్మే పక్రమోనామసప్తవింశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీవైశంపాయనః॥ ఇతిసంప్రణతాః పార్థాధర్మంకృష్ణేజనార్దనే। శ్రోతుకామాశ్చతేసర్వేబ్రాహ్మణాబ్రహ్మవిత్త మాః॥౧॥ వాసుదేవంచిరంధ్యాత్వాధర్మపుత్రః ప్రతాపవాన్। నత్వాపప్రచ్ఛధర్మాత్మాధర్మంసురనదీసుతం ॥ యుధిష్ఠి రః॥ కర్మణాయేనమనుజాఃనరకంయాంతిదుఃఖితాః। కేషాంసంగేనవాతాతలభ్యంతేస్వర్గసంపదం ॥ ఋణానాంచప్ర దాతౄణాంనృణస్థస్యగతిస్తుకా। తత్సర్వంవదతత్త్వేనదేవవ్రతమహామతే ॥ శ్రీభీష్మః॥ శృణురాజన్పురావృత్తమాశ్చ ర్యంపుణ్యవర్ధనం।భద్రకస్యతుసంవాదంగోవృషస్యమహాత్మనః॥ తాశ్మీరేపుణ్యదేశేతుసర్వసంపత్సమావృతే। బ్రాహ్మ ణోభద్రకోనామసర్వదాచారవర్జితః॥ కృషిణోదుఃఖభాక్ మూర్ఖో సదావేదవిరోధికృత్। పితృమాతృకులైస్త్యక్తశ్శూ ద్రభోగేతుకాముకః ॥ రాజదండభయాద్భీతోదేశాంతరముపాగమత్। తస్మిన్దేశేచిరంకాలంస్థిత్వారాజేంద్రదుర్మ తిః॥ నీలవర్ణమనడ్వాహంచ మహాంసమచోరయత్। తౌవంచయిత్వాతద్రాత్రౌస్వదేశంప్రాప్తవాన్పునః ॥ శ్రీవైశం పాయనః॥ వికారుహాస్యవచనంశ్రుత్వావిస్మయకారణం। ధర్మసూనుర్మహాప్రాజ్ఞ ఇదంవచనమబ్రవీత్॥౧౦॥ యుధిష్ఠి రః॥ కింకర్మకృతవాంస్తత్రస్వదేశేభద్రకోద్విజః । కయావృత్త్యాప్రవర్తేతబాంధవేభ్యఃకిమబ్రవీత్ ॥ తత్సర్వంవదతత్త్వేన

దేవవ్రతమహామతే। కృష్ణోయథా మేకృపయా హ్యావోచదఖిలేశ్వరః॥ శ్రీభీష్మః॥ భద్రకేభ్యాగతే తస్మిన్ బాంధవాః స
రిశంకితాః। ఊచుః పరమధర్మజ్ఞాః పున స్తస్యాతికోపితాః॥ కిమర్థమాగతో భద్ర పాపరూప భయంకర। గచ్ఛ గచ్ఛ పుసస్తూ
ర్ణం బంధూనామహితంకర॥ పరుషం స్వజనస్యేదం సిశమ్య వచనం తదా। భద్రకః ప్రాహ ధర్మాత్మన్ వంచయన్ ధర్మనంద
న॥ భోభో బంధుజనాస్సర్వే శృణుధ్వం వచనం మమ। యదా భవద్భిస్సంత్యక్త స్తదా గంగాముపాగతః॥ తత్ర త్వా బ్రాహ్మ
ణాస్సర్వే మత్కర్మ పరితోషితాః। యుగ్యాపేతే మహాభాగా మమ సర్వే దదుశ్చ తే॥ తచ్ఛ్రుత్వా బాంధవాస్సర్వే వచ
నం చేదమబ్రువన్। సుఖీభవ మహాభాగ గార్హస్థ్యం వై సదా కురు॥ గార్హస్థ్యేన తు ధర్మేణ తవ శ్రేయో భవేద్ధ్రువం। తా
నేవం వంచయిత్వా చ భద్రకః పాపనిశ్చయః॥ యుగంధరౌ తు తౌ కృత్వా యయౌ కృషిభువం ప్రతి। కిమిదం బంధుభిః పృష్టో
జడరూపో౽తిపాపకృత్॥ ౨౦॥ ప్రారంభం కరవాణీతి బ్రాహ్మణేభ్య స్తదాబ్రవీత్। సంభ్రమం కృతవాన్రాజన్ భద్రకః పా
పనిశ్చయః॥ అథో హలం సమాదాయ దీర్ఘకూబరమద్భుతం। ఉపానహౌ చర్మరజ్జుం వేణుదండసమన్వితం॥ స్కంధే రాజ
న్వహన్ సీరం కంబళేనావకుంఠితః। పూర్వపశ్చిమలాంగూలకౌపీనపరిశోభితః॥ యయౌ కృషిభువం రాజన్ భద్రకః పాప
నిశ్చయః। గచ్ఛ గచ్ఛేతి పాపాత్మన్ పాస్యామి రుధిరం తవ॥ ఇతి జల్పన్ సమార్గో వై తృష్ణయా పరిపీడితః। మధ్యాహ్నసమ
యే శ్రాంతం మహిషం సమపీడయత్॥ గాఢదుఃఖం విశేషేణ భానురశ్మిప్రపీడితం। ఆశ్వాస్య వేదనాం స్వేన రసనాలంబి
తాననః॥ ౨౧॥ అపతత్సహసా భూమౌ మృతవద్ఘోరదర్శనః। తం విలోక్య రుషావిష్టః విహ్వాలంభువి వేష్టితం॥ దండైరఘట్ట
యన్మూర్ఖో రజ్జుభిర్గోష్ఠనృత్తికైః। అశ్మభిః పంచశాఖైశ్చ పాదాభ్యాం చ తథాహనత్॥ తాడయిత్వా బహువిధం ముష్టి
భిశ్చ విశేషతః। చింతయామాస రాజేంద్ర ముహుర్నిశ్శ్వస్య దుఃఖితః॥ సిషేవే ధరణీం మూఢః క్షుధా చ పరిపీడితః। తతః ప
రం సముత్థాయ కోపాత్సంరక్తలోచనః॥ అబ్రవీత్పరుషం వాక్యమనడ్వాహం సుదుఃఖితమ్। కాలమేఘ మహావీర్య గచ్ఛ త్వం

స్వయమేవహి॥౩౧॥మహిమేషోయంజడఃపాపిత్వాచ్చ మౌనవిచక్షణః। ప్రజ్ఞాహీనస్యతద్వాక్యంయుక్తిహీనంభయంకరం॥ ఆకర్ణ్యాపరితోవీక్ష్యగోపతిర్వాక్యమబ్రవీత్॥ గోపతిః॥ భోభద్రబ్రాహ్మణేదానీంవృథాపాపంకరోషిహి ॥ ౩౩ ॥అనిత్యేనశరీరేణనిత్యత్వమనుగమచ్ఛసి।అణుమాత్రంత్వయామూఢనకృతోధర్మసంచయః॥౩౪॥కృతంపాపంవిశేషేణఘోరజన్మాంతరప్రదం। లోకేపాతకినస్సంతిత్వత్సమోనైవపాపకృత్ ॥ త్వయాకృతేనపాపేనత్వద్వంశ్యానిరయంగతాః। తానుద్ధరస్వధర్మేణతపసాచదివంవ్రజ॥ ౩౬॥ ధర్మఏవమనుష్యాణాంస్వర్గమోక్షప్రదాయకః॥ శ్రీభీష్మః॥ అస్యాశ్చర్యతమంవాక్యంశ్రుత్వాసౌభీతిసంయుతః॥ రోమాంచితతనుర్భూత్వాభద్రకోవాక్యమబ్రవీత్॥ భద్రకః॥ పాపోహంపాపకర్మాహంపాపాత్మాపాపనిశ్చయః॥ త్రాహిమాంకృపయాదేవసర్వధర్మవివర్జితం। ఇత్యుక్త్వాసహసారాజన్దండవత్ప్రణిపత్యతం॥ తుష్టమస్తౌతివదన్భూయోభద్రకోవాక్యమబ్రవీత్। గోస్వామిన్సర్వధర్మజ్ఞధర్మరూపంవదస్వమే॥౪౦॥ ధర్మజ్ఞాఃపరిరక్షంతిధర్మహీనంసకల్మషం॥ శ్రీభీష్మః॥ అతిదీనతరంవాక్యంశ్రుత్వాభద్రస్యధర్మజ॥ మేఘగంభీరయావాచాగోపతిర్వాక్యమబ్రవీత్। ధర్మాధర్మంప్రవక్ష్యామిశృణునాన్యమనాఃప్రభో॥ యస్యశ్రవణమాత్రేణపాపాన్ముక్తిర్భవిష్యతి। సర్వేషామేవదానానామన్నదానంవిశిష్యతే॥ ౪౩॥తస్మాదన్నప్రదోనిత్యంసాయుజ్యంలభతేహరేః। గోభూతిలహిరణ్యానిగావఃపృథ్వీసరస్వతీ॥ కన్యాకనకదానానినృణాంసకలప్రదానివై। సాలగ్రామంతథాలింగంక్షేత్రంకృష్ణాజినంమహత్॥ ౪౫॥యోదద్యాద్బ్రాహ్మణేభ్యస్తుసవిష్ణోఃపదమశ్నుతే।భద్రకః॥ దానప్రదానేయోగ్యోహంనైవాత్రఖలునిర్ధనః॥ వినాదానేనయత్పుణ్యంసమస్తిచేత్తద్వదస్వమే॥ గోపతిః॥ ప్రాతఃకాలేసముత్థాయవిష్ణుంసర్వాత్మకంప్రభుం॥ కీర్తయేద్యఃప్రసన్నాత్మాసవిష్ణోఃపదమశ్నుతే। స్నానేజపేతథాహోమేభోజనేచవిశేషతః॥ ౪౮ ॥ పూజయాందేవదేవస్యమానస్స్వర్గపదంవ్రజేత్। తీర్థేతిథౌతథావిష్ణుమాతాపిత్రోర్యతోగురౌ॥

భక్తిం కుర్యాత్ప్రియత్నేన సగచ్ఛేద్బ్రహ్మణః పదం। విష్ణోశ్చ పూజనే భక్తిః పురాణశ్రవణే రతౌ। ధర్మశాస్త్రే రత
థాస్నానే యస్య నిత్యం స ముక్తిభాక్। ద్రవ్యేణ కర్మణా వాచా దానాద్వా ప్రహితేరతః ॥ స యాతి బ్రహ్మభవనం పునరా
వర్తివర్జితం। యస్య మస్సర్వభూతేషు తథా శత్రుసుహృత్సు చ। సర్వత్ర హితకారీ యస్స విందేద్దైవసురాలయం। పరదా
రపరద్రవ్యపరనిందాపరాఙ్ముఖాః। సత్యానాదరతా యే చ తే సర్వే త్రిదివౌకసః॥ శ్రీభీష్మః॥ ఇత్యద్భుతతమం వాక్యం శ్రుత్వా
భద్రః మహాత్మను। పునరేవ శంభుం నాక్యం నమస్కృత్యైవమబ్రవీత్॥ ౪౮॥ ఇతి శ్రీ శివధర్మే అష్టావింశో ధ్యాయః॥ ఆన
భద్రకః॥ భగవన్ సర్వధర్మజ్ఞ సర్వశాస్త్రవిశారద। పాపస్య కారణం బ్రూహి యస్మాచ్చ నరకం వ్రజేత్॥ ౧॥ స్నానసహీనస్య
ద్వాన్॥ నిర్దయస్సర్వభూతేషు తథా నిష్ఠురవాచకః। స పాపీ నారకీ జ్ఞేయః యో ధర్మేవర్తతే చిరం॥ పురాణధర్మశాస్త్రాణి నిందకో
దాపాపీ తథా పితృవిదూషకః। గురుదేవద్విజాన్ బంధూన్ అగ్నిం మిత్రం గవాం కులం॥ బహుభాషీ నరో యస్తు దారుణం నరకం వ్రజేత్। వి
నరకం వ్రజేత్। స్నానే జపే తథా హోమే భోజనే దేవసన్నిధౌ ॥ శిష్టబంధోర్గవాం పూజామకృత్వా నరకం వ్రజేత్। పరదా
రపూజాం గ్రహార్చాం చ హ్యాగ్నేర్మాక్షుద్గురోశ్చ భాం॥ ౪॥ బ్రాహ్మణేభ్యః ప్రతిశ్రుత్య దాస్యామి
రపరద్రవ్యపరతేః త్రాపహారకాః॥ పరనిందాపరా మూర్ఖాస్తే వై నిరయగామినః। బ్రాహ్మణేభ్యః ప్రతిశ్రుత్య దాస్యామీ
తిథనాదికం॥ పశ్చాన్నాస్తీతి యో వక్తి దారుణం నరకం వ్రజేత్। నాస్తి నాస్తీతి యో బ్రూయాదతిథౌ గృహమాగతే॥ త
స్య జిహ్వాం సముద్ధృత్య ఘోరాస్తు యమకింకరాః। దహంతి యుగపర్యంతం కుంభీపాకేతి దారుణే॥ పానీయమన్నదానం చ
తథా తాంబూలభోజనే। తృణకాష్ఠాగ్ని శాకానాం హ్యదాతా నరకం వ్రజేత్॥ ౧౦॥ సర్వేషామేవ పాపానాం పాపమే
కం మహత్తరం। లాంగలాకర్షణం పార్థ మహాపాపం ప్రకీర్తితం ॥ యస్సదా కర్షతే మూర్ఖో బ్రాహ్మణో ఘోరి
హాహిసః। దేవాః పితృగణా విప్రాస్తథా గంధర్వచారణాః॥ హలకర్మ ప్రకుర్వాణం తథా లక్ష్మీపతిః ప్రభుః। శేపుస్తేతు

సముద్వీక్ష్యనిర్భాగ్యోభవనారకీ॥ ౧౩॥ యుష్మత్కులప్రసూతాయేసర్వధర్మబహిష్కృతాః। దరిద్రాఅంగహీనాశ్చ సర్వేసంతానవర్జితాః॥ బంధుభిస్సంపరిత్యక్తాగంతారోనరకంధ్రువం। కుంభీరౌరవకాకోలక్షేపయంత్రాసిపత్రకం॥ తప్తతైలంతప్తకుంభంఘటీయంత్రమధోముఖం। వ్యాఘ్రీజాలంవజ్రకీటంవృకరాత్రుసభక్షణం॥ ౧౬॥ ఏతేషునరకేష్వేతేపతిష్యంతినసంశయః। ఏవంశప్తాఃపూర్వకాలేస్వంస్వంధర్మానుయయుస్తదా॥ తస్మాత్సర్వేషుకాలేషుకృత్వాపాపంన కారయేత్। సర్వభూతహితశ్శాంతోదాంతఃపరమబుద్ధిమాన్॥ ౧౭॥ స్వధర్మనిరతోయోవైసయాతిపరమాంగతిం॥ శ్రీభీష్మః॥ ఏవంనిశమ్యరాజేంద్రరుదన్భూమావపాతహ॥ ౧౯॥ పాపబుద్ధింవిసృజ్యాశుకింకరోమీతిచాబ్రవీత్। కృతకృత్యోస్మిభద్రంతేగచ్ఛసౌమ్యయథాసుఖం॥ ౨౦॥ త్వత్ప్రసాదాదహంముక్తఃపాపాత్సుఘోరుణాత్॥ గోపతిః॥ నగచ్ఛామిమహాభాగపూర్వంతవఋణంగతః॥ ౨౧॥ తద్ధనంతవహస్తేహందత్వాయాస్యామినిర్వృతిం॥ భద్రకః॥ కథంత్వమ్మృణవాంస్తాతమహిషోవాపికిన్నుమే॥ ౨౨॥ ఋణప్రదఃకథమహంతత్సర్వంకృపయావద॥ గోపతిః॥ నిష్కత్రయంగృహీత్వాతుతవహస్తాన్మహామతే॥ ౨౩॥ ఈదృశంజన్మసంప్రాప్తంసుఘోరంచభయావహం। ఇదానీముచితంబ్రూహిఋణాత్తస్మాద్భయంకరాత్॥ ౨౪॥ ముచ్యేనహికథంతత్తదుపాయంచవదస్వహ॥ భద్రకః॥ త్వయోక్తంతద్ధనందత్వాసుమహాస్తేనుపోమతే॥ ౨౫॥ మహిషేణసమంగచ్ఛఋణాన్ముక్తోనసంశయః॥ గోపతిః॥ పౌరుషంతురువిప్రేంద్రయథార్థ్యంబ్రవీమితే॥ ౨౬॥ అవయోఋణపాశశ్చిచ్ఛత్తుర్గోహ్యాగమిష్యతి। నిష్కత్రయంతస్యహస్తాద్గృహీత్వానోవిసర్జయః॥ భీష్మః॥ ఏవముక్త్వాతురాజేంద్రనమస్కృత్వాతుతంద్విజం। తూష్ణీమాస్తేగవాంనాథోబ్రాహ్మణోవిస్మయంవహన్॥ ఏతస్మిన్నంతరేశూద్రోహ్యాయయౌవిప్రసన్నిధిం। సోతివత్వరయాయుక్తోవాక్యమేతదువాచహ॥ విప్రాద్యశ్రూయతామేతౌవిక్రేయేత్వయాయది। నిష్కత్రయంప్రదాస్యామిమూల్యమేతౌప్రదేహిమే॥ విప్రః॥ తథాకరోమితే

శూద్రస్తద్ధనం త్వం దదస్వమే। గోపతిం మహిషం చేమం తవ దాస్యే న సంశయః॥ ౩౧ ॥ శ్రీభీష్మః॥ బ్రాహ్మణస్య వచశ్శ్రుత్వా వృషలో దత్తవాన్ ధనం। స్వగృహం ప్రాప్తవాన్ రాజన్ తావాదాయ తతః పరం॥ ౩౨॥ బద్ధ్వా గోష్ఠే వృషం శూద్రో భుంజమానస్సుతైస్సహ। అన్యోన్యకలహాద్రాజన్ రజ్జుభిః పరిపీడితౌ॥ అథాతాం తత్క్షణాదేవ పరాసూ పతితౌ భువి। హా హతోఽస్మి హతోస్మీతి బంధుభిః పరివేష్టితః॥ కృత్వాతురో దసందుఃఖాత్ప్రపేదే ధరణీతలం। ఏవం ప్రవర్తమానే తు గోవృషౌ మహిషస్తథా॥ ౩౪॥ దివ్యం విమానమారూఢావంబరం సముపాగతౌ। ఊచతుర్దుఃఖితం శూద్రం కిమర్థం రుద్యతే త్వయా॥ త్వం హీనః పూర్వజనే ఋణవాన్ అత్ర సంశయః। ఋణవంతౌ ద్విజస్యావామృణాద్విపరిమోచితౌ॥ ౩౬॥ మోచితశ్చ ఋణాత్త్వం హి వ్రజ శీఘ్రం త్రివిష్టపం। ఏవం నిశమ్య వచనం మధురం గోమహార్షణం॥ సకుటుంబో యయౌ నాకం శూద్రో మహిషగోపతీ। గంధర్వైస్స్తూయమానాస్తే సర్వే నాకం సమాయయుః॥ యుధిష్ఠిరః॥ కిం కర్మ కృతవాంస్తాత బ్రాహ్మణో వేదవర్జితః। తత్సర్వం శ్రోతుమిచ్ఛామి కృపయా వద సువ్రత॥ ౪౦॥ భీష్మః॥ ద్రవ్యేణానేన విప్రో సౌప్రాయశ్చిత్తం చకార హ। ప్రాయశ్చిత్తవిశుద్ధాత్మా తపస్తేపే సుదారుణం॥ కృష్ణేతి పరమాత్మేతి సర్వలోకేశ్వరేతి చ॥ విశ్వరూప సదానంద పాహి మాం శరణాగతం॥ ఏవం భక్త్యా ప్రార్థయంతం బ్రాహ్మణం గతకల్మషం। హృదిస్థితో జగన్నాథస్తం ప్రత్యాహ తతోంబరే॥ ౪౩॥ శ్రీభగవాన్॥ యద్యత్త్విష్టతనుం వస్తు తత్తదేవేహ భుజ్య చ। స్వర్గం గచ్ఛ మహాభాగ సర్వాన్కామానవాప్నుహి॥ ౪౪॥ ఇంద్రస్య సన్నిధౌ తిష్ఠ యావదాచంద్రతారకం। ఇతి ఖే సంగతాం వాణీం శ్రుత్వా ప్రీతిసమన్వితః॥ ౪౫॥ కర్మకాండమశేషేణ యథావదకరోద్ద్విజః। పుత్రపౌత్రైః పరివృతో బంధుభిశ్చ సమన్వితః॥ ప్రపేదే సకలాన్ కామాన్ సత్సంగస్య ప్రభావతః। తతః పరం వ్యోమచరైరభిష్టుతో గంధర్వముఖ్యైరుపసేవ్యమానః॥ దివం ప్రపేదే స తు విప్రవర్యస్సత్సంగతో నాస్తి పరం నరేంద్ర। తస్మాత్త్వమపి రాజేంద్ర సత్సంగం కురు సర్వదా॥ ౪౭॥ సత్సంగాన్ముక్తిమా

ప్నోతి నరః పాపరతో౽పి చ। సర్వేషామపి జంతూనాం సత్సంగో దుర్లభః ఖలు॥ ౪౯॥ సత్సంగాదిష్టజామాన్సైవ సంప్రాప్నో
తి నరో నృప। ఋణాదానే సుఖం పూర్వం ప్రదానే ప్రాణసంకటం॥ ౫౦॥ జననే చ విపత్త్యై చ ఋణినో న సుఖం ఖలు। శా
కాహారం పరం పథ్యం పంచమే౽హని భోజనం॥ ఋణాద్రాజ్యప్రదాద్వాపి నిరాహారః పరః స్మృతః। ఏవం కష్టమృణం రా
జన్ ఇహాముత్ర చ జన్మని॥ ౫౨॥ ఋణీన భూయస్సతతం పరం శ్రేయో౽గమిష్యసి। య ఇదం పుణ్యమాఖ్యానం శృణుయాద్వై
సమాహితః॥ ౫౩॥ బ్రహ్మలోకమవాప్నోతి నారదేన ప్రభాషితం। యశ్శృణోతి ఋణీ నిత్యం భక్తిపూర్వం నిరంత
రం॥ షణ్మాసశ్రవణాదేవ ఋణాన్ముచ్యేత భూమిప। తస్మాత్సర్వేషు కాలేషు ధర్మమేవ సదా కురు॥ ౫౪॥ ధర్మేణ
తేభ వేద్వృద్ధిరిహాముత్ర చ భూమిప॥ ఇతి శ్రీశేషధర్మే ఋణప్రశంసా నామ ఏకోనత్రింశో౽ధ్యాయః॥

శ్రీవైశంపాయనః॥ ఇత్యేవం ధర్మమాశ్చర్యం సత్సంగస్య ఋణస్య చ। శ్రుత్వా ప్రీతో మహాభాగో ధర్మసూనురువా
చ తం॥ ౧॥ యుధిష్ఠిరః॥ కురువృద్ధ నమస్తే౽స్తు వసూనామగ్రయాయినే। భక్తో౽హి దేవ దేవస్య సమస్తజగతాం పతేః॥ ౨॥ దా
తా ప్రతిగృహీతా చ కింకరిష్యతి వర్తనం। ఇహలోకే స్యాద్భావే తు సుఖం దుఃఖం తథైవ భవేత్॥ ౩॥ వృద్ధ్యలాభే మహాబా
హో బ్రూహ్యర్థనామూలనష్టకే। ఇహలోకే పరత్రాపి కింకరిష్యతి తద్వద॥ ౪॥ శ్రీభీష్మః॥ మహాత్మా బ్రహ్మపుత్రేణ నారదేన
చ ధీమతా। కథితం యత్పురావృత్తం మమానుగ్రహకాంక్షయా॥ ౫॥ తదహం సంప్రవక్ష్యామి శృణు నాన్యమనాః ప్రభో। పు
ణ్యం పవిత్రమాయుష్యం సర్వపాపహరం శుభం॥ ౬॥ ఋణమోచనకం నామ సర్వేషాం పుష్టివర్ధనం। దత్తేన ధనవాన్ లో
కే హ్యదత్తేన చ నిర్ధనః॥ సుకృతేన చ పాపేన భవత్యేవ న కారణం। ఋణకర్తా పితా శత్రురన్నకర్తా పితా సుహృత్॥
పతివ్రతా చ భగినీ సతీ చైవ సుతా తథా। భార్యా చ వశినీ నిత్యం పుత్రో౽పి ప్రశతవాక్ సఖా॥ ఋణీ దుఃఖసుఖీ చాత్రాపరలోకే
చ పాండవ। తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన ఋణవాన్న భవేన్నృప॥ అత్ర తే కథయిష్యామి ఇతిహాసం పురాతనం। శ్రోతౄణాం

సర్వపాపఘ్నం వై రాజ్యజననం శుభం॥ ౧౧॥ ఆసీత్పురా కృతయుగే బ్రాహ్మణో బంధువత్సలః। సర్వధర్మసమాయుక్తః కౌశికో నామ శీలవాన్॥ ౧౨॥ వసుమాన్బహుపుత్రశ్చ శ్రుతధర్మో బహుప్రదః। ఉపార్జయామాస ధనం విద్యాకృషిముఖే నసః॥ ప్రవృద్ధిమగమద్విత్తం విదుషో బ్రాహ్మణస్య చ। ధర్మవృద్ధ్యా మహారాజ లక్షణాంతు సహస్రశః॥ ౧౪॥ సత్యశీలో మహానాసీత్సఖా తస్య యుధిష్ఠిర। దరిద్రో బహుపుత్రశ్చ కృశాంగో వ్యాధితో భృశం॥ ౧౫॥ కౌశికస్తు స ధర్మాత్మా దదాతి చ ధనం స్వకం। అన్నభావాత్తథా స్నేహాన్నిర్ధనత్వాచ్చ సర్వదా॥ సఖ్యుస్స్నేహాద్వృద్ధిలోభాద్ధర్మతః కురునందన। తతో బహుతిథే కాలే ద్విజౌ తౌ తు క్షయం గతౌ॥ తతో యమభటైర్నీతౌ దర్శితౌ చ విశేషతః। తతో దాతా యమం దృష్ట్వా సత్వరం ప్రణిపత్య చ॥ ౧౮॥ తతో నివేదయామాస ధర్మరాజాయ సత్వరం। శ్రూయతాం ధర్మరాజేంద్ర సత్యశీలేన యత్కృతం॥ దత్తాపహారీ భూలోకే కృతఘ్నో లోకదూషకః। అప్రదాయ మయా దత్తం యమలోకముపాగతః॥ ౨౦॥ అసత్యవాదీ ధర్మాత్మన్ సత్యశీల ఇతి శ్రుతః। రాజతస్కరదుర్వృత్తైర్మయా యత్సంచితం ధనం॥ ౨౧॥ తత్సర్వం లయమాయాతి కిం కరిష్యే మహామతే। శృంఖలాశతసంయుక్తః కాష్ఠపాషాణపీడితః॥ ౨౨॥ బహుధా భగ్నమానోపి తదా నో దత్తవాన్ధనం। స్వవిత్తమస్య దత్వా తు రిక్తోహమభవం ప్రభో॥ ౨౩॥ పుత్రదారాస్తథా భృత్యాస్సర్వే నైరిక్తతాం గతాః। అయం చాప్యత్ర సంప్రాప్తః కిం కరిష్యామి సూర్యజ॥ ౨౪॥ అస్య వేషేన విశ్వాసం వాచి కర్మణి చేష్టితే। పటుదీనస్య పాపస్య గోముఖవ్యాఘ్రరూపిణః॥ ౨౫॥ కుటుంబఘాతకస్యాస్య సదా కార్పణ్యభాషిణః। అభావే నిందితస్యాస్య విశ్వాసం వాచి మా కృథాః॥ ౨౬॥ తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా కౌశికస్య తు ధర్మజ। సత్యశీలస్త్వృణీ ప్రాహ ప్రేతరాజం భయంకరం॥ పాపోహం పాపకర్మాహం పాపాత్మా పాపసంభవః। త్రాహి మాం వచనం దేవ త్వదగ్రే వక్తుమక్షమః॥ పాపినో వచనం దేవ సర్వత్రాపి విగర్హితం। తథాపి వక్ష్యే కార్పణ్యం ధర్మరాజస్య తేగ్రతః॥ ౨౮॥ పాపినా బహుపుత్రేణ నిర్భాగ్యేన మయా ఖలు।

కౌశికాత్తు ధనం గృహ్య హ్యాపటుంబభరణం కృతం॥ ౩౦ ॥ క్షేత్రాదుత్పాద్య దాస్యేహమితి మత్వా ఋణం కృతం। ఋణం వై ధర్మసాహాయ్యాచ్చ న దత్తం ధనుకా రాజహి॥ ౩౧ ॥ తస్మిన్కాలే మహాపీడా రాజచోరసముద్భవా। ఆసీల్లోకస్య దుర్భిక్షం వ్యాధిభిః పరిపీడనం॥ ౩౨॥ కృషిభిః ఫలితా భూమిర్నైవ దండధర ప్రభో। క్షుద్బాధా గ్రామబాధా చ రాజబాధా చ దుస్సహా॥ గృహక్షేత్రం వ్యపహృతం సుతా దేశాంతరం గతాః। వ్యాధినా పీడితో హంతు హ్యపత్యాని మృతాని మే ॥ వేశ్మ దగ్ధం విశాలం మే గోధనం తస్కరైర్హృతం। కాలే కాలే న వృష్టిశ్చ కృషిం కర్తుం న హి క్షమః॥ ౩౪॥ అనడ్వాహాశ్చ శకటాః తురంగా దాసదాసికాః। రాజభృత్యైరపహృతాః కరాభావాత్కథం చన॥ ౩౫॥ భిక్షయా చాపి జీవామి వ్యాధినా పరిపీడితః। ఏవం స్థితే మయి కృశే హ్యంతకాలస్సమాగతః॥ తస్మిన్నవసరే దేవ త్వద్భటాశ్చాతిదారుణాః। కాలపాశైర్దృఢం బధ్వా ప్రాపయంతి స్మ మామిహ॥ ౩౬॥ కిం కరిష్యామ్యహం దేవ హ్యత్రాయం మాం ప్రబాధతే। అన్యథా చింతితం కార్యం దైవేన కృతమన్యథా॥ చింతయామ్యహమన్యత్తు దైవమన్యత్ప్రచింతయత్। త్వమేవ చింతయస్వాద్య కృశో దీనో వివస్త్రకః॥ ౪౦॥ తృష్ణా కంఠశ్చ శుష్కతాలుర్నిత్యదుఃఖ్యతిదారుణః। క్షుత్తృష్ణా మోహం చ మూర్ఛైశ్చ బాధితస్తవ కింకరైః॥ కింకరోమి చ సూర్యాత్మజ సంప్రాప్తే హ్యైవ మోచనం కథం। కౌశికో సౌ మహాప్రాజ్ఞో దేవతాగణసేవితః॥ ౪౨॥ అప్సరోభిః పరివృతో విమానశతసేవితః। వర్తతే తవ ధర్మేణ నిత్యే దీప్యర్కదీశః॥ మమ సఖ్యం మహాప్రీతిర్మయి నిత్యం సమాశ్రితా। ఇదానీం సర్వధర్మజ్ఞ విపరీతా భవన్మయి॥ వనాని దహతో వహ్నేస్సఖా భవతి మారుతః। స ఏవ దీపనాశాయ కృశే కస్యాస్తి సౌహృదం॥ ౪౪॥ ధర్మరాజః॥ ఋణప్రదాతా ధనదాతా పాత్రవిశేషవిత్। భూలోకే సురలోకే వా పూజ్య ఏవ ధనీ సదా॥ ౪౫॥ సుశీలో బంధుమాన్ శ్రీమాన్నిత్యం చాతిథిపూజకః। మృదుభాషీ సదా దాంతః కృపాళుర్భూతసంచయే॥ పురుషో వా ధనీయస్తు తత్రాప్యత్ర సుఖీ హి సః। కృతఘ్నస్త్వృణవాన్ భృత్యో దుఃఖీ సర్వత్ర నిందకః॥ ప చేలః కుత్సితో భూత్వా

దురాచారీతుకామశ్చ శ్వవృత్తిః పిశునో జారో రుణీసర్వత్రదుఃఖితః ॥ అదత్తదోషేణభవేద్దరిద్రో దరిద్రదోషేణక రోతిపాపం। పాపాదవశ్యంనరకంప్రయాతి పునర్దరిద్రః పునరేవపాపీ॥ ౫౦॥ న్యాయసారమిదంవచ్మి లోకానాంయువ యోఃకృతే। శృణ్వంతు పితరస్సర్వే రాజవర్యాశ్చయేనఘాః ॥ రుణీదాతుశ్చపుత్రత్వం దాస్యాపత్యాశభృత్రతాం। అనడు త్త్వంపశుత్వంచ గమిష్యతినసంశయః॥ ఋణాద్వ్యావద్విముక్తోసౌ కృషివ్యాపారజీవనైః। తావద్వైపుత్రదాసత్వమల్పా యుస్త్వంగమిష్యతి॥ ఏవంనిశ్చిత్యభగవాన్ బ్రహ్మాలోకపితామహః। ఆజ్ఞాందత్త్వానుమేమాంతుస్వర్గలోకేప్రతిష్ఠితః॥ భీష్మః॥ ఏవంనిశ్చిత్యరుణినాంవికర్తనసుతోవశీ। పాలయామాసధర్మేణస్వంలోకంధర్మనందన ॥ ఏతద్విజ్ఞాయమతిమా న్రుణవాన్నభవిష్యతి। సుఖీసర్వత్రభవితా శాశ్వతంలోకమేష్యతి ॥ ఇదంపవిత్రంపాపఘ్నం పుణ్యంరుణవిమోచనం।యశ్శ్రుత్వాసర్వపాపేభ్యోముచ్యతేచరుణాద్ధినః॥ ౫౭॥ ఇతిశ్రీశేషధర్మే ఋణవిమోచనకంనామత్రింశోధ్యాయః॥

జనమేజయః॥ ఆశ్చర్యమతులంశ్రుత్వాధర్మంప్రీతోయుధిష్ఠిరః। కిమపృచ్ఛన్మునిశ్రేష్ఠ బ్రూహితన్మేపితామహ॥ శ్రీవైశంపాయనః॥ ఆశ్చర్యమతులంధర్మంధర్మసూనుపితామహం। సర్వభాగ్యకరంపుణ్యం సర్వలోకేషువిశ్రుతం॥ వాసుదేవంనమస్కృత్యపృష్టవాన్ద్విజసన్నిధౌ॥ యుధిష్ఠిరః॥ కేనవ్రతేనమేరాజ్యంభవిష్యతిపితామహ॥ ౩॥ తద్వ్రతం తస్యమాహాత్మ్యంవదప్రియకరంహరేః। పితామహవిశేషేణభక్తోసిజగతీపతేః ॥ ౪॥ త్వంసదాసర్వధర్మజ్ఞ బ్రూహి వ్రతమనుత్తమం॥ భీష్మః॥ వ్రతానామపిసర్వేషాముత్తమంయద్విదుర్బుధాః॥౫॥ తద్వ్రతంశృణుకౌంతేయనారదాత్తుమ యాశ్రుతమ్। విఖ్యాతంత్రిషులోకేషు జయంతీత్యభిధానతః॥౬॥ తస్యవ్రతస్యమాహాత్మ్యం ప్రవక్ష్యామిహితాయతే। వ ద్యేజయంత్యామాహాత్మ్యం శృణురాజకులోత్తమ ॥ ౭॥ యస్యశ్రవణమాత్రేణ వాజపేయఫలంలభేత్। పురాసనత్కుమా రేణనారదాయప్రభాషితం॥౮॥ ఆశ్చర్యంనిత్యమాఖ్యానం సర్వదానఫలప్రదం। జయంత్యాసదృశంపుణ్యం త్రిషులోకేషు

న్నోనృప॥ ౯ ॥ మోక్షదం సర్వతాం భక్త్యా విష్ణోః ప్రియకరం హితత్। జయంతీం వై ప్రశంసంతి మునయః పుణ్యకాంక్షిణః॥
౧౦॥ వ్రతానాం చైవ సర్వేషాము త్తమం తత్ప్రచక్షతే। బ్రహ్మక్షత్రవిశాం చైవ శూద్రాణాం చైవ యోషితాం॥ ౧౧ ॥
మోక్షదం సర్వతాం భక్త్యా విష్ణోః ప్రియకరం భవేత్। జయంత్యాం నైవ భుంజీత ధర్మే బుద్ధిర్యది స్థితా॥ ౧౨॥ భుక్త్వా య
ది స పాపీ స్యాద్రౌరవం నరకం వ్రజేత్। మహాపాతకసంయుక్తో యుక్తో వా సర్వపాతకైః॥ ౧౩॥ జయంత్యాం తు నిరాహారః
స్థిత్వా యాంతి హరేః పదం। శ్రీజయంతీ మహాపుణ్యా విష్ణోః ప్రియకరా తిథిః॥ ౧౪॥ సంసేవ్యా సర్వదా విప్రైస్సంసారచ్ఛే
దలిప్సుభిః। జయంత్యాం ప్రాతరుత్థాయ నిగృహీతాఖిలేంద్రియః॥౧౫॥ స్నాత్వా చ విధివద్విష్ణుమర్చయేత్ప్రయతో ద్విజః।
విష్ణోస్సమీపే శాయీత నారాయణపరాయణః॥ ౧౬ ॥ రాత్రౌ జాగరణం కృత్వా విష్ణుసాయుజ్యమశ్నుతే। నృత్తగీతాది
వాద్యైశ్చ పురాణశ్రవణాదిభిః॥ ౧౭॥ సేవాం కృత్వా హరేరమ్యాం హరిసాలోక్యమశ్నుతే। పుత్రకామో లభేత్పుత్రం
ధనకామో లభేద్ధనం॥౧౮॥ రాజ్యకామో లభేద్రాజ్యం జయంత్యాస్తు ప్రభావతః। ఉపవాసవ్రతపరో ధర్మకారీ భవేన్నృ
ప ॥ చండాలాన్పతితాన్వాపి వాక్మాత్రేణాపి నాలపేత్। శ్రీజయంతీవ్రతం యే తు కుర్వంతి శ్రద్ధయాన్వితాః ॥ ౨౦ ॥ తే
యాంతి విష్ణుభవనం పరమానందదాయకం। అశ్వమేధసహస్రాణి వాజపేయాయుతాని చ ॥ ౨౧ ॥ కృత్వా యత్ఫలమా
ప్నోతి జయంత్యాం తత్ఫలం ధ్రువం। యదృచ్ఛయా కృతా యైస్తు తేషాం పాపం ఛినత్తి హి ॥ సుపుత్రదాయినీ హ్యేషా శరీ
రారోగ్యదాయినీ। సుకళత్రప్రదా హ్యేషా విష్ణులోకప్రదాయినీ॥ జయంత్యాం పరు తే యస్తు యత్కించిద్దానముత్తమం॥ స
వై బ్రహ్మసమాప్నోతి సాక్షాత్కృష్ణముఖోదితం॥ తిలకన్యాగవాం దానం యో దదాతి నృపోత్తమ। కోటివంశసమా
యుక్తో విష్ణులోకం స గచ్ఛతి॥ ౨౫॥ అష్టమీ చ జయంతీ చ దేవదేవస్య చక్రిణః। శుభే హ్యేతే మహాభాగ విష్ణోః ప్రియకరే తిథీ॥
జయంతీ మోక్షదా ప్రోక్తా సర్వేషాం వ్రతకామినాం। అష్టమీ భుక్తిదా ప్రోక్తా బ్రహ్మలోకప్రదాయినీ॥ ౨౭॥ అత్రైవోదా

దాహరంతీమమితిహాసంపురాతనం। ధర్మవ్రతస్య చరితంసర్వమంగళదాయకం॥ ౨౮॥ కురుక్షేత్రేపురారాజాసోమవంశసముద్భవః। ధర్మవ్రతోమహానాసీచంద్రకాంతసుతఃప్రభుః॥ ధర్మేణపాలితాస్తేనజనాజనపదాస్తథా। కాళిందీతీరమాసాద్యసరాజాజనమేజయ॥ ౩౦॥ రాజసూయాంశ్చకారాసౌపంచత్రింశత్ప్రతాపవాన్। అశ్వమేధాంశ్చరాజేంద్రషట్త్రింశన్నమదాతతే॥ ౩౧॥ పృథివీపాలితాతేనశరదామయుతంనృప। తావత్పుత్రసమాయోగోనైవాభూత్తస్యభూపతేః॥ ౩౨॥ శత్రుభిఃపీడితోరాజారాజ్యభ్రష్టోమహీపతిః। పురంనివేశ్యసచివైర్వర్జితంసర్వసంపదా॥ ౩౩॥ వనంజగామధర్మాత్మాతపస్తప్తుంసపుత్రవాన్। తత్రారాధ్యచిరంకాలంబ్రహ్మాణంభువనేశ్వరం॥ సహస్రత్రయమబ్దానామేకాహమివపార్థివః। గమయామాసరాజేంద్రపుత్రకామోమహామతిః॥ గ్రీష్మేపంచాగ్నిమధ్యస్థోవర్షాస్వానిష్కుటిర్నృప। హేమంతేచప్రాహదేవాసీత్కాళింద్యాస్సరితఃప్రభో॥ ౩౬॥ త్యక్తాహారస్త్యక్తనిద్రస్త్యక్తభోగప్రతాపవాన్ ఆచచారతపఉగ్రంచతురవాన్యస్తవిలోచనః॥ ౩౭॥ తపసాతస్యరాజేంద్రదేవాభీతాదివంగతాః। రంభాతిలోత్తమాభ్యాంతునివారయితుముద్యమాః॥ సత్యలోకంతదాజగ్ముర్విజ్ఞప్తుంపరమేష్ఠినే। తత్రస్థిత్వాచిరంకాలంస్తవైస్తుత్వాపితామహం॥ ఇదమూచుర్విధాతారంకృతాంజలిపుటాస్తదా। పాహిలోకపతేస్మాన్వైధర్మవ్రతభయార్దితాన్॥ ౪౦॥ వస్తుంత్రివిష్టపేశక్యంనైవాస్మాభిరకంటకైః। తస్యచిత్తంభవాన్వేత్తినహివిందామహేవయం॥ అస్మాస్తుయదితేప్రీతిరస్తిచేత్పాలయస్వన॥ బ్రహ్మా॥ శృణుధ్వంమద్వచఃపుత్రాయుష్మద్ధితకరంశుభం॥ ౪౨॥ ధర్మవ్రతస్తురాజేంద్రోబ్రహ్మామేవస్తౌతివైస్సదా। తస్మాద్భయమిదంనాస్తియుష్మాకంమనుజైవహి॥ ౪౩॥ సర్వేషామేవదేవానాంమాభూద్రాజ్ఞోమహద్భయం। గచ్ఛధ్వంపూర్వవత్తూర్ణంత్రివిష్టపమరిందమాః॥ ఇత్యుక్త్వాదేవతాస్సర్వాశ్చంద్రాదిత్యామరుద్గణాః। త్రివిష్టపంపునఃప్రాపుస్త్యక్తదుఃఖామహాబలాః॥ ౪౫॥ ఏతస్మిన్నంతరేధాతావిశ్వయోనిస్సమాధిమాన్। అజగామ

నృపస్యాతుప్రదాతుంవరముత్తమం॥ ౪౯ ॥ బ్రహ్మో॥ ధర్మవ్రతమహాభాగతపసాతోషితోస్మ్యహం। వరంవరయభ
ద్రంతేవరదోహమిహాగతః॥ భీష్మః॥ బ్రహ్మణాగదితంవాక్యంశ్రుత్వాప్రీతోనృపోత్తమః। కృతాంజలిపుటోధీమాన్న
మస్కృత్యేదమబ్రవీత్॥ కృతార్థోస్మిమహాభాగపుత్రందేహిపితామహ। అపుత్రిణాంతులోకోస్తినైవేతియచ్ఛ్రు
తం॥ బ్రహ్మో॥ కృతాంజలిపుటందీనంకృశాంగంప్రేక్ష్యవిశ్వసృట్। స్పృశన్ప్రోవాచ రాజేంద్రంవేద్మ్యహంతవమా
నసం॥ ౫౦॥ ధర్మవ్రతమహాభాగపుత్రోత్పత్తేస్తుకారణం। సర్వకామప్రదంనౄణాంయద్వ్రతంతద్వదామితే॥ జయం
తీభవతాసేవ్యావిశేషేణనృపోత్తమ। హరిప్రియాతుసాదేవీజయంతీలోకవిశ్రుతా॥ ౫౧॥ సాదాస్యతిచతేపుత్రందివ్య
రూపమరిందమ॥ ధర్మవ్రతః॥ శత్రుభిర్హృతరాజ్యస్యహ్యపుత్రస్యచమేనఘ॥ ౫౩ ॥ కథంవస్తుంమయాశక్యంస్వపురేదే
వవల్లభ॥ బ్రహ్మో। అత్యున్నతపదంరాజన్కాంక్షిణఃబ్రహ్మయోగినా॥ కృతామయాజయంతీయంయయాప్రాప్తమిదం
పదం। ఇచ్ఛతారాజ్యపుత్రౌచత్వయాసేవ్యాప్రయత్నతః॥ ౫౪॥ జయంతీరాజశార్దూలసర్వసంపత్కరీతవ। ఇత్యుక్త్వాన
రాజశార్దూలంపరమేష్ఠీజగద్గురుః॥ తిరోదధేసభూపాలోవిస్మయంపరమంగతః। సంప్రహృష్టోమహారాజస్వప్నందృ
ష్ట్వేవధర్మజ॥ ౫౭॥ రథస్థస్స్వపురంప్రాపచిత్రధ్వజపతాకినీం। బ్రహ్మణోదీరితంవాక్యంమంత్రివృద్ధేనివేద్యచ॥ ౫౮॥
సజయంతీవ్రతమిదంహ్యకరోద్భార్యయాసహ। తేనపుణ్యప్రభావేనసుతంచంద్రప్రభంకిల॥ ౫౯॥ లేభేరాజ్యంచకోశం
చశత్రూణామంతకోభవత్। రిపూన్నిర్జిత్యసంగ్రామేరాజ్ఞాంచైవాగ్రగోభవత్॥ ౬౦॥ తస్మాత్త్వమపిరాజేంద్రపు
త్రకామోయదిప్రభో। రాజ్యకామోపివాతాతకురువ్రతమనుత్తమం॥ కాకుత్స్థస్యప్రియాసాధ్వీమాగధీపద్మలోచనా।
తేనపార్థమిదంకృత్వారిపుంలేభేసుదక్షిణా॥ ౬౧॥ ఆజ్ఞాందశరథస్యశ్రీరామోపిశిరసావహన్। వైదేహ్యాసహధర్మా
త్మాసుమిత్రాతనయేనచ॥ ౬౩॥ ప్రపేదేదండకారణ్యంతేతేదముకరోత్సుధీః॥ ఖరాదీన్నాశుసాన్హత్వాతేఽరాష్ట్రంసు

తాంకుశం॥ లేభేపుత్రంతథేంద్రాణీజయంతంసురనాయకం। పార్వతీషణ్ముఖంలేభేవ్రతేనానేనసువ్రత॥ ౬౫॥ గాంధారీచైవకుంతీచమాద్రీస్వపతినాసహ। యస్మాన్నైవసుషువేకుంతీమాద్రీగాంధారసంభవా॥ ౬౬॥ పుత్రదంపుత్రకామానాంరాజ్యదంరాజ్యకామినాం। శ్రీజయంతీవ్రతంతాతపాపినామపిపాపహృత్॥ ౬౭॥ స్వర్గమోక్షప్రదంన్ణాంజయంతీవ్రతముత్తమం। త్వంరాజన్సర్వపాపఘ్నంభుక్తిముక్తిఫలప్రదం॥ కురువృద్ధించపుత్రాంశ్చప్రాప్స్యచిరాత్త్వాప్స్యసిధ్రువం॥ శ్రీవైశంపాయనః॥ శ్రుత్వేదంపుణ్యమాఖ్యానంనారదేనప్రభాషితం॥ ౬౮॥ శ్రుత్వాపాపాద్విముక్తోనరోనాశంసమశ్నుతే॥ ఇతిశ్రీశేషధర్మేజయంతీమాహాత్మ్యంనామఏకత్రింశోధ్యాయః॥

దేవదేవారవిందాక్షమాయాతీతమహామతే। త్వత్పాదకమలంవంద్యంనమామిసతతంప్రభో॥ ౧॥ ఇతినిశ్చిత్యమనసాధర్మరాజఃపితామహం। వినయావనతోభూత్వాప్రాంజలిర్వాక్యమబ్రవీత్॥ ౨॥ యుధిష్ఠిరః॥ పితామహమహాప్రాజ్ఞసర్వశాస్త్రవిశారద। మోక్షోపాయంసతాంసంగంశుభంమేబ్రూహిపావనం॥ ౩॥ భీష్మః॥ పాపినోమనుజస్యాహసత్సంగాన్ముక్తిరిష్యతే। పరయాహరిభక్త్యాచశాశ్వతీభవతిధ్రువం॥ శృణుపార్థమహాభాగమాహాత్మ్యంశార్ఙ్గధన్వనః। తస్యసన్నిధిమాత్రేణనరాణాంముక్తిరవ్యయా॥ నారాయణంపరంజ్యోతిర్జ్యోతిషాంజ్యోతిరుత్తమం। యేప్రపన్నామహాత్మానస్తేషాంముక్తిర్హిశాశ్వతీ॥ అత్రైవోదాహరంతీమమితిహాసంపురాతనం। సర్వపాపహరంపుణ్యమాయుర్వర్ధనముత్తమం॥ ఆసీత్పురామహారాజక్షత్రియోలోకకంటకః। నక్షత్రవర్మాబలవాన్మూర్ఖోత్రైలోక్యపీడకః॥ పరదారపరద్రవ్యహరణేసతతోద్యమః। అధర్మనిరతోనిత్యంబహుభాజనపీడకః॥ జఘానబ్రాహ్మణాన్గావశ్చశతశోథసహస్రశః। దేవస్వహరణేనిత్యంపరస్వహరణేతథా॥ ౧౦॥ ఉద్యుక్తస్సర్వదారాజన్చోరవ్యాఘ్రైశ్చసేవితః। తేనపాపాన్యనేకానికృతానిసుబహూనిచ॥ ౧౧॥ నతేషాంశక్యతేవక్తుంసంఖ్యావత్సరకోటిభిః। సకదాచిన్మహాభాగస

ర్వేషామంతకోపమః॥ ౧౨॥ విదేహనగరంరాజా సర్వసంపత్సమావృతం । యోషిద్భిర్భూషితాభిశ్చపురుషైః పట్టసాయుధైః॥ ౧౩॥ సర్వమంగళసంయుక్తైర్వివిధైశ్చపదాతిభిః। అలంకృతంవిపణిభిఃతోమరైస్సర్వతోముఖైః ॥ ౧౪ ॥ ఆయాపురంబహువిధైఃపూరితంధాన్యరాశిభిః। తస్యోపకంఠేదేవస్యమందిరంమణిపూరితం॥౧౫॥ హాటకైర్నిర్మితైః కుంభైశ్శలాకైఃకాంచనైశ్చతం। తప్తకాంచనచిత్రైశ్చనిర్మితైస్తోరణైర్యుతం ॥ ౧౬ ॥ ఏవంభూతం దేవగృహంనానాగోపురశోభితం। నక్షత్రవర్మాబలవాన్దృష్ట్వాతత్రముదంయయౌ॥ హర్తుమత్రసువర్ణానిబహూనీతిసునిశ్చితః। జగామవిష్ణుభవనంక్షత్రియశ్చౌర్యలోలుపః॥ ౧౭॥ తత్రాపశ్యద్ద్విజవరంశాంతంతత్త్వార్థకోవిదమ్ । పరిచర్యాపరంవిష్ణోరుదంకంతపసాంనిధిం ॥ ఏకాకినందయాళుంచనిస్పృహంధ్యానలోలుపం। దృష్ట్వానక్షత్రవర్మాసౌస్వచౌర్యస్యాంతరాయిణమ్॥ ౨౦॥ దేవతాద్రవ్యజాలంతుసమాదాతుమనానిశి। ఉదకంహంతుమారేభివివృతాసిర్మదోద్ధతః॥పాదేనాక్రమ్యతద్వక్షోజటాంసంగృహ్యపాణినా। హంతుంకృతమతింశూరముదంకఃప్రేక్ష్యచాబ్రవీత్॥ ౨౨ ॥ భోభోసాధోవృధామాంత్వంహనిష్యసినిరాగసం।మయాకిమపరాధంతేకృతంతద్బ్రూహిసువ్రత॥ కృతాపరాధినంలోకేశిక్షాంకుర్వంతియత్నతః। నహింసంతివృధాసౌమ్యసజ్జనాఅపిపాపినం॥ ౨౪॥ విరోధిష్వపిమూర్ఖేషుదృష్ట్వాచైవోత్తమాన్గుణాన్। విరోధంనాధిగచ్ఛంతిసజ్జనాశ్శాంతచేతసః॥ ౨౫॥ బహుధాబాధ్యమానోపియోనరఃక్షమయాన్వితః। తముత్తమంనరంప్రాహుర్విష్ణోఃప్రియకరస్స్మృతః॥౨౬॥ అహోవిధిర్వైబలవాన్వివిధంబాధతేజనాన్। సర్వసంగవిహీనోపిబాధ్యతేహిదురాత్మనా॥ అహోనిష్కారణంలోకేబాధంతేపాపినోనరాః। తత్రాపిసాధూన్బాధంతేనసమానాన్కథంచన॥౨౮॥ అహోమాయాబలవతీమోహయత్యఖిలంజగత్। పుత్రమిత్రకళత్రార్థంసర్వందుఃఖేనియోజ్యతే॥ పరద్రవ్యాపహారైశ్చకళత్రంపోషయన్నపి। అంతేతత్సర్వముత్సృజ్యచైకఏవప్రయాతిహి ॥ మమమాతామమపితా

మమభార్యామమాత్మజః। మమేదమితిజంతూనాంమమతాబాధతేవృథా॥ ౩౧॥ యావదార్జయతిద్రవ్యంతావదేవహి
బాంధవాః। ధర్మాధర్మౌసహైవాస్తాంధనాదీనాంసమార్జనే॥ ౩౨॥ యద్భావితద్భవత్యేవయదభావినతద్భవేత్।
ఇతినిశ్చితబుద్ధీనాంనచింతాబాధతేక్వచిత్ ॥అహోదుఃఖంమనుష్యాణాంమమతాకులచేతసాం। మహాపాపానికృత్వా
పిపరాన్పుష్యంతియత్నతః॥ ౩౪॥ అర్జితంతుధనంసర్వంభుంజతేబాంధవాస్సదా। స్వయమేకస్తమోమూఢస్తత్పాప
ఫలమశ్నుతే॥ ౩౫॥ ఇతిబ్రువాణంతమృషింవిముచ్యభయవిహ్వలః। నక్షత్రఃప్రాంజలిఃప్రాహ క్షమస్వేతిపునఃపునః॥
సతాంసంగప్రభావేనహరిసన్నిధిమాత్రతః। గతపాపోవదంచైతంహ్యనుతాపీదమబ్రవీత్॥ ౩౭॥ మయామూఢేనపాపాని
కృతానిసుబహూనిచ। తానిసర్వాణినష్టానివిప్రేంద్రతవదర్శనాత్॥ ౩౮ ॥ అహోహంపాపధీర్నిత్యంమహాపాపంస
మాచరం। కథంమేనిష్కృతిర్భూయాత్కంయామిశరణంవిభో ॥ పూర్వజన్మార్జితైఃపాపైర్లుబ్ధకత్వమవాప్తవాన్।
అత్రాపిచపాపానికృత్వాకాంగతిమాప్నుయాం॥ ౪౦॥అహోమమాయుఃక్షయమేతిసర్వంపాపాన్యనేకానిసమా
ర్జితాని। ప్రతిక్రియావాపికృతామయాహోగతిశ్చకాస్యాన్మమజన్మకింవా ॥ ౪౧ ॥ అహోవిధిఃపాపశతాకులం
మాంకింసృష్టవాన్పాపతరంచమహ్యం। కృతంచపాపంతుమయాచభోజ్యంకియత్సుజన్మస్వహహానుగజన్మ ॥ శ్రీభీష్మః॥ ఏ
వంవినింద్యచాత్మానంనక్షత్రోహ్యాత్మనాతదా। అంతస్తాపాగ్నినాదగ్ధస్సద్యఃపంచత్వమాగతః॥ ౪౩ ॥ ఉదకఃపతితంవి
క్ష్యనక్షత్రంతుదయాపరః। హరిపాదోదకేనైవహ్యభ్యషించన్మహామతిః ॥ హరిపాదోదకస్పర్శాన్నక్షత్రోగతకల్మ
షః। దివ్యంవిమానమారుహ్యమునిమేనమథాబ్రవీత్॥ ౪౫ ॥ ఉదకంమునిశార్దూలగురుస్త్వంమమసువ్రత। విముక్తస్త్వ
త్ప్రసాదేనమహాపాతకకంచుకాత్ ॥౪౬॥ జ్ఞానంత్వదుపదేశాన్మేసంజాతంమునిపుంగవ। తేనమేపాపజాలానివినష్టాన్య
తివేగతః॥ హరిపాదోదకంయస్మాన్మయిత్వంసిక్తవాన్మునే। ప్రాపితోస్మిత్వయాతస్మాత్తద్విష్ణోఃపరమంపదం ॥ ౪౭ ॥

త్వయాహంకృతకృత్యోఽస్మి ప్రాప్తవానుత్తమంపదం। తస్మాన్నతోఽస్మి తేవిద్వన్యత్కృతంత్తమస్వమే॥ ౪౯॥ ఇత్యుక్త్వా దేవఋషుస్మైమునిమేనమవాకిరత్। ప్రదక్షిణత్రయంకృత్వానమస్కారంచకారహ॥ ౫౦॥ తతో విమానమారుహ్యాసర్వకామసమన్వితం। అప్సరోగణసంకీర్ణంప్రపేదే హరిమందిరం॥ ౫౧॥ ఏతద్దృష్ట్వా విస్మయాన్నో హ్యాదంకస్తపసాంనిధిః। శిరస్యంజలిమాదాయహ్యాస్తౌషీత్కమలాపతిం॥ లోకనాథనమస్తేస్తుసర్వభూతదయాపర। పాహిమాంపుండరీకాక్షసంసారభయపీడితం॥ త్వయాహంతారితోదేవసర్వజన్మకృతైరఘైః। త్వత్సన్నిధింప్రవిష్టస్యక్షుత్రబంధోర్దురాత్మనః॥ పశ్యతోమేమహాభాగముక్తినుద్యప్రదత్తవాన్। త్వత్పాదకమలాదన్యద్గతిర్మమనవిద్యతే॥ ౫౫॥ పాహిపాహిజగన్నాథప్రణతార్తిప్రణాశన। త్వమేవజగతాంనాథగతిర్మేభక్తవత్సల॥ శ్రీభీష్మః॥ ఏవంవైకృతకృత్యేనమునినాప్రార్థితోహరిః। దర్శయిత్వాస్వకంరూపంతమాదాయస్వకంపదం॥ గత్వాతంస్థాపయామాసమునింసారూప్యతాంగతం। తస్మాత్త్వమపిరాజేంద్రసత్సంగంకురుసర్వదా॥ సత్సంగాన్ముక్తిమాప్నోతిసత్యంనారదభాషితం। త్వయాసర్వేషుకాలేషుసంతఃపూజ్యాయుధిష్ఠిర॥ తృప్తాస్తేతుప్రదాస్యంతిభుక్తింముక్తించశాశ్వతీం। యఇదంపుణ్యమాఖ్యానంనారదేనప్రభాషితం॥ ౬౧॥ శృణోతిసతతంభక్త్యాబ్రహ్మలోకంసగచ్ఛతి। విషయేష్వవిరక్తస్యవిష్ణుభక్తిర్దృఢాభవేత్॥ ౬౧॥ కేశవస్యపదంగత్వాసర్వాన్వశ్యాన్సముద్ధరేత్॥ ఇతిశ్రీశేషధర్మేసత్సంగప్రశంసానామద్వాత్రింశోఽధ్యాయః॥

శ్రీవైశంపాయనః॥ శ్రుత్వైతత్పుణ్యమాఖ్యానంప్రసన్నవదనోనృప। కృష్ణంభక్తప్రియంనత్వాపాహిపాహీతిచాబ్రవీత్॥ ౧॥ యుధిష్ఠిరః॥ శంఖతీర్థమితిఖ్యాతంకావేర్యాదక్షిణేతటే। కృష్ణేనసూచితందేవతస్యోత్పత్తింవదాద్యమే॥ కావేర్యాఃపుణ్యనద్యాస్తుస్నానంయత్పుణ్యవర్ధనం। యస్మిన్దేశేఋషిగణాఃదేవాశ్చసతతంస్థితాః॥ పుణ్యాత్రమసమాయుక్తముఖయోస్తీరయోరపి। ప్రఖ్యాతంపాపహంస్నానంతాతమేసంప్రకీర్తయ॥ బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యానాం

శూద్రాణాంచైవయోషితాం। ముక్తిప్రదేతివిఖ్యాతా కావేరీతాంప్రకీర్తయ॥ ౫॥ శ్రీభీష్మః। బ్రహ్మణాహిపురాగీతం నారదాయమహాత్మనే। తేనేదమథమార్కణ్డేకారుణ్యాద్గదితుం ఖలు ॥ భూప్రదక్షిణకాలేతుమయావై సేవితాపురా। సర్వపాపహరాదేవీ కావేరీకలినాశినీ ॥ త్వదర్థంసంప్రవక్ష్యామిహ్యనుభూతంమయాశ్రుతం। త్వత్ప్రీత్యర్థంతవ వక్ష్యామిశృణునాన్యమనాఃప్రభో॥ కావేర్యాదక్షిణేపార్శ్వే శ్రీనివాసస్యపృష్ఠతః। శంఖతీర్థమితి ఖ్యాతంతీర్థానాముత్తమంపరం॥ పురాసుధాంశుర్ధర్మాత్మాచచారతపఉత్తమం। మధుకైటభహంతుర్వైప్రసాదాత్కాంతిమాప్తవాన్ ॥ ౧౦॥ యుధిష్ఠిరః॥ కిమర్థంతస్యతేతేనతారాణామధిపేనవై। తస్మైవరంకథందత్తంవిష్ణునాసర్వజిష్ణునా ॥ దేవవ్రత మహాభాగకథ్యతాంమేకుతూహలం। అస్తిచేన్మయికారుణ్యంతవదేవవ్రతప్రభో ॥ భీష్మః॥ పురాబృహస్పతేర్భార్యాంశశితాంతుఃకామ్యరూపవాన్। అపహృత్యచిరంకాలంతయాసార్థంముమోదహ॥ ౧౩॥ విజ్ఞాయచరితంతేనతద్భార్యాయాశ్శశినఃప్రభో। మామేతిప్రార్థయిత్వాతంపశ్చాచ్చైనంశశాపహ॥ ౧౪॥ క్షయీభవదురాచారసర్వలోకేషు నిందిత। ఇతిశప్త్వాక్షయమస్త్వితి దేవైస్సంప్రార్థితోవిభుః ॥ సురలోకంవిసృజ్యైవప్రపేదే బ్రహ్మణస్సభాం। తదాప్రభృతిధర్మాత్మా విసృజ్యచవరాననాం ॥ అస్మిన్ క్షేత్రేతపశ్చక్రేబృహస్పతిభయార్దితః। వర్షాణామయుతంరాజన్ చచారతపఉత్తమం॥ శాపాచ్చతపసశ్చైవకృశాంగోభాతిచంద్రమాః। అవశిష్టకలామాత్రోదేవానామగ్రభుక్తదా॥ వాగీశంతుష్టువుర్దేవాఃక్షమ్యతాంక్షమ్యతాంప్రభో। వృద్ధిందదస్వభూయస్త్వమస్మాకంహితకామ్యయా॥ భీష్మః॥ తథాకరోద్దేవగురుర్దేవానాంహితకామ్యయా। తపసాకృపయాచైవభూయోవృద్ధిమవాప్తవాన్॥ ౨౦ ॥ తస్మిన్కాలేజగన్నాథమస్తౌషీత్కమలాపతిం। స్రష్టారంసర్వలోకానాంయోగిధ్యేయమనుత్తమం ॥ చంద్రమాః॥ నమస్తేలోకనాథాయనమస్తేధర్మరూపిణే। నమస్తేకమలాకాంతప్రణతార్తిప్రణాశన ॥ ఆద్యంతశూన్యందేవేశంసృష్టిస్థిత్యంతకారిణం।

వేదమూర్తిం సహస్రాక్షం నౌమి సర్వాత్మకం హరిం ॥ జగద్రూపముదారాంగం పీతాంబరధరం విభుం। కౌస్తుభేన విరాజంతం సర్వగం తం నమామ్యహం ॥ పాపఘ్నం సర్వభక్తానాం దివ్యమాలావిభూషితం। నీలజీమూతసంకాశం తం నతోస్మి రమాపతిం॥ ౨౫॥ ఆకాశమధ్యగం దేవమనంతమపరాజితం। వాసుదేవం ప్రపన్నోస్మి సర్వపాపక్షయోస్తు మే॥ నమస్కారప్రభావేన నశ్యంత్వఘ్యామయాః ప్రభో। స్తూయమానం సదా దేవైర్మునిభిర్బ్రహ్మవాదిభిః॥ ౨౬ ॥ నతోస్మి తం హరిం సూక్ష్మం నాశం యాతు చ మే జరా। అంతర్యామిన్ జగత్సాక్షిన్ భక్తవత్సల సర్వగ॥ ౨౭ ॥ మత్కల్మషాణి సర్వాణి యాంతు నాశం నమోస్తు తే। ఇతి స్తుతో జగన్నాథస్సర్వసిద్ధనిషేవితః ॥ ఆయయౌ గరుడారూఢో యత్రాస్తే రోహిణీపతిః। ధ్యాయంతం సర్వగం దేవం హృది శంఖాదిభూషితం॥ ౩౦॥ దృష్ట్వా సర్వగతో విష్ణుర్విధుమాహ సవిస్మయః। వరం వరయ భద్రం తే నిశాకర సుధాకర॥ ౩౧॥ స్తోత్రేణ తపసా చైవ తుష్టోహం నితరాం తవ। ఇత్యుక్తో దేవదేవేన సుధాంశుస్సంప్రణమ్య చ. యయాచే శ్రీపతిం దేవం వరాణాముత్తమం వరం। పాహి పాహి జగన్నాథ కాంతిం మే వర్ధయస్వ హ॥ ౩౩ ॥ సౌభాగ్యమండలం దేహి గురోశ్శాపం నివారయ। ఇత్యుక్తో వై జగన్నాథశ్శంఖపూతేన వారిణా ॥ అభిషిచ్య వరం తస్మై దదౌ సర్వగతః ప్రభుః। తమాహ శర్వరీనాథం ననుతం సౌమ్యవర్చసం॥ ౩౪॥ పరిపూర్ణాః కలాస్సర్వా హ్రాసవృద్ధ్యా భవంతు తే శృణు సౌమ్య మహాభాగ త్వయా యత్సేవితం స్థలం ॥ శంఖతీర్థమితి ఖ్యాతిం గమిష్యతి న సంశయః । త్వయా తు యత్కృతం స్తోత్రం పఠతాం శృణ్వతామపి॥ సర్వపాపాని నశ్యంతు రోగాణి బలవంతి చ । అస్మిన్నైవ మజ్జతాం తీర్థే సర్వసంపద్భవిష్యతి॥ ౩౫॥ అస్మాయి నాం మనుష్యాణాం దారిద్ర్యం భవతి ధ్రువం। ఏవముక్త్వా జగన్నాథశ్శీతాంశుం ధర్మనందన॥ ఆదూరే తస్య పురతశ్శ్రీనివాసస్థలం గతః। స్థిత్వా తత్ర ముహూర్తం తు పూజితో దేవతాగణైః॥౩౬॥ స్వం ధామ ప్రయయౌ శ్రీమాన్నారదాద్యైరభిష్టుతః। నిశాకరోపి ధర్మాత్మా మునిభిః పరిపూజితః ॥ తస్మాద్దేశాద్యయౌ స్వర్గం ప్రాపే దేవ

స్వాశంపదం। సర్వేత్వృషిగణావిద్వాంస్తపశ్చక్రురకల్మషాః॥ ౪౨॥ యజ్ఞైర్యజ్ఞపతింకేచిద్ధ్యానయోగవిచక్షణాః । ఆరాధ్య తంచిరంకాలంతత్పదంప్రతిపేదిరే॥ ౪౩॥ పౌలస్త్యనిధనంకృత్వారామచంద్రఃప్రతాపవాన్ । అత్రస్నాత్వాత్వృషిగణైః పునీతస్స్వపురంయయౌ ॥ పురాహిభాగవానోరామోరాజవంశ్యాన్నిగృహ్యచ। స్నాత్వాత్రైవచిరంకాలంప్రపేదేపరమంపదం॥ ౪౫॥ సుత్రామాదేవరాజశ్చాప్యహల్యాంకామమోహితః। గత్వాతుతత్ఫలంప్రాప్యస్త్రీచిహ్నాంగితమాక్షులు ॥౪౬ ॥తద్దోషపరిహారార్థంస్నాత్వాచాబ్దత్రయంప్రభో। అత్రైవప్రాప్తవాన్రూపంసర్వతేజోమయంశుభం॥ శ్రీనివాసమిదంక్షేత్రంశంఖతీర్థాత్తుపశ్చిమే। స్నాతానాంసర్వపాపఘ్నంభుక్తిముక్తిఫలప్రదం॥ ౪౭॥ కావేరీమజ్జనంపుణ్యందుర్లభంహ్యకృతాత్మనాం। పుణ్యసంచితపుణ్యానామప్రయత్నేనలభ్యతే ॥ పురాలోకహితార్థాయ బ్రహ్మణానిర్మితాత్వియం। తస్మాత్సాసేవితవ్యాస్మైవనిత్యశఃపాపభీరుభిః॥ ౫౦॥ కరోమిమజ్జనందేవ్యాంకావేర్యాం రంగసన్నిధౌ। స్వర్గైశ్వర్యప్రదేపుణ్యేయోవక్తిసకృద్దేవహి॥ ౫౧॥ వేపంతేతస్యపాపానినాశకాలోమమేతిచ। ఆకల్పజన్మభిఃపాపంసంచితంయన్నరైఃప్రభో॥ తత్సర్వంభస్మసాన్నాశుకావేరీమజ్జనాద్భవేత్ । తేజోమయేషులోకేషుభుక్త్వాభోగాననేకశః॥ ౫౩॥ పశ్చాన్మోక్షమవాప్నోతికావేర్యాంస్నాతియోనరః। కావేరీతుమహాపుణ్యాస్మృతాపాపప్రణాశినీ॥ సంసేవ్యాసర్వథావిప్రైస్సంసారచ్ఛేదలిప్సుభిః। పాపక్షయకరంస్నానంసృష్టికర్తాపితామహః॥ ౫౫॥ ద్వయంలోకహితార్థాయనిర్మమేనిపుణఃక్షితౌ। దక్షిణస్యాందిశిప్రోక్తాకావేరీంకలినాశినీం ॥ గంగాముత్తరదిగ్భాగే నిఘ్నంతీంపాపినామఘం। సృష్ట్వాముదంయయౌబ్రహ్మాతస్యాంస్నాతుస్తునోభయం॥ విష్ణుపాదోద్భవాదేవీకావేరీ పాపనాశినీ। మజ్జతాంసర్వపాపానిభినత్త్యేవనసంశయః ॥ చంద్రసూర్యగ్రహేచైవసంక్రాంతావయనేతథా।సిద్ధయోగేపుణ్యదినేచంద్రాదిత్యామరుద్గణాః ॥ గంధర్వాలోకపాలాశ్చయక్షవిద్యాధరానృప । బ్రాహ్మీమాహేశ్వరీలక్ష్మీ

శ్చచీమేనాధృతిర్దితిః॥ ౬౦॥ ఘృతాచీమేనకారంభాఊర్వశీచతిలోత్తమా। అన్యాశ్చాప్సరసాంసంఘాఃకావేర్యాం స్నానతత్పరాః॥ మాఘేచైత్రేసుతిథిషు స్నాత్వాయాంతిసురాలయం। భస్మాని యత్రదృశ్యంతే కావేర్యాఃపార్శ్వయోరపి॥ మరాణాంతుమఘస్నానంవిద్ధితత్రైవభారత। తపఃకుర్వంతిమునయోహ్యద్యాపిమనుజేశ్వర॥ శాంతాజితారివడ్వర్గాహ్యదృష్టాఃపాపకర్మభిః। స్నాతవ్యంయత్నతోరాజన్కావేర్యాంధర్మమిచ్ఛతా॥ స్నాతానాంతుశుభోలోకోభవిష్యతినసంశయః। తస్మాత్త్వమపిరాజేంద్రకావేరీస్నానమాచర॥ ౬౪॥ వాంఛితార్థప్రదాదేవీకావేరీపాపనాశినీ॥ శ్రీవైశంపాయనః॥ యఇదంపుణ్యమాఖ్యానంనారదేనప్రభాషితం॥ ౬౬॥ శృణోతిపాపనిర్ముక్తోబ్రహ్మలోకంసగచ్ఛతి॥ ఇతిశ్రీశేషధర్మేశంఖతీర్థకావేరీమాహాత్మ్యంనామత్రయస్త్రింశోధ్యాయః॥

శ్రీవైశంపాయనః॥ శంఖతీర్థస్యమాహాత్మ్యంకావేర్యాస్నానవైభవం। శ్రుత్వాధర్మసుతశ్శ్రీమార్గాంగేయంపునరబ్రవీత్॥ ౧॥ యుధిష్ఠిరః॥ శ్రీనివాసమిదంక్షేత్రంకథితంభవతాప్రభో। తస్యోత్పత్తించమాహాత్మ్యంవిస్తరేణవదప్రభో॥ ౨॥ శ్రీభీష్మః॥ శృణుపాండవవక్ష్యామిశ్రోతౄణామఘనాశనం। సర్వసంపత్కరంపుణ్యమాయురారోగ్యవర్ధనం॥ పుత్రదంపుత్రకామానాంమోక్షదంమోక్షకామినాం। అనంతంశ్రీనివాసస్యక్షేత్రస్యఫలమవ్యయమ్॥ ౩॥ బ్రహ్మణాహిపురాగీతంనారదాయమహాత్మనే। తేనమేకథితంరాజన్తద్వ్రవీమిహితేధునా॥ ౪॥ తీర్థానాముత్తమంతీర్థంక్షేత్రాణాంచతథోత్తమం। శ్రీనివాసమిదంక్షేత్రంసర్వసిద్ధనిషేవితం॥ ౫॥ యత్రనిమ్నస్థలంరాజన్దృషద్భిరభిభూషితం। తన్మధ్యేతుమహాత్మానస్తపఃకుర్వంతిచాధునా॥ పురతఃపశ్చిమేభాగేదక్షిణాభిముఖేనృప। దక్షిణేచోత్తరేచైవకావేరీపూర్వగామినీ॥ తన్మధ్యేతుజగన్నాథస్సాక్షాత్పశ్యత్యకుతాంగతః। లోకమాతుర్మహాలక్ష్మ్యాఃపురాయోగీశ్వరోహరిః॥ అనంతస్తక్షకశ్చాపివాసుకిశ్శంఖపాలకః। యథాక్రమేణతిష్ఠంతిశ్రీనివాసస్యసన్నిధౌ॥ ౧౦॥

ఇంద్రో యమః ప్రచేతాశ్చ కుబేరశ్శశిశేఖర। అగ్నిశ్చ నిరృతిర్వాయురీశాః లోకపాలాస్తతస్స్థితాః॥ ౧౧ ॥ అత్రైవోదాహ
రంతీమమితిహాసం పురాతనం। సర్వదుఃఖోపశమనమాయుర్వర్ధనకారణం॥ ౧౨॥ పురా హి కైటభో నామ రాజా దై
త్యాగ్రణీర్బలీ। తపశ్చచార రాజేంద్ర దేవానాం జయకాంక్షయా ॥ ౧౩ ॥ స్థిత్వా తత్రైవ చిరం కాలం నిగృహీతాఖిలేంద్రి
యః। వాయుభక్షో నిరాహారో జితక్రోధో నృపోత్తమ ॥ తప్త్వా యః పిండమాదాయ భక్షయిత్వా పునః పునః। అచరద్ఘోర
మతులం తపః పరమపావనం॥ ౧౫॥ త్రైలోక్యమపి సంతప్తం తపసా తేన చానఘ। తస్మిన్ కాలే దేవపతిర్దేవైస్సహాయు
దిష్ఠిర॥ తపసా భీతిమాపన్నో బ్రహ్మలోకముపాగమత్। బ్రహ్మాణం సుచిరం స్తుత్వా దేవైస్సహ పురందరః॥ ౧౭॥ కింభ
విష్యతి మల్లోక ఇతి చింత్య ముహుర్ముహుః। పంచాశద్యుగపర్యంతమాస్తే తత్ర యుధిష్ఠిర ॥ ౧౮ ॥ ఉపప్లవం తు దేవానాం
జ్ఞాత్వా తత్ర పితామహః। మా భైషీర్దేవరాజ త్వం వేద్మి లోకస్య కంటకం ॥ ౧౯ ॥ శమయిష్యామి తం మూర్ఖం వరేణ
త్వం క్షమస్వ హ। ఇత్యుక్త్వాంతర్దధే దేవో దేవానాం హితకృద్విభుః ॥ ౨౦ ॥ యత్రాస్తే దేవశత్రుశ్చ తం దేశం ప్రాప్త
వాన్ద్రుహిణం। తపశ్చరంతం ధర్మాత్మా నీలజీమూతసన్నిభం॥ ౨౧॥ రవాన్య స్పృశం దృష్ట్వా వాక్యమేతదువాచ హ। భో
భో దైత్యపతే త్వం తు కృశోసి నితరాం ప్రభో ॥ ౨౨ ॥ విద్ధి విశ్వసృజం దైత్య యద్ధదామివ దాద్యతత్ । తృప్తోహం తపసానేన
పశ్య మాం త్వత్సమీపగమ్॥ ౨౩ ॥ ఇతి వాక్యం తదా శ్రుత్వా బ్రహ్మణో లోకకంటకః। నిరీక్ష్య తం నమస్కృత్య వాక్యమేత
దువాచ హ॥ ౨౪॥ పాహి లోకపతే బ్రహ్మన్ పశ్య మాం తపసి స్థితం। జ్ఞాత్వా తు నుత్కృత్యం కర్తుం విజయం చాతుమర్హసి ॥
౨౫॥ లోకానాం చైవ సర్వేషాం తథా పాతాళగహ్వరం। త్వాం చ దేవపతిం బ్రహ్మన్ సుత్రామాణమరిందమమ్ ॥ ౨౬ ॥
వశా సేయది మే బ్రహ్మన్ న్నధర్మేనాశమేవ చ॥ శ్రీభీష్మః॥ ఇతి తస్య వచశ్శ్రుత్వా పరమేష్ఠీ పితామహః॥ ౨౭॥ తథాస్త్వితి
తమామంత్ర్య తత్రైవాంతరధీయత। వరేణ తేన దైత్యోపి గర్వితః పురుషాధమః ॥ ౨౮ ॥ ఇంద్రస్య నగరం గత్వా పీడయం

మాసదేవతాః। ప్రార్థ్యమానో మరేంద్రేణ జితస్స్వర్గో మయేతి చ ॥ ౨౯ ॥ పూజ్యమానస్సురగణైర్యమలోకమథాగమత్। జిత్వాతం సూర్యతనయం పూజితో వరుణేన చ ॥ ౩౦ ॥ కౌబేరం లోకమాగమ్య పూజితస్తేన సమ్మతః। తతశ్శ్రియా ప్రమత్తో సౌ వరేణానేన సువ్రత ॥ ౩౧ ॥ బ్రహ్మణో లోకమాసాద్య రాజర్షిగణసేవితం। కృతాంజలిర్నమస్కృత్య ధాతారమిదమబ్రవీత్ ॥ ౩౨ ॥ జితాహిలోకాస్సర్వే చ వైకుంఠం జేతుముత్సహే। తత్రస్థితం హరిం జిత్వా తతస్స్వస్థో భవామి చ ॥ ౩౩ ॥ గమిష్యత్యస్య ప్రసాదేన హరిం జేతుం పితామహ। ఇత్యుక్త్వా ప్రయయౌ పార్థ క్షీరోదం బలదర్పితః ॥ ౩౪ ॥ తత్ర సర్వగతం విష్ణుమదృష్ట్వా విస్మయం గతః। కింకరోమి క్వ యాస్యామి క్వ చ పశ్యామి సంప్రతి ॥ ౩౫ ॥ కర్మణాం ఫలదో విష్ణుర్భూలోకస్థితిమేష్యతి। ఇతి నిశ్చిత్య మనసా భూలోకం ప్రాప్తవాన్ప్రభుః ॥ ౩౬ ॥ తస్య బుద్ధిరియం జాతా మదాంధస్యాపి దుర్మతేః। వివేకం నైవ పశ్యంతి బలినః కాముకాః ఖలు ॥ ౩౭ ॥ అహో హరిస్సర్వగతో భూమౌ సంప్రతి సంస్థితః। పాతాళం నేతుమిచ్ఛామి సద్వీపాం వసుంధరామ్ ॥ ౩౮ ॥ ఇతి నిశ్చిత్య మనసా సాగరం సముపావిశత్। కంఠమాత్రమభూత్తోయం తస్య దైత్యస్య ధర్మజ ॥ ౩౯ ॥ ప్రసార్య హస్తం పాతాళే వామం దక్షిణముత్తరే। చాలయామాస పృథివీం కల్పాంతే దిగ్గజా ఇవ ॥ ౪౦ ॥ వసుధా లోకమాతేయం కంపమానా ముహుర్ముహుః। అస్తౌషీజ్జగతామీశం సర్వగం భక్తవత్సలమ్ ॥ ౪౧ ॥ వసుధా ॥ శ్రీనివాస నమస్తేస్తు నమో విశ్వకుటుంబినే। నమో విశ్వపతే తుభ్యం నమస్తే జలశాయినే ॥ ౪౨ ॥ నమః క్షీరాబ్ధివాసాయ నమస్తే సూక్ష్మరూపిణే। నమో దేవాదిదేవాయ నమో విద్యుత్ప్రభాయ చ ॥ ౪౩ ॥ నమస్తే వసుధానాథ నమస్తే భక్తవత్సల। శంఖచక్రగదాపాణే నమో నందకధారిణే ॥ ౪౪ ॥ పాహి మాం భయవిత్రస్తాం పద్మనాభాయ తే నమః। నమశ్చైతన్యరూపాయ పృథ్వీధర నమోస్తు తే ॥ ౪౫ ॥ మత్స్యవామనరూపాయ కూర్మరూపాయ తే నమః। నారసింహాయ రామాయ నమో దామోదరాయ చ ॥ ౪౬ ॥ కృష్ణాయ యాదవేంద్రాయ వాసుదేవాయ

చక్రిణే। నమస్తే పుండరీకాక్ష పాహి లోకపతే ప్రభో ॥ ౪౭ ॥ ఇతి స్తుతో జగన్నాథో ధరణ్యా పాండునందన। సాన్ని-
ధ్యమగమద్విష్ణు రంతర్యామీ జగన్మయః ॥ ౪౮ ॥ మా భైషీరితి తాముక్త్వా విద్యున్మండలవత్ప్రభుః। చక్రమాదాయ చి-
చ్ఛేద కైటభస్య శిరస్తదా ॥ ౪౯ ॥ ధరామాశ్వాస్య విశ్వాత్మా తయా సార్ధమరిందమః। ఇదం క్షేత్రం సమాగత్యాతి-
ష్ఠత్ప్రభురవ్యయః ॥ ౫౦ ॥ అత్ర స్థితం హరిం జ్ఞాత్వా సర్వలోకధరః ప్రభుః। అనంతః ప్రేషయామాస స్వసుతం శంఖపాల-
కమ్ ॥ ౫౧ ॥ అనంతః ॥ శృణు పుత్రక మద్వాక్యం శ్రీనివాసో జగన్మయః। కావేర్యా దక్షిణే పార్శ్వే కావేర్యాశ్చ తరంగి-
తే ॥ ౫౨ ॥ ఋషేరౌద్దాలకస్యైవ హ్యాశ్రమే మునిసేవితే। సిద్ధవిద్యాధరగణైస్సేవితే పుణ్యపాదపైః ॥ ౫౩ ॥ శ్వే-
తైశ్చ తింత్రిణీవృక్షైః శ్వేతజంబూకపిత్థకైః। ఏవంభూతే జగన్నాథశ్శ్రీనివాసో జగన్మయః ॥ ౫౪ ॥ శ్రియా చ వసు-
మత్యా చ సేవ్యమానస్తు తిష్ఠతి। తమేవ సేవమానస్త్వం తత్ర యస్వ తదంతికే ॥ ౫౫ ॥ అదృష్టస్సర్వమనుజైః పరాం సిద్ధిం గ-
మిష్యసి। ఏవం ప్రబోధితస్తేన హ్యనన్యం తేన మహాత్మనా ॥ ౫౬ ॥ శంఖపాలో నమస్కృత్య వచనం చేదమబ్రవీత్। భగ-
వన్ సర్వనాగేంద్ర సర్వశాస్త్రవిశారద ॥ ౫౭ ॥ కిమర్థం తపస్యతే తేన త్వృషిణా కరుణాత్మనా। తదహం శ్రోతుమిచ్ఛా-
మి విస్తరేణ మహామతే ॥ ౫౮ ॥ వద త్వం సర్వనాగేంద్ర కృపా చ యది తవాస్తి చేత్। ఇత్యుక్తశ్శంఖపాలేన శేషో లోకధరః
ప్రభుః ॥ ౫౯ ॥ ఔద్దాలకస్య చరితమబ్రవీత్కామదం శుభమ్ ॥ ఇత్యాశ్చర్యపర్వణి - శేషధర్మే కావేరీమాహాత్మ్యే
చతుస్త్రింశోఽధ్యాయః ॥

అనంతః॥ ఋషిరౌద్దాలకో నామ వేదవేదాంగపారగః। శాంతో జితేంద్రియో మౌనీ సదా ధ్యానపరాయణః॥౧॥ అత్రై-
వ సుచిరం కాలం తపశ్చక్రే మహామతిః। చత్వారింశద్యుగం తావత్ హ్యహోరాత్రమివాకరోత్ ॥ ౨॥ తేనైవ తపసా తుష్టో
బ్రహ్మా లోకపితామహః। యత్ర తిష్ఠతి ధర్మాత్మా త్వృషిరౌద్దాలకో మహాన్ ॥ ౩ ॥ తం దేశమధిగమ్యాశు వచనం చేదమ

బ్రవీత్। ఔద్దాలక మహాభాగ తుష్టోహం తపసా హి తే॥ ౪॥ వరం వరయ భద్రం తే వరదోహం ప్రజాపతిః। బ్రహ్మణోదీరితం వాక్యం శ్రుత్వా మునివరోబ్రవీత్॥ ౫॥ భగవన్ దేవదేవేశ కృతార్థోస్మి త్వదాగమే। యథా ప్రీణాతి మే విష్ణుస్తథా కురు మహామతే॥ ౬॥ బ్రహ్మా॥ శృణుష్వ మద్వచః పుత్ర యదా లోకేశ్వరో హరిః। హనిష్యత్యసురం ముఖ్యం తదా తే దర్శనం భవేత్॥ ౭॥ స్థిత్వాత్ర కతిచిత్కాలం శ్రీనివాసో జగన్మయః। వేదాంతైస్సేవ్యమానస్సన్ స్వం ధామ సముపేష్యతి॥ ౮॥ రాజ్ఞాం తు దుర్వినీతానాం పౌలస్త్యస్య మహాత్మనః। కృత్వా తు నిధనం తేషాం తత్రైవ స్నాతుమేష్యతి॥ ౯॥ రామాఖ్యో భగవాన్విష్ణుస్సత్యం సత్యం న సంశయః। పురందరముఖా దేవాః స్థాస్యంత్యత్రైవ నిత్యశః॥ ౧౦॥ శ్రీనివాసమిదం క్షేత్రం లోకే ఖ్యాతిం గమిష్యతి। ఇత్యుక్త్వాంతర్దధే పార్థ దేవానాం ప్రపితామహః॥ ౧౧॥ తదా ప్రభృతి ధర్మిష్ఠ ఋషిరౌద్దాలకో బుధః। ప్రసన్నం దేవదేవేశం పశ్యన్నాస్తే ద్విజోత్తమః॥ ౧౨॥ ఆవిర్బభూవ ధర్మాత్మా దేవో విజగతీపతిః। శ్రీనివాసస్య సేవార్థం గచ్ఛ పుత్ర కురుష్వ హ॥ ౧౩॥ శేషేణైవం ప్రయుక్తోసౌ శంఖపాల ప్రతాపవాన్। ఇదం క్షేత్రం సమాగమ్య పరిచర్యాం పరాం మునిః॥ ౧౪॥ విష్ణోస్సర్వాత్మనో రాజన్నద్యాపి కురుతే సుఖీ॥ యుధిష్ఠిరః॥ పాతాళాత్కుత్ర సాన్నిధ్యమగచ్ఛచ్ఛంఖపాలకః॥ ౧౫॥ దేవవ్రత మహాభాగ తం దేశం మే వదాద్య వై॥ భీష్మః॥ అగస్త్యేపశ్చిమే తీర్థే శంఖాఖ్యే తు మహాహ్రదే॥ ౧౬॥ ఆవిర్బభూవ శేషేణ చోదితశ్శంఖపాలకః। తదిదం చాభవత్తీర్థం క్షేత్రాణాముత్తమం పరం॥ తీర్థానాముత్తమం చైవ సర్వేషాం తత్ప్రచక్షతే। అగస్త్యో భగవానత్ర లింగభూతాత్తు శంకరాత్॥ ౧౭॥ తపస్తప్త్వా మహాతేజా హ్యణిమాదిగుణాన్యయౌ॥ యుధిష్ఠిరః॥ కిమర్థమత్ర దృశ్యంతే నైవ తే ద్రుమజాతయః॥ ౧౮॥ ఏకో వసతి బిల్వోసౌ శ్వేతః పుణ్యతరుః కిల॥ భీష్మః॥ కృతే కపిత్థస్త్రేతాయాం తింత్రిణీ ద్వాపరే నృప॥ ౨౦॥ జంబూః కలియుగే బిల్వః యుగానాం తు క్రమాద్గతాః। శ్రీనివాసపురం జ్ఞేయం కావేర్యా దక్షిణే తటే॥ ౨౧॥ యావత్త్రయ్యవధిస్తస్యాత్తావదైలయమేష్యతి।

దేవతా శ్రీనివాసశ్చ ఋషి రౌద్దాలకస్స్మృతః॥ ౨౨॥ స్మర్తౄణాంముక్తిదం విద్ధి గతానాం వసతాం కిము। అద్యాపి నిరతా
స్సర్వే పరమస్థానకాంక్షయా॥ ౨౩॥ వాంఛంతి వస్తుమత్రైవ ఋషయశ్చ తపోధనాః। మృతానాం సర్వపాపాని ఖిత్వా
ముక్తిం దదాతి చ॥ ౨౪॥ యుధిష్ఠిరః॥ ఔద్దాలకో మునిశ్రేష్ఠః కిం కార్యమకరోత్తతః। తస్మై వరః కథం దత్తో విష్ణునా ప్రభవి
ష్ణునా॥ ౨౫॥ తత్సర్వం వద తత్త్వేన దేవవ్రతమహామతే॥ భీష్మః॥ తపః కుర్వతి ధర్మజ్ఞే శ్రీనివాసో జగన్మయః॥ సాన్నిధ్య
మగమద్రాజన్ శ్రియా సార్థమరిందమ। స్పృశంస్తస్య శరీరం తు సర్వలోకేశ్వరో హరిః॥ ౨౭॥ దదౌ వరం తమాహాయ
బ్రాహ్మణం విగతస్పృహం॥ భగవాన్॥ తుష్టోస్మి తవ ధర్మజ్ఞ తపో నిర్వర్త్యతాం ద్విజ॥ ద్వాపరాంతే ను మద్బ్రహ్మన్ ద
ర్శనం తు భవిష్యతి। మమ రామస్య రామస్య తతో మల్లోకమేష్యసి॥ ౨౯॥ త్వయా స్థితమిదం స్థానం పుణ్యవృద్ధిం భవిష్యతి। ఇత్యు
క్త్వాంతర్దధే దేవో దేవానాం హితకృద్ధరిః॥ ౩౦॥ తస్మాత్త్వమపి రాజేంద్ర శ్రీనివాసం భజస్వ హా। స్నానం యద్యత్తపో జ
ప్యం కావేర్యాం హరిసన్నిధౌ॥ శ్రీనివాసమిదం క్షేత్రం దుర్లభం తు కలౌ యుగే। పురా సంచితపుణ్యానాం ప్రయత్నేన ల
భ్యతే॥ ౩౨॥ తత్ర స్నాతాః పాపినోపి పితృమాతృకులాని చ। సహస్రాణి సముద్ధృత్య విష్ణులోకం వ్రజంతి హి॥ సర్వపాప
క్షయకరీ సర్వోపద్రవనాశినీ। స్మృతార్తినాశినీ రాజన్ కావేరీ పుణ్యదాయినీ॥ దృష్టమాత్రా హి కావేరీ శ్రీనివాసస్య సన్ని
ధౌ। దదాతి శ్రీయుతం స్థానం నాత్ర కార్యా విచారణా॥ ౩౫॥ స స్నాతస్సర్వతీర్థేషు సర్వయజ్ఞేషు దీక్షితః। శ్రీనివాసం చ
కావేరీం నిత్యం సంస్మరతి యో నరః॥ ౩౬॥ స్వర్గలోకప్రదా నౄణాం బ్రహ్మలోకప్రదా తు సా। సూర్యలోకప్రదా దేవీ చం
ద్రలోకప్రదా తథా॥ సకృత్స్మరణమాత్రేణ శివలోకప్రదాయినీ। స్నాతానాం సంగమే చాస్యా శ్రీనివాసస్య చాగ్రతః॥
విష్ణులోకో భవేన్నౄణాం సాక్షాత్కృష్ణేన భాషితం। వంధ్యా సంపుత్రకామస్తు స్నాతి తత్ర హి యో నరః॥ ౩౯॥ కృప
యా వాసుదేవస్య పుత్రాంశ్చ లభతే ధ్రువం। రాజ్యకామో లభేద్రాజ్యం ధనకామో లభేద్ధనం॥ ౪౦॥ అష్టత్రయం ప్రతం

కృత్వా కావేర్యాం స్నాతి యో నరః। ఇహలోకే సుఖం భుక్త్వా వై కుంఠం ప్రాప్నుతే నృప॥ ౪౧॥ శ్రీవైశంపాయనః॥ ఏవం ప్రబోధితస్తేన కావేర్యాస్స్నానవైభవం। తేన ప్రతేన ధర్మాత్మా ధర్మపుత్రో మహామతిః॥ ౪౨॥ ప్రణమ్య శిరసా దేవ్యాః కావేర్యా వివిధస్థలమ్। శ్రోతుకామో మహాతేజా గాంగేయం పునరబ్రవీత్॥ ౪౩॥ యుధిష్ఠిరః॥ పితామహ నమస్తేస్తు పీత్వా తవ వచోమృతం। తృప్తిర్నద్య న మే జాతా కావేర్యాస్తీర్థసంశ్రవే॥ ౪౪॥ సంగమే కపిలాయాస్తు కావేర్యాశ్చ మహామతే। యత్ఫలం ప్రభవేన్నౄణాం తన్మే త్వం కృపయా వద॥ ౪౫॥ చంద్రార్కపుష్కరిణ్యోస్తు వహ్నిపుష్కరిణీతటే। తుంభఘోణే మహాక్షేత్రే హైమవత్యాస్తు సంగమే॥ ౪౬॥ విశ్వేశ్వరే భృగుక్షేత్రే గజారణ్యే చ వైభవం। తద్భేదం తస్య వివరం బుభుక్షిణాం తత్ర వర్తనం॥ ౪౭॥ అన్యచ్చ సంభవాన్యత్ర కావేర్యాస్స్నానవైభవం। కీర్తయస్వ మహాభాగ కీర్తనాదఘనాశనం॥ ౪౮॥ సూతః॥ ప్రార్థితో ధర్మపుత్రేణ భీష్మః కురుకులోత్తమః। చిరం ధ్యాత్వా నమస్కృత్య కృష్ణం యదుకులోత్తమం॥ అబ్రవీన్మధురం వాక్యం ధర్మసూనుమరిందమమ్। పరోపకారిణస్సంతో ధనార్థే స్వకళేబరైః॥ ౫౦॥ వాచా కిముత సర్వేషాం కుర్వంతి ప్రీణయంతి చ। యే లోకే భూసురా విప్రా ధర్మాన్వక్ష్యంత్యమిథ్యయా॥ ౫౧॥ తే సర్వే పాపనిర్ముక్తాః ప్రయాంతి బ్రహ్మణః పదమ్। రాత్రౌ దినముఖే విప్రా నిరుద్యోగా జితేంద్రియాః॥ ౫౨॥ శృణ్వంతి సత్కథాం యే తే యాంతి విష్ణోః పరం పదం। కావేర్యాః కీర్తనం యే తు కుర్వంత్యేవానిశం నరాః॥ ౫౩॥ తే సర్వే పాపనిర్ముక్తాః ప్రయాంతి బ్రహ్మణః పదమ్। శ్రీనివాసస్య మాహాత్మ్యం కావేర్యాస్స్నానవైభవం॥ ౫౪॥ శృణోతి యస్సదా భక్త్యా సర్వాన్కామాన్సమశ్నుతే। య ఇదం పుణ్యమాఖ్యానం శృణోతి శ్రద్ధయా నరః॥ ౫౫॥ సర్వపాపవినిర్ముక్తో బ్రహ్మలోకం స గచ్ఛతి॥ ఇతి శ్రీశేషధర్మే కావేరీమాహాత్మ్యే - పంచత్రింశోధ్యాయః॥

శ్రీవైశంపాయనః॥ శ్రీనివాసస్య మాహాత్మ్యం శ్రుత్వా ప్రీతో మహీపతిః। ధర్మపుత్రః పునః ప్రాహ కావేరీం కీర్త

యోతి చ॥ భీష్మః॥ అథాహం వక్ష్యామి మాహాత్మ్యం కావేర్యాః కురునందన। యస్య శ్రవణమాత్రేణ సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే
వహ్న్యర్క పుష్కరిణ్యోశ్చ మాహాత్మ్యం ప్రవదామి తే। పుష్కరిణ్యోస్తయోర్మధ్యం పాపినామఘనాశనం॥ వహ్ని
పుష్కరిణీం గత్వా నరాః పాపావృతా అపి। ప్రయాంతి విష్ణుభవనం పరమానందదాయకం॥ వహ్నిపుష్కరిణీస్నానమీ
శ్వరస్యావలోకనం। కుర్వంతి యే నరా భక్త్యా జ్వలనార్కసమప్రభాః॥౫॥ హంసయుక్తేన యానేన యాంతి విష్ణోః పరంప
దం। వహ్నిపుష్కరిణీస్నానమాదిత్యకులసంభవః॥ అకరోద్భార్యయా సార్ధం లక్ష్మణేన మహాత్మనా। బ్రాహ్మణేభ్యో
ధనం దత్వా సహారిస్స విభీషణః॥ గాయత్ర్యాఖ్యాం శిలాం రాజన్ అధిరుహ్య జజాప చ। వేదానాం చైవ సర్వేషాం మాత
రం భువనేశ్వరీం॥ ఆరాధ్య మనసా రాజన్ కావేరీం వై ననామ చ। ఆహూయ సీతయా సార్ధం తత్ర విశ్రవసస్సుతం॥ అబ్రవీ
న్మధురం వాక్యం సర్వలోకోపకారకం। విభీషణ మహాభాగ బ్రాహ్మణేభ్యో దదస్వ హ॥ ౧౦॥ సౌవర్ణాని చ రత్నాని దానా
ని వివిధాని చ। రావణో నిహతస్సఖ్యే సీతార్థే సర్వరాక్షసైః॥ రాక్షసానాం చ సర్వేషాం తృప్తిరద్య భవిష్యతి। యత్త్వ
యా సేవితా దేవీ కావేరీ పాపనాశిని॥ ౧౨॥ నివాసః క్రియతామత్ర త్వయా స్మత్పితృగణం ప్రతి। అత్ర కుర్వంతి యే శ్రాద్ధం పి
తౄణాం ముక్తయే నఘ॥ తేషాం పురాతనాస్తత్ర యాంతి హరిమందిరం। జపం కుర్వంతి యే విప్రాస్సర్వపాపవివర్జితాః॥
ప్రయాంతి హరిసాలోక్యం నారదాత్తు మయా శ్రుతం। సంగాత్తు యత్కృతం పాపమగ్రజేన త్వయాపి చ॥ ౧౫॥ తత్సర్వం ల
యమాయాతి హ్యాగస్త్యస్య ప్రసాదతః। సత్సంగాత్ప్రాప్యతే స్వర్గం దుస్సంగాన్నిరయో ధ్రువమ్॥ ౧౬॥ తస్మాత్త్వ
యా కృతస్సంగస్తేన వై లయమేష్యతి। కృతకృత్యో భవానేకో రాక్షసానాం దురాత్మనాం॥ ౧౭॥ సత్సంగతో హ్యసంగత్వం
తవ జాతం మహామతే। అగస్త్యేన పురా తాత కావేరీ పుణ్యదాయినీ॥ ౧౮॥ సర్వలోకహితార్థాయ నిర్మితా పుణ్యకన్యకా
వై దేహి పశ్య కావేరీం గంగాద్యాః సర్వతోముఖామ్॥ ౧౯॥ కవేరకన్యాం సర్వాసాం నదీనాం ప్రవరాం శుభామ్। అగస్త్య

పత్నీం పాపఘ్నీం బ్రహ్మణో మానసీం సుతామ్॥ ౨౦॥ స్నాతవ్యమత్ర వై ధీరుత్వయా దావాసియత్నతః దాతవ్యాని చ విప్రేభ్యో వాసాంసి వివిధాని చ॥౨౧॥ రత్నాని విప్రముఖ్యేభ్యో భూమిదానమనుత్తమమ్॥ శేషః॥ రాఘవేంద్రస్యతద్వాక్యం శ్రుత్వా పరమపావనమ్॥ ౨౨॥ పౌలస్త్యప్రముఖాస్సర్వే స్నాతాశ్చ కపిరాక్షసాః॥ వైదేహీ చ మహాభాగా స్నాత్వా దత్త్వా వసూని చ॥ ౨౩॥ కాంతిం లేభే స్వకాంతత్ర సర్వతేజోమయీం శుభాం। ఏతస్మిన్నంతరే ధీమాన్ యోగినాం ప్రణీః ప్రభుః॥ మునీనామపి సర్వేషామగస్త్యో భగవానృషిః। సేవ్యమానో మునిగణై రాయయౌ రామసన్నిధిం॥౨౪॥ బోధాయనస్తు భగవానాపస్తంబో ధగాలవః। శాతాతపో మయశ్శంఖః కాత్యాయన బృహస్పతీ ॥ సంవర్తో యమకణ్వౌ స గౌతమః పులహః క్రతుః। విశ్వామిత్రః స్థూలశిరాః కశ్చ్యవనభార్గవౌ॥౨౫॥ సత్యాసాఢశతానందౌ దేవలో రోమశః ప్రభుః। వ్యాసః పరాశరశ్చైవ యాజ్ఞవల్క్యశ్చ భారత॥ ౨౬ ॥ ఏతదాద్యా మహాత్మానో మునయస్సంశితవ్రతాః। రామమాలోకితుం జగ్ముర్దర్శనార్థం కృతిప్రభుమ్ ॥ అగస్త్యముగ్రతః కృత్వా సర్వే నై మునిపుంగవాః। కృత్వాశిషో రామమదీక్ష్య సర్వే సంతృప్తకృత్స్నాశ్చ హిం సహలక్ష్మణేన॥ ౩౦ ॥ నిరీక్ష్య సేనాం మహతీం విమానం సవిస్మయాస్తస్థురకల్మషాః ప్ర రః। అథరామో మహాతేజా గాయత్ర్యా శిలాతలే ॥ నత్వా మునీనాం సర్వేషామర్ఘ్యం పాద్యం చకార హ। వినయావనతో భూత్వా రామో ధర్మభృతాం వరః॥ ౩౧॥ సస్మితం వచనం చేదము వాచ వదతాం వరః ॥ శ్రీరామః ॥ కుశలం వో మునిశ్రేష్ఠాః పునీతా భవదాగమే॥ సౌమిత్రిర్జానకీ చాహం బుభుక్షు వానరరాక్షసాః । అద్య మే సఫలం జన్మ జీవితం చ సుజీవితమ్॥ అద్య మే పాపజాలాని ధ్వస్తాని భవదాగమే। ఇత్యుక్త్వా స మునీన్ సర్వాన్ సత్కృత్వా మహామతిః॥ ౩౪॥ ప్రాంజలిస్సనయా సార్ధముత్తస్థౌ లక్ష్మణేన చ। గృహీత్వా స్మైర్ఘ్యం నిగణైర్నిషీ దేత్యనుసంజ్ఞితః॥ అగస్త్యో వ్యాహ ధర్మాత్మా రామచంద్రమకల్మషమ్। కాకుత్స్థ రఘుకులసింధో రామరాజర్షి తేంశర ॥ ౩౫ । దృష్ట్వా ప్రాప్తోసి వై దేహ్యా లక్ష్మణేన సః

త్మనా। త్వయా సంరక్షితో లోకో హ్యద్య వై కరుణాకర॥ ౩౮॥ నిహత్య రావణం సంఖ్యే యజ్ఞశత్రుం దురాసదం। ఋషీణా మగ్నికల్పానాం రక్షితాని తపాంసి తే॥ అస్మాభిర్యాని కర్మాణి కృతాని సుబహూని చ। సఫలాని భవంత్యద్య రామ త్వద్దర్శనాత్ప్రభో॥ ౪౦॥ హితాయ సర్వలోకానాం జాతం రఘుకులే శుభే। విష్ణుం పురాతనం వేద్మి త్వామద్య రఘునందన॥ త్వం శాస్తా సర్వలోకానాం రక్షితా శిక్షితానఘ। ఆవాసస్సర్వభూతానాం త్వమేవ రఘునందన ॥ బ్రహ్మా విష్ణుర్మహేశానః సృష్టిస్థిత్యంతకారిణం। విదుస్త్వాం రాజశార్దూల రఘువంశవివర్ధన॥ ౪౩॥ ఇక్ష్వాకూణామయం వంశస్త్వయా రామ మహామతే। దివో మార్గో యథా నూనం సవిత్రా పావనీకృతః ॥ భీష్మః॥ ఏవం బ్రువాణం తం రామో మునిం నత్వా పునః పునః। అబ్రవీన్మధురం వాక్యం వినయావనతో నృప॥ ౪౫॥ అగస్త్య ముని శార్దూల బ్రహ్మన్ సాక్షాత్పితా యథా। సంరక్షితా వయం సర్వే త్వయా వై దండకావనే ॥ కృపయా తవ విప్రేంద్ర పౌలస్త్యం జితవానహమ్। త్వయా దత్తో మునిశ్రేష్ఠ తూణీ చాక్షయసాయకౌ॥ ౪౭॥ ఖడ్గో దత్తో జితామిత్రో లక్ష్మణస్య మహాత్మనః। తేనైవేంద్రజితం హత్వా త్వయా సంరక్షితో రణే॥ సీతా సంరక్షితా తాత రాక్షసీగణసంవృతా। అదృష్టా రాక్షసైర్మూఢైః కృపయా తవ సువ్రత॥ భూయోఽపి దర్శనం ప్రాప్తా త్వయా మునివరోత్తమ। అత్ర కిం కరణీయం మే తద్బ్రూహి కరవాణ్యహం॥ ౫౦॥ శ్రీవైశంపాయనః॥ సుధాసారమయం వాక్యం శ్రుత్వా ప్రీతో మునీశ్వరః। ఉవాచ వాక్యం ధర్మజ్ఞం వదతాం వరమవ్యయం॥ ౫౧॥ అగస్త్యః॥ గాయత్ర్యా శిక్షా శిలా చేయం సర్వపాపప్రణాశినీ। అస్యాస్తు పురతో రాజన్ శతం వ్యాతు గవాకృతిః॥ ౫౨॥ కురు గోప్రసవం తస్యాః కుక్షౌ సిద్ధిం గమిష్యసి। తథేతి మునివాక్యేన ప్రీతో రఘుకులోత్తమః॥ ౫౩॥ గాం సువర్ణమయీం కృత్వా తస్యాః కుక్షౌ ప్రవిశ్య చ। దానాని చ బహూన్యత్ర బ్రాహ్మణేభ్యో దదౌ నృపః॥ ౫౪॥ ఋషయోఽపి కపీంద్రాశ్చ రాక్షసాః సాక్షీమదర్శనాః। కృత్వా గోప్రసవం సర్వే పాపైస్తత్ర విమోచితాః ॥ ౫౫ ॥ శివలింగప్రతిష్ఠాం చ కృత్వా తత్ర మునీశ్వరైః। పూజయామాస ధర్మాత్మా గా

యత్యాః ఖ్యాంశిలాంగతః॥ ౪౮॥ లక్ష్మణః పూజయామాస శంకరం దక్షిణేతటే। వానరాంశ్చ వరశ్రాంసి పూజయామాసురీశ్వరం॥ దక్షిణేలక్ష్మణక్షేత్రేచోత్తరేరామసేవితే। సేవ్యమానం సదాశైవైర్భుక్తిముక్తిఫలప్రదం॥ గాయత్ర్యాః పలమధ్యస్థో రామోరఘుకులోత్తమః। అగస్త్యం ప్రాహధర్మాత్మా కృతాంజలిపుటస్తథా॥ భగవన్ సర్వధర్మజ్ఞ సర్వశాస్త్రవిశారద। ఇయంశిలాతుగాయత్ర్యా నామ్నాఖ్యాతింకథంగతా॥ ౫౦॥ నూనంతత్తుభవాన్వక్తి కృపయాపదసువ్రత॥ అగస్త్యః॥ పురావృత్రవధంకృత్వాసుత్రామారఘునందన॥ తద్దోషపరిహారార్థం కావేర్యాంస్నాతుమాగతః। అస్యాంశిలాయామారుహ్యాజజాపచచతుర్యుగం। సాన్నిధ్యమకరోత్ బ్రహ్మణోవచనాద్రామగాయత్రీం వేదమాతరం॥ దేవీగాయత్రీద్విజవందితా॥ ౫౩॥ తమబ్రవీన్మహాభాగం నరుత్తమంతమరిందమం। తృప్తాహంతవసుత్రామన్ తపసాతోషితాస్మ్యహం॥ వరంవరయభద్రంతే వరదాహమిహాగతా॥ ఇంద్రః॥ వృత్రస్యనిధనాద్దేవి మహాపాపం సముత్థితం ॥ ౫౪॥ తద్దోషపరిహారార్థం త్వాంమయోపాసితానఘే। అఘంతన్నాశయక్షిప్రం పాహిమాంస్వపురేశుభే॥ బుద్ధిస్వాస్థ్యంమనస్స్వాస్థ్యం కురుమేసర్వమంగళే॥ గాయత్రీ॥ తథాభవతుధర్మిష్ఠ త్వయాయాసేవితాశిలా ॥ ౫౬॥ గాయత్రీనామతో వజ్రిన్ లోకేఖ్యాతింగమిష్యతి । మహాపాతకయుక్తోవాయుక్తోవాసర్వపాతకైః ॥ ౫౭ ॥ అత్రజప్త్వాదివంయాతిగతపాపోమహామతే। ఇతితస్మైవరందత్వాగాయత్రీతుతిరోదధే॥తస్మాద్రాఘవజప్త్వాసాగాయత్రీలోకవందితా। బ్రహ్మపుత్రోపిపౌలస్త్యస్త్వయావైనిహతోరణే॥ ౬౦॥ తద్దోషపరిహారార్థంగాయత్ర్యాస్సుజపంకురు॥ రామః॥ తథాశరోమిభగవన్ త్వద్వచోమేహితంశుభం ॥ అయోధ్యాంమృషిభిస్సార్ధంగంతుమద్యత్వమర్హసి। యాస్యేవానరముఖ్యైశ్చసార్ధంరక్షోగణైఃప్రభో॥ ౬౨॥భీష్మః॥ ఇత్యుక్త్వాతంనమస్కృత్యపునస్స్నాత్వాయుధిష్ఠిర। ఛందసాంమాతరంజప్త్వాపునర్దానానిదత్తవాన్॥ ౬౩ ॥ అగస్త్యోభగవానాహధర్మజ్ఞంసత్యసంగరం।హారంతంసర్వసంతాపందేహినా

హీశ్వరంశుభం ॥ తథాకురురఘుశ్రేష్ఠయాస్యేపశ్చాద్ద్విజైస్సహ। స్నాత్వాత్రమునిభిస్సార్థంజప్త్వావై వేదమాతరమ్॥ ౨౫॥ ఇతిమునివచనంనిశమ్యరామోభుజవిజితం చవిమానమేత్యసర్వైః। సపదిసముపగతవానయోధ్యాంమునివరనికరైరభిష్టుతాత్మా ॥ స్నాతానరాహ్యత్రమహాఘసంగతాదివంప్రయాంత్యేవపుమాంగ్గా అపి। గంగాయథాసర్వత్రదేశగామినీతస్మాదియంపాండవదుర్లభాభువి॥ అశ్వమేధసహస్రాణిహిసవితాత్మ్యయజన్నృప। తేనపుణ్యప్రభావేనసహస్రాంశురభూత్ప్రభుః॥ ౨౮॥ శ్రీమతారాఘవేణేయంతప్తహాటకనిర్మితా। వృషప్రమాపంసమాస్థాయదృశ్యతే ధేనురుత్తమా॥ ౨౯॥ ఏతస్మైకథ్యతాంతాతశ్రోతౄణామఘనాశనం॥ భీష్మః॥ క్రూరాఃకలియుగేరాజన్ప్రభవిష్యంతిహింసకాః॥ ౩౦॥ మత్త్వైవంనుతిమాన్విద్వానగస్త్యశ్శాపగాం। తస్మాదగస్త్యశాపేనవృషప్రమాపముపాగతా॥ ౩౧॥ పాపానాంనాశినిధేనుర్దుర్లభాపాపినాంకలౌ। వాంఛితార్థప్రదాదేవీకావేరీపాపనాశినీ॥ ౩౨॥ శిలామోక్షప్రదాహ్యేషాగాయత్ర్యాఖ్యా యుధిష్ఠిర। మహాపాతకయుక్తోహాయోవాకోవానృపోత్తమ ॥ ముచ్యతేసర్వపాపేభ్యోరామలింగస్యదర్శనాత్। యఇదంపుణ్యమాఖ్యానంరాఘవేంద్రస్యచేష్టితం॥ ౩౪ ॥ శ్రుత్వాపాపవినిర్ముక్తోయానారూఢోదివంవ్రజేత్॥ ఇతిశ్రీశేషధర్మే- వహ్నిపుష్కరిణీప్రశంసానామషట్త్రింశోధ్యాయః॥

శ్రీభీష్మః॥అతఊర్ధ్వం ప్రవక్ష్యామిహ్యర్కపుష్కరిణీంనృప। యస్యాశ్రవణమాత్రేణనరఃపాపైఃప్రముచ్యతే॥అర్కపుష్కరిణీతీరంగతానాంసర్వదేహినాం। నశ్యంతిసర్వపాపానిస్నాతానాంకిముతానఘ॥ ౨॥పురావిభావసుర్ధీమాన్తపస్తేపేసుదుష్కరం। తపసాతోషితోరుద్రస్సాన్నిధ్యమగమత్ప్రభుః॥ ౩॥ తంనిరీక్ష్యతపస్యంతందివాకరమరిందమ। ప్రాహగంభీరయావాచాపార్వతీపతిరవ్యయః॥ ౪॥ సవితఃపశ్యమాందేవముమాపతిమరిందమ। వాంఛితార్థప్రదంవిద్ధితపసాతోషితంతవ॥ ౫॥ఏవముక్తోమహాతేజాశ్చండాంశుశ్చమహామతిః। ప్రణమ్యశూలినందేవంసవితాస్తౌతిశంకరం॥

౬॥ ఆదిత్యః॥ నమశ్శివాయరుద్రాయపశూనాంపతయేనమః। ఈశాయవిష్ణురూపాయశూలినేపరమాత్మనే॥ నమశ్శర్వా
యదేవాయశంకరాయనమోనమః। భూతేశాయనమస్తుభ్యంగిరీశాయనమోనమః ॥ ౭ ॥ మృత్యుంజయవిరూపాక్షన
మస్తే వేదమూర్తయే। నమఃపినాకహస్తాయనమస్తేకృత్తివాససే ॥ భూతాయభూతరూపాయభూతేశాయనమోన
మః। ఉగ్రాయభీమరూపాయశ్రీకంఠాయనమోనమః॥ ౧౦॥ చంద్రచూడాననేతుభ్యంవామదేవాయతేనమః। కృశా
నురేతసేతుభ్యంసర్వజ్ఞాయనమోనమః॥ ౧౧॥ పురాంతకనమస్తేస్తుమృత్యురూపాయతేనమః। ధర్మాయధనదరూపా
యసుధనదపతయేనమః ॥ యజ్ఞాయయజ్ఞరూపాయయజ్ఞానాంఫలదాయినే। వేదమూర్తేనమస్తుభ్యం బ్రహ్మవిష్ణుశి
వాత్మనే॥ ౧౩॥ ఏవంస్తుత్వావరంవవ్రేనందివాహనమవ్యయం। త్రయాణామపిమూర్తీనాం కిం మేశంకరప్రభో॥ దే
హిదేహభృతాంమోక్షంమామేవంస్తునతాంసదా। మయాకృతమిదంస్తోత్రంశృణ్వతాంవదతామపి॥ ౧౪॥ సర్వపాప
క్షయందేవకుర్వస్యాస్త్రీరవాసినాం। స్నాతానామత్రకావేర్యామాఖ్యానంశృణ్వతామపి॥ ౧౫॥ ఏతాన్సర్వాన్వరాన్
తేదేహిమేకరుణాకర। ఇతిస్తుతోమహాదేవోదత్త్వాతస్మైవరాన్బహూన్॥ ౧౬॥ తథాస్త్వితిమామంత్ర్యభూతైస్స
వంతిరోదధే। సభానుస్తత్రతందేవంచిరమారాధ్యభక్తితః॥ ౧౭ ॥ క్రతుంపశుపతేరిష్ట్వాప్యశ్వమేధాననేకశః। త్రిలో
యిత్వాతథాదేవాన్పురందరపురోగమాన్ ॥ త్రిదశైఃప్రార్థ్యమానోసౌపురందరపురంయయౌ। సర్వతేజోమయం
దృష్ట్వాప్యాదితేరాత్మసంభవం॥ ౨౦॥ యస్మాంతత్రసమాజగ్ముఃకావేర్యాస్తటముత్తమం। అశ్వమేధాదిభిర్యజ్ఞైరిష్ట్వా
హుళదక్షిణైః॥ ఈశానంప్రీణయిత్వాతేస్తోత్రమానాదివంయయుః॥ తస్మానితత్రతద్దృశ్యం తేహ్యాద్యాపిమనుజేశ్వరాః॥
తైరాలేపితసర్వాంగస్సర్వపాపైఃప్రముచ్యతే। ఆరాధ్యతత్రదేవేశంజహావోమనుజేశ్వరాః॥ ౨౩॥ జమదగ్నిశ్చభార్గవ
ణఃశపదణోన్వయధిష్ఠిరః। ఏతేవైద్విజముఖ్యాశ్చతపఃకుర్వంతివాధునా॥ ౨౪॥ కాంకాజతాంసద్వర్గావ్యాప్తా పాప

కర్మభిః కరోతియస్సదాస్నానమర్కపుష్కరిణీతటే॥ ౨౪ ॥ మాసమేకంద్విజశ్రేష్ఠ స్తస్యమోక్షోభవేద్ధ్రువం। కావే
ర్యాంస్నాతియోవిద్వానర్కనాథస్యసన్నిధౌ॥ ౨౬॥ సూర్యలోకమవాప్నోతిహ్యాదిత్యకృపయానృప అత్రస్నాతాః
పాపినోపిజ్వలనార్కసమప్రభాః॥ ౨౭॥ పితృమాతృకులైస్సార్ధంబ్రహ్మలోకంవ్రజంతిహి। తత్రస్నానప్రభావేనతపసా
పరమేష్ఠినా॥ ౨౮ ॥ ప్రాపితాస్సూర్యలోకంతుసూర్యరథాధమాదృతాః। త్వంచాసౌమారుతిర్భానుస్సవ్యసాచీయ
థానృప॥ అర్కపుష్కరిణీస్నానంకురుధ్వంవైద్విజైస్సహ। క్రీతోసౌభాస్కరోదేవస్సర్వదేవాభిపూజితః॥ ౩౦ ॥ స్వ
స్థానస్నానమాత్రేణసర్వాన్కామాన్ప్రయచ్ఛతి। కలౌతుదుర్లభంన్యాణాంపాపినాంమనుజేశ్వర॥ ౩౧॥అర్కపుష్క
రిణీస్నానంప్రాప్యతేపుణ్యకర్మభిః। యజ్ఞభుక్సర్వగోవిష్ణుః కర్మణాంఫలదాయకః ॥ స్నానేనతపసాయజ్ఞైర్వేస్తు
ష్టోజనార్దనః। కాలమూర్తిధరందివ్యంబ్రహ్మణఃకాలకారకం ॥ ఉదయాంతకరందివ్యం వేదమండలమధ్యగం। సప్తా
శ్వయుగ్యందేవాళిసేవితంబ్రహ్మకోటిభిః ॥ తప్తహాటకరత్నైశ్చచిత్రితంబ్రహ్మమూర్తిమత్। స్వరథంలోకరక్షార్థం
దదౌతస్యజనార్దనః॥ ౩౪॥ సపవవేత్తిభగవాన్స్నాతానామత్రవైఫలం। నవేద్మిరాజశార్దూలనారదోప్యేవమబ్ర
వీత్॥ ౩౬॥ అథవైసంప్రవక్ష్యామికావేర్యాసీకముత్తమం। యస్యశ్రవణమాత్రేణనరఃపాపైఃప్రముచ్యతే ॥కణ్వతీర్థం
ప్రవక్ష్యామికావేర్యాశ్చోత్తరేతటే। కణ్వస్యచరితంరాజన్సర్వమంగళదాయకం ॥ ౩౮ ॥ కణ్వాశ్రమసమీపేతుకావే
ర్యాంస్నాతియోనరః। సముక్తస్సర్వపాపేభ్యోయానారూఢోదివంవ్రజేత్ ॥ ౪౯ ॥ అత్రాశ్చర్యతమంపుణ్యమితిహాసం
పురాతనం। వక్ష్యామిభరతశ్రేష్ఠసర్వపాపప్రణాశనం॥ ౪౧॥ కావేర్యాస్సరితస్తీరే హైమవత్యాస్తుసంగమే। పురంహైమ
వతంనామసర్వైశ్వర్యసమన్వితం ॥ ౪౦ ॥ చిత్రకేతుసుతశ్శ్రీమాన్వ్యాఘ్రకేతుఃప్రతాపవాన్। రైవతస్యమనోర్వంశే
సంజాతోహేమభూషణః॥ ౪౨॥ వహ్న్యర్కపుష్కరిణ్యోస్తుమధ్యేపరమపావనం। యజ్ఞవాటంచకారాసౌవ్యాఘ్ర)

కేతుమర్హాపోనుతిః॥ ౪౩॥ రాజమాయశతంధీమానశ్వమేధశతంనృప।అకరోద్భృగుణాసార్థంగురుణావశినావశీ॥ కణ్వాయబ్రహ్మవిదుషేసరాజావదతాంవరః। గ్రామాణామేకపంచాశద్దక్షిణార్థంప్రదత్తవాన్॥ ౪౫॥ తస్యశిష్యోవసుర్నామబ్రాహ్మణోవేదపారగః। బాల్యాత్ప్రభృతిశిష్యశ్చహ్యనుకూలార్థవిద్బుధః॥ ౪౬॥ గ్రామాణాంచైవసర్వేషామాధిపత్యంచకారహ। వంచయిత్వామునివరంనిష్కాణాంతుశతత్రయం ॥ ౪౭ ॥ కృష్యంశైరాజ్ఞయామాససహస్రంరాజసత్తమ। చోరతస్కరదుర్వృత్తైస్తద్ధనంతువినాశితం ॥ ౪౮ ॥ పాపానాంపాండవశ్రేష్ఠపాత్రమాసీద్ద్విజోత్తమః। తథాపినున్యూనంప్రాపకణ్వోవేదవిదాంవరః ॥ సనిజితేంద్రియగ్రామస్సమలోష్టాశ్మకాంచనః। శిష్యాణాంచైవసర్వేషాందదౌగ్రామాన్పృథక్పృథక్॥ ౫౦ ॥ సోతిష్ఠత్సర్వధర్మజ్ఞోనిర్ద్వంద్వోగతకల్మషః। సవసుశ్చాల్పకాలేనగురుద్రోహాత్సుబుద్ధిమాన్॥ ౫౧ ॥ పంచత్వమగమద్రాజన్తేషుతేషుస్థితేషుచ। విప్రసాధారణద్రవ్యగ్రహణోత్పన్నపాతకాత్॥ అథాపపాతతామిస్రేవ్యాఘ్రప్రహాలంతతఃపరం। తప్తకుంభంతతప్తహాలంతస్తస్మైసైకతమజ్జనం॥ ౫౩ ॥కృమిభోజనమత్యుగ్రంవృకరాక్షసభక్షణం। ఏతాన్సర్వాన్సహొఘోరాన్నరకాననుభూయచ ॥ షష్టిర్వర్షసహస్రాణితదంతేబ్రహ్మరాక్షసః। తత్రాపియుగపర్యంతంతదంతేవృషలోభవత్॥ ౫౫॥ జాతిస్మరణసంపన్నస్సదాదేవప్రపూజకః। ఉద్యక్తస్సస్వధారాజన్కణ్వంపునరథాగమత్ ॥ ౫౬ ॥ నమస్కృత్వాద్విజవరంప్రాంజలిఃపురతస్థితః। తమబ్రవీన్మహాభాగపాహిమాంమునిపుంగవ ॥ ౫౭॥ త్వత్పాదకమలాదన్యాగతిర్మమనవిద్యతే। త్వమాంనరకేమగ్నంచైవయోగాద్వినిర్గతం ॥౫౮॥ దీనంకృతఘ్నందుర్వృత్తంబ్రహ్మద్రవ్యాపహారకం ॥ ఏవముక్తస్తతశ్చాథత్వామునిశ్రేష్ఠకణ్వప్రస్యకరుణాంగరమ్ ॥ దృష్ట్వాతమబ్రవీద్విద్వాన్తస్యాస్యేవకారణం॥ కణ్వః॥ అద్యైవమిత్రేదునాన్నస్తంహేశూద్రప్రాకృతంఖలు॥౬౦॥ తద్దోషపరిహారార్థముపాయంతేవదామిహ। ఈశ్వరంసర్వభూతానాంకలత్రాణాంచపతేశ్వరం॥ ౬౧॥ అముంపురా

శివం దేవం శూలపాణిమరిందమం। త్రికాలమర్చయన్నిత్యం ప్రదక్షిణపురస్సరం॥ ౧౩॥ జన్మాంతరకృతైః పాపైర్విముక్తో
భవ మేవ్యసి। తథేతి తం నమస్కృత్య తదా వై స తు శూద్రకః ॥ త్రింశదబ్దత్రయం రాజన్ చకార్షీణో దేవపూజనం। స్నా
త్వా నత్వా పునః స్నాత్వా కావేర్యాం భక్తిమాన్ ద్విజః॥ ౧౪॥ పూజయామాస రాజేంద్ర తదా నిష్కల్మషోభవత్। పూ
జయిత్వా చిరం కాలం ధర్మతో ధర్మనందన॥ ౧౫॥ స్నాత్వా శతం చ తత్కావేర్యాం దేవదేవస్య చాగ్రతః। విష్ణాం తమాయ
యౌ శూద్రో నమస్కారాన్ ప్రకారయత్॥ ౧౬॥ దివ్యం విమానమారుహ్య దేవగంధర్వసేవితః। అప్సరోగణసంకీర్ణో
ముని మేనమథాబ్రవీత్ ॥ భగవన్ మునిశార్దూల సిద్ధోహం త్వత్ప్రసాదతః। తేనేతి లోకవిఖ్యాతా భవిష్యతి నమోస్తుతే॥
వకాశూనమపియః కుర్యాత్పూజనం తు పినాకినః। స్నాత్వా ప్రదక్షిణం కృత్వా తస్య మోక్షోభవేద్ధ్రువం॥ ౧౮॥ దేవస్యా
స్య పురో విద్వాన్ కావేర్యాం స్నాతి యో నరః। తస్య ముక్తిర్భవేద్దృష్టా మయి స్పష్టా హి సంప్రతి॥ ౨౦॥ మయా వస్తూనిస
ర్వాణి పూర్వం శివహృతాని వై। తత్సర్వం క్షమ్యతాం నిత్యం భూయో భూయో నమోస్తుతే॥ ౨౧॥ ఇత్యుక్త్వా దేవపుస్నై
రభ్యర్చ్య మునిపుంగవమ్। భూతసంఘైః పరివృతః శివసాయుజ్యమాప్తవాన్ ॥ ౨౨ ॥ ప్రదక్షిణనమస్కారం యః కుర్యా
త్స్నానపూర్వకం। తస్య ముక్తిః ప్రవేత్పార్థ కావేర్యాం నాత్ర సంశయః ॥ వహ్న్యర్కపుష్కరిణ్యోస్తు స్నాతానాం తీర్థ
ఉత్తమే। ముక్తిరేవ భవేద్రాజన్ హైమవత్యాస్తు సంగమే॥ ౨౪॥ సంగమే హైమవత్యాస్తు కావేర్యాశ్చ మహామతే। స్నా
తానాం బ్రహ్మణో లోకం స్థిరమాహ చ నారదః॥ ౨౫॥ ఏకవారం తు యః స్నాత్వా కావేరీ హైమసంగమే। జన్మాంతర
కృతైః పాపైర్ముచ్యతే నాత్ర సంశయః॥ ౨౬॥ యజ్ఞదత్తః పురా విద్వాన్ నిర్ధనో బ్రహ్మవిత్తమః। సర్వతీర్థేషు సస్నా
త్వా పితౄన్ సంతర్ప్య వారిణా ॥ పితరో మే న తృప్తాస్స్యురితి మత్వా సుబుద్ధిమాన్। కావేరీ హైమవత్యాస్తు సంగమం
ప్రాప్తవాన్ ద్విజః ॥ ౨౭ ॥ స్నాత్వా జప్త్వా తథా దేవాన్ ప్రీణయిత్వా తు తర్పణైః। ఉద్దిశ్య స్వపితౄన్ సత్రాని వాపం

దత్తవాన్ కిల॥ ౧౯॥ గోత్రనామానిసంకీర్త్యనివాపేదత్తమాత్రకే। మూర్తిమంతః పితృగణాహ్యాగతస్తత్ర సంగమే॥ ౨౦॥ అబ్రువన్ విప్రశార్దూలంయజ్ఞదత్తమకల్మషమ్। పితరః ప్రీతిమాపన్నా దివ్యరూపధరామలాః ॥ ౨౧ ॥ పితరః॥ అద్యస్తు తాస్మ తేసర్వేకావేరీ హైమసంగమే। నివాపందత్తవానస్మాను ద్దిశ్యహి తదేజలే॥ ౨౨ ॥ తస్మాత్ప్రీతాస్మతే వత్స సర్వసంపద్భవిష్యతి। బ్రహ్మణోలోకమాయామోయత్రగత్వానశోచతి॥ ౨౩ ॥ ఇత్యుక్త్వాపితరస్స ర్వేయజ్ఞదత్తమకల్మషమ్। తిరోభవన్ సవిప్రేంద్రో విస్మయంపరమంగతః ॥ దేహావసానపర్యంతం సవిప్రో భార్యయాసహ। పుత్రపౌత్రైః పరివృతస్సర్వాన్కామానవాప్తవాన్॥ ౨౪ ॥ దేహావసానసమయే సురలోకేషుపూజితః। తతో వైభవమాసాద్య పిత్రవత్రీ న్యాజాయత॥ ౨౫ ॥ హేమభూషణనామ్నా సౌవిఖ్యాతో భువిభూతే। పురం హైమవతం నామచక్రే రాజన్స్య నామతః॥ ౨౬॥ తత్రదివ్యక్రతూనిష్ట్వా సర్వాన్ దేవాన్ప్రపూజ్యచ। వహూన్ గ్రామయుతం శ్రీమాన్ ప్రజాధర్మేణపాలయన్ ॥ ౨౭ ॥ అంతేజగామభవనంవిష్ణోస్సర్వాత్మనః ప్రభో। తత్రభోగాంశ్చిరంభుక్త్వా తత్రైవస్మప్రముచ్యతే ॥౨౮॥ తస్మాత్సేవ్యాత్వయారాజన్ కావేరీ హైమసంగమే। పితరస్తత్ర తృప్తిమేష్యంతి తవముక్తిర్భవిష్యతి ॥ ౨౯ ॥ యఇదంశృణుయాన్మాహాత్మ్యానం కావేరీ హైమసంగమే। శృణోతి పాపనిర్ముక్తో బ్రహ్మలోకంసగచ్ఛతి ॥ ౩౦ ॥ ఇతిశ్రీశేషధర్మే - అష్టాదశసహస్రశ్లోకపుష్కరిణీప్రశంసానామసప్తత్రింశోధ్యాయః ॥

శ్రీవైశంపాయనః॥ సంప్రహృష్టోమహాతేజా ధర్మపుత్రోమహామతిః। పునరేవశుభంవాక్యం పునరప్యేదమబ్రవీత్॥ బ్రూహికపిలాయాశ్చకావేర్యాస్సంగమేఫలం। యస్యశ్రవణమాత్రేణతృప్తిర్మేభవితానఘ॥౧॥ భీష్మః॥ కావేర్యాః కపిలాయాశ్చమాహాత్మ్యం స్నానవైభవం। వక్ష్యామితవసుప్రీత్యై శృణుష్వానన్యమనాః ప్రభో। కావేర్యాః కపిలాయాశ్చసంగమేవాసినః ప్రభో। శ్రీకంఠస్యశివస్యాద్యస్తత్రసంస్థితదామితే॥౪॥ కావేరీకపిలాయోన ... ... ॥

స్నాతానామగ్రతస్తస్య కైవల్యం భవతి ప్రభో॥౫॥ కావేరీకపిలాసంగే స్మృతా పాపప్రణాశినీ। స్నాతానాం మోక్షదా దేవీ కపిలా సర్వకామదా॥ తీర్థానాముత్తమం తీర్థం క్షేత్రాణాం చ తథోత్తమం। కావేరీకపిలాయోగం వదంతి పరమర్షయః॥ ౬॥ కావేరీకపిలాతీర్థం బ్రహ్మాద్యాస్సర్వదేవతాః। మునయో మానవాశ్చైవ సేవంతే పుణ్యకాంక్షిణః॥ కావేరీపుణ్యదా జ్ఞేయా నిర్మితా పరమేష్ఠినా। పాపహా కపిలా జ్ఞేయా తయోర్యోగస్తు వై సుతః॥ స్మృతార్తి నాశినీ దేవి కావేరీ పుణ్యదాయినీ। సర్వపాపక్షయకరీ సర్వోపద్రవనాశినీ॥ ౧౦॥ యాని పుణ్యాని తీర్థాని దక్షిణస్యాం దిశి ప్రభో। తేషాం పుణ్యతమం జ్ఞేయం కావేరీకపిలావ్రజం॥ యస్మిజ్జనం మహాపుణ్యం దుర్లభం హ్యకృతాత్మనాం। సాధూనాం సులభా దేవి ప్రీతా మోక్షప్రదాయినీ॥ ౧౧॥ ఈ జేచ విశ్వసృడ్ఢీమాన్ స్నాత్వా కం తం ప్రతి ప్రభో। తథా చ మునయస్సర్వే శక్రస్సవివిధాన్మఖాన్॥ కావేరీకపిలాలోకం త్రాయతే పుణ్యవారిణా। స్నాతానాం సర్వపాపాని ఛిత్వా ముక్తిం దదాతి చ॥౧౨॥ యత్ర స్నాతాః పాపినోపి పితృమాతృకులాని చ। సహస్రాణి సముద్ధృత్య ప్రయాంతి పరమం పదం॥ ౧౫॥ కావేర్యాః కపిలాయాశ్చ మహిమా కేన గణ్యతే। నాహం శక్నోమి గదితుం స్నాతానాం సంగమే ఫలం॥౧౬॥ తులామాసే మహారాజ గంగాద్యాస్సకలాపగాః। కావేర్యావర్తనం తాత కుర్వంత్యాత్మవిశుద్ధయే॥ ౧౭॥ యాః పుణ్యతిథయః ప్రోక్తాశ్శాస్త్రే హ్యృషిమునిపుంగవైః। తాసు స్నాతి నరో భక్త్యా బ్రహ్మలోకం ప్రయాతి వై॥ ౧౮॥ మకరస్థే రవౌ మాఘే సంగమే స్నాతి యో నరః। సర్వాన్ లోకాన్ వినిర్జిత్య విష్ణులోకం వ్రజేద్ధ్రువమ్॥ ౧౯॥ యస్యా దర్శనమాత్రేణ కావేర్యాం సంగమే నృణాం। సర్వపాపాని నశ్యంతి జన్మాంతరకృతాని చ॥ ౨౦॥ మకరస్థే రవౌ మాఘే యో వా స్నాతి హ్యహం నృప। సముక్తస్సర్వపాపేభ్యో యానారూఢో దివం వ్రజేత్॥ ౨౧॥ తూఘమాసే మహారాజ పక్షమాత్రమతంద్రితః। స్నాతి యస్సకలాన్ వంశ్యాన్ ఉద్ధృత్య చ దివం వ్రజేత్॥ ౨౨॥ మాసమాత్రం నరో మాఘే కావేర్యాం కపిలాసంగమే। కోటివంశసమాయుక్తో బ్రహ్మ

లోకంసగచ్ఛతి॥అశ్వమేధసహస్రాణివాజపేయాయుతానిచ। కృత్వాయత్ఫలమాప్నోతిస్నాతానామత్రతద్భవేత్॥
కావేరీంస్మరతోనిత్యంలోకానాంహితకృత్తమాం। సర్వదానఫలంతస్యభవేత్తత్రస్థితస్యచ॥ ౨౫॥ దదాతిసంగమేయస్తు
సౌవర్ణంరజతంతువా। కోటికోటిగుణంతస్యభవేత్ఫలమనుత్తమం॥ ౨౬॥ యోదదాతిచగోదానంకావేరీకపిలాతటే।
పకస్యకోటిగుణితంఫలమాప్నోతిధర్మజ॥ ౨౭॥ అన్నందదాతియోరాజన్కావేరీకపిలాతటే। పితరస్తస్యతృప్యంతితృ
ప్తాస్స్యుస్సర్వదేవతాః॥౨౮॥కన్యాదానంమహారాజకావేరీకపిలాతటే। దదాతిబ్రాహ్మణేభ్యోయస్సవిష్ణోఃపదమశ్ను
తే॥ జపందానంచహోమంచసర్వంకోటిగుణంభవేత్। కుర్వతస్తస్యకావేర్యాంపాపంచకురునందన॥ ౩౦ ॥ చంద్ర
సూర్యగ్రహేచైవసంక్రాంతావయనేతథా। వ్యతీపాతేవైధృతౌచతథాపర్వణిధర్మజ ॥ ౩౧ ॥ యస్స్నాతిసంగమేదే
వ్యాఃకపిలాయాశ్శుభేదినే। మాతృతఃపితృతశ్చైవతథాశ్వశురవంశతః॥౩౨॥ త్రికోటికులసంయుక్తోవిష్ణులోకంసగచ్ఛ
తి। బ్రహ్మాదయస్సురాస్సర్వేయోగినస్సనకాదయః ॥ గంధర్వాలోకపాలాశ్చఋషయశ్చతపోధనాః। అణిమాదిగుణై
ర్యుక్తాయేచాన్యేతత్త్వదర్శినః॥౩౪ ॥ బ్రాహ్మీమాహేశ్వరీలక్ష్మీశ్శచీమేనాధృతిర్దితిః। ఘృతాచీమేనకారంభాఊ
ర్వశీచతిలోత్తమా ॥ ౩౫॥ గణాశ్చాప్సరసాంసర్వేపితౄణాంచగణాస్తథా। స్నాతుమాయాంతితేసర్వేకావేర్యాః
కపిలాగమే ॥ కిమత్రబహునోక్తేనబ్రహ్మణానిర్మితాపురా। ప్రజానాంపాపభీరూణాంశుద్ధయేముక్తయేనృప॥ ౩౬॥అ
త్రవర్షసహస్రాణితపఃకృత్వాసుదారుణమ్। నీలకంఠప్రసాదేనపురావిశ్రవసస్సుతః॥ ౩౮॥ ధనానామాధిపత్యంచస
ఖిత్వంశూలపాణినః। ప్రాప్తవానలకాంరాజన్దేవగంధర్వసేవితః॥ ౩౯ ॥ చంద్రకాంతమహామేధవిజయాబ్రాహ్మ
ణోత్తమాః। తపఃకృత్వాచిరంకాలమత్రముక్తింప్రపేదిరే ॥ ౪౦ ॥ యుధిష్ఠిరః॥ చంద్రకాంతమహామేధ విజయాబ్రా
హ్మణోత్తమాః। కథంముక్తింగతాస్తాతతన్మేత్వంకృపయావద॥ ౪౧ ॥ శ్రీభీష్మః॥ యాజ్ఞవల్క్యసుతారాజన్త్రయో

వై లోకవిశ్రుతాః। చంద్రకాంతమహామేధవిజయాశ్చంద్రభూషణమ్॥ ౪౨॥ జ్యేష్ఠగృహే ప్రతిష్ఠాప్య చంద్రభూషణమక ల్మషమ్। కావేరీకపిలామధ్యవర్తినం భువనేశ్వరమ్॥ ౪౩॥ ఆరాధ్య సుచిరం కాలం తపసా బ్రాహ్మణోత్తమాః। ముక్తి కామా మహాత్మాన స్తపః కుర్వంతి చ స్మ తే॥ చతుర్దశసహస్రాణి శిష్యాస్తేషాం మహాత్మనామ్। అద్వైతవాదినస్సర్వే తపసా దీర్ఘదర్శినః॥ ౪౫॥ ధ్యాయంతః పురుషం శంభుం సృష్టిస్థిత్యంతకారిణమ్। ఆరాధయంత స్తం దేవమజమక్షరమ వ్యయం॥ ౪౬॥ స్తువంతి వివిధైస్స్తోత్రైః నృత్యంతి హి కేచన। ధ్యాయంతి పురుషం కేచిత్ తిష్ఠంతి హి నిరంకుశాః॥ అత్యు గ్రమతులం రాజన్కుర్వంతి తపఉత్తమం। పార్వతీవల్లభస్తేషాం సాన్నిధ్యమకరోత్ప్రభుః॥ ౪౭॥ అష్టమూర్తిధరశ్శ్రీ మాన్ ప్రహసన్వాక్యమబ్రవీత్। కిమర్థమిదమారబ్ధం తద్బ్రూత ద్విజసత్తమాః॥ ౪౮॥ వాస్యామి కిమహం సర్వమితి సర్వా న్వచోబ్రవీత్। తే సర్వే ద్విజముఖ్యాశ్చ సశిష్యాః పాండునందన॥ ౫౦॥ సంసారవిషవృక్షస్య ఛేత్తా భవ మహేశ్వర। ఇతి తే షాం వచశ్శ్రుత్వా భగవానిదమబ్రవీత్॥ ౫౧॥ శంకరః॥ అహో వాక్యం కటుతరం యుష్మద్వక్త్రాద్వినిస్సృతమ్। తస్మా ద్వః క్రూరరూపేణ దేహేన భవితా మృతమ్॥ ౫౨॥ విష్ణుర్దాశరథిర్భూత్వా మోక్షయిష్యతి సువ్రతాః। యుష్మాని ర్యాదృశం ప్రోక్తం తాదృశం న కరిష్యతి॥ ౫౩॥ వచసా సదృశం రూపం యాయమత్ర గమిష్యథ। తాదృశం రూపమాస్థా య పాలయిష్యతి స ప్రభుః॥ ౫౪॥ ఇత్యుక్త్వాంతర్దధే దేవో భూతైస్సహ మహేశ్వరః। తతో విష్ణుర్దేవదేవో రామత్వమ గమత్ప్రభుః॥ ౫౫॥ చంద్రకాంతమహామేధవిజయా బ్రాహ్మణోత్తమాః। ఖరశ్చ మాషణశ్చైవ త్రిశిరా రాక్షసోత్త మాః॥ ౫౬॥ ఆసంస్తేషాం తు శిష్యాశ్చ చతుర్దశసహస్రధా। తత్ర రామో మహాతేజా మహాదేవ ప్రచోదితః॥ ౫౭॥ జటా వల్కలధారీ చ ప్రావిశద్దండకావనమ్। పినాకం తు ధనుర్గృహ్య చిచ్ఛేద సకలాన్ శరైః॥ ౫౮॥ తే ముక్తాః పుణ్యకర్మా ణస్సంసారాత్పాండునందన। తత్పాదకమలం దివ్యం తత్క్షణాత్ప్రతిపేదిరే॥ ౫౯॥ ఈశస్య సంగమే తస్య పూజనాత్ఫలమీ

దృశ్ మ్। తస్మాదద్యాపిమునయస్నా ర్వాతుకపిలాగమే॥ ౬౦॥ పూజాంకుర్వంతియత్నేనముక్త్యర్థంభరతర్షభ।కా
వేర్యాకపిలాయాశ్చసంగమేభువిదుర్ల ౬౧॥ స్నాత్వానత్వాతుపాపోపితత్రైవపరిముచ్యతే। దుర్లభోమాఘమా
సస్తుకావేరీచసుదుర్లభా॥ ౬౨॥ దుర్లభ ంకరోదేవఃకపిలాసంగమస్థ్యగః। త్రయమేతన్మనుష్యాణాంపాపినాందుర్లభం
ఖలు॥ ౬౩॥ కిమత్రబహునోక్తేనకావే పిలాకలౌ। తత్సంగమస్యగశ్శంభుర్భుక్తిముక్తిప్రదస్సృతః॥ ౬౪॥ యఇదంపు
ణ్యమాఖ్యానంనారదాత్తమయాశ్రుతే శృణోతిపాపనిర్ముక్తోబ్రహ్మలోకంసగచ్ఛతి॥ ౬౫॥ ఇతిశ్రీశేషధర్మే -కావే
రీకపిలాసంగమప్రభావోనామ అష్టత్రి ోధ్యాయః॥

శ్రీభీష్మః॥ శృణువిశ్వేశ్వరస్థానం ష్యామిభరతర్షభ। దక్షిణేభాగఏవక్షేత్రంకావేర్యాస్సరితశ్శుభం॥ ౧॥విశా
న్యేశ్రీనివాసస్యన్యూనయోజనమాత్రే సంవర్తకస్యవిప్రర్షేస్థానంపరమపావనం॥ ౨॥ తత్రైవచయనంచక్రేమహాత
యనమేవచ। ఇష్టకాభిరనేకాభిర్వేదిం స్థాప్యశాస్త్రతః॥ ౩॥సంవర్తకస్తుభగవానాపస్తంబసఖోమునిః। కాత్యాయ
నస్తుభగవానాపస్తంబసమన్వితః॥ భర ్యజోమునివరోయజ్ఞకర్మాణిచాకరోత్। బ్రాహ్మణావృత్తసంపన్నాః కుశీ
నావేదపారగాః॥ ౫॥ రాజానోధర్మ స్తుచక్రుశ్చవివిధాన్మఖాన్। కారయామాసురన్యాంశ్చముక్తికామాననేకశః।
తత్రయజ్ఞశిలానామగాయత్ర్యాఖ్యాశి పమా। తత్రైవతుశిలాపృష్ఠేనామ్నాసంవర్తకస్యచ॥౭॥లింగంవైలోకవిఖ్యా
తం రమణీయంనృపోత్తమ। నత్వేనస్థాపి పూర్వమృషినామ్నాజయేచ్ఛయా॥తమారాధ్యనల్లోరాజారాజ్యంలేభేయశ
రి। సంవర్తకస్యలింగస్య దక్షిణేచ త్తరానదీ ॥ అల్పతోయాహితత్రైవశిలాపరమపావనీ। సంవర్తకస్యలింగస్య
త్వాగ్నేయాందిశిసువ్రత॥ ౧౦॥ కావేరీ విధాభిన్నాతన్మధ్యేగాలవాశ్రమః। దక్షిణేచోత్తరేచైవకావేరీపూర్వగాపి
నీ॥ తత్రైవమునయస్సర్వేతపఃకుర్వం ర్మజ। సంవర్తకస్యలింగస్యపశ్చిమేపుణ్యఆశ్రమః॥ ౧౨॥ పాదపైఃఫలితైర్యుక్తః

పనసైః ఫలమండితైః। కౌశికస్యాశ్రమో రాజన్ క్రోశమాత్రే యుధిష్ఠిర॥ ౧౩॥ పురా రాజర్షిముఖ్యశ్చ సేవితో బ్రహ్మవాదిభిః। చచార తప ఉగ్రం తు కౌశికో మునిసత్తమః॥ తత్ర దీర్ఘశిలా నామ రమణీయా పవిత్రదా। తత్ర దానం జపస్స్నానం కృతం కోటిగుణం భవేత్॥ ౧౪॥ స్నానం ప్రకుర్వత స్తత్ర సదా తు జపశీలినః। భవంతి సంపద స్తస్య యస్యకస్యాపి చ ప్రభో॥ ౧౫॥ కుశలింగమితి ఖ్యాతం కౌశికేన ప్రతిష్ఠితం। స్నాత్వా తత్ర మహాదేవం పూజయిత్వా తు నిత్యశః॥ స తు గోత్రఋషిర్లోకే ఖ్యాజితోభూద్ద్విజన్మభిః। వసిష్ఠస్యాత్మజః పశ్చాత్ తస్యాశ్రమసమీపతః॥ ౧౭॥ కుండినో నామ విప్రేంద్రశ్చచార తప ఉత్తమం। తపసా తోషితో రుద్రో వృషమారుహ్య సత్వరం॥ ౧౯॥ తత్ర గత్వా భూతగణైశ్శాస్త్రం తస్యోపదిష్టవాన్। భవ గోత్రఋషిర్బ్రహ్మన్ ఖ్యాతిమత్ర గమిష్యసి॥ ౨౦॥ ఇత్యుక్త్వాంతర్దధే దేవస్స విప్రో విస్మయం గతః। నందివాహననామ్నా వై ప్రతిష్ఠాప్య మహేశ్వరం॥ సిద్ధోభూద్బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠః కావేర్యాస్స్నానవైభవాత్। నందివాహనలింగస్య కృపయా తీరవాసినాం॥ ౨౨॥ కుశనాభస్య లింగస్య తథా సంవర్తకస్య చ। స్నాతానాం తత్ర కావేర్యాం సర్వసంపద్భవిష్యతి॥ ౨౩॥ ఇత్యుక్త్వా దేవతాస్తోమస్స్నాతి నిత్యం తు భక్తితః। సంవర్తకస్య లింగస్య పురస్తాత్పనసాశ్రమే॥ తత్ర రాజా హరిశ్చంద్రస్సురలోకస్య కాంక్షయా। రాజసూయశతం చక్రే వసిష్ఠమునిసేరితః ॥ ౨౪ ॥ చక్రుశ్చ వివిధాన్యజ్ఞాన్నృపయో బ్రాహ్మణోత్తమాః। మహాధ్వరవిదో విప్రాః కావేర్యాస్స్నానతత్పరాః॥ ౨౫॥ తోషయిత్వా యజ్ఞపతిం సురలోకం ప్రపేదిరే। కృతవీర్యకుమారశ్చ కార్తవీర్యో మహామతిః ॥ ౨౬॥ భానుస్యాశ్రమమాసాద్య పనసాఖ్యమితి శ్రుతం। రాజసూయశతం కృత్వా ముఖ్యోభూచ్చక్రవర్తినామ్ ॥ ౨౭॥ భూసుత స్తత్ర తపసా యజ్ఞైర్వివిధదక్షిణైః। ఆరాధ్య ధాతారం గ్రహాణాం గ్రగోభవత్ ॥ ౨౯॥ పురస్తాద స్తి కావేర్యా విశ్వేశ్వర ఉమాపతిః। బోధాయనో ముని స్తత్ర తపః కుర్వన్మహామతిః॥ ౩౦॥ ఆరాధ్య తం భూతపతిం భూతేశం భక్తవత్సలం। అష్టవాన్ సర్వశాస్త్రాణి వేదార్థాంశ్చ మహామతిః॥ ౩౧॥ సర్వేషాం

స్తోత్రకర్తౄణామగ్రణీర్మునిసత్తమ। చకార సూత్రం నుతిమాన్ శ్రౌతస్మార్తవిదాం వరః ॥ ౩౨॥ తద్ధి విశ్వేశ్వరస్థా
నమద్యాపి పరిదృశ్యతే। తదుత్తరే వటతరుస్సర్వపుష్పఫలప్రదః॥ ౩౩॥ నిర్మితస్తపసా తేన మునినాథ మనోనందన। ఆగ్నే
య్యామరవిందాక్షం వహ్నిర్నోసరితస్తటే॥ ౩౪॥ విష్ణుం సర్వగతం ధ్యాయన్వాస్తే భృగుమునీశ్వరః। తేనారోపితమశ్వత్థం సే
వంతే స్వర్గకాంక్షిణః ॥ ౩౫ ॥ తస్య మూలే చిరం స్థిత్వా చచార తప ఉత్తమం। యాజ్ఞవల్క్యో మునిః పార్థ కృపయా తత
స్య సువ్రత॥ ౩౬॥ అవాప యోగసామర్థ్యమణిమాదిగుణాంస్తథా। విశ్వేశ్వరం సదా ధ్యాయంస్తత్ర యోగేశ్వరం విభుం॥
వర్తతే శాస్త్రమార్గం చ దర్శయన్ బ్రహ్మచారిణాం। అగస్త్యో భగవాంస్తత్ర లింగం విశ్వేశ్వరాఖ్యయా॥ ౩౭॥ ప్రతి
ష్ఠాప్య సదా భక్త్యా భజతే ముక్తికాంక్షయా। శివశ్చ రుద్రశ్చ హరిస్స ఏవ బ్రహ్మా చ దేవాశ్చ దిశాంపతిశ్చ ॥౩౮॥ రాజా చ
రాజ్యం చ విరాట్స ఏవ ధనప్రదో వై లయకృత్స ఏవ। బంధుశ్చ విద్యా విభవస్స ఏవ స్వామీ సమస్తస్య గురుస్స ఏవ॥ ౪౦ ॥ ఉర్వీ
సరిచ్చంద్రదివాకరౌ చ తీర్థాని చాగ్నిర్వియదాదిదేవః। నక్షత్రతారా మునయస్స ఏవ గ్రహాస్సముద్రాశ్చ తదంతరాశ్చ ॥
౪౧ ॥ శైలా ద్రుమాః పార్థివ ఏవ విష్ణుస్తస్మాత్పరం నాస్తి సమస్తలోకే। తస్య విశ్వేశ్వరస్యాహం నమస్కృత్య చ తాన్ప్ర
ష్టిక॥ ౪౨ ॥ గజారణ్యస్య మాహాత్మ్యం వక్ష్యామి కురునందన। ఆసీత్పురా మహీపాల బ్రాహ్మణో వృత్తికర్శితః ॥ ౪౩॥
సోమదత్త ఇతి ఖ్యాతో వసిష్ఠస్య కులోద్భవః। శంకరం తోషయామాస తపోభిర్వివిధైర్మఖైః ॥ ౪౪ ॥ కాశీక్షేత్రే స మహా
రాజ దేవర్షిగణసేవితే। సంతుష్టోఽపి విరూపాక్షో దేవో దివ్యపరాక్రమః॥ ౪౫ ॥ దర్శయిత్వా స్వకం రూపం సస్మితం వా
క్యమబ్రవీత్। సోమదత్త మహాభాగ తపసా తోషితోఽస్మ్యహమ్॥ ౪౬॥ క్రతుభిశ్చ విశేషేణ భక్త్యా చైవ ద్విజోత్తమ। ఏక
మేవ వరం దాస్యే ద్వితీయం తవ న ద్విజ॥ ఇత్యుక్తో దేవదేవేన శంభునా పాండునందన। ధ్యాత్వా చిరం త్రికాలజ్ఞో వచనం చే
దమబ్రవీత్॥ ౪౭॥ అనేకకోటిజన్మాని సంభ్రాంతస్య చ మే శివ। యద్గత్వా న నివర్తంతే తత్పదం దదస్వ మే శివ॥౪౮॥ తథాస్త్వితి

తమామంత్ర్య వచనం చేదమబ్రవీత్। కావేరీకపిలాయత్రసంగతా బ్రాహ్మణోత్తమ॥ ౫౦॥ పురతస్సంగమస్యాస్య యోజ
నార్ధే స్థితం స్థలం। గజారణ్యమితి ఖ్యాతం సర్వసిద్ధినిషేవితమ్॥ ౫౧॥ అత్ర సంతద్వృషీకస్య శాంతైః తైర్మునిగణైర్యుతం। తత్ర
తేభవితా ముక్తిశ్శిష్యాణామపిసత్తమ॥ ౫౨॥ అహంతత్ర గమిష్యామిత్వంతు బంధుజనైస్సహ। చారిత్ర్యద్దుఃఖితో హ్యా
త్ర భుక్త్వా భోగాన్యథేచ్ఛయా॥ ౫౩॥ యాహి పశ్చాద్ద్విజశ్రేష్ఠ తతో ముక్తిర్భవిష్యతి। ఇత్యుక్త్వాంతర్దధే దేవో భూ
తైస్సహ యుధిష్ఠిర॥ ౫౪॥ బ్రాహ్మణోపి కురుశ్రేష్ఠ భుక్త్వా భోగానశేషతః। అన్యైర్ద్విజముఖ్యైశ్చ ప్రతస్థే ముక్తికాంక్షు
యా॥ ౫౫॥ వింధ్యం ప్రయాతే విప్రేంద్రే గజానామగ్రణీర్బలీ। మదోన్మత్తో మహానాగో బ్రాహ్మణానాం స్థానమదర్శయత్ ॥
అదృతా బ్రాహ్మణాస్సర్వే తద్భావేన సమన్వితాః। గజా జాతిస్స్మ రాజాతాః ప్రవృద్ధబలదర్పితాః॥ ౫౬॥ కృపయా నీలకం
ఠస్య తం దేశం తే ప్రపేదిరే। తత్ర గత్వా జగన్నాథం ప్రణతార్తిప్రణాశనమ్॥ ౫౭॥ స్నాత్వా నత్వా తు కావేర్యాం జపం
తినిరహంకృతాః। నీలకంఠో మహాదేవో నందిమారుహ్య తాన్ద్విజాన్॥ ౫౮॥ ఆత్మస్వరూపయామాస మునీనాం పశ్య
తాం ప్రభోః। సశరీరం గతాస్సర్వే బ్రాహ్మణా గజరూపిణః॥ ౬౦॥ తిరోభూత్తత్ర దేవేశ స్తత్స్థానం దృశ్యతేధునా। తదా
ప్రభృతి తత్క్షేత్రం గజారణ్యమితిస్మృతం॥ ౬౧॥ లింగం తత్రతాయుతం రాజన్ప్రతిష్ఠాప్య నృపోత్తమాః। ఆరాధ్య మునిభి
స్సార్ధం శివలోకం ప్రపేదిరే॥ ౬౨॥ గజారణ్యస్య మాహాత్మ్యమహం వక్తుం హి నక్షమః। సపవ భగవాన్వేత్తి తత్ఫలం స్నా
న వైభవమ్॥ ౬౩॥ గజారణ్యమితి క్షేత్రం దుర్లభం తు కలౌయుగే। పురాసంచిత పుణ్యానామనాయాసేన లభ్యతే॥ ౬౪॥
యస్స్నాతి వైత్య్రహం రాజన్నిగృహీతాఖిలేంద్రియః। సర్వదానఫలం తస్య సర్వక్రతుఫలం లభేత్ ॥ ౬౫॥ గజారణ్యస్య
మాహాత్మ్యం యః పఠేచ్ఛృణుయాదపి। సర్వాన్కామానవాప్నోతి స్వర్గలోకే సుఖీ భవేత్॥ ౬౬॥ ఇతి శ్రీ శేషధర్మే
గజారణ్యప్రశంసానామైకోనచత్వారింశోధ్యాయః॥

శ్రీభీష్మః॥ కావేరిమహిమా కేనవర్ణ్యతే యుగకోటిభిః। నారాయణస్తు భగవాన్ స్వేత్తి నాన్యో మహీతలే॥ ౧॥ తీరయో రుభయోః క్షేత్రం మునీనాం శుద్ధచేతసాం। యోజనే యోజనార్ధే చ క్రోశమాత్రే తథాశ్రమః॥ ౨॥ ఆసముద్రాత్తు సహ్యాద్రే ర్మధ్యం దేవైర్నిషేవితం। మృగఘూరుద్విహంగానాం మూర్తిమద్భిర్గుణాం క్వచిత్॥ ౩॥ దేవాః సర్వత్ర తీర్థేతు నిర్ఘృ రేతు మహావనే। కావేరీమాశ్రయంత్యత్ర సుగోచరజలేషు భే॥ ౪॥ సర్వలోకహితార్థాయ సర్వత్ర హితకారిణః। ఋషయో మునివిప్రాశ్చ కావేరీం సముపాసతే॥ ౫॥ సర్వత్ర సులభస్థానే పుణ్యాశ్రమసమన్వితే। వసంతి లోకరక్షార్థం కావేర్యాంతు మునీశ్వరాః॥ దైత్యదానవరక్షాంసి హ్యసురా మృగజాతిషు। ఉగ్రేషు రూపమాస్థాయ చరంతి సరితస్తటే॥ ౭॥ ముఖ్యస్థానం ప్రవక్ష్యామి కావేర్యా మధ్యవర్తినై। యస్య శ్రవణమాత్రేణ సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే॥ ౮॥ కావేర్యాః పుణ్యనద్యాస్తు తీరయోరుభయోరపి। దేవా ఋషిగణాశ్చైవ సిద్ధచారణగుహ్యకాః॥ ౯॥ గంధర్వా లోకపాలాశ్చ సేవంతే మోక్షకాంక్షయా। తరురూపధరా దేవాశ్చారణాః పక్షిరూపిణః॥ ౧౦॥ ఋషయో విప్రరూపాశ్చ వర్తంతే తీరమాశ్రితాః॥ శాస్త్రజ్ఞా లోకవిఖ్యాతాస్సదా సత్కర్మశీలినః॥ వేదకర్మసుసంపన్నాస్స్వాధ్యాయపరాయణాః। కావేర్యాం మరణం యాంతి తే గచ్ఛంతి పరం పదం॥ ౧౨॥ యే త్వత్ర పాపకర్మాణశ్చండాలాద్యా యదృచ్ఛయా। దానవాసురరక్షాంసి తాన్యపి భరతర్షభ॥ ౧౩॥ పాపానాం లయహేతోస్తు సదా క్రీడంతి రాక్షసాః। తత్క్షేత్రం సముత్సృజ్య ప్రయాంతి పరమం పదం॥ త్రిరాత్రం జాహ్నవీతీరే పంచరాత్రం తు యామునే। సప్తరాత్రం తు గౌతమ్యాం కృష్ణవేణ్యాం చతుర్దినం॥ ౧౪॥ తుంగాయాం దశరాత్రం తు హేమకూటే దశార్ధకం। సద్యః పునాతి కావేరీ పాపమామరణాంతికమ్॥ ౧౫॥ తులామాసే తు సంప్రాప్తే గంగాద్యాస్సకలాపగాః। స్నాతుమాయాంతి తాస్సర్వా హ్యాత్మదోషజిహీర్షయా॥ ౧౬॥ గజారణ్యపురోభాగే వై కావేర్యా యోజనద్వయే। భీమేశ్వరేతి విఖ్యాతే సర్వసిద్ధనిషేవితే॥ ౧౭॥ ప్రసన్నసలిలా దేవీ కావేరీ పాదపైర్వృతా

భీమకూపేశ్చివస్నాత్వా తత్రతిష్ఠతిభూమిపః॥౧౯॥పురావైకలిదోషేణనష్టఃపరమదారుణః। అజ్ఞాతేనాపసమాపేదేకాంతినిర్వ్యాసకారణాత్ ॥ ౨౦ ॥ శ్వశురస్తస్యవిఖ్యాతోభీమరాజోమహామతిః। లబ్ధుంకన్యాంనష్టంశంభుంతత్రచారాధయత్ప్రియః॥ నీలకంఠప్రసాదేనకావేర్యాస్నానవైభవాత్। శుద్ధాత్మాస్తోత్రమకరోచ్ఛంకరంప్రతిభూమిజః॥ ౨౧॥ నీలకంఠవిరూపాక్షవిశ్వేశాయచశూలినే। సదాశివాయలోకానామీశ్వరాయనమోనమః॥ ౨౩॥ మృత్యుంజయసదానందనందివాహనవిశ్వదృక్। మనోభవహరాయాస్తుసర్వజ్ఞాయచతేనమః ॥ భస్మోద్ధూళితసర్వాంగగజచర్మధరాయతే। నాగభూషణలోకేశశంకరాయనమోనమః ॥ ౨౫ ॥ కైలాసశైలనిలయపార్వతీవల్లభప్రభో। త్రిపురాంతకభూతాత్మన్గంగాధరనమోస్తుతే॥ ౨౬ ॥ త్రిశూలపాణయేతుభ్యంకపాలాభరణాయచ। గిరీశగిరిజానాథమృత్యుంజయనమోస్తుతే ॥ త్వమేవగతిరస్మాకందేవదేవసదాశివ। త్వమేవగతిరస్మాకంపాహిపాహిజగత్పతే॥ ౨౮॥ ఇతిస్తుతోజగన్నాథోభీమరాజేనశంకరః। అష్టమూర్తిధరోభూత్వారాజానమిదమబ్రవీత్ ॥ ౨౯ ॥ అభీష్టసిద్ధిర్భవితాజామాతాచతవాత్మజా। ఆగమిష్యతిభద్రంతేదనుజాపతిమేష్యతి॥ ౩౦ ॥ తవనామ్నాభవేల్లింగమత్రవైఖ్యాతిమేష్యతి। నామసంకీర్తనంమేద్యత్వయాకృతమరిందమ॥ ౩౧ ॥ యఃపఠేత్స్తవతంతస్యమమలోకోభవిష్యతి। భీమేశ్వరమిదంస్థానంకావేర్యామధ్యగంశుభం॥౩౨॥సర్వపాపప్రశమనంభుక్తిముక్తిఫలప్రదం। అత్రస్నాతాపాపినోపిపితృమాతృకులానిచ॥౩౩॥సహస్రాణిసముద్ధృత్యబ్రహ్మలోకంప్రయాంతివై। దానంశ్రాద్ధంతథాహోమంజపంస్నానమకల్మషం॥ ౩౪॥ యఃకుర్యాత్పితరస్తస్యప్రవిశంతిప్రవిష్టపం। అద్యనోభవితాముక్తిరద్యనోవైష్ణవంపదమ్॥ ౩౫॥ భవితానఃపదంశంభోర్బ్రహ్మణోమరుతాంపతేః। హృష్యంతేవంపితృగణాదేవగంధర్వకోటిభిః ॥ ౩౬ ॥ పుణ్యాలోకాన్ప్రియాంత్యేవసేవితాఃపితరోమలాః। అత్రస్నాతంనరందృష్ట్వాపాపినోవానరేశ్వర ॥ ౩౭ ॥ పునీతాస్స్వర్గమాయాంతి సేవితంపుణ్యకర్మభిః।

అత్రభూతగణాన్విద్ధిభూరుహాన్వేణుకీచకాన్॥ ౩౮ ॥ యే చకంటకినో వృక్షాః పిశాచాన్విద్ధిపాండవ। అహమత్రచిరంస్థి
త్వాగతానామత్రకర్మిణాం॥ క్షయంకరోమిపాపానాంపుణ్యలోకందదామిచ। అత్రస్నాత్వాచమాంద్రుష్ట్వాకావేరీమ
ధ్యవర్తినం॥ ౪౦॥ నత్వాదివంనరోయాతిమమలోకంచశాశ్వతం। ఇత్యుక్త్వాంతర్దధేదేవోభూతైస్సహసదాశివః॥ సో
మరాజోమహాతేజావిస్మయంపరమంగతః। ప్రణిపత్యజగన్నాథంమనసాచపునఃపునః॥ ౪౨॥ ప్రయయౌనగరంపార్థపు
ణ్యంమిత్రనిషేవితం। అత్రాద్భుతతమంద్రుష్ట్వాశంకరంలోకశంకరం॥ ౪౩ ॥ భృగుస్తత్రసమాసీనో జపన్నాస్తేస్మవైము
నిః। కదాపశ్యామిదేవేశందాతారంస్వామినిర్గుణం ॥ కదామేజన్మసాఫల్యంభవితాశాశ్వతంతపః। ఇత్యుక్త్వాస్నాత్వాస
లిలైస్స్వయంస్నాత్వాసదాశివమ్॥ రుద్రసూక్తమహామంత్రైస్తోషయామాసశంకరం॥ శ్రీవైశంపాయనః॥ తస్మిన్నే
వసరేరాజానళోనామమహామతిః॥ ౪౬॥ కలినాపీడితస్సమ్యగాయయౌభీమసన్నిధిమ్। స్నాత్వానత్వాచకావేర్యా
భీమనాథంతుశూలినమ్॥ ౪౭ ॥ జపంప్రదక్షిణంకుర్వన్తందదర్శభార్గవమ్। ప్రణిపత్యమునిశ్రేష్ఠంత్రికాలజ్ఞమకల్మ
షమ్ ॥ నివేదయామాసమునేఃకలిబాధాంసుదుస్సహామ్। జ్ఞాత్వాతదద్భుతంరూపమీదృశంఘోరదర్శనమ్॥ ౪౯॥ ప్రో
వాచకృపయావిద్వాన్నైషధంప్రతిధర్మవిత్॥ భార్గవః॥ రాజన్తవేదృశంరూపంయత్సితంలోకనిందితమ్॥ ౫౦॥ భీమే
శ్వరస్యకృపయాస్వచ్ఛతామేష్యతిధ్రువమ్। తపసాభీమరాజస్యకృపయాశూలినఃప్రభో॥ ౫౧ ॥ జగన్మోహనకంరూప
మచిరాత్త్వంసమేష్యసి। లోకేషుపంచవిఖ్యాతంసద్యఃకలిమలాపహమ్॥ ౫౨ ॥ కాశీభీమేశ్వరమిదంతత్పుష్కరిణీత్ర
యమ్। అత్రత్వంకృతకృత్యోసిపాపైర్ద్యవిమోచితః॥ ౫౩॥ నత్వాదేవంవిరూపాక్షంత్రికాలస్నానమాచర। ఋతుపర్ణో
మహారాజస్నాత్వాతుసుచిరంనృప ॥ కృపయానీలకంఠస్యకలిదోషహరోభవత్ । తక్షకస్యకులేజాతః కార్కోటకఇతి
శ్రుతః॥ ౫౫॥ శౌకల్యస్యతుశాపేనమహానజగరోభవత్। ప్రాపితోద్వైవయోగేనభీమనాథస్యసన్నిధిమ్॥ ౫౬॥ స్నాత్వా

తల్లింగమచలం నత్వా నత్వా తు వేష్టతే। అతిక్రూరతరం రూపం విసృజ్య కృపయాऽనఘ॥ ౫౭॥ భూషణత్వమవాప్తాసి సత్వం చ కలిదోషహా। తవాంగస్పర్శనాద్దేవి భైమీ సురసుతోపమా॥ ౫౮॥ కలిదోషహరాఖ్యాతా భవిష్యతి న సంశయః। కార్కోటకస్య నాగస్య దమయంత్యా నలస్య చ॥ ఋతుపర్ణస్య రాజర్షేః కీర్తనం కలినాశనమ్। స్నాత్వా సంపూజ్య విధివద్భీమేశమఘనాశనమ్॥ ౬౦॥ ఋతుపర్ణపురం గచ్ఛ తేన స్వస్థానమేష్యసి॥ భీష్మః॥ ఇత్యుక్తో మునినా తేన నలో వైగతకల్మషః॥ ౬౧॥ స్థిత్వా తు కంచిత్కాలం తు తేన సార్ధం యుధిష్ఠిర। స్వస్థానం ప్రాప్య ధర్మాత్మా భైమ్యా సహ ననంద చ॥ ౬౨॥ త్వం చ గచ్ఛ మహారాజ పూజయిత్వా మహేశ్వరమ్। అచిరాత్ప్రాప్య స్వస్థానం మనసా యద్యదిచ్ఛసి॥ ౬౩॥ ఇతి శ్రీశేషధర్మే భీమేశ్వరప్రశంసా నామ చత్వారింశోऽధ్యాయః॥

శ్రీవైశంపాయనః॥ శ్రుత్వా రాజా మహాతేజాః కావేర్యాః స్నానవైభవం। చంద్రపుష్కరిణీస్నానఫలం పప్రచ్ఛ ధర్మజః॥ ౧॥ యుధిష్ఠిరః॥ చంద్రపుష్కరిణీస్నానం పుణ్యతాం కిం ఫలం ప్రభో। కావేర్యా రంగనాథస్య దర్శనే కిం ఫలం భవేత్॥ చకార వాసం లోకానామీశ్వరః ప్రభవోऽవ్యయః। నారాయణో జగద్యోనిర్భక్తాధీనో జగన్మయః॥ ౩॥ కిమర్థం వాసమకరోజ్జగదానందకారణం। ఏతానన్యాంశ్చ గాంగేయ విస్తరాద్వక్తుమర్హసి॥ భీష్మః॥ చంద్రపుష్కరిణీ క్షేత్రం క్షేత్రాణాముత్తమం విదుః। యోగీశ్వరో హరిస్సాక్షాద్యస్మాత్ప్రత్యక్షతాం గతః॥ ౫॥ తస్య విష్ణోః ప్రసన్నస్య మహిమానం తు యో నరః। కీర్తయేత్సకలాన్వంశానుద్ధరిష్యతి స ధ్రువం॥ చంద్రపుష్కరిణీస్నానం రంగనాథస్య దర్శనం। మానుష్యం జన్మ రాజేంద్ర దుర్లభం తు కలౌ త్రయం॥ మానుష్యం జన్మ సంప్రాప్య రంగేశం యే న నుంతి నో। జాయంతే మరణాయైవ తే నరాః పాపకారిణః॥ చంద్రపుష్కరిణీం గత్వా యస్స్నాతి ప్రయతేంద్రియః। రంగేశం తత్ర వై నత్వా స విష్ణుపదమశ్నుతే॥ ౯॥ చంద్రపుష్కరిణీస్నానం కుర్వంతి హ్యనిశం నరాః। గంధర్వా లోకపాలాశ్చ మునయస్త్వప్సరసస్తథా॥ ౧౦॥

సిద్ధాశ్చ హి వసవశ్చైవ చంద్రాదిత్యా మరుద్గణాః। అణిమాదిగుణైర్యుక్తా యే చాన్యే తత్త్వదర్శినః॥ ౧౧॥ వసంతి హ్యాసి శం పార్థ బ్రహ్మరూపాస్సురోత్తమాః। ముక్తికామా మహారాజ కేచిద్వై భోగకామినః॥ ౧౨॥ కేచిద్వైరాగ్యకామాశ్చ వర్తంతే భూతలిప్సవః। అస్య క్షేత్రస్య మాహాత్మ్యం వక్ష్యామి పురుషర్షభ ॥ ౧౩ ॥ యచ్ఛ్రుత్వా సర్వపాపేభ్యో ముచ్యతే నాత్ర సంశయః। శృణు రాజన్పురా తత్ర హ్యాశ్చర్యం పుణ్యవర్ధనం॥ ౧౪॥ అదితేశ్చరితం సాక్షాన్నారదేన ప్రభాషితం। అదితిః పుత్రకామా తు కాశ్యపస్య ప్రియా సతీ ॥ ధర్మిష్ఠా లోకవిఖ్యాతా తపశ్చక్రే చిరం నృప। చంద్రపుష్కరిణీతీరే హ్యానంతమపరాజితం ॥ ధ్యాయంతీ లోకమాతా సా లోకానాం హితకామ్యయా। అయుతత్రయమబ్దానాం కుర్వంతీ తప ఉత్తమమ్॥ ౧౬॥ తత్రాస్తే సుకల్యాణీ చంద్రపుష్కరిణీతటే। విజ్ఞాయ చరితం తస్యా దేవదేవో జనార్దనః॥ ౧౭॥ ఆయయౌ గరుడారూఢో యత్రాస్తే దితి ఉత్తమా। పీతాంబరధరశ్శ్రీమాన్ దివ్యమాలావిభూషితః ॥ ౧౮ ॥ స్వరూపం దర్శయామాస యోగినామపి దుర్లభం। స్పృశన్ కరేణ పుణ్యాంగీం బోధయిత్వా పునః పునః॥ ౨౦॥ సస్మితం వచనం చేదమువాచ మధురం తథా। కిమర్థం దేవి కల్యాణి కరోషి తప ఉత్తమమ్॥ ౨౧॥ తుష్టోస్మి తపసా తేన కిం చ కామిత మానఘే॥ భీష్మః॥ అదితిర్దేవమాతా సా దేవదేవేన చక్రిణా॥ ౨౨॥ స్పృష్ట్వా పరమకల్యాణీ హ్యుక్త్వా వచనమబ్రవీత్। దేవదేవారవిందాక్ష పురాణపురుషోత్తమ॥ పాహి మాం సర్వలోకేశ భక్తానామభయంకర। లక్ష్మీపతే నమస్తుభ్యం నిస్పృహాయ నమో నమః॥ బ్రహ్మణే విష్ణురూపాయ రుద్రరూపాయ చక్రిణే। ఆదిత్యాగ్నిస్వరూపాయ చంద్రకాంతాయ తే నమః॥ ౨౪ ॥ భూధరాయ సువర్ణాయ మేరుమూర్ధ్ని స్థితాయ చ। రజతాద్రినివాసాయ సదా సాగరవాసినే ॥ ౨౫ ॥ చంద్రపుష్కరిణీనాథ పాహి మాం భక్తవత్సల। ఇతి స్తుతో దేవమాత్రా దేవయోనిరతీంద్రియః॥ భగవాన్ పుండరీకాక్షః ప్రసన్నో వాక్యమబ్రవీత్। స్తోత్రేణానేన తపసా తుష్టోఽహం సు తే శుభే ॥ ౨౭॥ వరం వృణీష్వ భద్రం తే వరదోఽహమిహాగతః। త్వయా కృతమిదం స్తోత్రం

శృణ్వతాంవదతామపి॥ ౨౯ ॥ చంద్రపుష్కరిణీస్నానాద్యత్ఫలంతద్భవిష్యతి॥ అదితిః॥ పుత్రంమేత్వాదృశందేహి దైత్యా
నాంవిజయక్షమమ్॥ ౩౦ ॥ పురందరస్యపుత్రస్యస్వర్గదాతారమంజసా। త్రైలోక్యసంపదందేహి దైత్యానాంనిధనంకు
రు॥ ౩౧॥ ఏతాన్సర్వాన్సమానంతతవదాస్యేసురేశ్వర। దానుమర్త్యసిభూతేశభూయోభూయోనమోస్తుతే॥ ౩౨ ఇ
ప్రార్థితోదేవమాత్రాభగవాన్మధుసూదనః। క్షణంధ్యాత్వా దదౌసుతాయాహాలోకేశ్వరోహరిః ॥ సపుత్రస్తను
రాన్జేతుంశక్తంతేలోకవందితే। నతంపశ్యామిలోకేస్మిన్మామన్యత్రమనస్విని॥ ౩౪ ॥ తస్మాత్తేనాహంపుత్రత్వంయతి
ష్యేగంతుమవ్యయః। అత్రైవమేచిరంవాసోభవిష్యతినసంశయః॥ ౩౫॥ స్థితానామత్రకైవల్యందినమేకమపిక్వచిత్ భ
విష్యతీతితాముక్త్వాతత్రైవాంతరధీయత॥ దేవమాతాతతోదేవీసతీకాశ్యపవల్లభా।నత్వాహరింజగద్యోనింస్వాశ్రమం
ప్రయయౌనృప॥ ౩౬॥ నివేద్యవృత్తంస్వంభర్త్రేసుష్వేత్రైలోక్యనాయకమ్। శంఖచక్రధరందేవంవనమాలావిభూషితం॥
౩౭॥ చతుర్భుజముదారాంగంకోటిసూర్యసమప్రభం। చంద్రాదిత్యదృశందేవంవామనంజగతాంపతిం॥ ౩౮॥ వేదరాశిం
విశాలాక్షంచంద్రకోటిసుశీతలం।తందృష్ట్వాకాశ్యపోవిష్ణుంస్తుత్వానత్వాపునఃపునః॥ ౪౦ ॥ అబ్రవీన్మధురంవాక్యంకృ
తాంజలిపుటోనృప। దేవదేవజగన్నాథప్రణతార్తిప్రణాశన ॥ ౪౧ ॥ పాహిదేవాన్సమస్తాంస్త్వంత్వత్పాదకమలా
శ్రయాన్॥ భీష్మః॥ ప్రార్థితోదేవమాత్రాచవిశ్వయోనిస్త్రిలేమఖం॥ ౪౨॥గత్వాయజ్ఞఫలంతస్యదత్వావచనమబ్ర
వీత్। కైవల్యంతవదాస్యామిహ్యగచ్ఛాగచ్ఛసువ్రత॥ ౪౩॥ మమసేవాపరోనిత్యంమమధ్యానపరాయణః। చంద్రపుష్క
రిణీతీరేమామర్చయసదానఘ॥ ఆసురీంతనుముత్సృజ్యబ్రాహ్మణీంతనుమాశ్రితః। మమపూజాంసదాకుర్వన్ పరంశ్రే
యోగమిష్యసి ॥ ౪౫ ॥ దివ్యందదామితేచక్షుర్మమరూపమనుత్తమం। పశ్యపశ్యేతితంచోక్త్వాదర్శయామాసభైర
వం ॥ ౪౬ ॥ బ్రహ్మాండకటహంయావత్పూరితంతన్నృపోత్తమ। తావత్కృత్వాస్తుతోదేవైర్మానుష్యం రూపమా

శ్రితః॥ ఇక్ష్వాకుపూజితో దేవో జగద్రూపీ సురేశ్వరః। చంద్రపుష్కరిణీతీరం గంతుం సముపచక్రమే॥ ౪౮॥ పౌలస్త్యకుల
సంజాతో బలీ దైత్యపతిర్నృపః। విభీషణో ధర్మాత్మా భక్తానామగ్రణీః ప్రభుః॥ ౪౯॥ విష్ణుర్నృపాః స్వభక్తానాముప
వర్గప్రదో విభుః। సంప్రార్థితో దేవగణైర్యాత్వా రఘుకులోత్తమః॥ ౫౦॥ వినిహత్య దశగ్రీవమయోధ్యాం ప్రాప్య ధర్మ
విత్|శ్రీరామచంద్రో భగవాన్ సీతయా లక్ష్మణేన చ॥ సుగ్రీవప్రముఖైర్వీరైర్వానరైస్సపరివారయా। తత్రాహూయ
రఘుశ్రేష్ఠో విభీషణమరిందమం॥ ౫౨॥ దదౌ పూజాం స ఇక్ష్వాకోర్హరేరంగాత్తము క్తిదాం।సోఽపి పూజాం సమాదాయ
గచ్ఛం స్తస్మై ప్రణమ్య చ॥ ౫౩॥ చంద్రపుష్కరిణీతీరం ప్రాప్తవాన్ ధర్మనందనః తత్ర శంకాన్వితో ... తం దేవం తు స
శ్వేతలే॥ నిక్షిప్యాచమ్య వేగం తుం సద్ధాత్మా హ్యాన్వియే వసః। తముత్థాపయితుం గృహ్యానశశాక విభీషణః॥ ౫౫॥ పునః ప
నస్సమాలింగ్య శ్రమమాప విభీషణః। తస్మింశ్చింతాకులే నాథో దేవదేవో విభీషణే॥ ౫౬॥ అదృశ్యః ఖేచరో భూత్వా తమా
హాయేదమబ్రవీత్। విభీషణ మహాభాగ శృణు మే పరమం వచః॥ ౫౭॥ అత్ర మే స్తువనే వాసః కావేర్యా పరివేష్టితే। రక్షో
స్త్వ ప్రత్యఙ్ముఖమథ వాకురు॥ ౫౯॥ అస్మిన్ జన్మని తే ముక్తిర్భవిష్యతి న సంశయః। రంగస్థానమిదం విద్ధి భుక్తిముక్తిఫలప్రదం॥ ౬౦॥
స్య తే త్రస్య సదృశం పృథివ్యాం నాస్తి కించన। ఇత్యుక్త్వా భగవాన్ రాజా రంగస్థానం ప్రవిశ్య చ॥ ౬౧॥ శ్రీరంగశాయీ భగ
వానత్రాస్తే కమలాపతిః। అథ పూజాం ప్రయత్నేన కృత్వా తం ప్రణిపత్య చ॥ ౬౨॥ యయౌ లంకాం స పాపి స్త్రైర్విహీనాం
సమలంకృతామ్। తదా ప్రభృతి దేవాశ్చ దేవమాతా యనిష్ఠితా ॥ ౬౩ ॥ ... యంతి యత్నేన పరం గేశం ముక్తికాం
క్షయా। రంగమిత్యబ్రవీద్ధీమాన్ యో వా వా వాస్ప స్తోత్తమః॥ ౬౪॥ ముక్త తే సర్వపాపేభ్యో విష్ణులోకం భజేద్ధ్రువమ్।
రంగరంగమితి బ్రూయాత్సుప్రాప్తే ప్రాణసంక్షయే॥ ౬౫॥ మారేతి ష్ఠంతి పాపాః ... సముదీరయేత్। చంద్ర

పుష్కరిణీస్నానం రంగమండపదర్శనం॥ ౬౬॥ పురా సంచితపుణ్యానామప్రయత్నేన లభ్యతే। బ్రహ్మాదయస్సురాస్సర్వే యోగినస్సనకాదయః॥ ౬౭॥ పూజాం కుర్వంతి యత్నేన ప్రత్యబ్దం పాండునందన। సంసారసాగరం తర్తుం యఇచ్ఛేత్తాం దునందన॥ ౬౮॥ స భజేద్రంగమధ్యస్థం దేవదేవం చతుర్భుజమ్। దృష్టస్స్పృష్టః పూజితో వా ధ్యాతో వా నమితో పి వా॥ తముద్ధరతి రంగేశో దుస్తరాద్భవసాగరాత్। రంగే భక్తిపరా యే తు రంగనామపరాస్తు యే॥ ౭౦॥ దుర్వృత్తా వాసవృత్తా వా తేషాం ముక్తిర్భవిష్యతి। య ఇదం పుణ్యమాఖ్యానం శృణోతి సతతం నృప॥ ౭౧॥ రంగేశే జాయతే భక్తిః పాతకైస్స న లిప్యతే॥ ఇతి శ్రీశేషధర్మే శ్రీరంగమాహాత్మ్యం నామ ద్విచత్వారింశో ధ్యాయః॥

యుధిష్ఠిరః॥ చంద్రపుష్కరిణీ వ్యాసా కేనాదౌ సేవితా పురా। తన్మే కథయ తత్త్వేన గంగాసుత నమో స్తు తే॥ ౧॥ భీష్మః॥ చంద్రపుష్కరిణీస్నానం తీరం గేశస్య చ దర్శనం। తం భాల్గోభాద్య్వం చ నాద్వాయః కరోతి స ముక్తిభాక్॥ ౨॥ తే వంద్యాస్తే ప్రపూజ్యాశ్చ నమస్కార్యా విశేషతః। యే ర్చయంతి చిరం గేశం ప్రణతార్తిప్రణాశనమ్॥ ౩॥ స స్నాతు స్సర్వతీర్థేషు సర్వయజ్ఞేషు దీక్షితః। చంద్రపుష్కరిణీస్నానం యః కరోతి నరాధిప॥ తీర్థస్నానతపో భిశ్చ వ్రతదానముఖైరపి। యజంతి కర్మయోగేన రంగేశం ముక్తిదం విభుం॥ ౫॥ శాంతా జితారిషడ్వర్గా యోగినో ప్యనహంకృతాః। యజంతి జ్ఞానయోగేన రంగేశం మనుజేశ్వర॥ దుర్వృత్తానాం భవేన్నో ముక్తిస్సువృత్తానాం కిముచ్యతే। రంగభూమిగతానాం తు పునర్జన్మ న విద్యతే॥ ౭॥ అత్రైవోదాహరంతీమమితిహాసం పురాతనం। శ్రుణ్వా తాండవతాం చైవ సద్యః పాతకనాశనం॥ ౮॥ ఆసీత్పురా మహీపాలస్సోమవంశసముద్భవః। ధర్మకేతురితి ఖ్యాతో నారాయణపరాయణః॥ చంద్రపుష్కరిణీతీరే రంగేశం పూజ్యాభక్తితః। అకరోద్యజ్ఞసాహస్రం మాతాపిత్రోశ్చ పూజనం॥ ౧౦॥ హోమవస్త్రాన్నదానాని గోభూతిలవశాంశిష। తేన పుణ్యప్రభావేన స నృపస్స్వజనైస్సహ॥ ప్రాప్తవాన్ వైష్ణవం లోకం యోగినామపి దుర్లభం। తస్మిన్ స్నాలేషు

కోఽభాగ్బ్రాహ్మణోఽయజ్ఞవత్సలః॥ ౧౬॥ వేదవేదాంగతత్త్వజ్ఞస్తథా వై గ్రామయాజకః। అయాజ్యయాజకశ్చైవ ధ
నార్జనపరస్సదా॥ అధర్మనిరతో మూర్ఖో దుర్వృత్తో వృషలీపతిః। పిశునో నిష్ఠురః క్రూరో హ్యపణ్యానాం చ విక్రయీ॥
నిషిద్ధకర్మాచరణాత్పరిత్యక్తశ్చ బంధుభిః। కృషితో దుఃఖితో దీనో హీనాంగో వ్యాధిపీడితః॥ ౧౭॥ స కదాచిద్ధనార్థం తు
పృథివ్యాం పర్యటన్నృప। జగామ నర్మదాతీరం శ్వాసకాసప్రపీడితః॥ తత్ర పంచత్వమాపన్నో న లేభే పార్థ్య వైహికం।
తస్మిన్కాలే తస్య భార్యా సురూపా చ సుయౌవనా॥ ౧౮॥ కామచారరతా భూత్వా పరిత్యక్తా చ బంధుభిః। తస్యాం జాతో మ
హారాజ చండాలాత్తు నరాధమః॥ ౧౯॥ పాపబుద్ధిరితి ఖ్యాతో జంతూనామంతకోపమః। మహాపాపరతో నిత్యం బ్రహ్మ
ద్వేషపరస్తథా॥ పరదారపరద్రవ్యలోలుపో బంధువర్జితః। గావశ్చ తేన వై రాజన్నిహతా నృపసత్తమ॥ ౨౦॥ చతుర్ల
క్షసువర్ణాని బహూన్యపహృతాని చ। మద్యమాంసరతో నిత్యం బహుశో మార్గరోధకృత్॥ ౨౧॥ స కదాచిద్ధనార్థం తు
పృథివ్యాం సంచరన్నృప। కావేరీమధ్యగాం దేవీం చంద్రపుష్కరిణీం గతః॥ ౨౨॥ ఛాదితం హేమకలశైర్దివ్యాలంకార
శోభితం। రంగేశస్య విమానం తు దృష్ట్వాన్నిశి ధనుర్జ॥ ౨౩॥ తం దృష్ట్వా ముదమాపన్నశ్చోరాణామధిపో నృప। హారా
ణ్యత్ర సువర్ణాని బహూనీతి ముదం యయౌ॥ స్నాత్వా తత్ర మహారాజ నత్వా తం శ్రీమాన్ నవ। విలోక్య బహుధా రత్నం
కాంచనాని బహూని చ॥ ౨౪॥ అపహర్తుమనా హ్యారాత్రం వాసం తత్రాకరోన్నృప। తస్మిన్నంతరే దేవికావేరీ పాప
నాశినీ॥ జలౌఘైః ప్లావయామాస నిశి చోరాంత ఏవ స్థితా। చోరైస్సహ స్వకైస్సోఽపి పాపబుద్ధిర్లయం గతః॥ ౨౫॥ తస్మి
న్నవసరే దేవా విమానానాం సహస్రకమ్। ఆదాయ తాన్ సమారోప్య దివం జగ్ముస్సహస్రశః॥ ౨౬॥ సేవ్యమానస్సు
రైర్దేవైః పూజ్యమానస్తు వజ్రిణా। బ్రహ్మలోకం గతాశ్చోరా యస్య సన్నిధిమాత్రతః॥ ౨౭॥ పాపబుద్ధ్యాఖ్యతో హ్యేతే
పాపినోఽపి నరేశ్వర। భక్త్యా తు సర్వతాం ప్రాణానాం సేనామాత్రం కిముచ్యతే॥ ౩౦॥ సహస్రయుగపర్యంతం భుక్త్వా భోగా

నసేశః। తస్మాచ్చబ్రహ్మణో లోకాద్విష్ణులోకం స్మయాంతితే॥ ౩౦॥ వైష్ణవేతు సవై లోకేతావద్భుక్త్వా పదంగతః।
ప్రవృద్ధజ్ఞానసంపన్నో బంధుమాన్నామ భూపతిః॥ ౩౨॥ సోమవంశోద్భవశ్శ్రీమాన్ సద్వీపై కరాడభూత్। ఆసన్న
దాతయశ్చోరాః ప్రభవస్తేతిధర్మిణః॥ జాతిస్మరత్వమాపన్నో విశేషేణ హరిప్రియః। సతువిష్ణ్వాలయే నిత్యం సంమా
ర్జనపరాయణః॥ దీపదానరతశ్చైవ రంగేశే భక్తిమానభూత్। సకదాచిన్మహీపాలో రంగేశం ప్రాప్య ధర్మవిత్॥ వి
చిత్రకలశోపేతం ప్రాకారమకరోన్నృపః। తన్మధ్యే మండపం విద్వాన్ విస్తీర్ణం చతురశ్రకమ్॥ ౩౬॥ కారయామాసధ
ర్మాత్మా చిత్రస్థానం విచిత్రితం। తన్మధ్యే పుండరీకాక్షం రంగేశం బంధుమాన్నృప॥ ౩౭॥ పూజయామాస వివిధైర్మ
హారజతభూషణైః। చంద్రపుష్కరిణీస్నానం కావేర్యాశ్చ తథా మలం॥ స్వభృత్యైః పూజనం కుర్వన్ తత్రస్న పరిముచ్యతే।
ఏతద్దృష్ట్వా విస్మయాన్నో బ్రహ్మపుత్రోథ నారదః॥ ౩౯॥ అబ్రవీన్మే కృపాం కృత్వా గంగాతీరే మనోరమే॥ శ్రీవైశంపాయ
నః॥ చంద్రపుష్కరిణీస్నానం రంగేశస్య చదర్శనం॥ ౪౦॥ కుర్వంతి యే కలియుగే తేషాం ముక్తిర్హి శాశ్వతీ। రంగేశో దేవ
దేవేశశ్చంద్రపుష్కరిణీతటే॥ తిష్ఠన్ దదాతి భూతానాం మోక్షమక్షయమవ్యయః। జన్మకోటిసహస్రేషు పుణ్యం యై
స్సము పార్జితం॥ తేషాం ముక్తిర్భవేచ్ఛ్రద్ధా రంగేశే తత్సరోవరే। జన్మకోట్యాయుతే పుణ్యం యత్కోటిన రోభవి॥ త
త్సర్వం దినమేకం తు రంగేశే వసతో భవేత్। యఇదం పుణ్యమాఖ్యానం శృణోతి సతతం నృప॥ ౪౪॥ రంగేశదర్శనఫలం భవే
త్తస్య న సంశయః॥ ఇతి శ్రీ శేషధర్మే రంగేశమాహాత్మ్యే ద్విచత్వారింశోధ్యాయః॥

శ్రీవైశంపాయనః॥ శ్రుత్వేదం రంగనాథస్య వైభవం భాగ్యవర్ధనం। విస్మయానం మహాప్రాజ్ఞో భీష్మో ధర్మసుతం జ
గౌ॥ ౧॥ భీష్మః॥ అథాతత్సంప్రవక్ష్యామి రంగనాథస్య వైభవం। యస్య శ్రవణమాత్రేణ సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే॥ ౨॥ చం
ద్రపుష్కరిణీ పుణ్యా శాశ్వతీ ముక్తిదాయినీ। తత్రాస్తే జగతాం నాథస్సర్వకాలమరిందమ॥ ౩॥ తాం విసృజ్య చ ధర్మాత్మా

భగవానవ్యయః ప్రభుః। భక్తానాం కామదశ్శ్రీమాన్ తతః క్వాపి న గచ్ఛతి ॥ ౪ ॥ సర్వానందకరీ రాజన్ సర్వసౌభాగ్యప్రదాయినీ। చంద్రపుష్కరిణీ రమ్యా శ్రీతా సారూప్యదాయినీ॥ ౫॥ చంద్రపుష్కరిణీ దివ్యా యత్ర తిష్ఠతి కేశవః। స్నాతానానుత్రసా దేవీ సంసారభయనాశినీ॥ ౬॥ పుత్రదా చాపుత్రకామానాం పాపహా పాపకారిణామ్। క్రతూనాం ఫలదా దేవీ సర్వేషాం భరతర్షభ॥ ౭॥ తీర్థానాం భువి ముఖ్యానాం క్షేత్రాణాం చ నృపోత్తమ। చంద్రపుష్కరిణీ ముఖ్యా యత్ర తిష్ఠతి కేశవః॥ ౮ ॥ సిద్ధచారణగంధర్వయక్షవిద్యాధరాన్వితః। దివ్యస్త్రీనికరైస్సేవ్యః భుక్త్యర్థం చ విముక్తయే॥ సా రాజన్ దుర్లభా లోకే విశేషేణ కలౌ యుగే। హిమాంశుస్తత్ర ధర్మాత్మా తపస్తేపే సుదుశ్చరం॥ ౧౦॥ ఆరాధ్య దేవదేవేశం గ్రహాణామధిపో భవేత్ ॥ యుధిష్ఠిరః॥ కిమర్థం తప్యతే తేన తారాణామధిపేన వై ॥ ఏతన్మే విస్తరాద్బ్రూహి కృపా మయి తవాస్తి చేత్॥ భీష్మః॥ ఆదౌ రాజన్ మహాభాగ సవితా చ త్రయీమయః॥ ౧౨ ॥ తపసా హరిమారాధ్య లోకచక్షుస్తథాభవత్। జ్ఞాత్వా తం సర్వభూతానాం జీవభూతం దురాసదమ్॥ అత్రినేత్రోద్భవశ్శ్రీమాన్ తపస్తప్తుం మనోదధే। తపసా లోకవిఖ్యాతో దేవాన్ సేంద్రాననకంపయత్॥ ౧౪॥ వాయుభక్షో నిరాహారో జితక్రోధో మహామతిః। చంద్రమా దేవదేవేశం చంద్రపుష్కరిణీతటే॥ ౧౫॥ ధ్యాయంస్తువన్నమస్యంశ్చ చచార తప ఉత్తమమ్। గ్రీష్మే పంచాగ్నిమధ్యస్థో హేమంతే జలవాసినం॥ ౧౬॥ జలధారాసు లే రాజన్ వర్షర్తౌ హి నిరాశ్రయమ్। ధ్యాయంతం ముకులం దేవం వాసుదేవం జనార్దనం॥ నీలజీమూతసంకాశం పీతాంబరధరం హరిమ్। చంద్రార్కనేత్రమమలం విద్యుచ్చంచలలోచనం॥ ౧౮॥ సహస్రాదిత్యసంకాశం వేదమూర్తిమకల్మషమ్। అణిమాదిగుణోపేతమార్తత్రాణపరాయణమ్ ॥ ౧౯ ॥ కల్పవృక్షతరోర్మూలం స్వర్గిణామాస్పదం శివమ్। కామధేనోర్మూలధనం సనకాదినిషేవితమ్॥ ౨౦॥ జీవభూతమశేషాణాం లోకానాం పాండునందన। సర్వగం తు సహస్రాక్షం సహస్రకిరణప్రభమ్ ॥ ఏవం భక్త్యా ప్రార్థయంతం తమంతర్యామీ జగన్మయః।

ఆవిర్బభూవ సర్వాత్మా గరుడోపరి సంస్థితః॥ తమువాచ కురుశ్రేష్ఠ దేవగంధర్వసేవితః । అత్రినేత్రోద్భవం శ్రీమాన్ కిమ
ర్థం తప్యతే త్వయా॥ ౨౩॥ తోషిత స్తపసానేన తద్దదామి తవేప్సితమ్। వరదం పశ్య మాం తాత యత్తే మనసి రోచతే॥ లో
కనాథవచశ్శ్రుత్వా శీతాంశు స్తం ప్రణమ్య చ। వరదం పుండరీకాక్షమస్తౌషీత్కమలాపతిమ్॥ ౨౫॥ నమో భగవతే తుభ్యం
సర్గస్థిత్యంతకారిణే। గుణత్రయస్వరూపాయ తత్స్వభేదకరాయ చ॥ ౨౬॥ విశ్వయోనే జగన్నాథ సహస్రశిరసే నమః। స
హస్రచక్షుషే తుభ్యం సహస్రభుజశాలినే॥ సహస్రపాదమూలాయ కర్మణాం ఫలదాయినే। యజ్ఞాయ యజ్ఞరూపా
య యజ్ఞానాం పతయే నమః॥ ౨౭॥ పాహి పాహి జగన్నాథ ప్రణతార్తిప్రణాశన। ధ్రువం పదమసామాన్యం దేహి మే భ
క్తవత్సల॥ సౌభాగ్యమండలం దేహి కాంతిం శీతకరాం ప్రభో। అత్ర తిష్ఠ సదా దేవ మమ పుష్కరిణీతటే॥ ౩౦॥ మమనా
మ్నా పుష్కరిణ్యా నామధేయం కురుస్వయం। స్నాతానామత్ర దేవేశ భుక్తిముక్తిప్రయచ్ఛహా॥ ౩౧॥ మాం పాహి సర్వ
లోకేశ భూయో భూయో నమోఽస్తు తే॥ భీష్మః॥ తథాస్త్వితి తమామంత్ర్య పునర్వచనమబ్రవీత్॥ ౩౨॥ గ్రహాణాముగ్రగ
శ్రీమానాదిత్యోఽహం సుధాకర। భవితాసి ద్వితీయో మే త్వమేవాహం న సంశయః॥ చంద్రపుష్కరిణీ హ్యేషా లోకే ఖ్యా
తిం గమిష్యతి। స్నాతానామత్ర సాయుజ్యం భవిష్యతి చ మే నఘ॥ ౩౪॥ లోకమాతుర్మహాలక్ష్మ్యా వరం దత్వా తతః ప
రమ్। అత్రైవ స్థితిమేష్యామి తత్రాంశేన సుధాకర॥ ౩౫॥ సోమః॥ అశేషజననీ సా తు కుత్రాస్తే తప తే సతీ। లోకనాథ న
మస్తే స్తు వద తత్కారణం ప్రభో॥ ౩౬॥ శ్రీభగవాన్॥ పురాహం లోకరక్షార్థం సంభవామి పునః పునః। పరిత్రాణాయ
సాధూనామసతాం నిధనాయ చ॥ ధర్మసంస్థాపనార్థాయ సంభవామి యుగే యుగే। తపశ్చరతి సా దేవీ సోఢుం వి
రహమక్షమా॥ ౩౭॥ కుంభఘోణే మహాక్షేత్రే సర్వసిద్ధినిషేవితే। లక్ష్మీసరోవరే దేవీ స్వర్ణపంకజకాననే॥ ధ్యా
యంతీ మాం సదా దేవీ సర్వగం భక్తవత్సలమ్। సదా సేవితుమిచ్ఛంతీ యోగిధ్యేయం మహామతే॥ ౪౦॥ యుగానాం షట్ఛతం

సోమధ్యాయంత్వామాంతపఃకృతమ్। తత్కారణాత్తుయాస్యామిచంద్రసంప్రతితత్రవై ॥ ౪౧॥ గచ్ఛత్వంలోకమతులం జ్యోతిర్గణనిషేవితం। పతిస్త్వంసర్వవృక్షాణామద్యప్రభృతిచంద్రమః॥ ౪౨॥ తృణగుల్మలతాదీనామోషధీనాంద్విజన్మనామ్। చంద్రః॥ కియద్దూరేస్థితాదేవితత్క్షేత్రస్యఫలంతుకిం॥ ౪౩॥ ఏతద్వేదితుమిచ్ఛామిలోకనాథనమోస్తుతే। శ్రీభగవాన్॥ ప్రాచీభాగేతపస్యంతీయోజనానాంచతుష్టయే ॥ ఆస్తేతత్రతపస్త్రీరేస్వర్ణపంకజకాననే। కుంభఘోణమితిఖ్యాతంక్షేత్రాణాముత్తమంవిదుః॥ ౪౫॥ లక్ష్మీసరోవరంనామతత్రతిష్ఠతిసంప్రతి। నిర్మితంతపసాదేవ్యాపరిశుద్ధహృదాతయా॥ ౪౬॥ ఆదావపిచతత్క్షేత్రందేవర్షిగణసేవితం। ధర్మవృద్ధికరంక్షేత్రంకుంభఘోణంవిదుర్బుధాః॥ కుంభఘోణేమృతిర్యస్యతస్యలోకోమమైవహి। బ్రహ్మణాసేవితంస్థానంలోకానాంసృష్టిమిచ్ఛతా॥ ౪౮॥ గంగాదిసర్వతీర్థానిసంగృహ్యాచపురారమా।నిర్మమేలోకరక్షార్థంపావనంతత్సరోవరం॥౪౯॥వర్షేవర్షేసమాగత్యబ్రహ్మాద్యాస్తత్రదేవతాః। స్నాత్వామునివరాస్సర్వేయాంతిస్థానంస్వకంపునః॥ ౫౦॥ ఏకాహమపియఃకుర్యాత్స్నానంతత్రసుధాకర। ప్రాప్నోతిసురలోకంసఃపూజితస్సిద్ధచారణైః॥౫౧॥ త్రిరాత్రంవసతాంతత్రకుంభఘోణేసురాలయే।బ్రహ్మలోకోభవేత్తేషాంయావదాభూతసంప్లవం॥౫౨॥ లక్ష్మీసరోవరేస్నాత్వాపూజ్యమాంభక్తిసంయుతః।యోదదాతిచయద్దానంతద్దానంపితృముక్తిదం ॥ పుణ్యక్షేత్రాణిసర్వాణితీర్థానిసుమహాంతిచ।వసంతితత్రవైసోమహ్యానికంపుణ్యకాంక్షయా॥౫౪॥ తస్యవైసదృశంనాస్తిత్రిషులోకేషుసువ్రత। అన్యక్షేత్రేకృతంపాపంపుణ్యక్షేత్రేవినశ్యతి॥ ౫౫॥ పుణ్యక్షేత్రేకృతంపాపంవారాణస్యాంవినశ్యతి। వారాణస్యాంకృతంపాపంకుంభఘోణేవినశ్యతి॥ ౫౬॥కుంభఘోణేకృతంపాపంకుంభఘోణేవినశ్యతి। తస్మాస్సకాశంగచ్ఛామిసుఖీభవసుధాకర॥ ౫౭॥ తత్రాపిమాంభజస్వేతితత్రైవాంతరధీయత। ఇతిశ్రుత్వాహరేర్వాక్యంహిమాంశుర్విస్మయాన్వితః॥ ౫౮॥ ధ్యాయంస్తత్రాపిదేవేశమాస్తేచిరతరంనృప।

భూసుతోపి చతం దృష్ట్వా హిమాంశుం చ సుధాకరం ॥౫౯॥ ఉగ్రేణ తపసా తత్ర తస్త్రిత్రియోగ్ర మహాభవత్ । పితు రాజ్ఞాం పురస్కృత్య సోమ్యోపి తపసా తత్ర చ॥ ౬౦॥ అవాప రవిసాలోక్యం గ్రహాణామనుధ్యమేవచ। గురుః కమలపత్రాక్షీం స్వకాం భార్యాం హిమాంశునా ॥ ౬౧॥ హృతాం పరమకల్యాణీమవాప తత్ర చ సేవనాత్। చైత్య మంత్రైశ్చిరం కాలం తత్ర తప్త్వాతపః పరమ్ ॥ ౬౨ ॥ అవాప మధ్యం తేషాం తు గ్రహాణాం శుభదోభవత్। శని స్తురవిజశ్శ్రీమాన్ రాహు కేతూ చ తావుభౌ॥ ౬౩ ॥ తే సర్వే సుచిరం తప్త్వా గ్రహసంఖ్యాముపాగతాః। ఇంద్రోయమః ప్రచేతాశ్చ కుబేరనళకూబరౌ ॥ ౬౪ ॥ కుంభఘోణే మహావిష్ణుమారాధ్య ప్రయయుర్దివమ్। దిశాంపతిత్వమాపన్నా నిత్యం దేవైః ప్రపూజితాః ॥ ౬౫ ॥ ఆరాధ్య దేవదేవేశం దిక్పాలత్వముపాగతాః । హరిశ్చంద్రో నళో రాజా పురుకుత్సః పురూరవాః॥ ౬౬ ॥ సగరః కార్తవీర్యశ్చ షడేతే చక్రవర్తినః। ఖ్యాతిం లోకే మహాసత్త్వం ధర్మశ్రద్ధాం మహద్ధనం ॥ ౬౭ ॥ అవాపుస్తస్య కృపయా తపసా చ శుభవ్రతాః। శృణ్వతాం వదతాం చేద మేతద్భాగ్యం భవేద్ధ్రువం॥ ౬౮॥

ఇతి శ్రీ శేషధర్మే కుంభఘోణమాహాత్మ్యం నామ త్రిచత్వారింశోధ్యాయః.

యుధిష్ఠిరః॥ దేవదేవో జగన్నాథ ప్రణతార్తి ప్రణాశనః। శివమూర్త్యా ప్రసన్నాత్మా లోకే ప్రఖ్యాతతాం గతః॥౧॥ కథం శంభురితి ఖ్యాతః పూజ్యతే విధినా ద్విజైః। కథం దదాతి భక్తానాం ప్రసన్నాత్మా వరం పరం॥ ౨ ॥ తస్య దేవస్య పూజాయాం ఫలం కిం కేన పూజితః। కః ప్రాప పరమాం భూతిం లోకానేతాన్ సర్వాన్ వదాద్య మే॥ ౩॥ దేవవ్రత మహాభాగ కృపా మయి తవాస్తి చేత్। తస్మాత్త్వాం ప్రార్థయామ్యద్య పాతుం ధర్మామృతం ప్రభో॥౪॥ భీష్మః॥ అహో వక్ష్యామి తే పార్థ భూతనాథస్య వైభవం। యస్య శ్రవణమాత్రేణ సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే॥ ౫॥ ఆద్యంతహీనో దేవేశస్సృష్టిస్థిత్యంతకారకః । బ్రహ్మా రుద్ర స్తథా విష్ణుః కుబేరో దేవరాట్ ప్రభుః॥ ౬॥ ఇంద్రోగ్ని ర్యమధర్మేశో నిరృతిర్వరుణప్రభుః। వాయుస్సూర్య

స్సహస్రాక్షస్సర్వేశో భూర్భువస్సువః॥ ౭॥ కామరూపస్యధర్మస్యలోకనాథస్యధర్మజ। నాహంవక్తుం హిశక్తోస్మి తత్స్వభావమశేషతః॥ ౮॥ యుధిష్ఠిరః॥ తేషామీశ్వరభక్తానాంవిష్ణులోకః కథంభవేత్। ఏతంమేసంశయంతాతఛేత్తుమర్హస్యశేషతః॥ భీష్మః॥ బ్రహ్మవిష్ణుమహేశానాం భేదః నత్రాపిన ప్రభో। కర్తారోహ్యద్యలోకానాంసృష్టిస్థితిలయేషుచ॥ ౧౦॥ త్వయాదృష్టః పురాకృష్ణో లోకనాథో జగన్మయః। కైలాసయాత్రామకరోత్పుత్రార్థంభరతర్షభ ॥ ౧౧ ॥ తత్రారాధ్యచిరంకాలంభూతనాథముమాపతిం। ఈప్సితంప్రాప్తవాన్ పుత్రంతస్మాద్భేదోనవిద్యతే ॥ ౧౨॥ శంకరోవిష్ణుమవ్యక్తంజిష్ణుమారాధ్యభక్తితః। షణ్ముఖంలబ్ధవాన్ పుత్రందేవతార్థమరిందమ॥౧౩॥ బ్రహ్మాజనయామాసవిష్ణుమారాధ్యభక్తితః। లోకాన్ప్రజాపతీన్ సర్వాన్ తస్మాద్భేదోనవిద్యతే ॥ అత్రైవోదాహరంతీమమితిహాసంపురాతనమ్। శృణ్వతాంసర్వపాపఘ్నమాయురారోగ్యవర్ధనం॥ ౧౫॥ పురాకృతయుగే రాజన్ సుశాంతోనామవై ద్విజః। శాంతోజితేంద్రియోమౌనీ సదాధ్యానపరాయణః ॥౧౬॥ వేదేషుధర్మశాస్త్రేషు వేదాంతేషువిచక్షణః। గార్హస్థ్యేసకలాన్ కామాననుభూయద్విజోత్తమః॥ మోక్షకామోమహారాజేంద్ర విశేషేణశివవ్రతః। కిష్కింధాంసముపాగమ్య బ్రహ్మదత్తేనపాలితాం॥౧౮॥పంపాసరోవరేస్నానంకృత్వాతుశివమర్చ్యచ। తపశ్చచారమనారాజంస్తత్రాస్తేస్మశివంస్తువన్॥ పంపానాథంవిరూపాక్షంనీలలోహితమవ్యయం। మృత్యుంజయంకృత్తివాసంపినాకినమరిందమ॥ ౨౦ ॥ సహస్రాక్షంసదానందంనీలమేఘనిభంహరం। శూలపాణింమహాదేవంసృష్టిస్థిత్యంతకారిణం॥ ౨౧॥ ధ్యాయంస్తువన్నమస్యంశ్చహ్యాస్తేస్మబ్రాహ్మణోత్తమః। సత్యరుద్రమహామంత్రరుద్రసూక్తాదిభిశ్శివం॥ ౨౨॥ స్నాపయిత్వాసుసంపూజ్యత్రికాలస్నానతత్పరః। శాకమూలఫలాహారశ్శాంతఃపరమబుద్ధిమాన్। ౨౩॥ అతిష్ఠత్తత్రరాజేంద్రతస్మిన్కాలేద్విజోత్తమః। శూద్రోవైధర్మకుశలోనామతస్సంగతోబుధైః ॥ ౨౪ ॥ శివభక్తోజితక్రోధశ్శుశ్రూషాశ్వద్విజన్మనాం। విరూపాక్షస్య

దేవస్య వందనార్థం యయౌ చ సః ॥ ౨౫ ॥ సుశాంతస్య తదా పర్వణి శుశ్రూషాం రాజసత్తమ । తత్రాస్తే స్మ సరస్తీరే జితా
హారశ్చ తం సమాః ॥ ౨౬ ॥ తస్మిన్కాలే విరూపాక్షో భూతనాథో జగన్మయః । ఆవిర్బభూవ రాజేంద్ర తతో వాచ ము వా
చహ ॥ ౨౭ ॥ సుశాంత శృణు మద్వాక్యం తపసా తోషితోఽస్మ్యహం । వరం వరయ భద్రం తే విద్ధి భూతపతిం చ మాం ॥ ౨౮ ॥
ఏవముక్తస్తదా శ్రుత్వా బ్రాహ్మణో విస్మయాన్వితః । నత్వా పునః పునర్దేవమస్తౌషీజ్జగతాం పతిం ॥ నమస్తే పార్వతీనాథ
నమస్తే చంద్రశేఖర । నమశ్చైతన్యరూపాయ పశూనాం పతయే నమః ॥ ౩౦ ॥ విశ్వేశ్వర విరూపాక్ష విశ్వరూప సదాశివ ।
శరణం భవ భూతేశ కరుణాకర శంకర ॥ ౩౧ ॥ శివ శంభో మహాదేవ విశ్వేశ అమరవల్లభ । హర శంకర విశ్వాత్మన్ నీలకంఠ
నమోఽస్తు తే ॥ ౩౨ ॥ నమో ధర్మాయ దేవాయ విశ్వరూపాయ శూలినే । భూతనాథాయ ధర్మాత్మన్ నమస్తే నాగభూ
షణః ॥ ౩౩ ॥ భస్మోద్ధూళితసర్వాంగ జటాధర సదాశివ । మృగనాభిసుగంధాయ మృగచర్మధరాయ చ ॥ ౩౪ ॥ కపాల
మాలినే తుభ్యమక్షసూత్రధరాయ చ । భూయో భూయో నమస్తుభ్యం పురాంతక జగన్మయః ॥ ౩౫ ॥ ఏవం స్తుతః ప్రసన్నా
త్మా పార్వతీవల్లభః ప్రభుః । అష్టమూర్తిధరః శ్రీమాన్ దేవగంధర్వసేవితః ॥ వరం బ్రూహీతి తం చోక్త్వా పూర్ణం భక్తి
సమన్వితం । అతిష్ఠత్తస్య పురతః పూర్ణాద్దేరంశుమానివ ॥ ౩౭ ॥ వరేణ్యం వరయామాస బ్రాహ్మణో లోకవిశ్రుతః । చతుర్థ
స్య చ మే శ్రేయో దదస్వేతి వరం తదా ॥ ౩౮ ॥ నీలకంఠస్తదాకర్ణ్య స్మితపూర్వమభాషత । శృణు విప్రవర శ్రేష్ఠ తవ దాస్యే
తదీప్సితం ॥ అన్యజన్మని శూద్రస్య దాస్యామి వరముత్తమం । ఏవం శివవచః శ్రుత్వా బ్రాహ్మణో హితకృత్సతామ్ ॥ ౪౦ ॥
ఉవాచ శంకరం నత్వా మృద్వక్షరసమన్వితం । విశ్వంభర తథైవాస్తు న మాపి న హితం వినా ॥ ౪౧ ॥ కథం యాస్యామి తేలో
కం శుశ్రూషుశ్చ సఖా మమ । ఇత్యుక్త్వా మౌనమాస్థాయ పాదౌ నత్వా శివస్య తు ॥ ౪౨ ॥ శుభం పంచాక్షరం మంత్రం జపన్నా
స్తే తపోధనః । నీలకంఠః పునశ్చైవ ము వాచ తపతాం వరం ॥ ౪౩ ॥ తథాహం తు కరిష్యామి యువయోర్బ్రాహ్మణోత్తమ ।

శూద్రస్యశత్రుభావత్వమేష్యసిత్వన్యజన్మని॥ ౪౪॥ దర్శనాత్తువధాప్యైవయువయోర్ముక్తిరస్త్వితి॥ బ్రాహ్మణః॥ క
థంశత్రుత్వమాప్నోతిశూద్రోమేత్వన్యజన్మని॥ ౪౫॥ ఏతద్బ్రూహిమమాపృష్టేశంకరః ఈశ్వరః॥ మతంగో
నామవిప్రర్షిర్భవితాసిద్విజోత్తమ॥ ఇంద్రపుత్రోహ్యయంశూద్రోవాలీతిఖ్యాతిమేష్యతి॥ బ్రాహ్మణః॥ కించతేభవి
తారూపమీదృశంపావనంపరం॥ ౪౭॥ బ్రూహ్యేతత్సర్వభూతేశభూయోభూయోనమోస్తుతే॥ శంకరః॥ రామోదాశ
రథిర్భూత్వాజటావల్కలవారణే॥ ౪౮॥ కిష్కింధాయాంబహిర్దేశేవాలినంహేమమాలినం। హనిష్యామిశరేణా
శువిదూరేదృష్టిగోచరే॥ ఇత్యుక్త్వాసహసాదేవోద్వైస్సహాతిరోదధే।కస్యచిత్త్వథకాలస్యద్విజశూద్రాలయంగతౌ॥
౫౦॥ తత్రభోగాన్దివిస్థానైవ్యయథావదనుభూయచ। భువస్థలంప్రపన్నౌతౌతపోబలసమన్వితౌ॥౫౧॥మతంగోమా
త్సశాంతోసౌసర్వధర్మపరోనృప। శూద్రోవాలీత్వమాపన్నోహ్యసంఖ్యేయబలస్తథా॥ ౫౨॥ కుర్వతస్తపఉగ్రంతు
మతంగవ్యవిరోధకృత్। కిష్కింధాంసముపాగమ్యవానరాణామధిపోభవత్॥ తపఃకుర్వతిధర్మిష్ఠేసుతంగేమునిపుంగవే।
శంకరస్సర్వభక్తానాంతదారామత్వమాస్థవాన్॥ స్థావాన్వనమత్యుగ్రంపితుర్వచనగౌరవాత్।పంపాసరోవరంగ
త్వారామాఖ్యోభగవాన్హరః॥ ౫౫॥ఆదిత్యసూనోర్వ్యాజేనహత్వావాలినముగ్రతః। స్వపదందత్తవాన్రాజన్దర్శ
నాద్బ్రాహ్మణస్యచ॥ ధర్మశీలసుశాంతౌతౌసంప్రాప్తౌచశివాలయం। పూజితౌభూతపతినాహ్యనుభూయసుఖం
బహు॥ యయతుర్విష్ణులోకంతౌకోటివంశసమన్వితౌ। తస్మాచ్ఛివార్చనంనిత్యంభుక్తిముక్తిఫలప్రదం॥ ౫౭॥ హరిశంక
రయోర్భేదోనాస్తినాస్తిజనాధిప। యఇదంపుణ్యమాఖ్యానంనారదేనప్రభాషితం॥ ౫౮॥ శృణుయాత్తస్యవైనాశఃభేద
బుద్ధిర్నజాయతే॥ ఇతిశ్రీశేషధర్మేహరిహరాభేదప్రశంసానామచతుశ్చత్వారింశోధ్యాయః॥

యుధిష్ఠిరః॥ పితామహనమస్తేస్తుసాత్త్వత్త్వంధర్మమూర్తిమాన్। కేనపుణ్యప్రభావేనవాణీవదసిధర్మజాం॥

శృణ్వంతిసర్వేమనుజాః కథామమృతసంమితాం। నతృప్తాస్త్వద్య తేవక్తుమేవమస్యేవపాద్యతత్॥ ౬॥ భీష్మః॥ వ్రతదానేషునిరతాయేద్విజాధర్మవత్సలాః। తేజానంతికథాంరమ్యాంధర్మగర్భాంజహ్నుప్రభాం॥ అతిపద్వాగ్రజే తారోబ్రాహ్మణాగతకల్మషాః। పురాణధర్మశాస్త్రజ్ఞాస్తేజానంతినృపోత్తమ॥ యుధిష్ఠిరః॥ కేనవ్రతేనవాక్సిద్ధిస్సర్వసంపత్తథాభవేత్। వ్రతంతత్తాదృశంబ్రూహికరిష్యేవచనాత్తవ॥ ౭॥ భీష్మః॥ కృపయావాసుదేవస్యసర్వంజానామిధర్మజ। యథాభ్యంజితనేత్రస్తునిధింపశ్యతిభూగతం॥ శృణువేదవిదాంశ్రేష్ఠసర్వజ్ఞస్త్వంమతోసిమే। కృష్ణస్యయాదవేంద్రస్యకృపాపాత్రమసీశ్వరః॥ ౮॥ అత్రైవాగంతుమిచ్ఛన్నైవద్వారవత్యాంనతిష్ఠతి। రిపూంస్తాన్ క్షణమాత్రేణనిర్జిత్యయుధి కేశవః॥ ౯॥ సోబ్రవీల్లోకపూజ్యాయాభారత్యాస్తుశుభంవ్రతం। భారతీసర్వదాపూజ్యాలోకవంద్యేతిమేనఘ॥ తదథమహ్యతేవచ్మి సర్వసిద్ధిప్రదంశుభం। రాజ్యలాభకరంతాతసర్వత్రసుఖదంశుభం॥ ౧౦॥ కృష్ణప్రియకరంవిద్ధిలోకమాతుశ్చతత్ప్రియం। తత్ప్రియంసర్వదేవానాంనవరాత్రివ్రతంశుభం॥ ౧౧॥ కోశవృద్ధిర్భవేత్తేషాంరాజ్యవృద్ధిశ్చభూభృతాం। వాక్సిద్ధిర్బహుపుత్రాశ్చభారత్యాస్తుప్రసాదతః॥౧౨॥తస్మాత్త్వమపిరాజేంద్రరాజ్యప్రాప్తిర్భవేద్ధ్రువం॥యుధిష్ఠిరః॥ తస్మిన్కాలేమహాదేవీపూజ్యాపుస్తకరూపిణీ॥ ౧౩॥ విద్యామూర్తిర్వదాస్మాకమాఖ్యాహిత్వంవిధింశుభం॥ భీష్మః॥ అథోవదామితేదేవ్యాఃపూజాంసర్వసమృద్ధిదాం॥ ౧౪॥ సర్వదాపూజయేద్దేవీంభారతీంసర్వమాతరం। మహానవమ్యాంప్రాప్తాయాంపూజాంకుర్వీతయత్నతః॥ ౧౫॥ ప్రాప్తేచాశ్వయుజేమాసేశుక్లపక్షేసముద్భవా। యాతిథిర్నవమీప్రోక్తాసామహానవమీస్మృతా॥ ౧౬॥ ఉషస్యుత్థాయసంకల్పమాచరేత్తత్తిథౌసుధీః। అర్చయిష్యేజగత్పూజ్యాంశారదాంవిశదప్రభామ్॥ ౧౭॥ సితపద్మాసనాందేవీంత్రిశూలాంశశివిభూషణామ్। విద్యామూర్తింవిశాలాక్షీంముక్తాహారవిభూషితామ్॥౧౮॥ వజ్రవైడూర్యవలయాంజ్యోతిర్మణివిరాజితామ్। ఇతిధ్యాత్వాతుసంకల్ప్యస్నాత్వాతుసుసమా

హితః॥౧౯॥ఆవాహ్యపూజయేద్దేవీంధ్యాత్వాపుస్తకమండలే। మేధాదేవ్యనువాకేనహ్యుపచారాన్ప్రకల్పయేత్॥౨౦॥
వ్రతేనమహితిసై వేద్యమర్పయేత్ప్రియతేంద్రియః। స్వసూత్రవిధినా వేద్యాంప్రతిష్ఠాప్యహుతాశనం॥ ౨౧ ॥ హోమం
ప్రకల్పయేద్విద్వాన్ తిలపాయససర్పిభిః। మేధాదేవ్యనువాకేనప్రత్యృచంజాతవేదసి ॥ హునేద్గోష్ఠేశ్వశాలాయాంగృ
హేనద్యేథవాపునః। పూజితాయాంతుభారత్యామనేనవిధినానృప॥ ౨౩॥ పూజకస్యచయేకామాస్తేసర్వేవశవర్తినః।
సేవంతేతంనృపశ్రేష్ఠాస్సేవకాఇవహిధ్రువం॥ ౨౪॥ బ్రాహ్మణాన్భోజయేద్భక్త్యాప్రీణయేద్వసుధానతః।విప్రాగ్ని
హుతశేషేణతురగాన్భోజయేద్వ్రతీ॥౨౫॥కుంజరాన్స్యందనాన్వాహాన్యానానివివిధానిచ। ఆయుధానివిచిత్రా
ణిధనుర్బాణాదికాన్యపి॥ ౨౬॥అర్చయేదాత్మరక్షార్థంశుభైర్గంధనాదిభిః। అస్యవ్రతస్యమాహాత్మ్యంకో వేత్తిహ
రిణావినా॥ ౨౭॥ సోమదత్తేపురాదృష్టంవ్రతస్యాస్యమహత్ఫలం॥ యుధిష్ఠిరః॥ సోమదత్తేయథాదృష్టంభవతావ్రతముత్త
మం॥ ౨౮॥ తదేతదఖిలంశ్రోతుంపరంకౌతూహలంహిమే॥ భీష్మః॥ సోమదత్తోమహానాసీత్పురాసోమకులోద్భవః॥
రాజాపరమధర్మజ్ఞో బంధుమాననహంకృతిః। సత్యవాదీసదామానీహ్యతిథేయోబహుప్రదః॥ ౩౦ ॥ సత్పుపూజాంప్ర
కుర్వాణస్సన్నశత్రుఃపరాక్రమైః। బుభుజేభువమవ్యగ్రస్సరత్నాకరమేఖలాం॥ ౩౧ ॥ తేనసంపీడితారాజ్ఞాసమేతాస్స
త్రవఃపరే। మాహిష్మతీపురంగత్వాతైర్మంత్రేః పీడితోరణే॥ ౩౨॥ అక్షౌహిణీసహస్రైస్తుహ్యాయుక్తైఃకరిణాంప్రవరైః।
అశ్వైఃకాశ్మీరజైస్తాతలక్షకోటిసమన్వితైః॥ ౩౩॥ సంగ్రామస్తుములస్తత్రసోమదత్తస్యతైరభూత్। శక్తితోమరఖడ్గైశ్చ
భిండివాలైస్తథాశ్మభిః॥ ౩౪॥ యథాదైవాసురంయుద్ధంతథాభూత్కిన్నవర్ణ్యతే। పరైర్హతబలస్సంఖ్యేనిశిపంగ్ర
హ్యావేదికామ్॥ ౩౫॥ స్త్రీయమంతస్సత్వాంచప్రాగాద్గగనేశ్రమం ప్రతి। తత్రైవపంచమాసాంశ్చస్థిత్వాశోకసమన్వి
తః॥ ౩౬॥ పంగుత్వమథమూకత్వమంధత్వమగమన్నృప। రాజ్యభ్రష్టంపతింధీరాప్రాప్తుకామంపునశ్శ్రియం॥ ౩౭॥ ప్రేల

పంతంమహుః పుత్రాన్ హతాన్ స్వర్గేసుదుర్లభాన్ । శ్రియంరాజ్యంచభోగంచసముద్దిశ్యపునఃపునః॥ ౩౮॥ ఆశ్వాసయం
తీసాదేవీజగౌశ్లోకచతుష్టయం॥ వేదికా॥ ధైర్యంవిపదికర్తవ్యంసంపత్తౌచక్షమాపరా॥ ౩౯॥ వాచాలత్వంసతాంమధ్యే
తద్వైశాస్త్రపురస్సరం। విక్రమోయుధికర్తవ్యస్స్నేహత్వంస్త్రీసమీపతః॥ ౪౦॥ ఐశ్వర్యేచసదాశాంతిర్భక్తిరీశేచభూ
సురైః। భవితవ్యంభవత్యేవనాళికేరఫలాంబువత్॥ ౪౧॥ గంతవ్యంగచ్ఛతిసదాగజభుక్తకపిత్థవత్। యద్భావితద్భవత్యే
వయదభావినతద్భవేత్ ॥ ౪౨ ॥ ఇతినిశ్చితబుద్ధీనాంనచింతాబాధతేక్వచిత్। ఏవంమనీషిణఃప్రాహుర్నీతిశాస్త్రవిదో
నృప॥ ముంచశోకంచమోహంచచింతాందేహవినాశినీం। గర్గాశ్రమమిదంరాజన్ప్రాప్యైతదంతికం॥ సతేచా
స్యతిధర్మాత్మాసర్వాన్కామాన్సుదుర్లభాన్। సాంత్వయిత్వాతతోవీరంస్వపతింరాష్ట్రవర్జితం॥ ౪౪॥ అశక్తంగ
మనేదేవీకంధరాయాంనిధాయవై। ప్రాపయామాసముదితాగర్గాశ్రమమకల్మషం॥ ౪౫॥ పతింతత్రప్రతిష్ఠాప్యమునిం
నత్వాపునఃపునః। కంపమానాతదాసాధ్వీపీనోన్నతపయోధరా॥ ౪౬ ॥ చంద్రాననాసుకేశీచబింబోష్ఠీమంజుభాషిణీ।
కర్ణాంతనయనాబాలాచంద్రికామలసుచ్ఛవిః॥ ౪౭॥ వేదికావేదిమధ్యాసాపంచవింశతివార్షికీ। కోమలాంగీతుసా
దేవీశ్యామాసాపుణ్యలక్షణా ॥ మునింప్రోవాచధర్మిష్ఠాపాహిపాహీతిమేపతిమ్। భగవన్పతినాసార్ధంమాగతాశ
త్రుపీడితా॥ ౫౦ ॥ రాజ్యభ్రష్టోహ్యయంరాజాత్వామేవశరణంగతః। మునిస్తత్రచిరంధ్యాత్వాహ్యాత్మమార్గేణచక్షు
షా॥ దృష్టవాన్సర్వమేవైతద్రాజ్ఞస్తస్యమహాత్మనః। ఉవాచమునిశార్దూలోరాజానంమహిషీసఖం॥ ౫౨॥ యువయోః
కష్టమత్యుగ్రంసర్వాభావసుదుస్సహం। యేనేదమీదృశంప్రాప్తంతద్బ్రవీమిహితేధునా॥ ౫౩॥ దేవీనాముత్తమాదేవీవ్ర
తానాంప్రవరేశుభే। సర్వకామప్రదాదేవీభారతీనైవపూజితా ॥ తస్మాత్త్వమీదృశీంప్రాప్తోగతిందురవబోధనాం।
అహోమామూఢావరాస్సర్వేహ్యైశ్వర్యమదగర్వితాః ॥ ధర్మ్యంవ్రతంనకుర్వంతిపీడాంగచ్ఛంతిదుఃఖితాః । ప్రతో

వాసః కథం న్వాప్యహ్యాత్మనశ్శైవ యత్ఛ్ఛతా॥ ౫౬॥ శ్రేయసా సుఖమాప్నోతి పరత్రాత్రాపి చ ప్రభో। కిమత్ర బహునోక్తే
న దృష్టమాశ్చర్యముత్తమం॥ ౫౭॥ శుభవ్రతేన భారత్యా నల్లో వై ప్రాప్తవాన్పరమ్। విరూపాక్షస్య కృపయా పంపాతీరని
వాసినః॥ ౫౮॥ ప్రాప్తవానచలాం లక్ష్మీం నల్లో రాజా విచక్షణః । ఇత్యుక్త్వా సహసా దేవీ వేదికా శుభలోచనా॥ నత్వా
పునఃపునః ప్రాహ ఋషిం పరమధార్మికం। విరూపాక్షస్య మాహాత్మ్యం పంపాతీరనివాసినః ॥ ౬౦ ॥ తీర్థస్య వైభవం
మేద్యావిస్తరాద్వక్తుమర్హసి॥ ౫౯॥ శృణు దేవి ప్రవక్ష్యామి పంపానాథస్య వైభవం ॥ ౬౧ ॥ తుంగభద్రాభవం కోటితీర్థకం
శంకర సంభవం॥ భీష్మః ॥ ఏవం ప్రసన్నహృదయం మునిం నత్వా పునఃపునః ॥ ఏకాగ్రమనసా ధూత్వా దంపతీ తావతిష్ఠ
తాం॥ ౫౯॥ అహో భావక్ష్యామి మాహాత్మ్యం విరూపాక్షస్య శూలినః॥ యస్య శ్రవణమాత్రేణ వాజపేయఫలం లభేత్।వి
రూపాక్షం శివం దృష్ట్వా నరాః పాపవ్రతా అపి॥ ౬౪॥ విముక్తకిల్బిషాస్తే తు రుద్రలోకనివాసినః। సకృద్వాపి నమేద్యస్తు వి
రూపాక్షం నరాధిప॥ ౬౫॥ కోటివంశసమాయుక్తో రుద్రలోకం స గచ్ఛతి। ఏకోపి యస్య వంశే వా విరూపాక్షం నమేద్యది॥
తస్యైవ వంశజాస్సర్వే రుద్రలోకాధివాసినః। తస్మిన్సప్తహస్త శిలామధ్యే దేవబృందైరభిష్టుతం ॥ ౬౭॥ తన్నత్వా తు విరూ
పాక్షం సర్వలోకాధిపో భవేత్। స్వప్నే ద్వా కైతవాద్వాపి విరూపాక్షేతి యో వదేత్॥ ౬౮ ॥ గంగాస్నానఫలం తస్య
భవేత్పాపక్షయో నృప। పిత్రోర్యద్యస్థి రాజేంద్ర నఖకేశాదికేథవా ॥ వామభాగే మహానద్యా దేవదేవస్య చాజ్ఞయా।
ప్రక్షిప్తమాత్రే తద్వంశ్యాస్తేషాం యే పి చ తత్పదం॥ ౭౦॥ భవిష్యతి నృపశ్రేష్ఠ కిముత స్థిరవాసినాం। కృతకృత్యా నరాయే
తు తేషాం దేవస్య దర్శనం॥ ౭౧॥ అప్రయత్నే న భవితా తత్పదం చ నృపోత్తమ। తుంగభద్రా మహాదేవీ పాపఘ్నీ పుణ్యదాయి
నీ॥ ౭౨॥ మజ్జంతి యే నరా రాజన్ తేషాం పాపం ఛిన త్తి హి। సరయూర్నర్మదా గంగా గౌతమీ శారదా నృప॥ ౭౩॥ తుంగ
భద్రా చ కావేరీ లోకే పుణ్యతమాస్స్మృతాః। పురా నల్లో మహారాజ కలినా సంప్రపీడితః॥ ౭౪॥ స్వదేశం సంపరిత్యజ్య ప్రాప్త

వానత్రబంధుమార్గే। స్నాత్వాత్రత్రికాలేషు నిగృహీతాఖిలేంద్రియః॥ ౭౫॥ శంకరం తోషయామాస విరూపాక్షం మహామతిః। స్నానాత్తు తపసా భక్త్యా శీలాద్రాజ్ఞో మహామతేః ॥ ౭౬॥ తస్య ప్రసన్నో దేవేశః కృపాం చక్రే సుశోభనామ్। అశరీరీ విరూపాక్షో దివిస్థిత్వా గభీర్యవ్రతః ॥ ప్రోచే నళం వేదరూపీ జగదీశో జగన్మయః। కృతార్థోఽసి మహాభాగ తపసా తోషితోఽస్మ్యహం ॥ వరం వరయ భద్రం తే విద్ధి మాం పార్వతీపతిం॥ నళః॥ కిమర్థం దేవదేవేశ ప్రార్థనాద్ధ్యానతత్పరః॥ అదృష్టరూపీ భగవాన్నాకాశే వర్తతేఽధునా। అహం పాపీతి విదితః పూర్వస్మిన్నపి జన్మని ॥ ౮౦ ॥ సర్వపాపహరం దేవం ద్రష్టుం త్వామత్ర మో భవం। కిన్ను కర్మకృతం దేవ కర్తవ్యం కిన్ను పాపినా॥ ౮౧ ॥ వద భూతేశ చిత్తేశ తత్కరోమి త్వదాజ్ఞయా॥ ఈశ్వరః॥ మరుద్భిః ప్రేరితో మూర్ఖో దుష్టః పాపవివర్ధనః॥ ౮౨ ॥ కలిః కళేబరే ప్రీత్యా దేవానాం తేను వర్తతే। తద్దోషపరిహారార్థం భారతీవ్రతముత్తమం ॥ కురుష్వ నరశార్దూల ప్రత్యక్షస్స్యాం తతః పరం। సహస్రమాయుర్దాస్యామి తావద్రాజ్యం చ శాశ్వతం॥ కీర్తిం చ విపులాం లోకే స్వర్లోకం తేపి శాశ్వతం। కీర్త్యర్థం తవ కర్ణాశం యావచ్చంద్రదివాకరౌ॥ ౮౫ ॥ ఇత్యుక్త్వా పార్వతీకాంతో విరూపాక్షో జగన్మయః। తుంగభద్రాతటే రమ్యే భ్రాజతే సురతాంగణైః। నళోఽపి తం నమస్కృత్య విరూపాక్షం పినాకినమ్। ఋతుపర్ణపురం రాజన్యయా ధ్యాయన్మహేశ్వరం॥ తుంగభద్రాసమం లోకే నాస్తి కించిన్నృపోత్తమ। సర్వపాపక్షయకరీ సర్వోపద్రవనాశినీ॥ ౮౮॥ స్వర్లోకం సూర్యలోకం చ చాంద్రం సత్యం పినాకినః। పతార్థదాస్యతి లోకాంస్తు స్నాతానాం పాపనాశినీ ॥ స్నాతవ్యమత్ర యత్నేన మాఘమాసే విశేషతః। స్నాతానాం పితరస్సర్వే బ్రహ్మలోకనివాసినః॥ ౯౦॥ ఇతి శ్రుతిః పురా గీతా నారదేన మహాత్మనా। శ్రీశైలశిఖరే స్థిత్వా తస్మాదత్రావితన్మయా ॥ ఇతి దేవేన సందిష్టో నళో నామ మహీపతిః । తుంగభద్రాం సమాగమ్య ఋతుపర్ణేప ధీమతా॥ ౯౨॥ దేవస్య సన్నిధౌ కృత్వా విధినా నవమీవ్రతం। స్వపురం ప్రయయౌ శ్రీమాన్ దనుయంత్వా చ సంగతః ॥ ౯౩॥

సర్వాన్కామానవాప్యేవ స్వర్లోకేద్యాపి వర్తతే। తస్మాత్త్వమపి రాజేంద్ర తత్ర గత్వా వ్రతం కురు ॥ ౯౬॥ ఇత్యుక్తస్తూ త్రేతే మునినా సర్వరోగవివర్జితః। తుంగభద్రాం సమాగమ్య సస్నౌ వేదికయా సహ ॥ విరూపాక్షం మహాదేవం నత్వా సంపూజ్య భక్తిమాన్। మునినోక్తం వ్రతం కృత్వా ముదమాప బలాన్వితః ॥ ౯౭ ॥ విరూపాక్షప్రసాదేన పుణ్యతీర్థనిషేవణాత్। ప్రాప్తవాన్ స్వపురం శ్రీమాన్ శత్రుహంతా భవత్తదా॥ ౯౮॥ తస్మాత్త్వమపి రాజేంద్ర శత్రుహంతా భవిష్యసి। గచ్ఛ గచ్ఛ విరూపాక్షమత్ర త్వం కింకరిష్యసి॥ ౯౯॥ సీతామదృష్ట్వా రామోపి రావణేన హృతాం ప్రియాం। పంపాసరోవరం గత్వా శ్రమం శోకం జహౌ తదా ॥ మతంగమునినా తత్ర బ్రహ్మజ్ఞేన జితక్రుధా। సంగతస్స తు ధర్మాత్మా వవందే తం సలక్ష్మణః ॥ ౧౦౦ ॥ పూజాభిస్సత్కృతో రామో మునిం నత్వా పునః పునః। ముదమాప స రాజేంద్ర తుంగాం దృష్ట్వా స భద్రకాం॥ ౧౦౧॥ స్వవృత్తమస్మై వినివేద్య సర్వం సీతావియోగం వనవాసహేతుమ్। విసృజ్య చాశ్రూణి మునేర్వచోభిస్సుబోధితో రాఘవనందనోభూత్॥ ౧౦౨॥ శ్రీవైశంపాయనః॥ శ్రుత్వైతదాఖ్యానమశేషమాద్యం ధర్మాత్మజశ్శోకవిముక్తదేహః। ముదం ప్రపేదే సహ విప్రవర్గైస్సహానుజో వై గతకల్మషోభూత్॥ ౧౦౩ ॥ ఇతి శ్రీ శివధర్మే మహానవమీవ్రతం నామ పంచచత్వారింశోధ్యాయః॥

శ్రీవైశంపాయనః॥ శుద్ధాంతఃకరణో రాజా ధర్మసూనుస్సహానుజైః। పప్రచ్ఛ పరధర్మాణి పునరేవ నదీసుతం॥ ౧॥ యుధిష్ఠిరః॥ దేవవ్రత మహాభాగ పాండవానాం హితకృత్తమ। రామః కిమకరోత్తత్ర పంపాతీరే మనోరమే॥ భవాన్సర్వే త్రీహా తత్సర్వం కృపయా వద సువ్రత। రామస్య చరితం శ్రోతుం పరం కౌతూహలం హి మే॥ ౩॥ భీష్మః॥ అహో తే విమలా బుద్ధిర్ధర్మసూనో మహామతే। ఆశ్చర్యమతులం వృత్తం రామచంద్రస్య ధీమతః॥ ౪॥ యస్య శ్రవణమాత్రేణ నరః పాపైః ప్రముచ్యతే। తుంగభద్రా మహానద్యాం సుధ స్నాత్వా యుధిష్ఠిర ॥౫॥ కృతమాధ్యాహ్నికో రామో మునిం ప్రోవాచ సలక్ష్మణః॥

తుంగః మునిశార్దూల ప్రసిద్ధోసి జగత్త్రయే॥ ౬॥ వ్రతతపస్తేన తపసా ధర్మేణ వినయేనచ। కృతకృత్యో మునిశ్రేష్ఠ తుంగాసం సేవ్య తే త్వయా॥ సర్వపాపక్షయకరీ సర్వోపద్రవనాశినీ। తుంగభద్రా శుభకరీ పుణ్యతోయా శుభావహా॥ ౮॥ సేవితా సా త్వయా బ్రహ్మన్ దేవానామపి దుర్లభా। అత్ర స్నాతాః పాపినోపి పితృమాతృకులానిచ ॥ సహస్రాణి సముద్ధృత్య బ్రహ్మలోకం వ్రజంతి హి। దుర్లభాను సుకైః క్రూరైః కృతపైశున్యైః పాపకర్మభిః॥ ౧౦ ॥ త్వాదృశైః పుణ్యశీలైశ్చ సదా సేవ్యా మహామతే। విరూపాక్షం మహాదేవం కోటిశంకరమవ్యయం॥ ౧౧॥ పుణ్యశీలం సదానందం మునే దర్శయ మే శివం। తం నత్వా కృతకృత్యోహం కృపయా తవ సువ్రత॥ ౧౨ ॥ సీతావిరహజం దుఃఖం త్యక్ష్యామి త్వత్ప్రసాదతః॥ భీష్మః॥ తం నత్వా మనసా రామం విష్ణురూపిణమవ్యయం॥ ౧౩॥ ఋషిర్నతంగః ప్రోవాచ ధర్మజ్ఞో రాఘవం ప్రతి। రామ రామ మహాబాహో జానే త్వాం విష్ణుమవ్యయం ॥ సత్యప్రతిజ్ఞం దేవేశ మార్తత్రాణపరాయణం। న త్వయా విదితం కించిత్సర్వలోకేషు శాశ్వత॥ ౧౪॥ మయి కారుణ్యభావేన శంకరం పరిపృచ్ఛసి। కోటిశంకర విఖ్యాతే స్థానేస్మిన్ దేవసంతతిః॥ ౧౫॥ శంకరం తోషయామాస ప్రత్యేకం రఘునందన । ఆదిత్యా వసవో రుద్రా విశ్వేదేవా మరుద్గణాః॥ ౧౬॥ గంధర్వా లోకపాలాశ్చ ఋషయశ్చ తపోధనాః। శంకరం తోషయామాసుశ్శాశ్వతస్థానకాంక్షయా॥ ౧౭॥ అనేక కోటిసాహస్రలింగమత్ర నివేశ్య చ। యుగానాం త్రీణి చత్వారి పూజయామాసురవ్యయం॥ ఉమాపతిర్విరూపాక్షః ప్రసన్నో భూద్దివౌకసాం। కోటిశః రూపమాస్థాయ ప్రత్యేకం తు పినాకధృత్॥ ౨౦॥ కిమర్థం తప్యతే దేవైశ్చిరం కాయవిశోషిభిః। నందిం స్తాన్పరిపృచ్ఛస్వ నం దీశం చేత్యువాచ సః ॥ ఆజ్ఞయా నీలకంఠస్య కోటిమూర్తేః ప్రతాపవాన్। వరం వృణీధ్వం భో దేవా ఇత్యువాచ వృషధ్వజాత్॥ ౨౨॥ ఉక్తాస్తే నందినా దేవా దేవమాలోక్య విస్మితాః। అనేకశంకరం దృష్ట్వా భీతాః ప్రోచుశ్శివం ప్రతి॥ ౨౩॥ నోవయం విద్మ దేవేశం దివ్యరూపం భయంకరం। ఆకాశం భూతలం ప్రాప్తం కథం యాచామహై వరం ॥ ౨౪ ॥ ఏకరూపధరో

భూత్వాసుఖాసీనోమహేశ్వర। దాతుమర్హసివిశ్వాత్మన్వరమస్మత్సుఖావహం॥ ౨౫ ॥ ఈశ్వరః ॥ అష్టమూర్తిధరో భూత్వాశిలాయాంబ్రహ్మణస్సురాః। చిరంవస్తుమిహేచ్ఛామివరయధ్వంవరంమయి ॥ ఇత్యుక్త్వాపార్వతీకాంతోనందినాభృంగిణాసహ। దివ్యరూపధరోభూత్వాశిలాయాంబ్రహ్మణోవసత్॥ ౨౭ ॥ తత్రదేవాస్సగంధర్వాదిక్పాలైస్సహాసంగతాః। విరూపాక్షంనమస్కృత్యవచనంచేదమబ్రువన్॥ ౨౮॥ పాహిపాహివిరూపాక్షప్రణతార్తిప్రణాశన। త్వత్పాదకమలాదన్యదస్మాకంనైవవిద్యతే॥ ౨౯॥ అనంతభోగమాయుష్యంచిరంవాసంమహేశ్వర । దేహిస్వర్గేజగన్నాథనీలకంఠనమోస్తుతే॥ ౩౦॥ ఈశ్వరః॥ బ్రహ్మవసానపర్యంతంయుష్మాకంస్వర్గగామినాం । అస్తువాసస్సురాస్సర్వేప్యత్రవత్స్యామ్యహంచిరం॥ ౩౧ ॥ రామోహంతుభవిష్యామివిష్ణ్వంశేనసమన్వితః। దశాననపురోగాంశ్చహనిష్యేహ్యేషసంయుగే॥ ౩౨ ॥ ఋక్షవానరరూపేణయూయమత్రజనిష్యథ। పిహారామవసేపుణ్యేగోలాంగూలనిషేవితే॥ ౩౩॥ తుంగాజలసమూహేనతృప్తామూలఫలేనచ। ఇత్యుక్తాదేవదేవేనభూతనాథేనరాఘవ ॥ ౩౪ ॥ సంప్రహృష్టాస్సురగణాదివంజగ్ముర్యథాగతం। సత్యంరామమహాబాహోశంకరోలోకశంకరః॥ ౩౫॥ వధార్థంరావణాదీనాంజాతోరఘుకులేశుభే। తేసురావానరాజాతాహ్యాగమిష్యంతిసంప్రతి॥ ౩౬॥ తైస్సార్ధంమంగనగరీంరాక్షసేంద్రస్యదుర్మతేః । లంకాంగంతాసిధర్మాత్మన్హనిష్యసినిశాచరాన్॥ ౩౭॥ ఇత్యుక్తోమునినాతేనమతంగేనమహాత్మనా। రామోధర్మవిదాంశ్రేష్ఠోముమోదచననానుచ ॥ పునఃప్రోవాచధర్మాత్మారామచంద్రోమహామనాః । మతంగమునిశార్దూలకృతకృత్యోస్మిసంప్రతి॥ కేయంబ్రహ్మశిలాప్రోక్తాదేవగంధర్వసేవితా। బ్రూహితాంమునిశార్దూలయత్తేనస్సుఖస్థలంశుభం॥ ౪౦ ॥ మతంగః ॥ బ్రహ్మాదయస్సురాస్సర్వేయోగినస్సనకాదయః। గంధర్వాలోకపాలాశ్చస్నాంతినద్యాంశుభవ్రతాః॥శిలామారుహ్యాసన్నేహంవిరూపాక్షస్యపార్శ్వతః।జపధ్యానపరానిత్యమాసతేబ్రహ్మవిత్తమాః॥

దక్షిణే పూర్వదిగ్భాగే పశ్చిమే రఘునందన। యా శిలా సుభగా ప్రోక్తా సా వై బ్రహ్మశిలా స్మృతా॥ ౪౩॥ తస్యాం స్థిత్వా జపం చక్రుర్దివ్యమంత్రవిదస్సురాః। మాఘే మాసి విశేషేణ స్నాత్వా తత్రోపవిష్టితాః॥ గాయత్ర్యాది మహామంత్రైః జపం కుర్వంతి తే సురాః। తస్మాద్బ్రహ్మశిలా ప్రోక్తా బ్రహ్మానుష్ఠానతో నృప॥ ౪౫॥ యే కుర్వంతి జపం దానం తేషాం లోకస్తు శాశ్వతః। యే నరాః పుణ్యకర్మాణః హ్యత్ర మజ్జంతి నిత్యశః॥ తేషాం లోకస్తు కాకుత్స్థ దేవగంధర్వసేవితః। విఖ్యాతస్త్రిషు లోకేషు విరూపాక్షస్య పశ్చిమే॥ ౪౭॥ వసిష్ఠస్యాశ్రమం విద్ధి సర్వపాపప్రణాశనం। తపః కుర్వంతి మునయో మనవో ఋషయస్తథా॥ ౪౮॥ వసిష్ఠస్యాశ్రమే పుణ్యే సర్వపాపవివర్జితే। పురతః పూర్వదిగ్భాగే కోటిశంకరసంజ్ఞితే॥ యే మజ్జంతి నృపశ్రేష్ఠ తేషాం లోకః కపర్దినః। స్థాపనాత్కోటిలింగానాం దైవతైర్దేవవల్లభ॥ ౫౦॥ కోటిశంకరనామ్నా తత్ప్రథితం పృథివీతలే। తత్ర కుర్వంతి మునయస్తపః పరమపావనాః॥ అద్యాపి రాఘవశ్రేష్ఠ దృశ్యద్భిరభిగుహ్యతే। తత్ర దేవాస్త్రయస్త్రింశత్కోటిలింగప్రపూజనాత్॥ ౫౨॥ శాశ్వతం పరమం స్థానం జగ్ముస్తే భరతర్షభ। అత్ర మజ్జంతి మునయో మనవో మనుజేశ్వర॥ ౫౩॥ సిద్ధయోగే పుణ్యదినే మాఘమాసే విశేషతః। కోటిశంకరవిఖ్యాతం లింగం పరమపావనం॥ నత్వా దృష్ట్వా దివం యాతి పాపవానపి రాఘవ। అభిషేకాదిసైవేశ్చైః శంకరం యః ప్రపూజయేత్॥ ౫౫॥ సముక్తస్సర్వపాపేభ్యో యానారూఢో దివం వ్రజేత్। యస్సాయంతి దినమేకం తు శంకరస్య చ సన్నిధౌ॥ ౫౬॥ సకోటికులసంయుక్తశ్శివలోకే మహీయతే। తస్మాద్వై పూర్వదిగ్భాగే క్రోశమాత్రే చ రాఘవ॥ ౫౭॥ కపిలస్యాశ్రమం విద్ధి సర్వపాపప్రణాశనం। శంకరం తు విరూపాక్షం కపిలేశ్వరమవ్యయం॥ ౫౮॥ త్రికాలం పూజనం కుర్వంతి స్థామి రఘునందన। తస్య పూజాప్రభావేన త్వామహం దృష్టవాన్కిల॥ ౫౯॥ కృతకృత్యోస్మి భద్రం తే మాం పాలయ రఘూత్తమ। సంసారవిషవృక్షస్తు మాయారూఢో దురత్యయః॥ ౬౦॥ ఛేత్తుమర్హసి తం రామ స్వస్తిస్యాత్తు నమోస్తు తే। ఏవముక్త్వా మునివరస్తూష్ణీమాసీ

రామోపితంనమస్కృత్యవచనంచేదమబ్రవీత్॥
రఘూద్వహం॥౮౧॥ కృతాంజలిపుటోధీమానానందదాశ్రుపరిప్లుతః। తుంగాస్నా
నఫలాద్విద్వన్ విరూపాక్షస్యదర్శనాత్। మనఃప్రసాదమగమత్పాపాత్తుపరిమోచితః ॥ ౮౪ ॥ స్వస్తితేస్తుగమిష్యామికి
౮౨॥ మతంగమునిశార్దూలతథాస్తుతవభాషితం। కృపయాతవధర్మాత్మన్ హానిష్యేరాక్షసేశ్వరం॥ తుంగాస్నా
ష్కింధాంనగరీంశుభాం। ఇత్యుక్త్వాతంనమస్కృత్యప్రయయౌరఘునందనః ॥ ౮౫ ॥ తస్మాత్త్వమపిరాజేంద్ర
తుమర్హసిసువ్రత। తుంగాస్నానేవిరూపాక్షేధర్మేకోటిశంకరే ॥ ౮౬॥ మతింకురుమహారాజమహాపాతకనాశనే।
సర్వత్రసులభాతుంగాత్రిస్థానేషుతుదుర్లభా॥ ౮౭॥ మార్కండేయేగుహారణ్యేవిరూపాక్షేవిశేషతః। దుర్లభంసర్వలో
కానాంవిరూపాక్షస్యదర్శనం ॥ ౮౮ ॥ కథంచిద్దర్శనంలబ్ధ్వాసర్వపాపైఃప్రముచ్యతే। మహాపాతకయుక్తోవాయుక్తో
వాసర్వపాతకైః ॥ ౮౯ ॥ సకృత్తుంగాంభసిస్నాత్వానరఃపాపైఃప్రముచ్యతే। పిబేద్యఃకణమాత్రంతుతుంగాభసోపి
మానవః ॥ ౯౦ ॥ జ్ఞానాజ్ఞానకృతైఃపాపైర్ముక్తోనాశంసమశ్నుతే। యఇదంపుణ్యమాఖ్యానంశృణుయాదపిమానవః।
౯౧॥సోపిపాపైర్విముక్తోతుంగాస్నానఫలంలభేత్॥ఇతిశ్రీశేషధర్మే విరూపాక్షతుంగభద్రాకోటిశంకరమాహా
త్మ్యంనామసప్తచత్వారింశోధ్యాయః॥

యుధిష్ఠిరః॥ రాజాజ్ఞాంశిరసాకృత్వారామోధర్మభృతాంవరః। కందేశంసమనుప్రాప్తఃపుణ్యంపరమపావనః॥
౧॥ తన్మేకథయతత్త్వేనగంగాసుతనమోస్తుతే। తత్కీర్తిశ్రవణాత్సద్యోనరఃపాపైఃప్రముచ్యతే॥౨॥ భీష్మః॥ శృణుపా
ర్థప్రవక్ష్యామిశ్రోతౄణామఘనాశనం। రామస్యచరితంపుణ్యంసర్వమంగళదాయకమ్ ॥ ౩ ॥ సీతామన్వేష్టుకామో
సౌరామోరఘుకులోత్తమః। యంపుణ్యదేశంసంప్రాప్తస్తంబ్రవీమిహితేఘనా॥౪॥ అహోబిలంవేంకటాద్రింశ్రీశైల
మచలేశ్వరం। కాంచీంచకామదాంరాజంశ్చచారరఘుసత్తమః॥౫ ॥తత్రతత్రతు రాజేంద్రదానంబ్రాహ్మణతర్పణమ్।

గోభూతిలహిరణ్యాదికన్యాదానశతానిచ॥ ౬॥ దత్వాతద్దేశజాన్విప్రాన్ స్థాపయామాససాత్త్వికాన్। అష్టోబలం నారసింహంగత్వా రామఃప్రతాపవాన్॥ ౭॥ నమస్కృత్వా శ్రీనృసింహమస్తౌషీత్కమలాపతిం। గోవిందకేశవజనార్దనవాసుదేవవిశ్వేశవిశ్వమధుసూదనవిశ్వరూప॥ ౮ ॥ శ్రీపద్మనాభపురుషోత్తమపుష్కరాక్ష నారాయణాచ్యుతనృసింహనమోనమస్తే। దేవాస్సమస్తాఃఖలుయోగిముఖ్యాగంధర్వవిద్యాధరకిన్నరాశ్చ॥ ౯॥ యత్పాదమూలంసతతంనమంతి తంనారసింహంశరణంగతోస్మి। వేదాన్ సమస్తాన్ ఖలుశాస్త్రగర్భాన్ విద్యాంబలంకీర్తిమతీంచలక్ష్మీం॥ ౧౦ ॥ యస్యప్రసాదాత్పురుషాలభంతే తంనారసింహంశరణంగతోస్మి । బ్రహ్మాశివస్త్వంపురుషోత్తమశ్చనారాయణోసౌమరుతాంపతిశ్చ॥ ౧౧॥ చంద్రార్కవాయ్వగ్నిమరుద్గణాశ్చత్వమేవతత్వాంసతతంనతోస్మి । స్వప్నేపినిత్యంజగతామశేషంస్రష్టాచహంతావిభురప్రమేయః॥ ౧౨॥ త్రాతాత్వమేకస్త్రివిధోవిభిన్నస్త్వాంత్వాంనృసింహంసతతంనతోస్మి। ఇతి స్తుత్వారఘుశ్రేష్ఠఃపూజయామాసతంహరిమ్॥ ౧౩॥ పుష్పవృష్టిఃపపాతాశుతస్యదేవస్యమూర్ధని। సాధుసాధ్వితితం ప్రోచుర్దేవాఋషిగణైస్సహ॥ ౧౪॥ దేవాః॥ రాఘవేణకృతంస్తోత్రంపంచామృతమనుత్తమం। పఠంతియేద్విజవరాస్తేషాంస్వర్గస్తుశాశ్వతః॥౧౫॥ ఇత్యుక్త్వాప్రయయుస్స్వర్గం దేవాఋషిగణైస్సహ। రామోపితత్రనైతిష్ఠన్మునింనత్వాథగాలవం ॥ ౧౬ ॥ కృతాంజలిపుటోరాజన్ప్రోవాచేదంమహామతిః। బ్రహ్మంస్త్వంమునిశార్దూలసర్వంవేత్సిభవాన్ఖలు॥ ౧౭॥ నారసింహస్యదేవస్యమాహాత్మ్యంవక్తుమర్హసి। యదితేమయిచేత్ప్రీతిరస్తిమేతద్వదాధునా ॥ క్షేత్రస్యాస్యద్విజశ్రేష్ఠతీర్థస్యాస్యచవైభవం। గాలవః ॥ ఆశ్చర్యంరాఘవశ్రేష్ఠత్వత్కృతంపూర్వజన్మని ॥ త్వమేవవేత్సితత్సర్వంనహివిందామహేవయం। తథాపిశృణువక్ష్యామిహ్యాజ్ఞయాతవసువ్రత॥ ౨౦॥ పురాయోగేశ్వరోరామనారసింహోజగన్మయః। హిరణ్యకశిపుంహత్వాహ్యత్రప్రత్యక్షతాంగతః॥ ౨౧॥ దేవదేవోజగన్నాథఃప్రణతార్తిప్రణాశనః।

దిక్పాలైర్దేవబృందైశ్చ సదా సంసేవ్యతే త్ర వై ॥ ౨౨ ॥ పదాన్యుత్కంఠితిస్మే రామభువమత్ర ప్రయత్నతః । విముక్తాస్సర్వ
పాపేభ్యః ప్రయాంతి హరిమందిరమ్॥ ౨౩ ॥ భవనాశీతి విఖ్యాతా గంగా సౌమ్యగుణా శుభా । సుప్రసన్నా చ లోకానాం స
ర్వేషాం ముక్తిదాయినీ॥ ౨౪ ॥ అత్ర దేవాస్త్రయస్త్రింశత్సదా తిష్ఠంతి రాఘవ । చింతయంతస్సదా దేవం నారసింహం జగ
న్మయం॥ ౨౫॥ అయమేవ హరిస్సాక్షాద్వామనత్వముపాగతః । బలినిగ్రహణం కృత్వా దివం ప్రాదాద్బిడౌజసే ॥ ౨౬ ॥
రాజ్ఞాం తు దుర్వినీతానాం నిధనాయ సురోత్తమః । జమదగ్నిసుతో భూత్వా కార్తవీర్యం తథాహనత్॥ ౨౭॥ సత్వం రామా
భిధానో భూరిసత్త్వానాం శిరోమణిః । పౌలస్త్యస్య వదంతి త్వాం హంతారం లోకవైరిణః॥ ౨౮ ॥ అప్రమేయమనా
లోక్యమచింత్యం భక్తవత్సలమ్ । సర్వజ్ఞం త్వాం విదుర్దేవాస్సంప్రత్యత్రనుహోనుతే ॥ దేవాన్పశ్య రఘుశ్రేష్ఠ త్వదాలోక
నతత్పరాన్ । దివిష్ఠాన్ స్తువతస్త్వాం తు హంతారం లోకవైరిణః॥ ౩౦ ॥ త్వంతు వై ద్వాపరస్యాంతే యదువంశే కృతోద
యః । కృష్ణో విశ్రుతకర్మా త్వం భవిష్యసి న సంశయః॥ ౩౧ ॥ ఏవం వదంతి విబుధాస్త్వామేకం సర్వభూతగం । సమారాధ్య
చిరం కాలమత్ర పర్వతమూర్ధని॥ ౩౨॥ ఋషయో బ్రాహ్మణాశ్చైవ తత్పదం వై ప్రపేదిరే । అత్ర వ్యాఘ్రా మృగేంద్రా
శ్చ పశుపక్షిద్రుమాదయః॥ ౩౩ ॥ వ్యాధా వనచరా రామ తాన్సిద్ధిసురపుంగవాన్ । సేవంతే ముక్తికామాస్తే త్వత్పాదకమ
లం శుభమ్ ॥ ౩౪॥ పురాసంచితపుణ్యానాం సుఖదం సూర్యవంశజ । పాపేప్సూనాం భయకరం స్థానమస్య విభోర్హరేః॥
౩౫॥ భీష్మః॥ ఇతి శ్రుత్వా రఘుశ్రేష్ఠో గాలవం తం ప్రణమ్య చ । నారసింహం నమస్కృత్య ప్రయయౌ చ శ్రియోచలం॥ ౩౬॥
ధర్మరాజ త్వమేవాశు గత్వా విగతకల్మషః । నారసింహప్రసాదేన సర్వాన్కామానవాప్స్యసి ॥ ౩౭ ॥ అహోబలమ
హోబలం గత్వా పతితోపి విముచ్యతే । త్రిరాత్రముషితానాం తు కిం పునః పుణ్యవైభవం॥ ౩౮॥ యస్త్వేతచ్ఛృణుయాన్నిత్యం
నారసింహస్య వైభవం । సముక్తస్సర్వపాపేభ్యో బ్రహ్మలోకం వ్రజేద్ధ్రువం ॥ యుధిష్ఠిరః॥ శ్రీశైలశిఖరే రామో రాజ

పుత్రో మహామతిః। దేవం పినాకినం నత్వా తతః కిమకరోత్ప్రభుః ॥ వద దేవవ్రతత్వం మే ధూతనాదస్య వైభవమ్॥ భీష్మః॥
దేవదేవో విరూపాక్షో నీలకంఠో మహాద్యుతిః॥ ౪౧॥ శ్రీశైలాఖ్యే గిరివరే సార్వకాలం ప్రవర్తతే। శ్రీశైలేంద్రం ప్రవి
ష్టానాం నరాణాం పాపినామపి॥ ౪౨॥ నాస్తి నాస్తి పునర్జన్మ నారదేన ప్రభాషితం। స్థానాని భువి దైవస్య విఖ్యాతాని మ
హీతలే॥ ౪౩॥ కైలాసో హిమశైలశ్చ హ్యుత్తరే జాహ్నవీతటే। విశ్వేశ్వరో విరూపాక్షో మహాకాళో మహామతే॥ శ్రీ
శైలశ్చైకచూతశ్చ మార్కండేయో మహామతే। ఏతాని భువి ముఖ్యాని స్థానాని స్మరవైరిణః ॥ ౪౪ ॥ తత్ర తత్ర మహాదేవం
ప్రసన్నం భక్తవత్సలమ్। నత్వా నరః పాపయుతో విముక్తో దివమశ్నుతే॥ ౪౫॥ కైలాసే శ్రీగిరౌ దేవః ప్రసన్నస్సమతాం
గతః। తత్రైవ దేవతానాం చ మనుష్యాణాం తథాత్ర చ ॥ ౪౬॥ సదా ప్రసన్నో దేవేశః పార్వతీరమణః ప్రభుః। నతానామ
త్రైవ ముక్తిం దదాతి భువనేశ్వరః॥ ౪౭॥ శ్రీశైలశిఖరే దృష్టే మనుజైః పాపకర్మభిః। ఛిత్వా సర్వాణి పాపాని తేషాం ము
క్తిం దదాతి చ॥ ౪౮॥ ఏకయామం ద్వియామం వా త్రియామం వా వసంతి యే। నాస్తి నాస్తి పునర్జన్మ సాక్షాత్కృష్ణేన భా
షితం॥ ౪౯॥ ఏకరాత్రోషితానాం తు పితృమాతృకులాని చ। స్నిగ్ధబంధుజనాశ్చైవ ప్రాప్నువంతి హి తత్పదం॥ తత్రాగ
తం రఘువరం జ్ఞాత్వా తత్ర మహర్షయః। ద్రష్టుకామాస్తదాజగ్ము రాఘవం నారాయణమరిందమమ్॥ ౫౦॥ జామదగ్న్యస్తథా
రామో భృగుశ్చ్యవనభార్గవౌ। సత్యజిత్సత్యకీర్తిశ్చ శతానందశ్చ సువ్రతః॥ ౫౧॥ శంఖో యమశ్చ సన్మేధాః కపర్దీ
చాథ కంకణః। ఏతే చాన్యే చ బహవో మునయస్సంశితవ్రతాః॥ ౫౨॥ రామం దృష్ట్వా ముదం జగ్ము రథ తే రఘునందన। రా
మస్సంపూజ్య తాన్సర్వానర్ఘ్యపాద్యై రరిందమ ॥ నమస్కృత్య చ తానాహ ప్రాంజలిర్మునిపుంగవాన్। కుశలం నో
మునిగణా ధన్యో వః పాదసేవయా॥ ౫౩॥ శ్రీశైలేశో మయా దృష్టః పూజితశ్చ విశేషతః। అత్ర కింకరణీయం మే తద్బ్రువం
తు మహర్షయః॥ తేఽపి రామం పురస్కృత్య జామదగ్న్యం బహుశ్రుతమ్। చిరంజీవీ భవేత్యూచుర్జామదగ్న్యస్తతోఽవదత్॥

౫౮॥ రామాభిరామభగవన్ హితాయజగతాంవిభో। కృతావతారోభవతాలోకేఖలుసుదుర్లభః॥౫౯॥ పాహి-లోకాన్నృషిగణాన్ రాక్షసాన్ జహిరాఘవ। త్వద్దర్శనాత్ప్రతప్తంమేతపస్త్వేషాంమహాత్మనామ్॥౬౦॥ దాతవ్యమత్రభవతా బ్రాహ్మణేభ్యోధనంబహు। అన్నపానీయదానానికర్తవ్యానిమహామతే॥౬౧॥ అత్రైవదానాత్పితరస్తుసర్వేతృప్తాదివంయాంతిసుశోభమానాః। గంధర్వముఖ్యైరుపసేవ్యమానాస్తథాసమస్తైర్మునిదేవసంఘైః॥౬౨॥ గీతానిదేవాస్సతతంగృణంతికదానుశ్రీశైలేశమహంవ్రజామి। ప్రత్యేకమిత్యేవముమాపతింతంభజంతినిత్యంపరిపూర్ణచిత్తాః॥ సర్వాంతిదానానిమహాత్మసేవాంతీర్థేషుమజ్జంతిశుభంవదంతి। యేచాపిపూర్వంకృతినోమహాంతస్తేదేవవంద్యాస్సతతంగిరీశః॥ సురేంద్రః పూర్వదిగ్భాగేస్థిత్వాదేవగణైస్సహ। పూజాంకరోతియత్నేనముక్త్యర్థంరఘునందన॥ దక్షిణస్యాందిశియమస్తిష్ఠన్పితృగణైస్సహ। శ్రీశైలేశంమహాభక్త్యాస్తౌతిప్రీతోరఘూత్తమ॥ ప్రచేతాఃపశ్చిమద్వారేతిష్ఠన్ శ్రీశైలవాసినం। పాహిమాంపార్వతీకాంతేత్యేవంస్తౌతిపునఃపునః॥ యక్షరాడుత్తరేభాగేసదాశ్రీపతిసంభృతః। తస్యైవాస్యాంతనుంపశ్యన్ స్తువన్నృత్యన్ జపంస్తథా॥ మధ్యేతేషాంసురాణాంతుసిద్ధానాంసాధ్యరక్షసాం। [illegible] స్థానేస్థాతుమనైర్యన్నశక్యతే॥౬౯॥ భూలోకస్యతుసేవార్థందత్తంత్రిదివమిత్యథ। శ్రీశైలం[illegible]రాఘవశ్రేష్ఠోజామదగ్న్యేత్యుక్తరూద్వహ॥౭౧॥ దత్వాదానానివిధివద్దక్షిణద్వారతోయయా। శ్రీశైలంగచ్ఛతిపుమాన్యోవాకోవానృపోత్తమ॥ తస్యైవవంశజాస్సర్వేముక్తాఏవనసంశయః। యఇదంపుణ్యమాఖ్యానంనారదేనప్రభాషితం॥౭౨॥ శృణోతిసతతంభక్త్యాశివసాయుజ్యమాప్నుతే॥ ఇతిశ్రీశేషధర్మేశ్రీశైలమాహాత్మ్యంనామసప్తచత్వారింశోధ్యాయః॥

యుధిష్ఠిరః॥ దేవవ్రతమహాభాగసుధీసింధుసుతప్రభో। శ్రీనివాసస్యమాహాత్మ్యంవదనోవదతాంవర॥౧॥ వైకుంఠవాసీదేవేశోవిష్ణుస్స్వర్గతఃప్రభుః। కథంప్రాప్తోవృషగిరింతన్మేత్వంకృపయావద॥౨॥ [illegible]

స్వర్బ్రహ్మపుత్రో మహాద్యుతిః। హరిం ద్రష్టుమనాస్తత్ర వైకుంఠం సముపాగతః॥౩॥ తత్ర దృష్ట్వా హరిం పార్థ లక్ష్మీరోదధ్యు పకంఠతః। ఆయాంతమృషయో దృష్ట్వా ముదమాపుశ్చ నారదం॥ అగస్త్యప్రముఖాస్సర్వే పారాశర్యపదానుగాః। అనుజ్ఞాతో మునిగణైః పారాశర్యో మహాద్యుతిః॥ వ్యాసో వచనముక్తిం నారదం ప్రత్యువాచహ। కృతకృత్యో మునే బ్రహ్మన్ త్వమేకో జగతీతలే॥ విష్ణుభక్తోసి నాన్యోస్తి సదా కీర్తయసే యతః। అహో ఖలు మనుష్యాణాం మోక్షదో విష్ణురవ్యయః॥ సత్వయా సేవ్యతే నిత్యం కృతకృత్యోసి వానఘ తతః। స్రష్టా పాలయితా హంతా హ్యేక ఏవ జనార్దనః॥౮॥ సత్వయా పూజితో నిత్యం తస్మాత్త్వం కృతీ భవాన్। యోనంతస్సర్వభూతానాం సేతుభూతో జగన్మయః॥ సంసారపాశవిచ్ఛేదీ సత్వయా పూజితో హరిః। ఏతే వయం మునిశ్రేష్ఠ ద్రష్టుకామా జనార్దనం॥౧౦॥ తస్మిన్వై శితచిత్తా హి ప్రాప్తాః పరమధార్మిక। ఈదృశం వచనం శ్రుత్వా వ్యాసస్య జగతీపతే॥ ప్రోవాచ నారదో ధీమాన్ వాక్యం వేదవిదాం వరః। కృతకృత్యోస్మి భద్రం వో యూయం భూతహితే రతాః॥౧౨॥ శాస్త్రైర్ద్వైస్సదా లోకాన్ భక్త్యా రక్షితుమిచ్ఛథ। వైకుంఠలోకే సంభూతా వాస్త్రాపరమపావనా॥౧౩॥ అత్రావిస్తా మయా సంతో వక్ష్యే శృణ్వంతు తాం శుభామ్। మాయావీ పరమానందస్త్యక్త్వా వైకుంఠముత్తమం॥౧౪॥ స్వామిపుష్కరిణీతీరే రమయా సహ మోదతే। ఇత్యద్భుతతమం వాక్యం శ్రుత్వా సేంద్రమరుద్గణాః॥౧౫॥ తత్ర సేవితుముద్యుక్తా గతోహం చ జగద్గురుం। కింకరిష్యథ విప్రేంద్రా హ్యత్ర దుర్లభదర్శనాః॥౧౬॥ తస్మాత్తత్ర గమిష్యామ ఇత్యుక్త్వా ఖం సమారుహత్। అగస్త్యప్రముఖాస్సర్వే తత్ర ప్రయయశ్చ తపోధనాః॥౧౭॥ జగ్ముస్తేనైవ మార్గేణ యత్ర ధర్మగిరౌ హరిః। స్వామిపుష్కరిణీతీరం గత్వా తే ఋషయస్సురాః॥౧౮॥ స్నాత్వా పీత్వా శుభం తోయం హరిం ద్రష్టుం తథాచరన్। పశ్చిమం భాగమాసాద్య మునయో విష్ణుతత్పరాః॥౧౯॥ తత్రాపశ్యన్మహాద్భుతం మేరుమందరసన్నిభం। సహస్రాదిత్యసంకాశం విద్యుచ్చంచలలోచనమ్॥౨౦॥ సర్వాయుధధరం దేవం దృష్ట్వా విస్మయమాగతాః। దక్ష

కాం దిశం మాం జగన్నాథ స్వామిపుష్కరిణీతటాత్॥ ౨౧॥ తత్రాసురాన్ దానవాదీన్ రాక్షసాన్ పిశితాశనాన్। ధనుష్యం ధ్యాయత శ్చాపి జపత శ్చాపి తాన్ బహూన్॥ ౨౨॥ దృష్ట్వా విస్మయమాపన్నాః పూర్వాం దిశముపాయయుః। తత్రాసీనం సురవరం ప్రాప్య విశేషరుపసేవితమ్॥ ౨౩॥ యక్షకిన్నరగంధర్వ చారణాద్యై రభిష్టుతమ్। సిద్ధకింపురుషాద్యైశ్చ ఋషిభి శ్చాప్సరోగణైః॥ ౨౪॥ స్తూయమానం హరిం సాక్షాచ్ఛ్రీనివాసం జగత్పతిమ్। కదా ద్రక్ష్యామి తద్రూపం యోగినామపి దుర్లభమ్।

౨౫॥ కదా మే జన్మసాఫల్యం భవిష్యతి సురార్చితం। దేహి మే దర్శనం దేవ ప్రణతార్తిప్రణాశన॥ త్వం గతి స్సర్వభూతానాం దేవానామపి మోక్షద। పాహి పాహి జగన్నాథ భూయో భూయో నమోఽస్తు తే॥ ౨౬॥ ఇతి స్తువంతం దేవేశం దేవరాజం పురందరమ్। వేంకటాద్రేః పురోభాగే స్వామిపుష్కరిణీతటే॥ ౨౭॥ దేవతాభి స్సమాసీనం ధ్యాయంతం పురుషోత్తమం। తం దృష్ట్వా విస్మితాస్సర్వే సర్వే నారద ప్రముఖా ద్విజాః॥ ౨౮॥ కౌబేరీం దిశమాజగ్ముర్ద్రష్టుకామా జనార్దనం। తత్రాపశ్యన్ ద్విజవరాస్సప్తద్వీపనివాసినః॥ ౩౦॥ రాజ్ఞో మునిగణాం శ్చైవ భూసురాన్ వేదవాదినః। భూలోకవాసిన శ్చైవ మనుజాన్ మనుజేశ్వర॥ ౩౧॥ ముదమాపుర్మహాత్మానో మునయ శ్శుద్ధబుద్ధయః। స్తువంతి నృత్యంతి నమంతి కేచి ద్గానం ద్రజాః సృజంతి కేచిత్॥ ౩౨॥ ఆప్లుత్య చాప్లుత్య నదంతి కేచి ద్గాయంతి గీతం పరితో మహాంతః। రాత్రిం దివం శ్రీదేహభృతాం చ చక్షుర్దీనార్తిహా నో వినక్షుద్ద్వివాచ॥ ఏకోఽసి విష్ణుః ప్రభవో విభుశ్చ సర్వజ్ఞ జనానాం దివి దేవతానాం। కృపానిధే స్త్వద్భవ భూవలక్ష్మీ స్సర్వస్య లోకస్య హితాయ నూనం॥ ౩౪॥ వస్త్రైః పుష్పఫలై శ్చైవ కేచిత్ స్తోత్రైః పృథివి హైజనాస్యైః। వేదపారాయణైః కేచిత్ పూజయంతి జనార్దనం॥ ధూపదీపై ర్గంధమాల్యై రన్యై స్సామాన్యవస్తుభిః। దీప్తహాటకపుష్పై శ్చ లోకనాథై ర్జనరాశిభిః॥ ౩౬॥ విచిత్రకుసుమైః కేచిత్ పూజయంతి జనార్దనం। తులసీమంజరీభి శ్చ కరవీరై స్సజాతిభిః॥ ౩౭॥ మల్లికా కేతకీపుష్పై శ్చంపకైః పూజయంతి తే। భూసురా ఋషయ శ్చైవ సకలై రుపహారకైః॥ ౨౯॥ పుణ్యోదకై స్స్నాపయంతి ప్రపూజ్య తే॥

కమండలుగతైశ్శుభైః। పత్రకుంభాహృతైః కేచిత్పూజయంతి జనార్దనం॥ పత్రశాకైర్యూలఫలైశ్చ నైవేద్యం కల్పయంతి తే। శుద్ధోదకైర్మంత్రపుష్పైర్ధ్యానైస్స్తోత్రజపైః పరే॥ ౪౧॥ ఏవం తేషాం తు పూజాభిః పూజితో మధుసూదనః। ఆస్తే తత్ర జగన్నాథస్స్వామిపుష్కరిణీతటే ॥ హరే మురారే పురుషోత్తమేతి వదంతి కేచిత్ప్రరిరంభయంతి। తూష్ణీం తు తిష్ఠంతి హసంతి కేచిద్ధ్యాయంతి కేచిత్కలశం వహంతి ॥ ౪౨॥ పూర్ణం మురారేరభిషేకహేతోః పుష్పాణి సౌరభ్యయుతాని గంధాన్। కర్పూరకస్తూరిసమగ్రవంతి హ్యాదాయ సర్వే వృషభాద్రినాథమ్॥౪౩॥ తే మార్గమాణా విచరంతి తత్ర దేవా మనుష్యా అపి యోగినశ్చ॥ భీష్మః॥ ఏవం కృత్యేషు దేవేషు ఋషిగంధర్వకోటిషు ॥ పుష్పవృష్టిః పపాతాశు సర్వతోపరిసర్వతః। భేరీమృదంగపటహైర్హర్షిస్వనైర్దివ్యైశ్చ డిండిమైః॥ ౪౫॥ శంఖకాహళసన్నాదైస్సంకులం సమజాయత। తస్మిన్నవసరే విష్ణుః ప్రాదురాసీత్సురోత్తమః॥ ౪౬ ॥ మేరుమందరసంకాశైర్జాంబూనదపరిష్కృతైః। నానారత్నచితైర్దివ్యైర్విమానైరుపశోభితః ॥ కోటిసూర్యప్రతీకాశశ్చంద్రకోటిసుశీతలః। స్వర్లోకాద్భూమిపర్యంతం ప్రాదురాసీచ్ఛ్రియః పతిః॥౪౭॥ స్వామిపుష్కరిణీతీరే రవిమండలసన్నిభే। విమానే సేవితో దేవైశ్శ్రీనివాసోపసర్పిభిః॥౪౯॥ బ్రహ్మా శివశ్చంద్రదివాకరౌ చ సేంద్రా యమాగ్నీ ధనరాట్ప్రపాశీ। రక్షోదిపో వాయువసూ చ దస్రౌ విరించికోటీగణవానవాశ్చ॥ ౫౦॥ పితా పితౄణాం జనకస్సురాణాం మాతా శిశూనాం మహతాం మహాత్మా। పతిః ప్రియాణాం తరణిర్జనానాం నిధిః కృశానామివ నిర్ధనానాం ॥ ఆవిర్బభూవాత్ర మహోజ్జ్వలాంగః ప్రియాయుతశ్శ్రీవృషభాద్రినాథః । ప్రసన్నమూర్తిర్జగదేకబంధుః ప్రసన్నధామా జగన్నివాసః ॥ తస్మాత్పూజయితుం రాజన్ శ్రీనివాసం జగద్గురుమ్ । గచ్ఛ సౌమ్యా సదానందం భుక్తిముక్తిఫలప్రదం॥౫౩॥ మహాపాతకయుక్తో వా యుక్తో వా సర్వపాతకైః। యస్య స్మరణమాత్రేణ నరః పాపైః ప్రముచ్యతే ॥ ౫౪ ॥ శ్రీనివాసస్య సేవార్థం యో వా కో వా వ్రజేద్యది। తస్యైవ వంశజాస్సర్వే ముక్తాః పవనసం

శయః॥ ౪౫॥ యాని క్షేత్రాణి పుణ్యాని తీర్థాన్యాయతనాని చ। తాని సర్వాణి సేవంతే శ్రీనివాసం జగన్మయం॥ ౪౬॥ ఇదం పుణ్యమాఖ్యానం శృణ్వంతి శ్రద్ధయా నరాః। తేషాం ముక్తిః కరస్థైవ గతానాం కిము వైభవం॥ ౪౭॥ ఇతి శ్రీ శేషధర్మే వేంకటాద్రిమాహాత్మ్యం నామాష్టచత్వారింశోఽధ్యాయః ॥

యుధిష్ఠిరః॥ దేవవ్రత మహాభాగ నమస్సరినదీసుత। యదునాథో భవానేకో రక్షితా మమ సువ్రత ॥ ౧ ॥ కాంచీదివ్యాపురీ జ్ఞేయా తస్యా మాస్తే జగన్మయః। శ్రీహస్తిశిఖరే తత్ర ప్రాదురాసీత్కథం ప్రభుః॥ ౨ ॥ ఏతదిచ్ఛామ్యహం శ్రోతుం మహాత్మ్యం కౌతూహలం హి మే। వక్తుమర్హసి ధర్మజ్ఞ ప్రాదుర్భావం హరేః ప్రభోః ॥ ౩ ॥ భీష్మః॥ పురా సనత్కుమారాయ వారణేన ప్రభాషితమ్। శృణ్వతాం సర్వపాపఘ్నమాయురారోగ్యవర్ధనం ॥ శృణుష్వ నరశార్దూల బ్రహ్మా లోకపితామహః। సృష్ట్వా లోకాంశ్చిరం కాలమాస్తే చింతాకులేంద్రియః ॥ ౪ ॥ తస్మిన్నవసరే వాణీ సముద్భూతా నృపాంబరే। శృణుష్వేతి జగాదేదం బ్రహ్మాణం భువనేశ్వరమ్ ॥ అశ్వమేధసహస్రం త్వం కురు చిత్తవిశుద్ధయే। అన్యథా నిర్మలా బుద్ధిర్న భవిష్యతి ధర్మజ ॥ ఏతచ్ఛ్రుత్వా చింతయానో బ్రహ్మా లోకపితామహః । న శక్యః కర్తుమేకోఽపి సహస్రం కథమబ్రవీత్॥ పునశ్చోవాచ సా వాణీ ధాతారం వ్యాకులేంద్రియం। మేఘగంభీరయా వాచా శృణుష్వేతి పితామహ ॥ ౯ ॥ గాయాదక్షిణే భాగే యోజనానాం శతద్వయే। పంచయోజనమాత్రేణ పూర్వాంభోధేస్తు పశ్చిమే॥ ౧౦ ॥ వేగవత్యుత్తరే తీరే పుణ్యకోట్యాం హరిస్స్వయం । వరదస్సర్వభూతానామద్యాపి పరిదృశ్యతే ॥ కర్తవ్యస్తత్ర వై యజ్ఞస్త్వయా చిత్తవిశుద్ధయే। సహస్రాణాం ఫలం తేస్తు హ్యేకేన స్థానవైభవాత్ ॥ శ్రుత్వా తత్ప్రీతిసంయుక్తస్సు దేవర్షిగణైస్సహ। గంతుం మనో దధే బ్రహ్మా కర్తుం యజ్ఞం చ సువ్రత ॥ స తతః కాంచీం సమాసాద్య సృష్టికర్తా తు తత్ర వై । దిక్పాలైర్దేవగంధర్వైర్వసురుద్రాదిభిస్సహ॥ ౧౪ ॥ హయమేధం మహాయజ్ఞమకరోద్విష్టిభిస్సహ। హావింషి భుంజమానానాం మరుతాం పశ్యతాం ప్రభుః ।

౧౫॥ ప్రాదురాసీన్మహావేద్యాముత్తరస్యాంమహాద్యుతిః। శంఖచక్రధరశ్శ్రీమాన్నీలజీమూతసన్నిభః॥ ౧౬॥ వేదైరు
పనిషద్భిశ్చమూర్తిమద్భిఃప్రసేవితః। ఇంద్రాదిలోకపాలైశ్చబ్రహ్మాదిభిరనేకశః॥ ౧౭ ॥ యక్షవిద్యాధరగణైఃకిన్నరై
శ్చారణైరపి। నదీనదసహస్రైశ్చగంగాద్యైరుపసేవితః॥ ౧౮॥ సప్తసాగరపృథ్వీభిస్సప్తద్వీపనివాసిభిః। ఋషిదేవ
గణైర్దేవఃప్రాదురాసీన్మహాద్యుతిః॥ పీతాంబరధరశ్శ్రీమాన్విద్యుచ్చంచలలోచనః। కౌస్తుభేనవిరాజంతంశ్రీవత్సాం
కితవక్షసం॥ ౨౦॥ నత్వాపునఃపునర్బ్రహ్మాలోకకర్తాజగన్మయం। అస్తౌషీత్కమలాకాంతమపవర్గఫలప్రదం ॥ ౨౧।
బ్రహ్మా ॥ శ్రీపతేపుండరీకాక్షసర్వలోకహితంకర। పాహిమాంకమలాకాంతత్వత్పాదకమలంగతం ॥ ౨౨ ॥ వరదంసర్వ
భూతానామీశ్వరంపురుషోత్తమమ్ । నమామిపుండరీకాక్షంగరుడాసనమవ్యయమ్ ॥ ౨౩॥ పీతాంబరధరందేవంవన
మాలావిభూషితం। చతుర్బాహుముదారాంగంనమామికమలాపతిం॥ యేనేదంభువనంవ్యాప్తందేవతిర్యఙ్నరాదికం।
తంవాసుదేవమతులంప్రణతోఽస్మిజనార్దనం॥ ౨౪॥ నిత్యానందాయశుద్ధాయశూరాయానాథపాలినే। సర్వజ్ఞాయనమ
స్తుభ్యంసర్వభూతాంతరాత్మనే॥ ౨౬ ॥ యజ్ఞభోక్త్రేనమస్తుభ్యంయజ్ఞకర్త్రేఽఖిలాత్మనే। హవిర్మంత్రస్వరూపాయ
యజమానస్వరూపిణే॥ ౨౭॥ దేవతిర్యఙ్మనుష్యాణాంజనయిత్రేనమోస్తుతే। పాహిమాందేవదేవేశభూయోభూయో
నమోస్తుతే ॥౨౮॥ భీష్మః॥ ఇతిస్తువంతందేవేశంపద్మయోనిమరిందమం। ప్రసన్నవదనోవిష్ణుర్బ్రహ్మాణంప్రత్యువా
చహ॥ ప్రీతిమానస్మిభద్రంతేస్తోత్రేణానేనపుత్రక। హయమేధేనమహతాభక్త్యావిశ్రాణనేనచ॥ ౩౦॥ త్రికాలమర్చ్
యత్వంమాంకృతేహ్యస్మిన్యుగోత్తమే। త్రేతాయాంతుగజేంద్రేణప్రార్థితోముక్తికామినా ॥ కృతకృత్యేనవిబుధాభ
క్తేనతుమహాత్మనా। ద్వాపరేదేవగురుణామునిశాపాచ్చభీరుణా॥ భక్త్యాపరమయాచైవపూజితోద్వాపరేచిరం।వ
త్స్యామ్యహంమునిగణైస్సేంద్రైస్సురగణైర్వృతః ॥౩౩॥ యక్షకిన్నరసంఘైశ్చగంధర్వైశ్చాప్సరోగణైః। కలౌతుపూజ

తః పూజాద్రవ్యైశ్శేషేణపూజితః॥౩౪॥ పూజాభిశ్చైవమనుజైర్న్యాసురైశ్చవిశేషతః। స్త్రీశూద్రైః పూజితో నిత్యంవత్స్యామికమలాసన॥ ఇత్యుక్త్వా దేవదేవోఽసౌ తత్రైవాంతరధీయత। విస్మయంపరమంజగ్ముర్దేవాస్సర్వేదివిస్థితాః॥౩౬॥ హయమేధేనయజ్ఞేనబ్రహ్మా లోకపితామహః। ఇష్ట్వావిధ్యుక్తమార్గేణబ్రాహ్మణాన్సర్వపూజయత్॥ దక్షిణాన్నసువస్త్రైర్ద్రవ్యైర్వృత్తిక్షేత్రగృహాదిభిః। దేవానృషిగణాంశ్చైవపూజయామాసభూసురాన్॥ తస్మిన్నవసరేదేవాశ్చక్రుశ్చవివిధాన్మఖాన్। వాజపేయాదిభిర్యజ్ఞైరిష్టకాచయనాదిభిః॥ ఋషయోమునయశ్చైవలోకపాలాః కురూద్వహ। వసిష్ఠోజమదగ్నిశ్చాసితఃకణ్వోఽథగాలవః॥౪౦॥ విశ్వామిత్రో దేవరాతఃకచఃకాశ్యపసంభవః। రామోబృహస్పతిర్వ్యాసోఽథామ్యోగోమశపవక॥౪౧॥ కాత్యాయనోఽథభరద్వాజఃపులస్త్యఃపులహఃక్రతుః। ఏతేచాన్యేచబహవశ్చక్రుశ్చవివిధాన్క్రతూన్॥౪౨॥ కాంచీభువంప్రవిష్టానాంనాస్తినాస్తిపునర్భవః। తస్మాత్సంసేవ్యతేవిప్రైస్సంసారచ్ఛేదలిప్సుభిః॥౪౩॥ జననేముంచంన్యాణాంసురకోజస్య సాధనం। తన్నాశంకురుతేసద్యః కాంచీనాథస్యసేవయా॥ అత్రైవవరదస్యాస్యపాదసేవాపరాశుభా। వేగవత్యాఖ్యయాఖ్యాతాశారదాకలిదోషహా॥౪౫॥ తస్యాంతుమజ్జతాంన్నృణాంవాగ్విభూతిర్భవేద్ధ్రువం। ఆరోగ్యంపావనంకీర్తింజన్మాంతరమలాపహాం॥౪౬॥ కామాక్షీతివిఖ్యాతాసర్వలోకేషుభారతీ। మూకంవాశాస్త్రకర్తారంకరోతిభువిప్రత్యహం॥ త్రిపురారిర్మహాదేవఃపార్వతీసహితః ప్రభుః। చూతమూలేవసన్దాతా సేవ్యతేచైవతైర్నృభిః॥౪౭॥ కాంచీనాథఃప్రపన్నానాంసంసారభయనాశకృత్। ఏకాంమ్రనాథస్సేవాభిర్విద్యాబంధువివర్ధనః॥ సేవయాదేవరాజస్యనరాఃపాపరతాఅపి। బ్రహ్మలోకంప్రయాంత్యేవనారదేనప్రభాషితం॥ కాంచీనాథంనమేద్యస్తుస్తౌతివాతద్దిశంప్రతి। తత్సాలోక్యంసమాయాతినారదేనప్రభాషితం॥

౫౧॥ యస్త్వేతచ్ఛృణుయాన్నిత్యంకాంచీనాథస్య వైభవం। సకోటికులసంయుక్తో బ్రహ్మలోకే సుఖీవసేత్॥ ౫౨ ॥ ఇతి శ్రీశేషధర్మే కాంచీహస్తిగిరిమాహాత్మ్యంనామ ఏకోనపంచాశోధ్యాయః॥

యుధిష్ఠిరః॥ సింహాద్రినాథో దేవేశ స్సాక్షాన్నరహరిస్స్వయం। కథంతత్రవసత్యేష ఔబళేచాత్రమాధవః॥ ౧ ॥ వేత్తితత్తుమహానద్యవసూనాంప్రవరోభవాన్। కథాంకథయతత్త్వజ్ఞ తత్స్థానస్యచ వైభవం॥ ౨॥ శ్రీభీష్మః॥ శృణుపార్థ ప్రవక్ష్యామి శ్రోతౄణామఘనాశనం। సంసారపాశవిచ్ఛేదం నారసింహస్యకీర్తనం॥ ౩॥ సింహాద్రినాథస్యకథాం సర్వమంగళగాయినీం। ద్విజో వాపతితో వాపి శ్రుత్వాపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ ౪॥ సఏవభగవాన్విష్ణుర్యజ్ఞమూర్తిశ్శివః ప్రభుః। బ్రహ్మరుద్రశ్శచీచార్క శ్శచీపతిపురోహితః॥ ౫ ॥ దేవరాజోరవేస్సూనుర్వరుణో ధనపాలకః। సఏకోబహుధాభూత్వా పాలయత్యఖిలంజగత్ ॥ పురాదైత్యవధంకృత్వా నారసింహో జగత్పతిః। దేవైరభిష్టుతోభీతైర్దివ్యం యోగమథాగమత్ ॥ ఔబళాఖ్యే గిరివరే దివ్యరూపీ భయంకరః। సనాసనకరోద్ధీమానేకపవజగన్మయః ॥ యోగారూఢంతమాలోక్య జితశత్రుబలంహరిం। నురుతోనురుతాంనాథంతుష్టువుర్జగతీపతిం ॥ దేవాః॥ శ్రీపతేపుండరీకాక్ష పురాణపురుషోత్తమ। నారసింహజగద్యోనే వేదరాశే నమోస్తుతే॥ ౧౦॥ లోకనాథనమస్తేస్తుమాయినేజలశాయినే। సర్వలోకస్యకర్త్రేవై పాలకాయనమోస్తుతే॥ సంహర్త్రేమాపతేతుభ్యంసుయజ్ఞఫలదాయినే। నిర్గుణాయనమస్తుభ్యంభీమరూపిణేసురేశ్వర॥ పాహ్యస్మాన్ జగతీనాథ త్వత్పాదకమలంగతాన్। త్వంపితాసర్వలోకానామనుస్మాకంతువిశేషతః॥ ౧౩॥ నానామోహసమాయుక్తాన్ నానాశత్రునిపీడితాన్। పాహినస్త్రిదశాధీశ భూయోభూయోనమోస్తుతే ॥ భీష్మః ॥ నారసింహస్స్తుతో దేవైరితినత్వాపునఃపునః। ప్రాహతాంస్త్రిదశాధీశః ప్రసన్నోభక్తవత్సలః॥ శ్రీభగవాన్ ॥ కిమర్థం ప్రార్థ్యతే దేవైర్మహాభయసమన్వితైః। మయావః కరణీయంకిమితితాన్ప్రత్యువాచహ॥ ౧౬॥ దేవాః॥ యోగమూర్తిం

విసృజ్య స్త్వవదివ్యభోగసమన్వితః। అస్మాన్నైవ పాతుమిచ్ఛామో హ్యనిశం పరమేశ్వర॥౧౭॥ పాలయస్వ తథా లోకాంస్త్రి
దశాన్మనుజానపి॥ శ్రీభగవాన్॥ సింహాద్రిరితి విఖ్యాతః పురస్తాత్పర్వతోత్తమః॥ ౧౮॥ తత్రైవ త్వాస్యమి జగతాం హితాయ
త్రిదశేశ్వరాః। ఋషివిప్రగణైస్సార్థం యుష్మాభిస్సహపుత్రకాః॥ ౧౯॥ అత్యాశ్చర్యసమాయుక్తేవతీతే తత్ర మహాగి
రౌ। అత్ర యోగీశ్వరో నిత్యం తత్ర భోగసమన్వితః॥ ౨౦॥ పాలయిష్యే తథా లోకాంస్త్రిదశాన్మనుజానపి। భవంతస్త
త్ర గచ్ఛంతు సదా భోగేచ్ఛవోమలాః॥ ౨౧॥ ఇత్యుక్త్వా హరిణా దేవా విమానశతశోభితాః। సింహాద్రిం ప్రయయుశ్శీఘ్రం
బహుజంతునిషేవితం॥ ౨౨॥ తత్రస్థిత్వా జగన్నాథం చిరం దేవం జనార్దనం। నాపశ్యంస్త్రిదశాస్సర్వే యోగిధ్యేయమ
రిందమం॥ ఏకవింశే యుగే తీతే తపోభిర్బహువిస్తరైః। నారసింహమదృష్ట్వైవ దుఃఖితా దేవసంతతిః॥ నృసింహరూపీ
భగవాన్విచచార నగోత్తమే। సహస్రాదిత్యసంకాశో విద్యుచ్చంచలలోచనః॥ ౨౪॥ తప్తహాటకకేశాంతో విద్యుద్ధామతను
చ్ఛదః। దీప్తహాటకజిహ్వాగ్రో రక్తలాంగూలశోభితః॥ ౨౫॥ విచిత్రమణిపాదైశ్చ దంతపఙ్క్తిమరీచిభిః। భాసయన్సం
ర్వకకుభో దివ్యసింహశ్చచార హ॥ ౨౬॥ కంపమానాస్సురేంద్రాస్తే కిమేతదితి శంకితాః। తత్ర తత్ర నిలీనాస్తే గిరిగహ్వరకో
టరే॥ ౨౭॥ అథ తస్మిన్నవసరే దివ్యయోగిగణామలాః। శంఖచక్రధరావంద్యాస్స్తూయమానా మహర్షిభిః॥ పద్మా
క్షసూత్రవలయాః ప్రలంబివనమాలికాః। దివ్యాయుధధరా వీరా దివ్యకుండలశోభితాః॥ ౩౦॥ తప్తహాటకవస్త్రాశ్చ ర
త్నకేయూరశోభితాః। ఉజ్జ్వలైర్మణిముకుటైర్దివ్యైర్హారైః కనకాంగదైః॥ రశనాభిశ్చ చిత్రాభిర్దివ్యరత్నమయై
శ్శుభైః। శోభమానా మునివరా యోగీంద్రాః పర్వతోపమాః॥ ౩౨॥ సనత్కుమారో భగవాన్సనకశ్చ సనాతనః। సనత్సు
జాతశ్శాంతాత్మా మహాయోగీ సనందనః॥ నారదః పర్వతశ్చైవ దధ్యుముదో లోకపాలకః। జయో విజయ శేషాద్యకుంభయో
నిర్బృహస్పతిః॥ ౩౪॥ అణిమాదిగుణోపేతా యోగీంద్రాస్సచతుర్ముఖాః॥ ఏతే చాన్యే చ బహవో వైకుంఠపురవాసినః।

౩౮ ॥ విమానకోటిసాహస్రైర్జాంబూనద పరిష్కృతైః। కోటిసూర్యప్రతీకాశాస్తం దేశం జగ్మురంజసా ॥ సింహ రూపధరం దేవం హరిం దృష్ట్వా మునీశ్వరాః। దివ్యైః పుష్పైః ప్రకీర్యాథ ప్రణేముర్దేవవల్లభం॥ ౩౯॥ ధ్యాయంతశ్చ ముదా యుక్తాస్సుఖాసీనాస్సురోత్తమాః। ప్రసేదేతి జగన్నాథముపతస్థుర్మహామునయః ॥ అథాంతరిక్షే జగతామధీశస్సుపర్ణమారుహ్య సుపర్ణకేతుః। తస్థౌ గిరౌ దేవగణైస్స్తుతోసౌ సింహాద్రినాథో నరసింహమూర్తిః॥ మాయామృగోసౌ దనుజేంద్రసూనోస్సింహో మహానావిరభూత్కిలాద్రౌ। స ఏవ దేవో జగతాం వినేతా జగద్గురుర్దివ్య మృగేంద్రమూర్తిః ॥ ౪౦ ॥ తత్రావిరాసీద్గిరివర్యపృష్ఠే విమానవర్యే బహుమేరురూపే। తన్మధ్యవర్తీ హరిరవ్యయాత్మా త్రస్తాః సురాః పాతి గిరౌ ప్రలీనాః ॥ దేవైరనేకైః పరిపూజితోసౌ చిరం వసానీతి గిరౌ నగేంద్రే। దివ్యైశ్చ భోగైరుపసేవ్యమానో వివేశయామాస మునీంద్రవర్యాః ॥ దివ్యభోగసమాయుక్తో దివ్యగంధర్వకోటిభిః । ఆరాధమానో నృప తే తత్రాస్తే మునిరవ్యయః ॥ తం నత్వా గరుడారూఢం దేవదేవమరిందమం। ధ్యాత్వా నత్రిదివం యాంతి నరాః పాపవ్రతా అపి ॥ తస్య దేవస్య పురతస్సదా దేవైరభిష్టుతః। మరుత్వాం స్తౌతి దేవేశం ముక్తిదం పాండునందన॥౪౧॥ సూర్యాత్మజః ప్రవేతాశ్చ ధనదో యక్షజాతిభిః। స్వాం స్వాం దిశమధిష్ఠాయ సేవంతే తం త్వదూరతః॥ ౪౨ ॥ విశ్వసృడ్వామదేవశ్చ నారసింహం జగద్గురుం। సింహాద్రినాథం త్వనిశం సేవేతే స్మ శుభప్రదం॥ దేవైస్సనుస్తైరుపసేవ్యమానం నత్వా నరా యాంతి దివం సురేశం। పాపాని కృత్వాపి తృభక్తిహీనాస్సదా దురాచారరతాశ్చ సర్వే॥ ౪౩॥ శ్రుత్వా కథాం తస్య హరేర శేషాం సింహాద్రినాథస్య శుభప్రదాం చ। దివం ప్రయాంత్యేవ నరాస్సుశీలాః పురాణమూర్తేః పురుషోత్తమస్య ॥ తస్మాత్త్వం ప్రార్థయస్వేహ సింహాద్రేరీశమవ్యయం। అథవా గచ్ఛ ధర్మాత్మన్ దేవదేవం ప్రపూజయ॥౪౪॥ అచిరాత్పాపిస్య సే స్థానం

శ్రియంచైవోజ్జ్వలాంస్థిరామ్। యస్త్వేతచ్ఛృణుయాన్నిత్యంయశ్చాపిపరికీర్తయేత్॥ ౪౧॥ నాశుభంప్రాప్నుయా త్కించిత్సోఽముత్రేహచమానవః॥ ఇతిశ్రీశేషధర్మేనృసింహాద్రిమాహాత్మ్యంనామపంచాశోధ్యాయః॥

ద్రౌపదీ॥ గంగాసుతనమస్తేస్తుకురువృద్ధమహామతే। కేనోపాయేనమేతాతసర్వసంపద్భవిష్యతి॥ ౧॥ స్త్రీణాం తుకింవ్రతంప్రోక్తంసర్వసంపత్కరంపరం। విఖ్యాతంత్రిషులోకేషుతన్మేబ్రూహిపితామహ॥ ౨॥ పాంచాల్యావచనం శ్రుత్వాసర్వధర్మార్థసాధనం। భీష్మఃపివదతాంశ్రేష్ఠోద్రౌపదీంవాక్యమబ్రవీత్॥ ౩॥ భీష్మః॥ వక్ష్యేపరమకల్యాణీ సర్వసంపత్కరంశుభమ్। ఆదౌభగవతాప్రోక్తంనారదాయమహాత్మనే॥ ౪॥ నారదోబ్రహ్మపుత్రస్తుమమావోచచ్ఛు భంవ్రతం। చాతుర్మాస్యవ్రతంపుణ్యంసర్వమంగళకారణం॥ ౫॥ అపవర్గప్రదంనౄణాంసర్వపాపఘనాశనం। స్త్రీ ణాంపతివ్రతానాంతుసర్వమంగళదంశుభమ్॥ ౬॥ ఆషాఢేమాసిశుక్లేతుదశమ్యాంతుశుభేదినే। స్వగృహంలేపయేద్భక్త్యా కృష్ణేనిర్విష్టచేతనా॥ ౭॥ స్నాత్వాలంకారయేద్దేహంగంధపుష్పస్రగాదిభిః। పతిసేవాపరాభూత్వానత్వానారాయ ణంవిభుం॥ నత్వాపతివ్రతాసమ్యక్పతింపరమపావనం। ప్రార్థయేత్పరయాభక్త్యాకరిష్యేత్వత్ప్రసాదతః॥ ౯॥ దశ మ్యామేకభుక్తాతుపాదసేవాంకరోమితే। యథాశ్రీణాంభగవాంస్తథామజ్ఞాందదస్వహ॥ ౧౦॥ ప్రార్థయేత్త్వంపరీ కాక్షంప్రసీదేతితతఃపరమ్। ప్రసన్నోభవదేవేశసర్వజ్ఞత్వాంనమామ్యహం॥ ౧౧॥ త్వత్ప్రసాదాత్తుభగవన్కరిష్యే వ్రతముత్తమమ్। అవిఘ్నంకురుమేనాథసర్వలోకనమస్కృత॥ ౧౨॥ కృపయాతవదేవేశకరిష్యేవ్రతముత్తమం।నమస్తే పుండరీకాక్షనమస్తేగరుడధ్వజ॥ నమస్తేకమలాకాంతభూయోభూయోనమోస్తుతే। ఇమంమంత్రంసముచ్చార్యప్రార్థ యేత్కమలాపతిమ్॥ యత్ప్రసాదాద్వ్రతంసమ్యక్సఫలంభవతిధ్రువమ్। ఏవంలోకేశ్వరంసమ్యక్ప్రార్థ్యనత్వాపు నఃపునః॥ ౧౪॥ పత్యుస్త్వనుజ్ఞయారాత్రౌభద్రదీపంప్రకల్పయేత్। కృత్వైవపథుక్తంప్రార్వేద్యురస్యేద్యురపినువ్రతే॥

౧౬ ॥ కర్తవ్యంయద్ధరేస్సమ్యక్తత్ప్రవక్ష్యేశృణుష్వహ । ఏకాదశ్యాంసముత్థాయస్నాత్వాచప్రార్థయేత్పతిమ్ ॥ కృతస్వస్తికవిన్యాసాగృహేదేవస్యసన్నిధౌ । ఏకాదశీవ్రతంకర్తుమనుజ్ఞాందాతుమర్హసి॥ ౧౭ ॥ త్వత్ప్రసాదాదహంకర్తుంయతిష్యేనాథసంప్రతి। త్వంమేహరిర్గురుర్బంధురపవర్గప్రదోవిభుః॥ ౧౯ ॥ త్వయాసంరక్షితానిత్యంత్వత్పాదకమలంగతా। భోక్తామేశిక్షితాచత్వంత్వదన్యోనగతిర్మమ॥ ౨౦ ॥ ఇతిసంప్రార్థ్యభర్తారంతస్యామజ్ఞామవాప్యచ । రాత్రౌజాగరణంకృత్వాహ్యుపోష్యైకాదశీదినమ్ ॥ ద్వాదశ్యాంప్రాతరుత్థాయస్నానంకుర్వీతవాగ్యతా । భక్తిమాన్యజమానస్తువిష్ణుసూక్తాదిమంత్రకైః ॥ ౨౨ ॥ స్నాపయేత్పరయాభక్త్యాగంధోదకకుశోదకైః। పురుషసూక్తవిధినాగాయత్ర్యావాసురేశ్వరమ్॥ ౨౩॥ అష్టాక్షరవిధానేనహ్యథవాద్వాదశాక్షరైః। పూజయేద్దేవదేవేశంఘంటానాదసమన్వితమ్॥ క్షత్రియస్సర్వవాద్యైశ్చశంఖదుందుభికాహళైః। ఏవంప్రపూజయేద్దేవమపవర్గప్రదంప్రభుమ్ ॥ ౨౪ ॥ నామత్రైర్నహోమంత్రైర్యోషిత్కుర్వీతవందనం। స్పర్శనేనాధికారోస్తి స్త్రీశూద్రాణాంవిశేషతః ॥ ౨౬ ॥ ఏవంకృత్వాహరేఃపూజాంబంధుమాన్భక్తిమాన్గృహీ। పౌరుషైస్తుమహామంత్రైస్సన్నిధౌపాయసంహునేత్ ॥ పరమాన్నంహరేఃప్రీత్యైద్వాదశ్యాంహోమపాత్రతః। యద్యద్వ్రతాదికంకర్మహరిసన్నిధిమాత్రతః॥ ౨౮ ॥సఫలంయాతిరాజేంద్రసర్వాన్కామానవాప్నుయాత్। పుణ్యాహంవాచయిత్వాథవిప్రైర్బంధుజనైస్సహ ॥ ౨౯ ॥ శాంతింపౌరుషసూక్తానిపఠేదేవంప్రణమ్యచ। ఔపాసనాదికంకృత్వాబ్రాహ్మణానభివాదయేత్॥ ౩౦ ॥ పాదప్రక్షాళనంకృత్వాభోజయేత్పరమాన్నతః। హరేర్నైవేద్యశేషేణస్వయంభుంజీతవాగ్యతః ॥ తదంతేయజమానస్యవల్లభామంగళవ్రతా। ప్రణమ్యభక్త్యాస్వపతింకృత్వాపాదవిశోధనమ్॥ ౩౨ ॥ తీర్థభూతంపయఃపీత్వాస్వయంభుంజీతబంధుభిః । ఏవంకృతేవ్రతేసమ్యగ్దంపతిభ్యాంహరిస్స్వయం॥ ౩౩ ॥ ప్రీతింగచ్ఛతిపాంచాలికర్మణాంఫలదోవిభుః ॥ యంయంకామయతేకామంతంతమా

ప్తోతినిశ్చితమ్ ॥ ౩౪॥ కృపయాలోకనాథస్యవ్రతేనానేనసువ్రతే। ఏకాదశీవ్రతంకుర్యాచ్చాతుర్మాస్యేవిశేషతః॥
ఆషాఢశుద్ధమారభ్యకార్తికాంతంసమర్చయేత్। ఏవంకృతేవిశేషేణపుత్రపౌత్రాదిబంధుభిః॥ ౩౬॥ స్త్రీభిఃపరిజనైస్సార్థంయత్కామ్యంతత్ప్రపద్యతే। సురలోకప్రదాహ్యేషాజీవపుత్రప్రదాయినీ॥ ౩౭॥ అపవర్గప్రదాహ్యేషాసర్వపాపప్రణాశినీ। ఆరోగ్యదాయినీహ్యేషాసర్వభాగ్యకరీశుభే ॥ ద్రౌపదీ ॥ భగవన్సర్వధర్మజ్ఞసర్వలోకేశ్వరస్సహిభక్తప్రియోవిశేషేణరక్షితామనుసువ్రత ॥ సంవాహ్యాశిరసాభక్త్యాభవదాజ్ఞాంశుభప్రదామ్। కరిష్యేపతిభిస్సార్థంధర్మవ్రతపరాయణైః॥ ౪౦ ॥ శ్రుతంమయావిశేషేణచాతుర్మాస్యస్యవైభవమ్। ఉద్యాపనంతుకార్తిక్యాంవదసంప్రతిమేనఘ॥ ౪౧॥ భీష్మః॥ వ్రతానామపిసర్వేషాముద్యాపనవిధింబుధాః। వదంతిచవ్రతస్యాస్యనైవోద్యాపనకర్మచ ॥ నిత్యాహ్యేకాదశీపుణ్యాసర్వభాగ్యవివర్ధనీ। ఉపవాసవ్రతమిదంనిత్యమేవవదంతిహి॥ ౪౩॥ యథాతుగుప్తపిండస్యరసభేదోనవిద్యతే। ఏకాదశ్యుపవాసస్యతథాకుర్వన్స్యచానఘే॥ ౪౪ ॥శృణుపాంచాలివక్ష్యామిచాతుర్మాస్యవైభవమ్। ఫలాతిశయహేతుత్వేకారణంకలినాశనం॥౪౫॥ ఏకాదశ్యాంశుక్లపక్షేహ్యాషాఢస్యసురోత్తమః।స్వమాయయాపవిత్రాంగ్యానిద్రయావర్తతేవిభుః॥ ౪౬॥ తథాయోగేనమహతావిగ్రహేణసుశోభనః। ప్రసన్నమూర్తిర్భగవాన్కార్తిక్యాంభవతిప్రభుః ॥ తస్యప్రసన్నదివసముత్థానాఖ్యంవిదుర్బుధాః। ఉత్థితేదేవదేవేశేశేషపర్యంకశాయిని ॥
౪౭॥ పూజయేత్తంప్రయత్నేనపూజాభిస్తత్పదంవ్రజేత్। యోగోత్థితోహిసవిభుర్జగద్యోనిర్జగన్మయః ॥ చరాచరేషులోకేషుహ్యుత్థానద్వాదశీస్మృతా। ద్వాదశ్యాంతుహరేర్భక్త్యాపూజాంకుర్వంతియేనరాః॥ ౫౦॥ తేషాంముక్తిర్భవేత్సద్యోదేవదేవస్యచేక్షణాత్ । ఏకాదశీంతథాసర్వాముపోష్యవిధివద్ధరేః॥ పూజాంకృత్వాప్రయత్నేనహ్యుత్థానేతంసమర్చయేత్ । ఉత్థానేవిధివత్పూజాంయఃకరోతివిశేషవిత్ ॥ ౫౨ ॥ సముక్తస్సర్వపాపేభ్యోహరిసాలోక్యతాం

వ్రజేత్। ద్రౌపదీ॥ పూజాతుకీదృశీప్రోక్తా దేవదేవస్య శార్ఙ్గిణః॥౪౩॥ తన్మేకథయతత్వజ్ఞ సర్వలోకేషుపూజిత। శృణు
భద్రేప్రవక్ష్యామినారదాయమహాత్మనే॥ హరిఃప్రోవాచజలధౌ క్షీరాఖ్యేసంస్తుతోవిభుః। వ్రతానామపిసర్వేషాంము
ఖ్యమేకాదశీవ్రతమ్॥ ౪౪॥మయిసుప్తేభక్తజనాఃకుర్వంతీదంహిసుప్వరాః। తస్మాత్పుణ్యతమంప్రోక్తంచాతుర్మాస్య
వ్రతంపరం॥ ౪౬॥ శేషాభక్తికరీప్రోక్తాచాతుర్మాసీతుముక్తిదా। భక్తింవినాతేముక్తిస్తుకథమద్యభవిష్యతి ॥ ౪౭॥ భ
క్త్యాముక్తిప్రదంకర్మసాధయేద్బుద్ధిమాన్నరః। తస్మాదేకాదశీపుణ్యాత్వయాసేవ్యామునీశ్వర॥ ౪౮॥ భక్త్యాపరమ
యాశాంత్యాచాతుర్మాస్యేవిశేషతః। ఇత్యుక్త్వాభగవాన్రాజ్ఞినారదంమునిసత్తమం ॥ ౪౯ ॥ తిరోభూత్తత్రవి
శ్వాత్మానారదోవిస్మయంగతః। తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన పూజ్యానారాయణాత్మికా ॥ ౫౦ ॥ ఉత్థానద్వాదశీహ్యే
షాసర్వపాపప్రణాశినీ। సుప్తోత్థితోహరిస్స్నాత్వాద్య తేనపరితోషితః ॥ ౫౧ ॥ వ్రతినేసర్వకామాన్వైసంప్రయచ్ఛతి
శోభనే। రాత్రౌజాగరణంకుర్యాత్పురాణశ్రవణాదిభిః॥ ౫౨॥ నృత్తగీతాదినైవేద్యైర్జపవేదానుకీర్తనైః। ఏకయా
మంతుయఃకుర్యాజ్జాగరంహరిసన్నిధౌ ॥ జన్మాంతరకృతైఃపాపైర్ముచ్యతేనాత్రసంశయః। ద్వియామాత్స్వర్గ సంప
త్తింత్రియామాద్బ్రహ్మణఃపదమ్ ॥౫౪ ॥ ముక్తింయాతినరోభక్త్యాస్థిత్వాయామచతుష్టయమ్। జాగరాత్తుచతుర్యా
మాద్యత్ఫలంతద్బ్రవీమితే॥ ౫౫॥ మాతృతఃపితృతశ్చైవద్విఃకోటికులసంయుతః। శార్ఙ్గిణోలోకమాప్నోతి యద్గత్వాన
నివర్తతే ॥ ౫౬ ॥ ద్వాదశ్యాంప్రాతరుత్థాయస్నాత్వాపుణ్యజలాశయే। పురుషసూక్తవిధినాహరింసమ్యక్ప్రపూజ
యేత్ ॥ శార్ఙ్గిణఃపురతస్థాప్యపావకంతుస్వశాస్త్రతః। పురుషసూక్తఋచాసమ్యక్పరమాన్నంసహుతేద్వ్రతీ॥ ధ్యా
త్వాసర్వగతంవిష్ణుమపవర్గప్రదంశుభం। ఇష్టప్రదంతముద్దిశ్యపావకేజుహుయాద్వ్రతీ ॥ ౫౯ ॥ అష్టాక్షరేణ మంత్రేణ

ద్వాదశాక్షరకేణవా। అథవారామమంత్రేణ గోపాలేనహునేద్వ్రిజ॥ ౨౮॥ గాయత్ర్యాథ్రనాథశివయాపంచాక్షరను విద్యయా। ఉపదిష్టంతుయన్మంత్రమేషాంనుధ్యేసుశోభనే॥ ౨౯॥ అష్టోత్తరశతంచాగ్నౌతేనమంత్రేణ హావయేత్। యోషిద్వైశ్యస్తథాశూద్రస్త్వమంత్రవికలాంగవాః ॥ కారయేద్వేదవిదుషావ్రతస్యపరిపూర్తయే। గోభూతిలహిరణ్యాని వాసోధాన్యగుడానిచ॥ ప్రదద్యాద్బ్రాహ్మణేభ్యశ్చగురవేతువిశేషతః। బ్రాహ్మణాన్భోజయేద్భక్త్యా ప్రీత్యాక్రోధవివర్జితః॥ భక్ష్యభోజ్యాదిభిస్సమ్యక్స్వయంభుంజీతవాగ్యతః। ఏవంకృతవిధానేనస్యాత్థానద్వాదశీవ్రతే॥ ౨౫॥ దేవదేవోజగన్నాథస్సుప్రీతోభవతిధ్రువం। భ్రష్టరాజ్యప్రదాహ్యేషాసర్వభాగ్యకరీతథా॥ అపవర్గప్రదాహ్యేషాచాతుర్మాసీవిశేషతః।ఇంద్రాణ్యేతత్పురాకృత్వాగురోరక్లిష్టకర్మణః॥ వాక్యేనస్వపతింలేభేరాజ్యభ్రష్టమరిందమమ్। అదితిర్దేవమాతాహిబలినేంద్రంప్రపీడితం॥౨౬॥ పుత్రంవీక్ష్యతదాసాధ్వీకాశ్యపంవాక్యమబ్రవీత్। అనుజ్ఞాందేహిమేబ్రహ్మంశ్చరిష్యేవ్రతముత్తమం॥ కురుష్వేత్యుక్తమాత్రేతుహ్యాకరోదీదృశంవ్రతం। ఏకాదశీప్రభావేనసుతంలేభేసురోత్తమం॥౩౦॥ యస్త్వేతచ్ఛృణుయాన్నిత్యంచాతుర్మాస్యేవిశేషతః। సర్వాన్కామానవాప్నోతి ఫలదంతువ్రతంచరేత్॥ ఇతిశ్రీశేషధర్మేచాతుర్మాస్యైకాదశీవ్రతమాహాత్మ్యంనామ ఏకపంచాశోధ్యాయః॥

శ్రీవైశంపాయనః॥ ఇత్యేవంబోధితేధర్మంధర్మపుత్రేమహాత్మని। రాజ్యభ్రష్టాచపాంచాలీ దధ్యౌకృష్ణమభీష్టదం॥ ౧॥ శంఖచక్రగదాపాణేద్వారకానిలయాచ్యుత। గోవిందపుండరీకాక్షరక్షమాంశరణాగతాం॥ ఇతిసంప్రార్థ్య పాంచాలీగంగాసుతమథాబ్రవీత్। కురువృద్ధనమస్తేస్తుసర్వశాస్త్రవిశారద॥ ౩॥ యాదవేంద్రోభవాన్నేకోగోప్తారాముమసువ్రతే। శత్రుణాహృతరాజ్యాహంకార్పణ్యంపరమంగతా॥ ౪॥ స్నిగ్ధబంధుజనాస్సర్వేమయాత్యక్తాఃపరిచ్ఛదాః। రాజ్యలాభోభవేద్యేనవ్రతేనతపసాధునా॥ ౫॥ కర్మణాకేనదానేనతన్మేబ్రూహిపితామహ॥ భీష్మః॥ వ్రతంకృతవ

నూనం పార్వతీ మేనకాత్మజా ॥౬॥ పుత్రదం పుత్రకామానాం భర్తృరాజ్యప్రదం శుభం। తత్తేహం సంప్రవక్ష్యామి సర్వమంగళదాయకమ్ ॥౭॥ పార్వత్యాచరితం పుణ్యమనంతాభీష్టదాయకం। కైలాసనాథం భూతేశం శంకరం లోకశంకరం ॥౮॥ పార్వతీ తోషయామాస తపసా కృతనిశ్చయా। పరీక్షార్థం స దేవోపి పార్వత్యా తోషితో విభుః॥ కందర్పనిధనం కృత్వా తిరోభూల్లోకశంకరః। వినింద్య చ స్వలావణ్యమనుజ్ఞాప్య స్వమాతరం ॥ ౧౦ ॥ ఉగ్రం తపస్సా తు కృత్వా తోషయామాస శంకరం। తస్మిన్కాలే శచీ దేవీ ద్రష్టుకామా తు పార్వతీమ్ ॥ అరుంధత్యనసూయాభ్యాం సేవ్యమానా మహర్షిభిః। తత్సకాశం యయౌ దేవీ దివి షట్పతినా సహ॥౧౨॥ తామాగతాం తదా వీక్ష్య పార్వతీ మేనకాత్మజా। ప్రత్యుత్థానాభివాదాభ్యాం పూజయామాస సత్వరం॥ ౧౩॥ తామువాచ తదా వాక్యం పార్వతీ మేనకాత్మజా। అద్య మే సఫలం జన్మ జీవితం చ సుజీవితం ॥ ౧౪॥ తపశ్చ సఫలం చాసీద్యుష్మాకం ప్రియదర్శనాత్। అరుంధతీ ॥ కిమర్థం తప్యతే వత్సే త్వయా పేశలగాత్రయా ॥ ౧౫॥ త్వయా వక్తుం రహస్యం చేద్వద సంప్రతి నాన్యథా। సఖ్యాని వేదయామాస తచ్ఛ్రుత్వా శంకరం ప్రతి ॥ ౧౬ ॥ సలజ్జా తరుణీ కామం సా వక్తుం న శశాక హ॥ అరుంధతీ॥ భద్రే విదితమేవాద్య త్వద్వృత్తం నుతి శోభనే॥౧౭॥ వ్రతేన తోషయ స్వేహాక్షీ రాజ్ఞితనయాం శుభాం॥ ఉమా॥ కిం వ్రతం తద్విధానం మే కథయ స్వ నమోస్తు తే ॥ ౧౮ ॥ శచీ స్వ్యవచనాదద్య మాత స్తన్వప తి వ్రతే॥ అరుంధతీ॥ ప్రోషితే గౌతమభయాద్దేవరాజే శచీ తదా॥ ౧౯॥ వ్రతేన దుఃఖితాం జీవో విశోకామకరోత్తదా। తద్వ్రతం తే ప్రవక్ష్యామి కృతమేతన్మయాధునా॥ ౨౦॥ వ్రతేనానేన సుభగే తవ వేష్టార్థో భవిష్యతి। పురందరవియోగార్తాం శచీం చారువిలోచనాం ॥ జీవో వచనమక్లీబమువాచ వదతాం వరః॥ బృహస్పతిః॥ రాశిం కర్కటకం భానౌ గతే పరమపావనే॥ భృగువారే మహాపుణ్యే స్నాత్వా నద్యాం శుచిస్మితే। సైకతం పూర్ణకుంభం చ తజ్జలాత్పరిగృహ్య చ॥౨౩॥ ధౌతవస్త్రసమాయుక్తా వటాశ్వత్థసుపల్లవాన్। ఆదాయ తాన్గృహే రమ్యే స్నాస్యే తు సమర్పయేత్ ॥ ౨౪ ॥ తత్సైకతం

సమాదాయ త్రీన్పిండానథ కారయేత్। వటాశ్వత్థైస్తు తానర్చ్య తత్పాత్రే పూర్ణకుంభకం॥ ౨౫॥ సౌవర్ణపుష్ప గంధాద్యైర్వస్త్రైస్తండులరాశిభిః। హరిద్రాలవణాభ్యాంచ పూగతాంబూలచంద్రకైః॥ ౨౬॥ ఉపస్థితం తమభ్యర్చ్య లక్ష్మీనారాయణాత్మకం। మాధూభ్యాం సహితం విష్ణుం సనకాదినిషేవితం॥ తం దేవమర్చయేద్విద్వాన్ తత్రస్థం తైస్తు శార్ఙ్గిణం। మోదకాన్గుడసంపూర్ణైర్ముద్గైశ్చ పరిపూరితాన్ ॥ నైవేద్యమర్పయేద్విద్వాన్ ఏకవింశతిసంఖ్యకాన్। విప్రాయ వేదవిదుషే వాయనంతు సమర్పయేత్॥ ౨౯॥ మాధూభ్యాం సహితో విష్ణుః శ్రీమాన్సర్వలోకనాయకః। మోదకానాం ప్రదానేన వాంఛితార్థప్రదో భవేత్॥ ౩౦ ॥ విప్రాయ దద్యాచ్ఛ చయే మంత్రేణానేన వాయనం। ఏకవింశతిభిర్వాపి సప్తభిర్వా ప్రకల్పయేత్ ॥ ఏవం సంపూజ్య విధివత్కథాం శ్రుత్వా సుశోభనాం। దక్షిణాంగుర వేదద్యాత్పువస్త్రఫలతండులాం॥ ౩౨॥ బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వాథ స్వయం భుంజీత మోదకాన్। దక్షిణాంతు యథాశక్తి దద్యాద్విప్రేభ్య ఏవ చ॥ ౩౩॥ అశివంతు తతః ప్రాప్య గృహం దీపైః ప్రపూరయేత్ । ఏవం కృతస్మిన్విధినా సద్యస్సిద్ధిర్భవిష్యతి ॥ ౩౪॥ పుత్రపౌత్రాన్ తథా విందేత్పతిం విందేత్పతివ్రతా। రాజా చ రాజ్యలాభంచ దరిద్రో ధనసంపదం ॥ ౩౫ ॥ దీర్ఘమంగళ్య మాయుష్యమారోగ్యంచాపి భామినీ। భవేద్వ్రతేన కీర్తిశ్చ సర్వసంపచ్చ శాశ్వతీ॥౩౬॥ యం యం కామయతే కామం తం తమేతి న సంశయః। స్త్రీణామిదం వ్రతం ముఖ్యం పతిపుత్రవివర్ధనం॥ తస్మాత్పతివ్రతే త్వం హి కురు వ్రతమనుత్తమం। ఆచార్యస్య వచశ్శ్రుత్వా శచీ కమలలోచనా॥ ౩౭॥ తథాకరోద్వ్రతమిదం బ్రాహ్మణాన్పరిపూజ్య చ। పతిం లేభే విశాలాక్షీ సహస్రాక్షమరిందమం ॥ కృపయా వాసుదేవస్య లక్ష్మ్యా శ్చాపి సగాత్మజే। అరుంధత్యా న చశ్శ్రుత్వా గౌరీ కుటిలకుంతలా॥ ౪౦ ॥ అకరోత్స్వ్రతసంయుక్తా లక్ష్మీనారాయణాత్మకం। వ్రతం కృత్వా విధానేన వ్రతానాం పతిమవ్యయం ॥ గౌరీ లేభే మహాదేవం పతిం పరమపావనమ్॥ భీష్మః॥ కార్త్తవీర్యః తు భృగోర్వ్యాఖ్యాతే వ్రతే తస్మిన్ననుయాంకృతే ॥౪౨॥ అంధకాః

ప్రసన్నోభూత్పార్వత్యాస్తుతపోవ్రతైః। అష్టమూర్తిర్ధరో భూత్వా శపదీర్వాక్యమబ్రవీత్॥౪౩॥ పరితుష్టోస్మి భద్రం తే పవిత్రే మేనకాత్మజే। తవ దాస్యం గతోహం వై తపసా చ వ్రతేన చ॥ దేవతా చ వ్రతస్యాస్య త్వత్తః రాధితనయా శుభా। అథ దేవో హరిస్స్నానాత్సర్వలోకేశ్వరో విభుః॥౪౪॥ అద్యప్రభృతి లోకానాం ఫలదా శుభదారమా। రాజ్యదా భోగదా చైవ పతిదా ధనదా సదా॥ హరిం లక్ష్మీం వినై వాన్యా న్యత్ర దానఫలప్రదాః। న పశ్యామిహి లోకేస్మిన్ తస్మాత్పూజ్యా త్వయా శుభే॥ భీష్మః॥ ఏవం దత్వా వరం తస్యాః పార్వత్యాః పరమేశ్వరః। ఉద్వాహ్య విధినా గౌరీం తయా సార్ధం ముమోద హ॥ పాంచాలతనయే తస్మాత్త్వమేవం కురు శోభనే। పుత్రరాజ్యధనాదీనాం సంపత్తవ భవేద్ధ్రువం॥ రుక్మిణీ కృష్ణముద్దిశ్య కృత్వా వ్రతమనుత్తమమ్। యాదవేంద్రం పతిం లేభే సంత్యక్త్వా చేదిభూపతిమ్॥౫౦॥ సర్వాస్తాః కృష్ణపత్న్యశ్చ సర్వా యాదవయోషితః। ప్రద్యుమ్నప్రముఖాన్పుత్రాన్ లేభిరే లోకవిశ్రుతాన్॥౫౧॥ దమయంతీ పతిం లేభే రాజ్యభ్రష్టం నళం విభుం। హరిశ్చంద్రస్స్వకం రాజ్యం లేభే చంద్రమతీం శుభాం॥౫౨॥ పాంచాలి పశ్య లోకేషు యత్తేమనసి రోచతే। అచిరాత్ప్రాప్స్యసే శ్రేయస్సత్యం నారదభాషితం॥ భర్త్రా విరహితా నారీ భ్రష్టరాజ్యశ్చ యో నృపః। వ్రతం కృత్వా విధానేన శాశ్వతం సుఖమశ్నుతే॥ వ్రతాచరణకాలే తు శృణుయాద్యోహి మానవః। తస్యైవ సర్వశ్రేయాంసి భవిష్యంతి న సంశయః॥౫౫॥ ఇతి శ్రీశేషధర్మే లక్ష్మీనారాయణవ్రతమాహాత్మ్యకథనం నామ ద్విపంచాశోధ్యాయః॥

యుధిష్ఠిరః॥ పితామహ నమస్తేస్తు సర్వశాస్త్రవిశారద। శివరాత్రివ్రతం తాత బ్రూహి మే కురుపుంగవ॥౧॥ సంమతం సర్వలోకానాం పవిత్రం పావనం శుభం। కైర్వా పూర్వైర్ద్విజముఖ్యైశ్చ ఋషిభిర్దేవతాగణైః॥ కృతం వ్రతమిదం పుణ్యమిష్టదం పాపనాశనం। వద విశ్రుత ధర్మజ్ఞ నమస్సురనదీసుత॥ త్వం హి లోకగురోర్భృత్య ఇతి మే నిశ్చితా మతిః। తస్మాత్త్వాం ప్రార్థయామ్యద్య పా[illegible]ం ధర్మాన్మృతం ప్రభో॥౪॥ త్వత్తోహం శ్రోతుమిచ్ఛామి దేవదేవస్య చాజ్ఞయా। ధర్మోప

దేశవ్యాజేన పాహ్యస్మాంశ్చత్రుసూదన॥ వైశంపాయనః॥ ఇత్యుక్తో ధర్మరాజేన కురువృద్ధః పితామహః। కృష్ణమా
సుమథామంత్ర్య సస్మితం వాక్యమబ్రవీత్॥౬॥ భీష్మః॥ సాధు సాధు మహాప్రాజ్ఞ మతిస్తే విమలోజ్జ్వలా। త్వం వేత్తా సర్వ
ధర్మాణాం మాం తథా పరిపృచ్ఛసి॥ ౭॥ ఐశ్వర్యం వ్రతముద్దిశ్య కీర్తితం తేన మాం ప్రతి। తదంగ దేవదేవేశో వేత్తి నాన్యో
మహీతలే॥ పురా భగవతా ప్రోక్తం విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా। నారదాయ బ్రహ్మవిదే తస్మాత్తత్తు మయా శ్రుతం॥ భాగీరథ్యా
స్తటే రాజన్ బ్రహ్మర్షిగణసేవితే। స్నాతుమిచ్ఛన్ మహానద్యాం బ్రహ్మపుత్రోఽయం ధీమాన్॥౧౦॥ పద్మాసంస్తుతభాస్కరాలో
కాన్ ఇదం క్షేత్రమగాత్ప్రభుః। తీర్త్వా గతవ్యోమవీథిం ద్యుస్థ్వా దినకరప్రభం॥ ఋషయో దేవతాస్సర్వే తం దేశం జగ్ము
రంజసా। విశ్వామిత్రో భరద్వాజో జమదగ్నిశ్చ మంత్రవిత్॥ ౧౨॥ కణ్వో బృహస్పతిర్వ్యాసస్సనస్సదత్తపులహస్త్రివిత్।
రామో వేదవిదాం శ్రేష్ఠస్సత్యశీలశ్చ కాశ్యపః॥ ౧౩॥ సుమంతుర్జైమినిశ్చైవ పులస్త్యః పులహః క్రతుః। గౌత
మో భృగుశాతానందోఽన్యే స్తంభశ్చ గాలవః॥ సంవర్తో రోమశశ్చైవ సత్యోఽత్రిస్తథా భృగుః। ఏతే చాన్యే చ బహవో
మునయస్సంశితవ్రతాః॥ ౧౫॥ దిక్పాలమరుతశ్చైవ వ్యాడశార్యా మరుద్గణాః। యక్షకిన్నరగంధర్వాస్తం దేశం ప్రాపు
రవ్యయాః॥ తత్ర దేవాన్ ఋషీన్ సర్వాన్ నమస్కృత్య చ నారదం। అముం ప్రశ్నం సముద్దిశ్య పర్యపృచ్ఛన్ మహాప్రభో॥ అ
నుజ్ఞాతా మునిగణైర్మాం దేవాస్సాధు చాబ్రువన్। మహత్సంశయమాగత్య వయమత్ర సమాగతాః॥౧౭॥ తదిదం శైవయో
గేన నదీజ పరిపృచ్ఛసి। ఇతి తేషాం వచః శ్రుత్వా ప్రీతిం కృత్వా మహత్సు చ॥ ౧౯॥ నారదో భగవానత్ర మాం ప్రైవం ప్రత్యభా
షత॥ నారదః॥ సాధు ప్రజ్ఞావతాం శ్రేష్ఠ మతిస్తే మలవర్జితా॥ ౨౦॥ నీలకంఠస్య దేవస్య వ్రతం పరమపావనం। ఆదౌ భ
గవతా ప్రోక్తం దేవదేవేన చక్రిణా॥ ౨౧॥ పావనం త్రిషు లోకేషు విశ్రుతం పాండునందన। సుభగం శుభబుద్ధీనాం పా
పినాం ప్రకాశకం॥ ౨౨॥ సర్వపాపక్షయకరమాయురారోగ్యదాయకం। శివస్య నీలకంఠస్య శివరాత్రిర్వ్రతం పరం॥౨౩॥

మాతృతః పితృతశ్చైవ ద్వికోటికులసంయుతః । శివలోకమవాప్నోతి నారదేనప్రభాషితమ్ ॥ ౨౪ ॥ సంగాత్కామాత్తథా స్నేహాల్లోభాద్వాపిచ మానవః । శివరాత్రివ్రతం కృత్వా శివేనసహ మోదతే ॥ ౨౫ ॥ పుత్రమిత్రకళత్రాణి ధనానికురునందన । దాసీదాసాశ్చ పశవశ్శకటాధాన్యసంచయాః ॥ ౨౬ ॥ ఏతాన్ సర్వాం స్తథా చాన్యాన్ అనుభూయ నరాధిప । శివరాత్రిప్రభావేన రాజన్నేవం సుఖీభవేత్ ॥ ౨౭ ॥ సపశ్చాద్వ్రజిణో లోకే సర్వమంగళసంయుతః । గంధర్వైస్స్తూయమానస్తు శివలోకే సుఖీభవేత్ ॥ ౨౮ ॥ దండాద్రాజభయాత్సంగాల్లోభాద్రోగభయాచ్చ్యుయః । శివరాత్రిదినే రాజన్నిరాహారో హిముక్తిభాక్ ॥ ౨౯ ॥ రాత్రౌ జాగరణం కృత్వా శివం సంపూజ్య భక్తితః । గంధర్వైస్స్తూయమానస్తు శివలోకం సగచ్ఛతి ॥ ౩౦ ॥ చండీశస్య వ్రతం కృత్వా చండాలోపి నరాధిప । భక్త్యా పరమయా యుక్తో యానాదూర్ధ్వో దివం వ్రజేత్ ॥ ౩౧ ॥ స్త్రీశూద్రాదిజనైరన్యైర్మ్లేచ్ఛైరపి నృపోత్తమ । కృతం యైస్తు మహారాజ తైరిదం జగతీధృతా ॥ ౩౨ ॥ విద్యమానే వ్రతేచాస్మిన్ సర్వకామఫలప్రదే । గచ్ఛంతి నిరయం మూఢా మర్త్యా హ్యేతన్మహాద్భుతమ్ ॥ ౩౩ ॥ శివరాత్రివ్రతపరాశ్శివకీర్తనతత్పరాః । శివలోకాధిపాః ప్రోక్తాః పూజ్యమానా మరుద్గణైః ॥ ౩౪ ॥ శివం గచ్ఛంతి భూపాల యో నరః కతుమిచ్ఛతి । శివరాత్రివ్రతమిదం సగచ్ఛేద్బ్రహ్మణః పదమ్ ॥ ౩౫ ॥ మహాపాతకయుక్తో వాయుక్తో వా సర్వపాతకైః । వ్రతేనానేన రాజేంద్ర ముచ్యతే నాత్ర సంశయః ॥ ౩౬ ॥ యస్త్వేతద్వ్రతమాశ్చర్యం కురుతే భక్తిసంయుతః । తద్గామమస్తేన పూతో హితస్స్యాద్వ్రతమనుత్తమమ్ ॥ ౩౭ ॥ సయత్రవర్తతే రాజం స్తత్తీర్థం తత్తపోవనమ్ । తత్రైవ వాసినస్సర్వే యాంతి సారూప్యతాం శివే ॥ ౩౮ ॥ అస్మిన్ జన్మని కౌంతేయ వ్రతం పరమపావనమ్ । ఏకం వా క్రియతే యేన జన్మతత్పావనం భవేత్ ॥ రాజసూయసహస్రేణ వాజపేయాయుతేన చ । యత్ఫలం ప్రాప్యతే సద్భిః వ్రతేనానేన తద్భవేత్ ॥ క్షమాప్రదక్షిణే యత్తు సర్వతీర్థాని షేవణే । పుణ్యక్షేత్రాభిగమనే కన్యాదానే చ యత్ఫలమ్ ॥ ౪౧ ॥ బ్రహ్మాండకోటి దానే చ

శివరాత్రివ్రతేనతత్॥ యుధిష్ఠిరః॥ కేనమంత్రేణగాంగేయపూజనీయోమహేశ్వరః॥౪౨॥ వ్రతానుష్ఠానదానంచబ్రూ
హిమేనిమ్నగాసుత॥ శ్రీభీష్మః॥ నారదేనయథాప్రోక్తంతచ్ఛృణుష్వానఘ॥ ౪౩॥ ప్రాతఃకాలేసముత్థాయస్నాత్వా
వై వాగ్యతశ్శుచిః। పుష్పాణిచవిచిత్రాణిఫలానిరసవంతిచ॥ ౪౪ ॥ ఆదాయమతిమాన్ సౌనీజితక్రోధోజితేంద్రియః। గృ
హంగత్వాతుకౌంతేయకారయేచ్ఛుభమండలమ్॥ పంచకుంభసమాయుక్తంనానాపుష్పైరలంకృతం। ఇంద్రాదిలోక
పాలాన్ వైపూర్వాదిషుచవాహయేత్॥ ౪౬॥ కుంభేషుతేషుకౌంతేయపూజయేత్ప్రయతోవ్రతీ। మధ్యమేపూర్ణ
కుంభేతుదేవదేవంపినాకినమ్॥ ఆవాహ్యరుద్రసూక్తేనరుద్రంతంగిరిజాపతిం। అభిమంత్ర్యతస్మింస్తైర్ధ్యానమార్గైస్త
థాపివా॥ తేషుమంత్రేష్వశక్తశ్చేత్తత్రపంచాక్షరంవదేత్। పంచాక్షరమహామంత్రవిద్యయాధర్మనందన॥ యఃపూజ
యేన్మహాదేవంసరుద్రపదమశ్నుతే। తత్కుంభతోయైర్భూతేశమభిషిచ్యపినాకినం॥ ౫౦॥ యస్మిన్మంత్రేసదానిష్ఠస్తే
నైవస్నాపనంపరం। గంధపుష్పైర్ధూపదీపైర్వస్త్రైర్వివిధభూషణైః ॥ బిల్వపత్రైర్మహాదేవ పూజయేత్ప్రయ
తోవశీ। నైవేద్యైఃపరమాన్నైశ్చపంచభక్ష్యైశ్చపాయసైః॥౫౨॥ దధిక్షీరైర్నారికేళైర్నైవేద్యంతుసమర్పయేత్।
కర్పూరచూర్ణసంయుక్తపూగీఫలసమన్వితం॥౫౩॥ తాంబూలమర్పయేద్ధీమాన్దేవదేవస్యధర్మజ। మృత్యుంజయమ
హామంత్రైఃపరమాన్నంహవిర్నేవ్రతీ ॥ అష్టోత్తరసహస్రంతుతదర్ధమథవానఘ। పాదహీనంశతంవ్యాయుతమయ్యం
ఫలమిచ్ఛతా ॥ అజ్యహోమంతథాకుర్యాత్తిలహోమసహస్రకం । ప్రాయశ్చిత్తాహుతీర్హుత్వాపశ్చాత్తత్రసమాప
యేత్॥ ౫౬॥ పుణ్యాహంబ్రాహ్మణైస్స్వస్తివాచనంవాచయేత్ప్రయతోవ్రతీ। రుద్రసూక్తంజపేద్ధీమాన్యావత్తేయుధి
ష్ఠిర ॥ అథవావామదేవంచశాంతిసూక్తంతుఘోషయేత్। హాటకేనతురౌప్యేణవాససాకల్పితదండలైః ॥ ఆచార్యం
పూజయేద్ధీమాన్గోదానేన విశేషతః। బ్రాహ్మణేభ్యోవ్రతీదద్యాద్దక్షిణాంచయథావిధి ౫౯॥ ప్రదక్షిణనమస్కారై

రాశిభిః కృతమంగళః। ఉపవిశ్యాసనే ధీమాన్ నేతస్మా మాహాత్మ్యమనుత్తమం॥ ౬౦॥ శృణ్వన్నపరస్యాచయన్వా వాగ్యతశ్శ్రను
యాద్వ్రతీ। పురాణధర్మశాస్త్రైశ్చ రాత్రిశేషం సమాపయేత్॥ ౬౧॥ నృత్తగీతాదివాద్యైశ్చ తథా మంగళవాచకైః।
భేరీమృదంగపటహైర్విస్వానాద్యైశ్చ డిండిమైః॥ ౬౨॥ రాత్రౌ జాగరణం కుర్యాద్యావచ్చంద్రోదయావధి। తత్పురు
షేణ మంత్రేణ చంద్రాయార్ఘ్యం ప్రకల్పయేత్॥ ౬౩॥ క్షీరోదార్ణవసంభూత శివమస్తకభూషణ। గృహాణార్ఘ్యం మ
యా దత్తం సర్వసంతృప్తిదో భవ॥ భక్తాభీష్టప్రదేశాన దీనబంధో దయానిధే। గృహాణార్ఘ్యం మయా దత్తం చంద్రచూడా
మణే విభో॥ ఇతి మంత్రేణ చంద్రాయ దత్వార్ఘ్యం చ పినాకినే। నీలగ్రీవేతి మంత్రేణ రుద్రాయాన్నం నివేదయేత్॥ ౬౬॥
ఏవం కుర్యాద్వ్రతీ విద్వాన్నైవేద్యం ప్రతియామకమ్। పారణాద్ప్రకుర్వీత హోమం విద్వాన్పినాకినే॥ హోమాంతే
తే బంధుభిస్సార్ధం స్వయం భుంజీత వాగ్యతః। ఏవం కృత్వా విధానేన శివరాత్రివ్రతం శివమ్॥ ౬౭॥ శివలోకమవాప్నోతి
నారదేన ప్రభాషితం। య ఇదం కారయేన్నిత్యం సర్వభాగ్యకరం శుభమ్॥ సర్వాన్కామానవాప్యైవ శివలోకం స గచ్ఛ
తి। యస్త్వేతచ్ఛృణుయాన్నిత్యం యశ్చాపి పరికీర్తయేత్॥ ౭౦॥ నాశుభం ప్రాప్నుయాత్కించిదిహలోకే పరత్ర చ। వేద
వాదీ భవేద్విప్రో రాజా చ విజయీ భవేత్॥ ధనవాన్నూరుజో నిత్యం చతుర్థోపి సుఖీ భవేత్। ధర్మార్థకామభోగార్థీ
నరో యో భక్తిసంయుతః॥ యద్యదిచ్ఛతి ధర్మాత్మా తత్తదేతి న సంశయః॥ యుధిష్ఠిరః॥ కైః కృతం వ్రతమేతద్ధి కే విందంతి
మహత్ఫలమ్॥ ౭౩॥ తన్మే కథయ తత్త్వజ్ఞ కృపామయి తవాస్తి చేత్॥ భీష్మః॥ పురా సుధాంశుర్ధర్మాత్మా సర్వానందః
కరః ప్రభుః॥ రూపలావణ్యపూర్ణోస్సౌ కామరూపసమద్ధతః। సౌందర్యశేవధిం తారాం గురోర్భార్యామథాహరత్॥
౭౫॥ తచ్ఛ్రుత్వా దేవరాజస్య పురోధాస్తపతాం వరః। తమబ్రవీత్తథాగత్య శీలం తే రూపమీదృశం॥ ౭౬॥ అభిజాత్యం నాశ
మీయాత్తస్మాదేవం తు మా కృథాః। తథేతి ప్రతిజగ్రాహ తారాణామధిపో బలీ॥ ౭౭॥ పునః కామయతే కామీ తత్త్వాత్మా

బృహతాంపతిః। శాపందత్తో మహాతేజాః క్షయిణీనితరాంభవ॥౭౮॥ తద్దోషపరిహారార్థం కావేరీసరితస్తటే। తపసా తోషయామాస శంకరం లోకశంకరం॥ ౭౯॥ సుధాంశోస్తపసా తుష్టః పార్వతీనాయకః ప్రభుః। ప్రీతో౽స్మీతి తమాలింగ్య శివరాత్రివ్రతం కురు ॥ ౮౦ ॥ ఇత్యబ్రవీత్త్రినేత్రో౽పి తత్రైవాంతరధీయత। శివాజ్ఞయా తు తత్కృత్వా శివసాలోక్యతాం గతః॥ ౮౧ ॥ శిరసా ధారితస్తేన తత్రాప్యాపి స మోదతే। ఇక్ష్వాకుకులజః శ్రీమాన్ త్రిశంకుర్నామ భూపతిః॥౮౨॥ కృత్వా వ్రతమిదం రాజన్నద్యాపి దివి వర్తతే। ఉత్తానపాదపుత్రస్తు కృత్వేదం వ్రతమీదృశం॥ ౮౩ ॥ అకల్పస్థాయి విభవో ధ్రువలోకమవాప్తవాన్। త్రిశంకుతనయో ధీమాన్ హరిశ్చంద్రో మహామతిః॥౮౪॥ వీరబాహుకభృత్యత్వం ప్రాప్తవాన్కుశికాత్మజాత్। శ్మశాననిలయో రాజన్ శివరాత్రిదినే శుభే॥ ౮౫ ॥ ఉపవాసవ్రతపరో ధ్యాత్వా త్ర్యంబకమిష్టదం। వాక్పుష్పేణ తమభ్యర్చ్య రాత్రౌ జాగరతత్పరః ॥ ౮౬ ॥ బ్రహ్మావిష్ణుమహేశానకృపయా చ దివం గతః। పుణ్యశ్లోకో నలో నాజాకలినా తు ప్రపీడితః ॥ ౮౭ ॥ వ్రతం శ్రుత్వా శివస్యాప ప్రాప్తవాన్స్వపురం నృప। కాశ్యపశ్యప్రియా భార్యా కృత్వా వ్రతమనుత్తమమ్ ॥ హరిం పుత్రమవాపాశు సురలోకస్య గుప్తయే। గౌతమస్తు మహాతేజా ధర్మవాం స్తపతాం వరః॥౮౯॥ కృత్వైవాహల్యయా సార్ధం శతానందమవాప్తవాన్। జమదగ్నిస్తథా చాత్రిః కృతవీర్యస్తు రాఘవః ॥ ౯౦ ॥ హరిపుత్రత్వమాపన్నాః పతేర్వ్రతబలేన హి। శక్రో౽యమః ప్రచేతాశ్చ ధనదశ్చ మహాతపాః॥౯౧ ॥ శివరాత్రివ్రతం కృత్వా కకుభాం ప్రభవో౽భవన్। ఋభవయో రాజశార్దూల మునయో బ్రహ్మవిత్తమాః ॥ రాజానో వైశ్యముఖ్యాశ్చ శూద్రాశ్చాన్యే జనాధమాః। శివరాత్రిప్రభావేన శివసారూప్యతాం గతాః॥ ౯౩॥ శివరాత్రివ్రతమిదం కృతం యది సుఖప్రదమ్। అఖండైశ్వర్యమీశానో దదాత్యేవ న సంశయః॥౯౪॥ మృడానీపతిమీశానం వ్రతేనానేన తోషయేత్। సముత్తస్సర్వపాపేభ్యో యానారూఢో దివం వ్రజేత్॥౯౫॥ భక్త్యా కృతే వ్రతే చాస్మిన్ శివరాత్రౌ మహామతే। విద్యాం బంధూన్వయో విత్తం లభతే నాత్ర

సంశయః॥ ౯॥ మార్జారమూషికౌ రాజన్పురేశానస్య సన్నిధౌ। ఫలశ్రీరాదిహరణాన్నిహతౌ తౌ దివంగతౌ॥ చోరో వైధనలాభాయ జాగ్రద్వై శివసన్నిధౌ। నిషాదితో రాజభటైశ్శివలోకమవాప్తవాన్॥ గర్దభో దేవపూజార్థం గోధూమగుడధూపకాన్। వాహయిత్వా పురా క్రాంతౌ వణిజాసహధర్మజ॥ శివరాత్రిదినే రాత్రౌ సన్నిధాని ధనంగతౌ। తదా శివగణైస్సార్థం పూజితౌ తౌ దివంగతౌ॥ శివరాత్రిదినే రాజన్మాహాత్మ్యం యశ్శృణోతి చ। పితృమాతృకులైర్యుక్తో రుద్రలోకం స గచ్ఛతి॥ ౧౦౧॥ ఇతి శ్రీశైవధర్మే శివరాత్రివ్రతమాహాత్మ్యం నామ త్రిపంచాశోధ్యాయః॥

శ్రీవైశంపాయనః॥ బోధయిత్వా తు పాంచాలీం యాజ్ఞసేనీం పతివ్రతాం। స్థితం భీష్మం మహాభాగం ధర్మరాజో బ్రవీదిదం॥ ౧॥ యుధిష్ఠిరః॥ గంగాసుత నమస్తేస్తు పాండవానాం హితకృత్తమ। శ్రోతవ్యమస్తి కించిన్మే సర్వధర్మాత్మకం వచః॥ ౨॥ సర్వేషామపి మాసానాం మధ్యే కస్మిన్మహావ్రతం। భవేద్ధరిప్రీతికరం తన్మే త్వం కృపయా వద॥ ౩॥ భీష్మః॥ చాతుర్మాస్య వ్రతం పుణ్యం శ్రుతం కిం న త్వయానఘ। ప్రోక్తం మయా తు పాంచాల్యాస్సర్వమంగళకారణం॥ యుధిష్ఠిరః॥ పంచ శాలాసమీపే తు శ్రుతమేతన్మయానఘ। ప్రసన్నమభవత్తస్మాన్మానసం మే నదీసుత॥ ౫॥ వైశంపాయనః॥ సుఖభవేత్థితం చోక్త్వా భీష్మస్తు వదతాం వరః। ఆదదే వచనం ధీమాన్ధర్మగర్భం యశస్కరం॥ ౬॥ భీష్మః॥ మాసవ్రతం ప్రవక్ష్యామి కార్తిక్యాదిషు భేదతః। యస్య శ్రవణమాత్రేణ సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే॥ ఆశ్వయుక్కృష్ణపక్షస్య చతుర్దశ్యాం జనార్దనం। బ్రాహ్మే ముహూర్తే చోత్థాయ స్మరేత్సర్వాత్మకం విభుం॥ తైలాభ్యంగం ప్రకుర్వీత బంధుభిస్సహ ధర్మజ। అరుణోదయవేళాయాం కుర్యాత్తాత్కాలికీం క్రియాం॥ గాయత్రీజపం కృత్వా సర్వం వై స్నానపూర్వకం। స్నానధూపాదినైవేద్యైః పూజయేచ్ఛ్రియతో హరిం॥ ౧౦॥ భక్ష్యభోజ్యాదినైవేద్యైస్సంప్రీణయతి కేశవ। తిలతైలప్రదీపైశ్చ సోశ్వమేధఫలం లభేత్॥ ౧౧॥ కార్తిక్యాం దీపదానం తు యః కరోతి హరేర్గృహే। సముక్తస్సర్వపాపేభ్యో విష్ణుసా

లోక్యమాప్నుయాత్॥ ౧౨ ॥ చతుర్దశ్యాంతుహరిణాకృష్ణేనజగతీపతే। నరకోనిహతోనూనమసురోలోకకంటకః॥ మహీసుతేనతేనాసౌప్రార్థితోయదుపుంగవః। దత్తవానక్షయోనంతోవరంపరమపావనం ॥ గమిష్యన్ సహసారాజన్నరకోలోకకంటకః। కృష్ణంలోకోపకారార్థంస్తుత్వావాచమువాచహ॥ ౧౪॥ హేకృష్ణకమలానాథశంఖచక్రగదాధర। మహతాదివ్యరూపేణముక్తోహంభవతాభయాత్॥ ౧౫॥ మమాస్మిన్ మృతిదివసేయోభ్యంగస్నానతత్పరః।యజంతిత్వాంప్రయత్నేనతస్యనాశందవస్వహ॥ ౧౬॥ ఇమాంచతుర్దశీంనాథనరకాఖ్యాంవదంతియే। పుత్రపౌత్రాదిసంయుక్తాభవేయుస్తేకలౌయుగే॥ ఇత్యుక్త్వానరకోధీమాన్ తంవవందేహరింవిభుం। ఏవంసంప్రార్థితఃకృష్ణఃనరకేణదయానిధిః॥ భవిష్యతియథాప్రీతిస్తేతథాస్త్విత్యువాచతం। తస్మాత్ప్రాజ్ఞదినేతస్మిన్ భక్ష్యభోజ్యాదిభిస్తథా॥ నైవేద్యైఃపూజయేద్విష్ణుంసభవేన్నష్టపాతకః। అభ్యంగస్నానకృత్తస్మిన్ప్రాతర్హ్యర్ఘ్యాణానాందురూద్వహ॥ ౨౧॥ సముక్తస్సర్వపాపేభ్యోదారిద్ర్యాద్విముచ్యతేనరః। భూసురాన్భోజయేద్యస్తుచతుర్దశ్యాంశుభేదినే॥ ౨౨॥ తస్యవిష్ణుఃప్రసన్నాత్మాదదాతిస్వపదంవిభుః। ఏకస్మిన్ భోజితేవిప్రేతద్దినేశుభదేనృప॥ ౨౩॥ వాజపేయఫలంవిద్ధిసాక్షాత్కృష్ణేనభాషితం। కార్తిక్యాంనృపశర్వర్యాందీపందద్యాత్తుయోహరేః॥ ఏకంవాపంచచత్వారితస్యపాపంసక్షీయతి। యఃకుర్యాద్దీపదానంతుహ్యేకమేకందినేదినే॥ ౨౫॥ అమాసంతుస్వకైర్వంశైర్విష్ణులోకంప్రజేద్ధ్రువం। విశేషంతత్రవక్ష్యామికార్తిక్యాంరాజసత్తమ ॥ పౌర్ణమాసీతివిఖ్యాతాహరేఃప్రియకరాతిథిః। దీపదానంవృషోత్సర్గమన్నదానంకరోతియః॥ సర్వాన్వంశ్యాన్సముద్ధృత్యసవిష్ణుపదమశ్నుతే। నిగృహ్యచబలిందైత్యంతేనసంప్రార్థితోహరిః॥ ౨౮ ॥ ప్రాదాత్తస్మైవరందేవోమాభైషీరిత్యువాచతం॥ బలిః॥ దేవదేవజగన్నాథప్రణతార్తిప్రణాశన।త్వద్భక్తిశ్శాశ్వతీమేస్తుపాతాళేనిరయేపివా। కార్తిక్యాంపౌర్ణమాస్యాంతుతన్మాసాదౌసురోత్తమ॥ యదీమమేత్యకృపయాత్వత్పూజాం

కర్తుర్మత్స్యహే। మమాగమనకాలేతుయోగేహంపూరయేత్సుధీః ॥ సన్నిధౌతవదీపైస్తుసవైముక్తింగమిష్యతి।యాస్త్రీ పతివ్రతాలోకేగృహందీపైస్తుపూరయేత్ ॥ ౩౨ ॥ దీపప్రదక్షిణంకుర్యాత్సాభవేద్వైసుమంగళా। ఇత్యుక్త్వాదైత్యరాజే నదేవదేవోజనార్దనః॥ ౩౩॥ తథేత్యుక్త్వాతిరోభూతస్సోపిపాతాళమభ్యగాత్। తస్మాత్తాంపూజయేద్విద్వాన్మహా రిణాదత్తవైభవామ్ ॥ హరిసాయుజ్యమాప్నోతితస్మాత్తాంపూజయేత్సుధీః। యఇదంపుణ్యమాఖ్యానంకార్తిక్యాం శృణుయాద్యది॥ ౩౪ ॥ భక్తిమాన్లభతేలోకాన్దేవగంధర్వసేవితాన్। అతఊర్ధ్వంప్రవక్ష్యామిచాప్యాఖ్యాంరాశి మాగతే॥ మార్తాండేనృపశార్దూలపూజాంపుణ్యాంహరేశ్శుభాం। ధనుర్మాసేమహాప్రాజ్ఞప్రాతరుత్థాయమా నవః॥ హరేఃపూజాంప్రకుర్వాణోలభతేహరిమందిరం। ధనుర్మాసేహరేఃప్రీత్యైముద్గాన్నంగుళసంయుతమ్ ॥- యోర్పయేత్ప్రాతరుత్థాయసవిష్ణుపదమశ్నుతే। పురాదైవాసురాయుద్ధేసురైస్సంప్రార్థితోహరిః ॥ భుక్త్వాప్రభా తేముద్గాన్నందైత్యానాద్రావయచ్ఛరైః। తదాప్రభృతిలోకేస్మిన్విష్ణుభక్తాజనార్దనం॥ ౪౦॥ ధనుర్మాసేవిశేషే ణపూజాంకుర్వంతియత్నతః। నిశీథేకార్తికేమాసిహరేర్దీపాదిపూజనం ॥ ప్రభాతేతుధనుర్మాసేయఃకుర్యాత్స తుముక్తిభాక్। పుష్యేమాఘేతురాజేంద్రస్నానధ్యానజపాదిభిః ॥ ౪౨॥ దీపనైవేద్యపూజాభిర్నరోయాతిసురాల యం। మాఘస్నానంప్రశంసంతితథాభూసురతర్పణం॥ నైవేద్యందీపపుష్పాద్యైర్విష్ణోఃకుర్వీతభక్తిమాన్ । మేషసం క్రాంతికాలేతుయఃకుర్యాద్ద్విజభోజనం॥ హరేఃపూజాంచరాజేంద్రసవిష్ణోఃపదమశ్నుతే। చైత్రేమాసిసితేపక్షేవిష్ణు పూజాపరాయణః ॥ యోవిప్రంసతతంభక్త్యాపూజయేచ్చసముక్తిభాక్। వైశాఖేచసితేపక్షేతృతీయాఖ్యేశుభేదినే॥ బ్రాహ్మణాన్భోజయేద్భక్త్యావిష్ణులోకంప్రవ్రజేద్ధ్రువం। వైశాఖ్యాంపౌర్ణమాస్యాంతుగుళపానీయముత్తమం ॥ ద ధ్యోదనం నాళికేరంహరేర్లోకప్రదంశుభం। గుళోదకంచదధ్యన్నంఛత్రచందనపాదుకాః॥ యేప్రయచ్ఛంతివిప్రేభ్యో

విష్ణులోకం ప్రయాంతి తే। య ఇదం పుణ్యమాఖ్యానం శృణోతి సతతం నరః॥ ౪౯ ॥ సర్వపాపవిశుద్ధాత్మా యాతి విష్ణోః పదం శుభం॥ ఇతి శ్రీ శేషధర్మే కార్తిక్యాదిమాహాత్మ్యకథనం నామ చతుఃపంచాశోధ్యాయః॥

యుధిష్ఠిరః॥ జ్యేష్ఠమాసే తు యో ధర్మః కృతోపయతి వేదితం। తమహం శ్రోతుమిచ్ఛామి కృపయా వద సువ్రత ॥ ౧॥
భీష్మః॥ జ్యేష్ఠమాసే పౌర్ణమాస్యాం గోపూజాం కురుతే తు యః। గోదానఫలసిద్ధిస్స్యాత్ తాస్త్రాపయతి నైరివం॥ పూర్వమభ్యర్చితా గావో గోప్రైః కృష్ణప్రచోదితైః। దమః పుణ్యఫలం తేషాం యేన తే త్రిదివం గతాః॥ ౩॥ గోషు బ్రాహ్మణముఖ్యేషు భక్తిమాన్ యో భవేత్పుమాన్। ప్రయాతి హరిసాలోక్యం పునరావృత్తివర్జితం॥ తత్ర యోగాధికం సర్వం నిబోధ భరతర్షభ। యోగో గ్రాహ్యో వ్యతీపాతో నక్షత్రం విష్ణుదైవతం॥ ౫ ॥ వారేషు భానుసోమౌ తు సర్వాభీష్టఫలప్రదౌ వ్యతీపాతే పుణ్యయోగే సుస్నాతః ప్రయతః శుచిః॥ ౬ ॥ బ్రాహ్మణానర్చయేద్భక్త్యా శ్రీధరాద్యచతుర్థోపి వా। శ్రోత్రియాన్ హరిభక్తాంశ్చ విష్ణుపూజారతాన్ సదా॥ పాయసం కారయేద్భక్త్యా సూక్ష్మగోధూమతండులైః। మిశ్రితం శుద్ధపయసా గవాం చైవాజ్యసమ్మితమ్॥ శ్వేతశర్కరయా సమ్యక్ శ్రితం జలవర్జితం। కదుష్ణం తు సమానీయ హరేర్నైవేద్యమర్పయేత్॥ నైవేద్యశేషం తత్సర్వం తాన్ విప్రాన్ భోజయేద్వ్రతీ। తతస్తాన్ గంధపుష్పైశ్చ అలంకృత్య సమాహితః॥ ౧౦॥ దద్యాద్విశేషతస్తేషాం సతాంబూలాం తు దక్షిణాం। యస్త్వేవం కురుతే రాజన్ ప్రతివర్షం శుభవ్రతః॥ స ముక్తస్సర్వదారిద్ర్యాద్ధరి తే విష్ణోః పదం వ్రజేత్। భోగార్థీ భోగమాప్నోతి స్వర్గార్థీ స్వర్గమాప్నుయాత్। ౧౨। పరమాన్నస్య దానేన సౌఖ్యమక్షయం సుఖమశ్నుతే। ప్రత్యక్షమేతల్లోకేస్మిన్ పాత్రాణాం తు సుఖప్రదం॥ తస్మాత్ త్వమపి రాజేంద్ర కుర్వాణే తద్వ్రతం కురు। అనేన తే భవేత్సంపన్నాత్ర కార్యా విచారణా॥ ౧౪ ॥ యస్త్వేకవత్సరమపి జ్యేష్ఠే త్వేవం కరోతి యః। సోపి లబ్ధ్వా పరాం కీర్తిమక్షయం సుఖమశ్నుతే ॥౧౫॥ పుష్యే శ్రవణనక్షత్రే తేష్వ్యుపవాసపరాస్తు యే। తే యాంతి హరిసా

లోక్యంసత్యంనారదభాషితం॥ ౧౬॥ పుత్రదంకామదంవిద్ధిమోక్షదంభరతర్షభ। సతతంకుర్వతాంభక్త్యాశ్రవణేహరితోషణం ॥ ఏకాదశీవ్రతంయద్వద్ద్వాదశీపూజనంహరేః। తద్వద్విద్ధిమహాప్రాజ్ఞ శ్రవణర్క్ష మహావ్రతం॥ ౧౭ ॥ పుణ్యేశ్రవణనక్షత్రేద్వాదశీయదిసంభవేత్। తత్రోపవాసంకుర్వీతకోటియజ్ఞఫలంలభేత్॥ ౧౮ ॥ ఏకాదశీయథాప్రోక్తాహరివిప్రప్రపూజనే। తథైవవిష్ణునక్షత్రవ్రతంకుర్వీతబుద్ధిమాన్ ॥ ౨౦ ॥ షడబ్దమబ్దత్రయంవాహ్యేకాబ్దమథవాపిచ। శ్రోణావ్రతంప్రకుర్వాణోవిష్ణుసాయుజ్యమాప్నుయాత్ ॥ ౨౧ ॥ శ్రోణావ్రతస్యసదృశమేకాదశ్యాస్తథానృప। వ్రతమన్యన్నపశ్యామిఫలప్రదమనుత్తమం॥౨౨॥ భానువారేద్విభుక్తంతుయేకుర్వంతినరాధమాః। ఆబ్రహ్మకల్పపర్యంతంవసంతితేనరకేదారుణే ॥ ౨౩॥ ఏవభుక్తంతుమతిమాన్యఃకుర్యాద్రవివాసరే। సముక్తస్సర్వపాపేభ్యోగంగాస్నానఫలంలభేత్॥ ౨౪॥ సంక్రాంతౌరవివారేచవ్యతీపాతేచపర్వసు। నరకంయాంతిరాజేంద్రనిశిభోక్తానసంశయః॥ ౨౫ ॥ ఆదిత్యస్యోదయాత్పూర్వంతద్వారేస్నాతియోనరః। తత్పూర్వసప్తవారేషుకృతంపాపంవినశ్యతి॥౨౬॥ సర్వవ్యాధిహరంపుణ్యమాయురారోగ్యవర్ధనం। భానువారవ్రతమిదంసర్వశాస్త్రవినిశ్చితం॥ ౩౭॥ భానువారేప్రసన్నాత్మాహరిస్సర్వగతఃప్రభుః। వ్రతానాంఫలదోనిత్యంతస్మాత్తంపూజయేత్సుధీః ॥ అథవైసంప్రవక్ష్యామిసోమవారవ్రతంశుభం । ఏకభుక్తేనకృత్యేనక్తంశివఃప్రీతోభవేద్ధ్రువమ్॥ ౨౯॥ తథోపోష్యదివాసర్వంశివసూక్తపరాయణః। పునాతిసకలాన్వంశ్యానుపవాసపరోనరః॥౩౦॥ఉమాకాంతంప్రతిష్ఠాప్యస్థండిలేశుభదర్శనే। రుద్రసూక్తేనమంత్రేణహ్యాభిషేకంప్రకల్పయేత్॥౩౧॥ అథవావామదేవాద్యైర్వర్ణమంత్రైరభ్యర్చయేచ్ఛివం। గాయత్ర్యాదిమహామంత్రైస్తంప్రయత్నేనపూజయేత్ ॥ ౩౨॥ ఉపవాసవ్రతపరస్సుస్నాయాత్పుణ్యవారిషు। కరవీరాదికైఃపుష్పైస్సమ్యగేవంప్రపూజయేత్ ॥ నృత్తగీతాదివాదిత్రశంఖదుందుభినిస్వనైః। పురాణశ్రవణైర్దీపైఃపూజయేత్తంప్రయత్నతః ॥ ౩౪ ॥ వస్త్రమండపయుక్తాభిఃపూజాభిస్తు

సురేశ్వరం। భక్తిమార్గ పూజయేద్విద్వాన్ విత్తశాఠ్యంనకారయేత్॥ ౩౪॥ అథుత్వయో హ్యేకభక్తేన క్షేపుంస స్త్వథాది
వా। ఉపవాసాత్తు సాయుజ్యంలభతేసనసంశయః॥ దేవేభూతపతౌ సాక్షాద్వ్రతేనానేనతోషితే। యంయంకామయ
తేకామంతంతమాప్నోతినిశ్చితం॥ వ్రతానామపిసర్వేషాంచానానాంతపసాంతథా। కృష్ణేభక్త్యదిభవేత్తత్సర్వం
సఫలంభవేత్॥ శ్రీకృష్ణ విష్ణోనృహరేమురారేప్రద్యుమ్నసంకర్షణవాసుదేవ। అజానిరుద్ధామలవిశ్వమూర్తేత్వంపా
హినస్సర్వభయాదజస్రం॥ ౩౯॥ ఇతిశ్రీశేషధర్మే మాసవ్రతాదిమాహాత్మ్యంనామపంచపంచాశోధ్యాయః॥

జనమేజయః॥ కస్యనామానిపుణ్యానికీర్తనీయానినిత్యశః। దైవతానాంచసర్వేషాంకస్యభక్తోవిశిష్యతే। ౧ ॥ కస్యా
యుధానిధార్యాణిశశ్వన్నిత్యంప్రపూజ్యతే। నృణాంభవతికైవల్యంకస్యనామప్రకీర్తనాత్॥ ౨ ॥ శ్రీవైశంపాయనః॥
అముమర్థంపురస్కృత్య సంపృష్టోధర్మసూనునా। భీష్మోభాగవతశ్రేష్ఠశ్చిరంధ్యాత్వాజగౌవచః॥ ౩॥ భీష్మః॥ కై
లాసశిఖరేరమ్యే దేవిదేవంమహేశ్వరం। ప్రణమ్యశిరసాశంభుంపార్వత్యవాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౪॥ పార్వతీ॥ సర్వజ్ఞత్వం
జగత్స్రష్టాచరాచరగురుఃపితా। సర్వలోకేశ్వరస్సాక్షాత్సృష్టిస్థిత్యంతకారణం॥ వైష్ణవానాంచమాహాత్మ్యంశ్రో
తుమిచ్ఛామిశంకర। ప్రాకృతానాంచహేయత్వంయథార్థంవదశంకర॥౬॥ ఈశ్వరః॥ సాధుసాధుమహాదేవిసాధూ
నాంచహితైషిణి। వైష్ణవానాంచమాహాత్మ్యంతవవక్ష్యామిసువ్రతే॥ శంఖచక్రాంకితాభక్తాయఃపూజయతిమా
నవః। ససాక్షాద్విష్ణుసామీప్యంలభతేనాత్రసంశయః॥౮॥ విష్ణుచక్రాంకితంవిప్రంయోభోజయతినాదయేత్। లలాటే
సక్తపాంసూనాంసంఖ్యాతస్యాస్తియావతీ॥ తావత్సమాస్సభూపాలబ్రహ్మలోకేమహీయతే। సగోత్రంయస్యపిత్రా
ద్ధేచక్రాంకితభుజంవదేత్॥౧౦॥ ససాక్షాద్విష్ణుసాయుజ్యంద్విజఃప్రాప్నోత్యసంశయః। శంఖచక్రాంకితంవిప్రందృష్ట్వా
యోహ్లాదితోభవేత్॥౧౧॥సపుణ్యాల్లోకానాప్నోతిహ్యాహిఃకంసుఖమశ్నుతే। చక్రాంకితానాంనామానియోపదేష్టుం

మాన్నరః ॥ ౧౨ ॥ సర్వపాపవినిర్ముక్తస్స యాతి పరమం పదం । చక్రాంకితాయ విప్రాయ యో భక్త్యాన్నం దదాతి చ ॥ అన్నసంఖ్యానివర్షాణి బ్రహ్మలోకే మహీయతే। విష్ణుభక్తాయ విప్రాయ చక్రచిహ్నాయ మానవః ॥ గోచర్మమాత్రం యో దద్యాద్భూమిం స్యాత్స తు రాజ్యభాక్ । విష్ణువాయనసంక్రాంతిషూపరాగే తథా రవేః ॥ ౧౪ ॥ చక్రాంకితాయ విప్రాయ దానాన్మోక్షమవాప్నుయాత్ । విష్ణుచక్రాంకితం విప్రం గంధపుష్పాదిభిర్నరః ॥ ౧౫ ॥ పూజయిత్వా మహాదేవి విష్ణులోకమవాప్నుయాత్ । విష్ణుచక్రాంకితం విప్రం విష్ణుమూర్తిమివ స్మరేత్ ॥ సోపి విష్ణుమయో భూత్వా వైష్ణవీం గతిమాప్నుయాత్। అగ్నితప్తేన చక్రేణ బాహుమూలే తు లాంఛితాః ॥ ౧౭ ॥ దహంతి సర్వపాపాని తూలరాశీని వాగ్నయః । యస్మిన్ చక్రాంకితా విప్రా వసంతి నరపుంగవాః ॥ తద్దేశవాసినస్సర్వే వైష్ణవత్వం భజంతి వై । విష్ణుచక్రాంకితో విద్వాన్ యస్మిన్ దేశే వసేత్సుఖం ॥ స దేశో మత్ప్రియః పుణ్యో వైష్ణవానామతిప్రియః ॥ విష్ణుభక్తిరతా ముఖ్యాశ్శంఖచక్రాంకితా ద్విజాః ॥ క్రీడార్థమపి యద్బ్రహ్మ యుస్స్పర్శనాత్పరమో మతః । యస్మిన్ దేశే కృతస్నానా వైష్ణవాశ్చక్రలాంఛితాః ॥ తస్మిన్ స్నానం ప్రకుర్వీత విష్ణులోకమవాప్నుయాత్ । యస్తు పాపప్రసక్తోపి విష్ణుభక్తస్య భక్తితః ॥ పాదప్రక్షాళనం కుర్యాదాత్మశుద్ధికృదేవ సః । చక్రాంకితాయ మహతే విష్ణుభక్తాయ ధీమతే ॥ భిక్షామాత్రప్రదానేన వైష్ణవీం గతిమాప్నుయాత్ । విష్ణుభక్తాయ విప్రాయ మహాదేవి మహాత్మనే ॥ ౨౪ ॥ మాషమాత్రప్రదానేన ముక్తిం యాంతి హి మానవాః । సర్వభూతదయాయుక్తం వైష్ణవం ద్వేష్టి యో నరః ॥ ౨౫ ॥ స చండాలో మహాదేవి రౌరవం నరకం వ్రజేత్ । బ్రహ్మహత్యా సురాపానం స్తేయం గుర్వంగనాగమః ॥ ౨౬ ॥ చక్రాంకితస్య నిందా చ పంచైతే త్వతిపాతకాః । యః పుత్రః పితరం ద్వేష్టి తం విద్యాదన్యరేతసమ్ ॥ ౨౭ ॥ విష్ణుభక్తం తు యో ద్వేష్టి తం విద్యాదంత్యరేతసమ్ । కింతస్య బహుభిశ్శాస్త్రైః కిం తస్య బహుభిర్వ్రతైః ॥ విష్ణుభక్తివిహీనస్య తపసా కిం ప్రయోజనం । తీర్థస్నానఫలం నాస్తి మహాదానఫలం తథా ॥ ౩౦ ॥ అవైష్ణవస్య విప్రస్య

సర్వం శశ్వద్వినశ్యతి। యథా దారుమయో హస్తీ యథా చర్మమయో మృగః॥ ౩౧ ॥ అవైష్ణవస్తథా విప్రస్తథా వ్యర్థో
భవిష్యతి। రూపలావణ్యసంయుక్తా మహావంశోద్భవా ద్విజాః॥ ౩౨॥ అవైష్ణవా న శోభంతే నిర్గంధా ఇవ కింశుకాః॥ శరీర
శోషణం వ్యర్థం కృచ్ఛ్రచాంద్రాయణాదిభిః॥ ౩౩॥ విష్ణుపాదాంబుజధ్యానహీనస్య పురుషస్య తు। విద్యావినయసంప
న్నో విశాలకులసంభవః॥ ౩౪॥ విష్ణుభక్తివిహీనో యః శ్వచండాలసమో భవేత్। యస్మిన్ దేశే దురాత్మానః ప్రాకృతాః
పాపకారిణః॥ ౩౫॥ వసంత్యజ్ఞానినో మూఢాస్తం దేశం పరివర్జయేత్। శిఖాం యజ్ఞోపవీతం చ చక్రచిహ్నం చ సంగతే॥
ఊర్ధ్వపుండ్రాణి వస్త్రాణి దండం చైవ కమండలుం। ఏతాని ధారయేద్విప్రః శుక్లదంష్ట్రోర్ధ్వపుండ్రకః॥ ౩౬॥ సాత్త్వికం భావమా
స్థాయ స్థిరచిత్తో భవేత్సదా। సమః శత్రౌ చ మిత్రే చ తథా మానావమానయోః ॥ ౩౭ ॥ శీతోష్ణసుఖదుఃఖేషు సమస్సంగ
వివర్జితః। అనపేక్షః శుచిర్దక్ష ఉదాసీనో గతవ్యథః॥ ౩౯॥ సర్వారంభపరిత్యాగీ విష్ణుభక్తో విధీయతే। యో న హృష్య
తి న ద్వేష్టి న శోచతి న కాంక్షతే॥ ౪౦॥ తుల్యనిందాస్తుతిర్మౌనీ సంతుష్టో యేన కేనచిత్। అనికేతః స్థిరమతిర్విష్ణుభక్తో వి
ధీయతే ॥ శంఖచక్రధరం దేవం పీతాంబరధరం హరిమ్। సర్వగం మనసా ధ్యాయేద్యస్స వైష్ణవ ఉచ్యతే॥ ౪౨॥ వైష్ణవః
పుణ్యకర్మా చ లోకానాం హితకామదః। తస్మాత్సర్వేషు కాలేషు పాలయత్యఖిలం జగత్ ॥ ౪౩ ॥ నిత్యం పవిత్రః పూతా
త్మా వైష్ణవః పాపనాశనః। శుద్ధస్వరూపీ భవతి సదా సంస్మరణాద్ధరేః॥ హృత్పద్మకర్ణికామధ్యే వైష్ణవస్య మహామతేః।
చిదానందమయో విష్ణుః ప్రసన్నో భవతి ధ్రువం॥ ౪౫॥ వైష్ణవస్య తు విప్రస్య విష్ణుస్సర్వగతో విభుః। చిదానందమయో దేవి
సాన్నిధ్యం కురుతే స్వయం ॥ నిత్యస్సర్వగతః స్థాణురచలోఽయం సనాతనః। అరూపీ [illegible] రూపీ ప్రకాశతే॥
౪౬॥ భక్తియోగేన పాపాని దహ్యంతే వైష్ణవోత్తమైః। శాతకుంభస్య మాలిన్యం వహ్నినా దహ్యతే యథా ॥ ౪౭॥ శ్రవణం
కీర్తనం విష్ణోస్స్మరణం పాదసేవనమ్ । అర్చనం వందనం దాస్యం సఖ్యమాత్మనివేదనం॥ ౪౮ ॥ ఇతి పుంసా హితా విష్ణౌ

ర్భక్తిశ్చనవలక్షణా॥ యుధిష్ఠిరః॥ శ్రుతంసర్వమశేషేణనదీసుతమహామతే॥౫౦॥ ఇదానీంశ్రోతుమిచ్ఛామిభాగవద్భక్త లక్షణం॥ భీష్మః॥ విష్ణుపూజాసునిరతావిష్ణునామపరాయణాః॥ ౫౧॥ విష్ణుభక్తేషుయేభక్తాస్తేవైభాగవతోత్తమాః। వైశ్వానరేతథాభానౌగాయత్ర్యాంవైష్ణవేతథా॥ ౫౨॥ యేషామస్త్యాదరేభక్తిస్తేవైభాగవతోత్తమాః। దానేజపేతథావిష్ణౌతథాశ్రోత్రియభోజనే॥ ౫౩॥ పూజనేసన్మతిర్యేషాంతేవైభాగవతోత్తమాః। తీర్థేచదేవయాత్రాయాం పుణ్యాసుతిథిషుప్రభో॥ ౫౪॥ శ్రద్ధానిరంతరాయేషాంతేవైభాగవతోత్తమాః॥ సాలగ్రామస్యతీర్థేనతథాతీర్థాభిషేచనే॥ ౫౫॥ యేషాంతుసంతతాభక్తిస్తేవైభాగవతోత్తమాః॥ సత్కథాశ్రవణేసక్తాస్సత్కర్మసుసదారతాః॥ ౫౬॥ సత్సుసేవాంప్రకుర్వాణాస్తేవైభాగవతోత్తమాః। ఏకాదశీవ్రతపరామాఘస్నానరతాస్తుయే॥ ౫౭॥ ప్రాతస్స్నానరతాయేచతేవైభాగవతోత్తమాః।పురాణపాఠకాయేచపురాణశ్రవణేరతాః॥ ౫౮॥ తద్వద్ధరిప్రియాయేచ తేవైభాగవతోత్తమాః। ఆత్మవత్సర్వభూతానియేపశ్యంతినరోత్తమాః॥ మానేవమానేచసమామతిర్యేషాంసుశోభనా। శత్రౌమిత్రేతథాద్వేష్యేతేవైభాగవతోత్తమాః॥ ౬౦॥ వేదాధ్యయనసంపన్నాస్తథాశాస్త్రవిశారదాః। పంచయజ్ఞపరాయేచతేవైభాగవతోత్తమాః॥ ౬౧॥ విశుద్ధజ్ఞానసంపన్నానిర్మలాఃకర్మభిశ్శుభైః। యేద్వాదశీవ్రతపరాస్తేవైభాగవతోత్తమాః॥ మహేశ్వరేమతిర్యేషాంగాయత్ర్యాంతుతథారవౌ। అగ్నౌవిప్రేతథాచైవతేవైభాగవతోత్తమాః॥ ౬౩॥ దుఃఖితాఃపరదుఃఖైస్తుప్రహృష్టాఃపరసంపదా। దయావంతోహిభూతేషుతేవైభాగవతోత్తమాః॥౬౪॥ చరాచరాత్మకంవిశ్వంవిష్ణుమాయావినిర్మితం। విష్ణురూపేణపశ్యంతితేవైభాగవతోత్తమాః॥౬౫॥ దేవద్విజగురుప్రాజ్ఞాన్పితౄంశ్చదినేదినే। అర్చయంతిసదాభక్త్యాతేవైభాగవతోత్తమాః॥ యతీనాంసంగహీనానాంవ్రతినాంబ్రహ్మవాదినాం। శుచీనామవిషక్తానాంవిషయేషునిరంతరమ్॥ ౬౭॥నారాయణేజగద్ధామ్నిసదాసంసక్తమానసాః। తత్కర్మ

నిరతాశ్శాంతాస్తస్యాజ్ఞాపరివర్తినః॥ ౧౮॥ తత్కథాశ్రవణేసక్తా వేదాంతనిరతాశ్చయే। విద్యాదానరతాయేచశా
స్త్రేష్వభినిరతాశ్చయే॥ ౧౯॥ పౌరుషేణ చసూక్తేనవిష్ణ్వర్చనపరాయణాః। సాలగ్రామార్చనపరాస్సదాసంకల్పవర్జి
తాః॥ రవిసూక్తపరాయేచతేవై భాగవతోత్తమాః। సంమార్జనరతాయేవై విష్ణువేశ్మనినిత్యశః॥ ౨౧ ॥ దీపదానరతా
శ్చైవతేవై భాగవతోత్తమాః। రుద్రంరుద్రాభిషేకేణప్రీణయంతిచయేద్విజాః॥ ౨౨॥ ప్రయాంతిహరిసామీప్యంవి
ష్ణుభక్తాభవంతిచ। గీతోపనిషత్సురతాభారతేవైష్ణవేరతాః॥ ౨౩॥ పురాణేషుతథాన్యేషువిష్ణుభక్తియుతేషుచ।యేచ
గంగాదితీరేషుతేవై భాగవతోత్తమాః ॥ మన్వాదిశాస్త్రేష్వనిరతారామాయణకథాసుచ। రాజవంశకథాభిజ్ఞాస్తేవై భా
గవతోత్తమాః ॥ ౨౫ ॥ కృష్ణరామకథాభిజ్ఞానారసింహకథాసుచ। కూర్మవామనమత్స్యనామవతారకథాసుచ ॥
౨౬ ॥ విష్ణోస్సర్వాత్మనఃకీర్తింప్రవదంతిచయేద్విజాః। పరస్పరంభావయంతస్తేవై భాగవతోత్తమాః ॥ స్నానేషు తీర్థే
షుతథామఘేషుయోనానావిధేషుమహాత్సునేవాం। కుర్వంతియేవైన్నృపభాస్కరేచతేవైమహాభాగవతప్రధానాః॥౨౭॥
ఇతిశ్రీశేషధర్మే ఉమామహేశ్వరసంవాదేభాగవతమాహాత్మ్యంనామషట్పంచాశోధ్యాయః॥

భీష్మః॥ కవింపురాణమజరంనిశ్వరూపిణమవ్యయం। యోగిధ్యేయంసదానందంధ్యాత్వాతత్పదమశ్నుతే॥ ౧ ॥
పీతాంబరధరంవిష్ణుంసర్వదాతారమచ్యుతమ్। వనమాలావిరాజంతంధ్యాత్వాతత్పదమశ్నుతే ॥ ౨ ॥ ఆద్యంతశూన్యం
లోకానామీశ్వరంపురుషోత్తమం। వనమాలావిరాజంతంధ్యాత్వాతత్పదమశ్నుతే ॥౩॥ శుద్ధస్ఫటికసంకాశంకోటిసూ
ర్యసమప్రభం। శ్రీవత్సవక్షసంవిష్టంధ్యాత్వాతత్పదమశ్నుతే॥ ౪ ॥ కౌస్తుభేనవిరాజంతంముక్తాదామవిభూషితమ్। ధృ
తకేయూరకటకంధ్యాత్వాతత్పదమశ్నుతే ॥ ౫ ॥ శ్రియాచధరయానిత్యంసేవ్యమానపదద్వయం । మునీంద్రనికరైర్వం
ద్యంధ్యాత్వాతత్పదమశ్నుతే॥ ౬॥ సంసారతాపవిచ్ఛేదకారణంకమలాశ్రయం। భక్తహృత్పద్మనిలయందేవంధ్యాత్వా

తత్పదమశ్నుతే ॥ ౮ ॥ వంద్యంవరేణ్యంపురుషమీశ్వరంసర్వతోముఖం। విష్ణుంజిష్ణుంజితామిత్రంధ్యాత్వాతత్పదమశ్ను
తే॥ చతుర్బాహుముదారాంగంపీతకౌశేయవాససం। నీలోత్పలదళశ్యామంధ్యాత్వాతత్పదమశ్నుతే॥ ౯ ॥ అనాదినిధ
నంశాంతంనిర్మలంవిశ్వతోముఖం। సృష్టిస్థితౌలయేహేతుంధ్యాత్వాతత్పదమశ్నుతే॥ ౧౦॥ త్రాతారంభువిసాధూ
నాంహంతారంత్వాతతాయినాం। ధర్మసేతుంమహాయోగంధ్యాత్వాతత్పదమశ్నుతే ॥ అణోరణీయాంసమజంమ
హతంచమహీయసాం। సర్వప్రభుమసీశానంధ్యాత్వాతత్పదమశ్నుతే॥ ౧౨॥ రామమిందీవరశ్యామంజ్ఞానానందమరింద
మమ్। ఉపేంద్రమింద్రావరిహంధ్యాత్వాతత్పదమశ్నుతే॥ ౧౩॥ రావణాంతకరందేవమమ్లానకుసుమాన్వితం। సురా
ర్చితపదద్వంద్వంధ్యాత్వాతత్పదమశ్నుతే ॥ ౧౪॥ త్రాహిశంకరమాంనిత్యందేవదేవజగత్పతే। ఏవంధ్యాయేన్నరోయ
స్తుతత్పావకమలంవ్రజేత్ ॥౧౫॥ కాలాత్మన్కమలానాథకలిదోషనివారణ। తుభ్యంనమోహృషీకేశనమస్సంసృతిహా
రిణే॥ ౧౬॥ ఏవంధ్యాయన్సర్వకాలంనరఃపాపవ్రతోపివా। హిత్వాఘౌఘంసయాత్యేవవైకుంఠభవనంనృప ॥ ౧౭॥
త్వంసదాచింతయన్దేవంవిష్ణుంకమలలోచనం। అచిరాత్ప్రాప్స్యసేభూతింనాకంశాశ్వతమేష్యసి॥ ౧౮॥ ఏతేదుక్తం
మయాసర్వంకింభూయశ్శ్రోతుమిచ్ఛసి। కృష్ణస్యకృపయావేత్తిసర్వంవైనారదోమునిః ॥ ౧౯ ॥ నారదాత్తుమయా[illegible]
తంమత్తోవైభవతాశ్రుతం। శ్రోతవ్యంతుప్రయత్నేనసంసారాచ్ఛేదలిప్సునా॥ ౨౦॥ కృష్ణంభజస్వధర్మాత్మన్తమేవ
శరణంవ్రజ। తత్ప్రసాదాద్భవేన్ముక్తిఃప్రియస్తేయదుపుంగవః॥ ౨౧॥ స్వస్తితేస్తుహరిస్సాక్షాత్సిద్ధిదోవృష్ణివల్లభః। స
దా భవతు రాజేంద్రతవచిత్తేజనార్దనః ॥ ౨౨॥ శ్రీవైశంపాయనః॥ ఇత్యుక్తవంతంధర్మాంస్తుధర్మసూనుఃప్రణమ్య
తం। కృతార్థోస్మీతిగాంగేయంపూజయామాసధర్మజః ॥ మునయోవిప్రముఖ్యాశ్చరాజానశ్చనదీసుతం। పూజయా
మాసురవ్యగ్రాఃకృష్ణేనిశ్చితబుద్ధయః॥ తైరేవంసత్కృతోభీష్మోనిర్యాణయాత్రాపరోభవత్। ధర్మరాజోపిసుజైస్సార్ధ

మాస్తేధ్యాయఞ్జనార్దనం॥ ౨౫ ॥ పురాణరత్నమేతద్ధి హరివంశాత్సముద్ధృతం। నారదీయమిదంధర్మ్యమితిహాసంపు
రాతనం॥ ౨౬॥ కృష్ణేనగదితంసాక్షాద్ధర్మపుత్రాయధీమతే। సకృద్వాక్స్యేయాద్వాపి శేషధర్మమిమంన్నరః॥ సర్వ
పాపవినిర్ముక్తస్సగచ్ఛేద్వైష్ణవంపదమ్ । రాజసూయస్యయజ్ఞస్యయత్ఫలంలభతేనరః ॥ తత్ఫలంసమవాప్నోతిహ్యా
స్యశ్రవణతస్సకృత్। సప్తద్వీపవతీంపృథ్వీంసశైలవనకాననాం ॥ దత్వాయత్ఫలమాప్నోతితత్ఫలంసంప్రపద్యతే । [illegible]
యాద్యఃఖమంనిత్యంయశ్చాపిపరికీర్తయేత్॥ ౩౦ ॥ ప్రాప్నుయాన్నాశుభంకించిత్పరత్రేహచమానవః । సర్వవిద్యాధి
కారిస్యాద్ద్విజో రాష్ట్రంలభేన్నృపః ॥ వైశ్యఃపశూన్ధనంచైవశూద్రోవైధర్మమశ్నుతే । పుత్రకామోలభేత్పు
త్రంకన్యాసువరమాప్నుయాత్ ॥ రాజ్యార్థీరాజమాప్నోతివాశ్రుణోతిసతతంనృప । గో[illegible]ఫలంత
దవాప్నుయాత్ ॥ రోగాల్లోక[illegible]నాత్రోవా ముచ్యతే [illegible]యాత్ । రాజ్యపుత్ర[illegible]నాన్యాది
కానిచ॥ ౩౪॥ అస్యశ్రవణమాత్రేణలభతేనాత్రసంశయః। ఏతస్మాన్నపరంకించిచ్ఛ్రే[illegible]విద్యతే॥౩౫। శ్రీవై
శంపాయనః॥ భారత[illegible]హ్యాపకాన్యపి। మహాపాతకజాలాని నశ్యంతినసంశయః ॥౩౬ ॥
కలిదోషవిషార్తానాం[illegible]తూనాంహతచేతసామ్ । ఉత్తారకంనైక[illegible]భారతాధ్యయనంభువి ॥ ౩౭॥ భారతఃపంచ
మోవేదః వేదాంతార్థోపబృంహకః। స్త్రీశూద్రద్విజబంధూనా[illegible]మోక్షప్రదాయకః ॥ ౩౮ ॥ భారతాధ్యయనా
శక్తఃహరివంశంపఠేన్నరః। దినేదినేప్రాత[illegible]సంపూర్ణఫలమశ్నుతే ॥ హరివంశస్యపఠనేహ్యశక్తఇమమాదరాత్।
పఠేద్వాపాఠయేద్వాపితస్యముక్తిఃకరేస్థితా॥ ౪౦ ॥ శ్రీసూతః॥ తతఃపారిక్షితోవిద్వాన్జనమేజయభూపతిః। శ్రుత్వే
దంభారతాఖ్యానంసమగ్రంవేదసమ్మితం॥ ౪౧॥ మహర్షి[illegible]శంపాయనమబ్రవీత్॥ జనమేజయః॥ [illegible]
సశిష్యమహాప్రాజ్ఞశ్శ్రుత్వా[illegible]భారత[illegible]సుమహానుతే। నేతః[illegible]

కించిచ్ఛ్రోత్రవ్యమిహావిద్యతే॥౪౩॥ఏవముక్త్వా సరాజర్షిః ఋషివర్యస్యతస్యవై। అనుజ్ఞాంతుపురస్కృత్యవ్యాసస్యానుమతేస్తదా॥ భారతాఖ్యానవర్యస్యశాంతించక్రేవిధానతః। కారయామాసవిప్రాణాంకోటీనాంభోజనంతదా॥౪౫॥ ప్రాదాద్విశేషతస్తత్రధనవస్త్రాదికంబహు। సచ్ఛ్రోత్రియాణాంవిప్రాణాంరిక్తానాంతుతపస్వినామ్॥ తతస్సువర్ణస్య రాశింతుసర్వరత్నోపశోభితం। కారయామాసమతిమాన్ ఋషిమధ్యేమహాతపాః॥౪౬॥ వైశంపాయనమాహూయ వక్తారంభారతస్యవై। సర్వరత్నైరభ్యషించన్మూర్ధ్నితస్యమహామనాః॥౪౭॥ తతస్తేనాభిషేకేణపూర్ణస్తృప్తశ్చసోభవత్। గ్రామాన్బహూనదాత్తస్మైఋషివర్యాయధీమతే॥౪౯॥ ఏవంనిర్వర్తయిత్వాతుశాంతికర్మసభూపతిః। వందిమాగధముఖ్యైస్తుజయఘోషైర్విశేషతః॥౫౦॥ స్తూయమానస్స్వనగరంప్రావిశత్ప్రసన్నమానసః॥

ఇతిశ్రీహరివంశే ఆశ్చర్యపర్వణి భారతమహిమానువర్ణనాదికథనంనామ సప్తపంచాశోధ్యాయః.

కాయేనవాచామనసేంద్రియైర్వాబుధ్యాత్మనావాప్రకృతేస్స్వభావాత్।
కరోమియద్యత్సకలంపరస్మైనారాయణాయేతిసమర్పయామి॥
యదక్షరపదభ్రష్టంమాత్రాహీనంతుయద్భవేత్।
తత్సర్వంక్షమ్యతాందేవనారాయణనమోస్తుతే॥
శ్రీశేషధర్మగ్రంథస్సమాప్తః.

10319